

Emanuela Cerchez (n. 12.04.1968, la Iași) este absolventă a Facultății de Matematică, secția Informatică (1990), și a Seminarului pedagogic postuniversitar (1997), profesoră de informatică (grad didactic I), membră în Comisia Națională de Informatică. Autoarea a mai publicat la Editura Polirom: *Internet. Manual pentru liceu* (2000, avizat MEN), *Informatica. Manual pentru clasa a X-a* (coautor Marinel-Paul Șerban, 2000, avizat MEN), *PC. Pas cu pas* (coautor Marinel-Paul Șerban, 2001), *Informatica pentru gimnaziu* (coautor Marinel-Paul Șerban, 2002, avizat MEC), *Informatica. Culegere de probleme pentru liceu* (2002).

Marinel-Paul Șerban (n. 29.06.1950, la Arad) este absolvent al Facultății de Matematică-Mecanică, Universitatea din Timișoara (1973), specializare postuniversitară în informatică (1974), profesor de informatică (grad didactic I), membru în Comisia Națională de Informatică. De același autor, la Editura Polirom au apărut: *Informatica. Manual pentru clasa a X-a* (coautoare Emanuela Cerchez, 2000, avizat MEN), *PC. Pas cu pas* (coautoare Emanuela Cerchez, 2001), *Informatica pentru gimnaziu* (coautoare Emanuela Cerchez, 2002, avizat MEC).

Autorii au o bogată experiență în pregătirea de performanță a elevilor: susțin cursuri la Centrul de Pregătire a Tinerilor Capabili de Performanță din Iași, desfășoară probleme pentru olimpiadele și concursurile naționale și județene de informatică, susținând activitatea de pregătire a lotului național de informatică, precum și programul de pregătire de performanță în informatică *campion*.

Emanuela Cerchez, Marinel Șerban

Programarea în limbajul C/C++ pentru liceu

© 2005 by Editura Polirom

www.polirom.ro

Editura Polirom
Iași, B-dul Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700506
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33; O.P. 37, P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

CERCHEZ, EMANUELA
- Programarea în limbajul C/C++ / Emanuela
Cerchez, Marinel Șerban. - Iași: Polirom, 2005
ISBN: 937-681-868-3

I. Șerban, Marinel

004.43 C
004.43 C++

Printed in ROMANIA

POLIRO
2005

Cuprins

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++	11
1.1. Noțiuni introductive.....	11
<i>Evoluția limbajelor de programare .....</i>	<i>11</i>
1.2. Setul de caractere	12
1.3. Identificatori	12
1.4. Cuvinte rezervate	13
1.5. Comentarii	13
1.6. Separatori.....	14
1.7. Structura generală a unui program C/C++.....	15
1.8. Tipuri de date standard.....	16
<i>Tipul de date int .....</i>	<i>16</i>
<i>Tipul char .....</i>	<i>17</i>
<i>Tipuri reale .....</i>	<i>19</i>
<i>Tipul void .....</i>	<i>19</i>
1.9. Variabile.....	20
1.10. Preprocesare	21
1.11. Utilizarea funcțiilor din bibliotecile standard.....	22
1.12. Citirea/scrierea datelor	24
1.13. Citiri și scrieri în limbajul C++	24
1.14. Citiri și scrieri în limbajul C	26
<i>Citirea datelor cu format specificat.....</i>	<i>26</i>
<i>Citirea caracterelor .....</i>	<i>29</i>
<i>Afișarea datelor cu format .....</i>	<i>29</i>
1.15. Expresii	31
<i>Operatori aritmetici .....</i>	<i>32</i>
<i>Operatori de incrementare/decrementare .....</i>	<i>32</i>
<i>Operatori relaționali .....</i>	<i>33</i>
<i>Operatori de egalitate .....</i>	<i>33</i>
<i>Operatori logici globali .....</i>	<i>34</i>
<i>Operatori logici pe biți .....</i>	<i>34</i>
<i>Operatori de atribuire .....</i>	<i>36</i>
<i>Operatori condiționali .....</i>	<i>37</i>

<i>Operatorul de referințiere (adresă) .....</i>	<i>37</i>
<i>Operatorul de conversie explicită .....</i>	<i>37</i>
<i>Operatorul de determinare a dimensiunii .....</i>	<i>38</i>
<i>Operatorul virgulă .....</i>	<i>38</i>
<i>Evaluarea expresiilor .....</i>	<i>39</i>
<i>Tabelul priorității operatorilor .....</i>	<i>40</i>
1.16. Aplicații	40
<i>Disc .....</i>	<i>40</i>
<i>Compus chimic .....</i>	<i>41</i>
<i>Triunghi .....</i>	<i>42</i>
<i>Schimb .....</i>	<i>43</i>
<i>Leul și iepurașul .....</i>	<i>44</i>
<i>Bazin .....</i>	<i>45</i>
1.17. Probleme propuse	45
2. Instrucțiunile limbajului C/C++.....	50
2.1. Instrucțiunea expresie	50
2.2. Instrucțiunea compusă	50
2.3. Instrucțiunea if	51
2.4. Instrucțiunea switch	51
2.5. Instrucțiunea break	53
2.6. Instrucțiunea while	53
2.7. Instrucțiunea do-while	54
2.8. Instrucțiunea for	55
2.9. Aplicații	56
<i>Modul .....</i>	<i>56</i>
<i>Paritate .....</i>	<i>57</i>
<i>Ecuația de gradul al II-lea .....</i>	<i>57</i>
<i>Sumă .....</i>	<i>58</i>
<i>Aria triunghiului .....</i>	<i>58</i>
<i>Secvență .....</i>	<i>59</i>
<i>Calcul .....</i>	<i>62</i>
<i>Numărare .....</i>	<i>64</i>
<i>Putere .....</i>	<i>66</i>
<i>Numere .....</i>	<i>67</i>
<i>Coduri și caractere .....</i>	<i>68</i>
<i>Secvență simetrică .....</i>	<i>69</i>
<i>Maxim .....</i>	<i>70</i>
<i>Media aritmetică .....</i>	<i>72</i>
<i>Suma cifrelor .....</i>	<i>73</i>
<i>Perechi .....</i>	<i>73</i>

<i>Divizori</i>	74	<i>Determinarea elementului maxim/minim dintr-un vector</i>	114
<i>Nunăr prim</i>	75	<i>Media aritmetică a elementelor strict pozitive</i>	115
<i>Descompunere în factori primi</i>	76	<i>Inversarea ordinii elementelor din vector</i>	115
<i>Cel mai mare divizor comun</i>	77	<i>Verificarea unei proprietăți</i>	116
<i>Gard</i>	78	<i>Căutarea unui element într-un vector</i>	117
<i>Exponent</i>	79	<i>Sortare</i>	118
<i>Termen Fibonacci</i>	80	<i>Interclasare</i>	120
<i>Existență</i>	81		
<i>Număr divizori primi</i>	82		
<i>Vocale</i>	82		
<i>Expresie</i>	83		
<i>Radical</i>	84		
<i>Relație</i>	84		
<i>Sumă de două numere prime</i>	85		
<i>Progres</i>	86		
<i>Tabla adunării</i>	87		
<i>Semne</i>	88		
<i>Excursie</i>	88		
2.10. Probleme propuse	90		
3. Fișiere	102		
3.1. Noțiuni introductive	102		
3.2. Fișiere text în limbajul C++	103		
<i>Declararea fișierelor</i>	103		
<i>Deschiderea fișierelor</i>	103		
<i>Citirea datelor dintr-un fișier</i>	105		
<i>Scrierea datelor într-un fișier</i>	105		
<i>Operații de test</i>	106		
<i>Închiderea unui fișier</i>	107		
3.3. Fișiere text în limbajul C	107		
<i>Declararea fișierelor</i>	107		
<i>Deschiderea fișierelor</i>	108		
<i>Citirea datelor dintr-un fișier</i>	109		
<i>Scrierea datelor într-un fișier</i>	109		
<i>Închiderea fișierelor</i>	109		
3.4. Probleme propuse	111		
4. Tipuri structurate de date	112		
4.1. Tablouri	112		
4.2. Prelucrări elementare pe vectori	114		
<i>Citirea unui vector</i>	114		
<i>Afișarea unui vector</i>	114		
<i>Copierea unui vector</i>	114		
		<i>Determinarea elementului maxim/minim dintr-un vector</i>	114
		<i>Media aritmetică a elementelor strict pozitive</i>	115
		<i>Inversarea ordinii elementelor din vector</i>	115
		<i>Verificarea unei proprietăți</i>	116
		<i>Căutarea unui element într-un vector</i>	117
		<i>Sortare</i>	118
		<i>Interclasare</i>	120
		4.3. Prelucrări elementare cu matrice	121
		<i>Citirea unei matrice</i>	121
		<i>Afișarea unei matrice</i>	121
		<i>Parcursarea unei matrice pe linii</i>	122
		<i>Parcursarea unei matrice pe coloane</i>	122
		4.4. Prelucrări elementare specifice matricelor pătratice	122
		<i>Parcursarea diagonalelor</i>	122
		<i>Parcursarea elementelor de sub diagonala principală</i>	123
		4.5. Siruri de caractere	123
		4.6. Citirea și afișarea sirurilor de caractere	124
		<i>Citirea unui sir de caractere în limbajul C++</i>	124
		<i>Citirea unui sir de caractere în limbajul C</i>	125
		<i>Afișarea unui sir de caractere în limbajul C++</i>	126
		<i>Afișarea unui sir de caractere în limbajul C</i>	126
		4.7. Tipul pointer	127
		<i>Declararea unui pointer de date</i>	127
		<i>Operații cu pointeri</i>	128
		4.8. Legătura dintre pointeri și tablouri	130
		<i>Utilizarea funcțiilor standard de lucru cu siruri de caractere</i>	131
		4.9. Tipul de date struct	137
		<i>Declararea unui tip struct</i>	137
		<i>Referirea la un câmp al unei structuri</i>	138
		<i>Inițializarea unei structuri</i>	139
		<i>Citirea și afișarea structurilor</i>	139
		<i>Operații cu structuri</i>	139
		4.10. Asocierea unui nume pentru un tip de date	139
		4.11. Aplicații	140
		<i>Temperaturi</i>	140
		<i>Inserare medii</i>	141
		<i>Combinare vectori</i>	141
		<i>Ciurul lui Eratostene</i>	143
		<i>Copii</i>	144
		<i>Perechi</i>	145
		<i>Repetiție</i>	146

<i>Eliminare</i>	148	6. Funcții	218
<i>Permutare ciclică</i>	149	6.1. Subprograme în limbajul C/C++	219
<i>Generarea mulțimii</i>	150	6.2. Definiția unei funcții	219
<i>Schema lui Horner</i>	152	6.3. Declararea funcțiilor	221
<i>Subsecvență de sumă maximă</i>	153	Utilitatea declarațiilor	222
<i>Cărți</i>	154	Biblioteci de funcții și fișiere antet	222
<i>Marcare</i>	155	6.4. Apelul funcțiilor	223
<i>Depozit</i>	156	6.5. Transferul parametrilor prin referință	226
<i>Problema celebrării</i>	157	Utilizarea pointerelor ca parametri	226
<i>Cadrane</i>	158	Tipul referință	227
<i>Matrice</i>	159	6.6. Variabile globale și variabile locale	231
<i>Situatie școlară</i>	161	Variabilele globale	232
<i>Pseudodiagonale</i>	164	Variabilele locale	232
<i>Submulțimi cu sume egale</i>	167	Regula de omonimie	232
<i>Dreptunghi de sumă maximă</i>	168	Operatorul de rezoluție	233
<i>Secvențe</i>	170	6.7. Specificatori de clasă de memorare	233
<i>Problema spectacolelor</i>	172	6.8. Parametrii funcției main()	234
<i>Problema rucsacului</i>	173	6.9. Caracteristici specifice funcțiilor C++	236
<i>Generare de submulțimi</i>	175	Funcții inline	236
<i>Generare elemente produs cartezian</i>	176	Funcții cu parametri implicați	236
<i>Expresie</i>	177	Supraîncărcarea funcțiilor	237
<i>Reactivi</i>	178	Funcții şablon	238
<i>Furnici</i>	181	6.10. Proiecte	240
<i>Apariții cifră</i>	183	6.11. Aplicații	242
<i>Examen de capacitate</i>	184	Expresie	242
<i>Aparițiile unui cuvânt</i>	185	Find & Replace	243
<i>Propoziție</i>	186	Cel mai mare divizor comun cu descompunere în factori primi	245
4.12. Probleme propuse	187	Incluziune	247
5. Stiva și coada	201	Operații cu numere naturale mari	248
5.1. Stiva	201	Secvență regulată	252
<i>Care este utilitatea stivelor?</i>	202	6.12. Probleme propuse	255
<i>Cum implementăm o stivă?</i>	202	Anexe	264
5.2. Coada	204	1. <i>Tabela codurilor ASCII</i>	264
<i>Care este utilitatea unei cozi?</i>	205	2. <i>Cuvintele cheie C/C++</i>	265
<i>Cum implementăm o coadă?</i>	205	3. <i>Sisteme de numerație</i>	266
5.3. Aplicații	207	<i>Operații de conversie</i>	266
<i>Depou</i>	207	4. <i>Organizarea logică a memoriei</i>	268
<i>Paranteze</i>	208	5. <i>Reprezentarea datelor în memorie</i>	269
<i>Manna-Pnueli</i>	210	6. <i>Etapele dezvoltării programelor</i>	270
<i>Caroiaj</i>	211		
5.4. Probleme propuse	213		

Soluții și indicații	272
1. Elemente de bază ale limbajului C/C++	272
2. Instrucțiunile limbajului C/C++	272
3. Fișiere	278
4. Tipuri structurate de date	278
5. Stiva și coada	285
6. Funcții	286
Bibliografie	293

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

1.1. Noțiuni introductive

Un limbaj de programare reprezintă un mijloc de comunicare între programator și calculator. Pentru a defini cu rigurozitate un limbaj de programare, trebuie să descriem trei aspecte ale limbajului:

- *sintaxa* – reprezintă totalitatea regulilor pe baza cărora se obțin elementele limbajului;
- *semantica* – definește semnificația construcțiilor sintactic corecte (a elementelor limbajului);
- *pragmatica* – definește modul de utilizare a elementelor limbajului.

Observați că aceste trei aspecte se studiază și în cazul unui limbaj natural (de exemplu, limba română). Dar spre deosebire de limba română, unde, dacă facem o greșală gramaticală sau utilizăm greșit o expresie într-un context, sunt șanse destul de mari ca interlocutorul să ne înțeleagă, atunci când comunicăm cu un calculator, trebuie să respectăm cu exactitate regulile de comunicare. Calculatorul nu face presupuneri, nu ghicește ceea ce ați fi dorit să-i spuneți. Dacă nu vă „exprimați” corect, nu veți obține de la calculator decât mesaje de eroare.

Descrierea unui algoritm într-un limbaj de programare se numește program.

Evoluția limbajelor de programare

Calculatorul, la nivel intim, nu „cunoaște” decât un singur mod de comunicare – limbajul procesorului cu care este dotat, denumit *cod-mașină*. Programarea în acest limbaj este dificilă și necesită cunoștințe detaliate despre procesorul respectiv. Ca urmare, s-au dezvoltat mai întâi limbajele de asamblare (care necesitau în continuare cunoștințe legate de procesorul calculatorului, dar erau mai ușor de utilizat) și apoi limbaje de programare de nivel înalt (care nu necesită cunoștințe detaliate referitoare la structura calculatorului pe care se va executa programul și utilizează notări asemănătoare limbajului matematic sau limbajului natural).

De-a lungul timpului s-au dezvoltat extrem de multe limbaje de programare, dar puține dintre acestea au reușit să se impună în timp și ca arie de utilizare. Să menționăm câteva repere istorice în evoluția limbajelor de programare:

- 1955 – limbajul **FORTRAN** (FORMula TRANslatiOn), destinat aplicațiilor tehnico-științifice cu caracter numeric;

- 1960 – limbajul **ALGOL** (**ALGorithmic Language**), primul limbaj definit riguros, cu o sintaxă complet formalizată; concepțele introduse de colectivul coordonat de *Peter Naur* sunt utilizate și azi de proiectanții de limbaje de programare;
- 1960 – prima versiune a limbajului **COBOL** (**C**OMMON **B**USINESS **O**RIENTED **L**anguage), destinat aplicațiilor economice;
- 1971 – *Niklaus Wirth* a conceput un limbaj care să-i ajute pe studenți să-și însușească rapid și mai ales corect principiile „artei programării”, în onoarea matematicianului francez *Blaise Pascal*, el a numit acest limbaj **PASCAL**;
- 1972 – *Brian Kernighan* și *Dennis Ritchie* au conceput un limbaj cu destinație universală, denumit **C**;
- 1980 – *Bjarne Stroustrup* publică specificațiile limbajului **C++**, o extensie a limbajului **C** destinată programării orientate pe obiect;
- 1995 – *James Gostling* publică specificațiile limbajului **Java**, un limbaj orientat pe obiect, cu sintaxă și principii asemănătoare cu ale limbajului **C++**. Java are ca prim obiectiv portabilitatea (el este independent de mașina pe care lucrează).

Desigur, sunt numai câteva dintre reperele istorice ale dezvoltării limbajelor de programare. Permanent se dezvoltă limbaje de programare specifice diferitelor domenii de programare (de exemplu, limbaje destinate inteligenței artificiale, limbaje grafice, limbaje de programare pentru Internet etc.).

În această carte vom studia limbajul de programare **C**, precizând eventualele diferențe față de limbajul **C++**. Am ales acest limbaj datorită faptului că ocupă o poziție importantă în ofertele pentru locuri de muncă, dar și pentru că poate fi învățat gradual de începătorii în programare. Prin intermediul limbajului **C/C++**, ne vom însuși sistematic principiile programării structurate și, ulterior, principiile programării orientate pe obiect.

Pentru a specifica faptul că un element al limbajului este disponibil atât în **C**, cât și în **C++**, vom nota **C/C++**.

1.2. Setul de caractere

Setul de caractere utilizat pentru scrierea programelor **C/C++** este setul de caractere al codului **ASCII**¹.

1.3. Identificatori

Identificatorii, întâlniți și sub denumirea *nume*, au rolul de a denumi elemente ale programului: constante, variabile, funcții etc.

Din punct de vedere sintactic, un identificator este constituit dintr-o succesiune de litere, cifre sau caracterul _ (liniuță de subliniere – *underscore*), primul caracter fiind obligatoriu literă sau liniuță de subliniere.

1. Vezi anexa 1.

Exemple

Corecte:

Program

Nume_Prenume_elev1
_unu

Incormecte:

Nume Prenume (conține caracterul spațiu)
a+b (conține caracterul +)
2b (începe cu o cifră)

Observații

1. Un identificator poate avea orice lungime, dar sunt luate în considerație numai primele 31 de caractere.
2. Atenție! Limbajul **C/C++** este *case-sensitive*, adică face diferență între literele mici și literele mari. Prin urmare, identificatorii **NMx** și **Nmx** sunt diferiți!
3. Este recomandat să utilizati identificatori sugestivi, astfel încât să nu fie necesar, pe cât posibil, să apelați la declaratii sau comentarii pentru a înțelege scopul în care este folosit un identificator. Este util să construim identificatorii prin compunerea mai multor cuvinte sau rădăcini ale acestora. În acest caz, inițiala fiecărui cuvânt care intră în compunerea identificatorului poate fi majusculă (de exemplu, **NrMaxCuvinte**, **NrTelefon** etc.).

1.4. Cuvinte rezervate

Cuvintele rezervate, denumite uneori și *cuvinte-cheie* (*keywords*), sunt identificatori speciali, cu înțeles predefinit, care pot fi utilizati numai în construcțiile sintactice în care sunt specificați.

Exemple

if – cuvânt-cheie care descrie începutul unei instrucțiuni alternative;
while – cuvânt-cheie care descrie începutul unei instrucțiuni repetitive.

Observații

1. În limbajul **C/C++**, toate cuvintele rezervate² se scriu numai cu litere mici.
2. În programele pe care le vom prezenta în carte, vom scrie îngroșat cuvintele rezervate.

1.5. Comentarii

Comentariile sunt texte care vor fi ignorate de compilator³, dar au rolul de a explicita pentru programatorii anumite secvențe de program.

2. Lista completă a cuvintelor rezervate ale limbajului **C/C++** se găsește în anexa 2.
3. Compilatorul este un program care are rolul de a traduce textul programului scris în limbajul de programare (numit cod sursă) în limbaj-mașină, obținând cod-obiect.

Din punct de vedere sintactic, un comentariu este:

- o succesiune de caractere încadrată între /* și */; aceste comentarii pot fi formate din mai multe linii;
- o succesiune de caractere care începe cu // și se termină la sfârșitul liniei.

Exemple

```
/* acesta este un comentariu care poate fi scris pe mai
multe linii */
// acest comentariu se termină la sfârșitul liniei
/*Legea lui Schyer: Daca instructiunile programului si
comentariile sunt in dezacord, atunci probabil amandoua sunt
eronate. */
```

Observație

În activitatea de programare, documentarea programelor este esențială. Documentarea unui produs *software* se face în două forme: documentarea externă (manual de referință, rapoarte, articole etc) și documentarea internă (comentarii inserate în program). Pentru documentarea internă a programelor, este indicat ca fiecare secvență de program să fie însoțită de un comentariu referitor la scopul acesteia. De asemenea, tipurile de date și variabilele folosite trebuie să fie însoțite de comentarii referitoare la semnificația lor. Cu cât un program este mai detaliat comentat, cu atât este mai ușor de citit, de înțeles, de modificat, de întreținut atât de către programatorul însuși, cât și de colaboratorii acestuia.

1.6. Separatori

~~Separatori și rolul de a separa unitățile sintactice~~

Ca separatori „universali” se utilizează caracterele albe (spațiu ' ', TAB '\t', sfârșit de linie⁴ – newline – '\n') și comentariile.

Unele construcții sintactice utilizează și *separatori specifici* (de exemplu, într-o declarație de variabile, variabilele sunt separate prin caracterul virgulă ',' sau *delimitatori* (de exemplu, caracterul ';' delimită sfârșitul unei instrucțiuni sau al unei declarații; caracterul apostrof delimită o constantă caracter, ghilimelele delimită constantele sir de caractere).

4. Sfârșitul de linie este marcat prin acționarea tastei ENTER, care (dacă lucrăm sub sistemul de operare Windows) produce combinația de caractere CR+LF (CR – Carriage Return – poziționare la începutul rândului, cod ASCII 13; LF – Line Feed – trecerea la rândul următor, cod ASCII 10). Dacă lucrăm sub sistemul de operare Linux, marcajului de sfârșit de linie (caracterul newline) îi corespunde numai codul ASCII 10.

1.7. Structura generală a unui program C/C++

Privit în ansamblu, un program C/C++ este constituit dintr-o succesiune de module, denumite *funcții*. Una dintre aceste funcții este funcția principală, denumită *main()*. Aceasta este o funcție specială, care trebuie să apară obligatoriu o singură dată în orice program C/C++, deoarece execuția oricărui program începe cu funcția *main()*.

Pentru început, vom elabora programe constituite numai din funcția *main()*, urmând ca ulterior să elaborăm propriile noastre funcții.

Cel mai simplu program C/C++ arată astfel:

```
void main()
{ }
```

Evident, acest program nu face nimic! Observați că el este constituit numai din funcția *main()*.

Definirea oricărei funcții este constituită din *antetul funcției* și *corpusul funcției*. *Antetul* funcției conține numele funcției, tipul rezultatului pe care îl calculează funcția și o listă de parametri prin care funcția comunică cu exteriorul ei, încadrată între paranteze rotunde:

```
tip_rezultat nume(lista_parametri)
```

Observați că în cazul funcției *main()* pe care am descris-o mai sus, lista parametrilor este vidă, iar funcția nu întoarce nici un rezultat (acest lucru este indicat prin specificarea tipului *void*).

Rezultatul returnat de funcția *main()* este preluat de sistemul de operare și de obicei oferă indicații despre modul de funcționare a programului. Când execuția unui program se termină cu succes, în mod usual, programul returnează la încheierea execuției sale valoarea 0.

Cel mai simplu program C/C++ care nu face nimic, dar se termină cu succes, arată astfel:

```
int main()
{return 0;}
```

Instrucțiunea *return* este utilizată pentru a încheia execuția unei funcții și a returna valoarea expresiei specificate în instrucțiunea *return* ca valoare a funcției. Dacă funcția este *main()*, se încheie o dată cu funcția *main()* și execuția programului.

Formatul general al instrucțiunii *return* este:

```
return expresie;
```

În caz că apar erori pe parcursul execuției programului (de exemplu, utilizatorul programului a introdus valori negative pentru o variabilă număr natural sau un sir de caractere acolo unde ar fi trebuit un număr), programul trebuie să se termine returnând sistemului de operare un cod de eroare diferit de 0, de obicei specific erorii care a

apărut pe parcursul execuției programului. De exemplu, dacă pentru vârstă unui pacient a fost introdus un număr care nu se încadrează în intervalul [0, 150], prin convenție programul ar putea returna codul de eroare 1.

Corpul funcției este încadrat între acolade. În corpul funcției se vor scrie declarațiile și instrucțiunile care trebuie să fie executate în această funcție. În exemplul nostru, corpul funcției este vid, deci funcția nu face nimic.

1.8. Tipuri de date standard

Prin *date înțelegem*, în general, tot ceea ce este preluat de un calculator. Fiecare dată are un anumit *tip*.

Un *tip de date* definește multimea valorilor pe care le pot lua datele de tipul respectiv, modul de reprezentare a acestora în memorie, precum și operațiile care se poate efectua cu datele respective.

Orice limbaj de programare dispune de un set de tipuri de date predefinite, denumite și *tipuri de date standard*⁵.

Multimea valorilor unui anumit tip de date reprezintă *constantele* tipului respectiv.

Tipul de date int

Valorile datelor de tip *int* sunt numere întregi, cuprinse în intervalul [-32768, 32767], reprezentate în memorie pe 2 octeți⁶ (*bytes*), în cod complementar⁷. Tipul de date *int* suportă modificatorii de tip *unsigned* (datele sunt numere naturale) și *long* (modifică dimensiunea reprezentării). Se obțin astfel următoarele tipuri de date întregi:

Tip	Valori	Reprezentare
<i>int</i>	[-32768, 32767]	2 octeți, cu semn
<i>unsigned int</i>	[0, 65535]	2 octeți, fără semn
<i>long int</i>	[-2147483648, 2147483647]	4 octeți, cu semn
<i>unsigned long int</i>	[0, 4294967295]	4 octeți, fără semn

5. Tipurile de date predefinite depind de implementarea limbajului pe care o utilizați. În carte vom prezenta implementarea Borland C++ 3.1. Dacă veți utiliza alt mediu de programare (de exemplu, GNU C pentru Linux), veți observa că există și alte tipuri de date predefinite, precum și diferențe de implementare pentru tipurile de date prezentate în carte. De exemplu, în GNU C există și tipul *long long int* pentru reprezentarea numerelor întregi pe 64 biți, iar tipul *int* este reprezentat pe 4 octeți, în loc de 2 octeți.
6. În anexa 4 găsiți informații despre organizarea logică a memoriei.
7. În anexa 5 găsiți informații despre modalitățile de reprezentare a datelor în memorie.

Atunci când un tip de date nu este precizat, implicit este considerat *int*. Prin urmare, putem specifica numai modificatorul *long*, sau *unsigned*, sau *unsigned long*, tipul fiind implicit *int*.

Constantele întregi sunt numere întregi din intervalul corespunzător tipului. Ele pot fi precizate în baza 10 (folosind notația uzuală), în baza⁸ 8 (în acest caz, constanta este precedată de un 0 nesemnificativ) sau în baza 16 (caz în care constanta are prefixul *0x* sau *0X*).

Exemple

123	constantă zecimală de tip <i>int</i>
-12345678	constantă zecimală de tip <i>long int</i>
01234	constantă octală
0x1a0	constantă hexazecimală
0xFFFF	constantă hexazecimală

Tipul constantei este determinat implicit de valoarea ei (*int* dacă se găsește în intervalul [-32768, 32767], *long int* dacă depășește intervalul tipului *int*, *unsigned long int* în rest). Dacă dorim să specificăm explicit tipul unei constante, putem să utilizăm un sufix corespunzător tipului dorit:

Sufix	Tip constantă
<i>u</i> , <i>U</i>	<i>unsigned int</i>
<i>l</i> , <i>L</i>	<i>long int</i>
<i>ul</i> , <i>Ul</i> , <i>uL</i> , <i>UL</i>	<i>unsigned long int</i>

Exemple

1. constanta 1, reprezentată pe 2 octeți, cu semn (*int*)
- 1u constanta 1, reprezentată pe 2 octeți, fără semn (*unsigned int*)
- 1*L* constanta 1, reprezentată pe 4 octeți, cu semn (*long int*)
- 1*ul* constanta 1, reprezentată pe 4 octeți, fără semn (*unsigned long int*)

Tipul char

Tipul *char* este, de asemenea, un tip întreg, care se reprezintă pe un octet, cu semn. Acest tip suportă un singur modificator – *unsigned*:

Tip	Valori	Reprezentare
<i>char</i>	[-128, 127]	1 octet, cu semn
<i>unsigned char</i>	[0, 255]	1 octet, fără semn

8. În anexa 3 găsiți informații despre baze de numerație și conversii între baze de numerație.

Constantele de tip char (unsigned char) pot fi numere întregi din intervalul specificat sau caracterele care au codurile ASCII în intervalul specificat. Valorile de tip char par a avea o natură duală – caracter ASCII și numere întregi. Pentru calculator nu este însă nimic ambiguu, deoarece el reține orice caracter cu ajutorul valorii numerice asociate (codul său ASCII). De exemplu, caracterul 'A' și constanta 65 au pentru calculator aceeași semnificație.

Caracterele grafice (coduri ASCII de la 32 la 127) se pot specifica încadrând caracterul respectiv între apostrofuri. De exemplu, 'a', '9', ' ', '*'.

Caracterele negrafice (dar și cele grafice, dacă dorim) se pot specifica încadrând între apostrofuri o secvență de evitare (secvență *escape*). Secvențele *escape* sunt formate din caracterul \ (backslash), urmat de codul ASCII al caracterului (exprimat în baza 8 sau exprimat în baza 16, precedat de x).

Exemple

Secvență *escape*

Secvență <i>escape</i>	Caracter
'\65'	'5' (codul exprimat în baza 8)
'\x35'	'5' (codul exprimat în baza 16)
'\5'	caracterul ♦ (codul exprimat în baza 8)
'\356'	caracterul € (codul exprimat în baza 8)

Unele caractere negrafice, mai des utilizate, au asociate secvențe *escape* speciale, constituite din \ (backslash) și o literă sugestivă:

Exemple

Secvență <i>escape</i>	Caracter
'\b'	Caracterul <i>backspace</i> (deplasează cursorul pe ecran cu o poziție la stânga).
'\t'	Caracterul tab orizontal.
'\n'	Caracterul <i>newline</i> (determină trecerea cursorului la linie nouă).
'\a'	Caracterul <i>alarm</i> (generează un sunet).
'\\'	Caracterul <i>backslash</i> .
'\'	Caracterul apostrof.
'\"'	Caracterul ghilimele.

Constantele sir de caractere sunt constituite dintr-o succesiune de caractere încadrată între ghilimele.

Exemple

"Acesta este un sir."
"Prima linie \n A doua linie."

Tipuri reale

Tipurile reale ale limbajului C/C++ sunt float și double. Tipul double acceptă și modificatorul long:

Tip	Valori	Reprezentare
float	$[3.4 \cdot 10^{-38}, 3.4 \cdot 10^{38}] \cup [-3.4 \cdot 10^{-38}, -3.4 \cdot 10^{-38}]$	4 octeți, în virgulă mobilă
double	$[1.7 \cdot 10^{-308}, 1.7 \cdot 10^{308}] \cup [-1.7 \cdot 10^{-308}, -1.7 \cdot 10^{-308}]$	8 octeți, în virgulă mobilă
long double	$[3.4 \cdot 10^{-4932}, 1.1 \cdot 10^{4932}] \cup [-3.4 \cdot 10^{-4932}, -1.1 \cdot 10^{-4932}]$	10 octeți, în virgulă mobilă

Constantele reale care se pot reprezenta în memoria calculatorului sunt numere rationale din intervalele specificate. Constantele reale pot fi specificate în notația uzuală sau în format exponential (științific). În forma uzuală se precizează partea întreagă și partea zecimală a numărului, separate prin marca zecimală din sistemul englezesc (caracterul punct). În format exponential se poate preciza, în plus, și un exponent al lui 10, precedat de litera e sau E. Valoarea numărului se obține înmulțind numărul cu 10 la puterea specificată.

Exemple

-12.3	(în format uzual 0,000000012)	$= -1.2 \cdot 10^{-10}$
3.14		
-10	(în format uzual 0,000000012)	$= -1.0 \cdot 10^{-10}$
2.67E+8	(în format uzual -267000000)	$= -2.67 \cdot 10^8$

Tipul void

Tipul void este un tip special, pentru care mulțimea valorilor este vidă. Acest tip se utilizează atunci când este necesar să specificăm absența oricărei valori (de exemplu, pentru tipul funcțiilor care nu întorc nici un rezultat, cum a fost cazul funcției main).

Observație

În limbajul C/C++ nu există un tip de date special pentru valori logice. Valoarea 0 este asociată valorii de adevăr fals, orice valoare diferită de 0 fiind asociată valorii de adevăr adevarat.

1.9. Variabile

O variabilă este o dată care își poate modifica valoarea pe parcursul execuției programului.

În limbajul C/C++, înainte de a utiliza o variabilă, trebuie să o declarăm. La declarare, trebuie să specificăm numele variabilei, tipul acesteia și, eventual, o valoare inițială pe care dorim să o atribuim variabilei.

Formatul general al unei declarații de variabile este:

```
| tip nume_var1[=expresie1] [, nume_var2[=expresie2]...];
```

Observații

- Prin tip specificăm tipul variabilelor care se declară.
- Prin nume_var1, nume_var2, ... specificăm numele variabilelor care se declară (acestea sunt identificatori).
- Se pot declara simultan mai multe variabile de același tip, separând numele lor prin virgulă.
- La declarare, putem atribui variabilei o valoare inițială, specificând după numele variabilei caracterul '=' și o expresie de initializare. Expressia trebuie să fie evaluabilă în momentul declarării.
- Parantezele [] utilizate în descrierea formatului general au semnificația că elementul încadrat între paranteze este optional (poate să apară sau nu într-o declarație de variabile).

Exemplu

```
| int a, b=3, c=2+4;
char z;
float x=b*2.5, y;
```

Am declarat trei variabile a, b, și c de tip int, o variabilă z de tip char și două variabile x și y de tip float. Variabilei b i-am atribuit valoarea inițială 3, variabilei c i-am atribuit valoarea 6, iar variabilei x i-am atribuit valoarea 7.5. Variabilelor a, y și z nu le-am atribuit nici o valoare inițială la declarare.

Declarația unei variabile trebuie să preceadă orice referire la variabila respectivă și poate fi plasată în interiorul unei funcții (în cazul nostru, al funcției main()) sau în exteriorul oricărei funcții (în cazul nostru, în exteriorul funcției main()). Dacă declarația este plasată în interiorul unei funcții, variabila se numește *locală* funcției, altfel se numește *globală*.

Există diferențe majore între variabilele locale și cele globale, pe care le vom studia amănunțit ulterior, când vom ști să proiectăm propriile noastre funcții. La nivel de inițiere este util să știm că *variabilele globale sunt automat inițializate cu 0*. Cele locale nu sunt inițializate.

Referitor la poziția declarațiilor de variabile în cadrul unei funcții, există diferențe între limbajul C și limbajul C++. În limbajul C++ putem plasa declarații de variabile oriunde în corpul unei funcții. În limbajul C, declarațiile de variabile trebuie să fie plasate la începutul corpului funcției, înaintea oricărei instrucțiuni.

1.10. Preprocesare

Preprocesorul este un program lansat în execuție automat înainte de compilare. El execută toate directivele preprocesor incluse în program, efectuând substituții de texte.

Toate directivele preprocesor încep cu caracterul #. De exemplu, #include, #define, #if, #undef, #line etc. Studiul acestor directive depășește nivelul de inițiere în programare, prin urmare, le vom discuta detaliat mai târziu. Dar pentru a elabora programe, trebuie să învățăm directivele #include și #define.

Directive #include este utilizată pentru a include într-un program un fișier antet standard sau creat de utilizator.

Un fișier antet (header) conține declarațiile funcțiilor, constantelor, variabilelor și tipurilor definite într-o bibliotecă.

Fișierul antet este specific bibliotecii¹⁰ pe care dorim să o utilizăm și are întotdeauna extensia h.

Pentru a include într-un program un fișier antet standard:

```
| #include <nume_fisier_antet.h>
```

Exemplu

```
| #include <math.h>
```

Incluie fișierul antet al bibliotecii de funcții matematice.

```
| #include <iostream.h>
```

Incluie un fișier antet al bibliotecii limbajului C++ cu funcții de intrare/ieșire.

```
| #include <stdio.h>
```

Incluie un fișier antet al bibliotecii limbajului C cu funcții de intrare/ieșire.

Pentru a include un fișier antet creat de utilizator, sintaxa este:

```
| #include "nume_fisier_antet.h"
```

9. Pentru descrierea etapelor de execuție a programelor, vezi anexa 6.

10. Fișierele antet sunt specifice mediului de programare pe care îl utiliză! De exemplu, dacă elaborați un program sub mediul de programare Borland C++ 3.1 și doriți să funcționeze și sub sistemul de operare Linux, cu compilatoarele GNU, trebuie să fiți foarte atenți, pentru că nu toate fișierele antet existente în Borland există și pentru GNU sau ele nu au neapărat același conținut.

Directivea `#define`, într-un format simplu, permite definirea unei constante simbolice:

```
| #define identificator_constanta valoare
```

Ca efect, preprocesorul va substitui în program orice apariție a identificatorului de constantă cu valoarea acesteia.

Exemple

```
| #define PI 3.1415
| #define NrMaxElevi 35
```

Se recomandă utilizarea constantelor simbolice atunci când dorim să asociem o denumire mai sugestivă unei valori, ceea ce conduce la creșterea lizibilității programului. De asemenea, prin utilizarea constantelor simbolice, programul devine mai ușor de modificat. De exemplu, dacă am scris un program care să funcționeze pentru clase cu maximum 35 de elevi, atunci când numărul maxim de elevi în clasă se modifică, nu trebuie să parcurgem întreg programul și să schimbăm fiecare apariție a valorii modificate, este suficient să schimbăm valoarea constantei simbolice din definiția ei.

Observație

Fișierele antet conțin și definiții de constante simbolice. De exemplu, în fișierul antet `values.h` sunt definite constantele simbolice `MAXINT` (care are ca valoare 32767, cel mai mare număr de tip `int`) și `MAXLONG` (care are ca valoare 2147483647, cel mai mare număr de tip `long int`). În fișierul antet `conio.h` sunt definite constante simbolice pentru culori (de exemplu, `BLACK` cu valoarea 0, `BLUE` cu valoarea 1, `GREEN` cu valoarea 2, `RED` cu valoarea 4 etc).

1.11. Utilizarea funcțiilor din bibliotecile standard

Setul de instrucțiuni al limbajului C/C++ este relativ restrâns, dar suficient pentru o implementare eficientă și concisă a algoritmilor.

Există unele operații care sunt frecvent utilizate (cum ar fi, de exemplu, citirea, scrierea, extragerea radicalului, calculul modulului, ștergerea ecranului etc) pentru care nu există instrucțiuni specifice. Ele pot fi implementate cu ajutorul instrucțiunilor existente în limbaj, dar... ar fi absurd să le implementăm de fiecare dată, în fiecare program pe care îl elaborăm. Din acest motiv, s-au constituit biblioteci de funcții, care conțin colecții de funcții de utilitate generală grupate pe categorii. Pentru a le utiliza, este suficient să includem în program fișierul antet al bibliotecii și să apelăm funcția care ne este necesară.

Pentru a utiliza funcțiile dintr-o bibliotecă trebuie să includem la începutul programului fișierul antet (*header*) care conține declarațiile funcțiilor din biblioteca respectivă.

Pentru a apela o funcție trebuie să cunoaștem numele și formatul (prototipul) acesteia. În biblioteci există sute și sute de funcții, este improbabil să le putem cunoaște pe toate. Sigur că, după un timp, le vom reține pe cele pe care le vom utiliza frecvent. În rest, singura noastră soluție este să apelăm la *Help* (sistemul de auto-documentare al mediului de programare). În *Help* vom găsi prototipul tuturor funcțiilor din bibliotecile standard și explicații despre modul de funcționare a acestora. Prototipul unei funcții ne informează despre numele funcției, tipul valorii calculate de funcție și despre parametrii funcției. Cu alte cuvinte, are structura unui antet de funcție. Parametrii unei funcții au o semnificație similară argumentelor funcțiilor învățate la matematică. Atunci când utilizăm o funcție (în limbaj informatic, o apelăm), trebuie să specificăm valorile efective ale parametrilor pentru care apelăm funcția. Formatul unui apel de funcție este:

```
| nume_functie(lista_valori_parametri)
```

Valorile parametrilor de la apel trebuie să corespundă ca număr, ordine și tip cu parametrii specificați în prototipul funcției.

Exemple

1. În fișierul antet `math.h`, care conține funcții matematice, este declarată funcția de extragere a radicalului `sqrt()`. Prototipul funcției `sqrt()` este:

```
| double sqrt(double x);
```

Efect: calculează radicalul valorii `x`, transmise ca parametru. De exemplu, dacă dorim să calculăm $\sqrt{3}$, apelăm `sqrt(3)`.

2. În fișierul antet `conio.h` este declarată o funcție care are ca efect ștergerea ferestrei curente (mai exact, fereastra curentă, care implicit coincide cu întreg ecranul, este colorată în culoarea de fundal – implicit negru):

```
| void clrscr(void);
```

Dacă dorim să schimbăm culoarea de fundal, putem apela funcția `textbackground()`, declarată tot în `conio.h`.

```
| void textbackground(int culoare);
```

De exemplu, pentru a schimba culoarea ecranului în verde, vom apela funcția `textbackground()` pentru a stabili culoarea de fundal, apoi funcția `clrscr()` pentru a colora ecranul în culoarea de fundal:

```
| textbackground(GREEN);
| clrscr();
```

1.12. Citirea/scrierea datelor

Prin *citirea datelor* vom înțelege operația prin care una sau mai multe variabile primesc valori prin introducerea lor de la tastatură sau prin extragerea lor de pe un suport de memorare extern.

Prin *scrierea datelor* vom înțelege operația prin care rezultatele obținute în urma prelucrării datelor de intrare sunt și afișate pe ecranul monitorului, fie pe un suport extern de memorare.

Aceste operații sunt denumite frecvent și operații de intrare/ieșire.

În acest capitol vom prezenta doar citirea datelor de la tastatură și afișarea datelor pe ecran.

În limbajul C/C++ nu există instrucțiuni specializate pentru citirea/scrierea datelor. Aceste operații se realizează prin intermediul unor funcții existente în bibliotecile¹² standard ale limbajului.

Din exemplele precedente se poate deduce că operațiile de intrare/ieșire diferă în limbajul C++ față de limbajul C. De data aceasta diferențele sunt majore, deoarece operațiile de intrare/ieșire din C++ sunt proiectate din perspectiva programării orientate pe obiect.

1.13. Citiri și scrieri în limbajul C++

Conceptul central în operațiile de intrare/ieșire în limbajul C++ este fluxul de intrare/ieșire (denumirea originală fiind *stream*). Simplificând, putem privi un *stream* ca pe o succesiune de caractere. Dacă *stream*-ul este de intrare, secvența de caractere „curge” dinspre exterior (în cazul nostru, dinspre tastatură) către memoria calculatorului. Dacă *stream*-ul este de ieșire, secvența de caractere „curge” dinspre memoria calculatorului către exterior (în cazul nostru, ecranul monitorului).

În fișierul antet *iostream.h* sunt declarate două fluxuri standard: un flux de intrare de la tastatură, denumit *cin* (*console input*) și un flux de ieșire către ecran, denumit *cout* (*console output*).

Când dorim să citim date de la tastatură, le vom extrage din fluxul de intrare, folosind operatorul de extragere '*>>*':

```
cin >> nume_variabila;
```

11. Operațiile de citire/scriere a datelor de pe/pe suport extern se vor studia în capitolul „Fișiere”.

12. O bibliotecă este o colecție de funcții elaborate de firmă care a dezvoltat mediul de programare pe care îl utilizăm (o vom denumi bibliotecă standard) sau de către alți programatori.

Ca urmare, se va citi de la tastatură o succesiune de caractere, care va fi convertită într-o dată de tipul variabilei specificate și apoi atribuită variabilei.

Exemplu

```
#include <iostream.h>
int main()
{int x, y;
 cin>>x;
 cin>>y;
 return 0; }
```

Am declarat două variabile de tip *int* *x* și *y* și am citit de la tastatură valorile lor. Dacă presupunem că tastăm secvența de caractere

10 20<Enter>

în variabila *x* vom citi valoarea 10, iar în variabila *y*, valoarea 20.

Operatorul de extragere (îl vom numi și operator de citire) îl putem utiliza și înălțuit. Mai exact, dacă dorim să citim succesiv mai multe variabile putem scrie:

```
cin >> nume_var_1 >> nume_var_2 >> ... >> nume_var_n;
```

De exemplu, am fi putut citi valorile variabilelor *x* și *y* astfel:

```
cin >> x >> y;
```

Observații

1. La citirea cu ajutorul operatorului '*>>*', valorile numerice care se citesc trebuie să intre de la tastatură, separate prin caractere albe.

2. Caracterele albe sunt ignorate de operatorul de citire '*>>*'.

Dacă dorim să scriem date pe ecran, vom utiliza operatorul '*<<*' de inserție în fluxul de ieșire (denumit și operator de ieșire sau de scriere):

```
cout << expresie;
```

Ca efect, se evaluatează expresia, apoi valoarea ei este convertită într-o succesiune de caractere care va fi afișată pe ecran.

Și operatorul de ieșire poate fi utilizat înălțuit, atunci când dorim să scriem mai multe date:

```
cout << expresie_1 << expresie_2 << ... << expresie_n;
```

Exemplu

```
#include <iostream.h>
int a;
int main()
{int x;
 cout<<"x="; cin>>x;
 cout<<"Valoarea lui x este "<<x<<'\n';
 cout<<"Valoarea lui a este "<<a<<'\n';
 return 0; }
```

În primul rând va fi afișat pe ecran mesajul

```
x=
apoi vom tasta valoarea lui x, care se va citi după acționarea tastei Enter. După care se va afișa mesajul Valoarea lui x este , urmat de valoarea citită a lui x. De exemplu, dacă vom tasta 5 ca valoare a lui x, pe ecran vom obține:
```

```
x=5
Valoarea lui x este 5
Valoarea lui a este 0
```

Variabila a este globală, deci automat a fost inițializată cu 0. Observați că am scris și caracterul '\n' (*newline*) pentru a trece pe linia următoare. Unii programatori preferă să utilizeze un simbol mai sugestiv care să determine trecerea la linie nouă. Acest simbol se numește *manipulator* și este endl (*endlne*). Deci am putea scrie în mod echivalent:

```
| cout<<"Valoarea lui x este "<<x<<endl;
```

1.14. Citiri și scrierile în limbajul C

Citirile și scrierile în limbajul C se realizează prin intermediul unor funcții specifice.

Citirea datelor cu format specificat

Funcția scanf() permite citirea datelor sub controlul unui format specificat. Această funcție este declarată în fișierul antet stdio.h și are următorul format:

```
| int scanf(format, adr_var1, adr_var2, ..., adr_var_n);
```

Efect

Funcția parcurge succesiunea de caractere introdusă de la tastatură și extrage valorile care trebuie citite conform formatului specificat. Valorile citite sunt memorate în ordine în variabilele specificate prin adresa lor în lista de parametri ai funcției scanf(). Adresa unei variabile se obține cu ajutorul operatorului de referințiere (&). Acest operator este unar (are un singur operand, care trebuie să fie o variabilă): &variabila.

Funcția scanf() returnează numărul de valori citite corect. În cazul unei erori, citirea se întrerupe în poziția în care a fost întâlnită eroarea.

Observație

Dacă în lista de parametri ai funcției scanf() specificați doar numele variabilei, nu adresa acesteia, funcția va citi valoarea corespunzătoare acestei variabile, dar la ieșirea din funcție valoarea citită nu este atribuită variabilei respective.

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

Parametrul format este un sir de caractere care poate conține specifatori de format, caractere albe și alte caractere.

Caracterele albe vor fi ignorate. Celelalte caractere (care nu fac parte dintr-un specifactor de format) trebuie să fie prezente la intrare în pozițiile corespunzătoare.

Specifactorii de format au următoarea sintaxă:

```
| % [*] [lg] [l|L] litera_tip
```

Observați că orice specifactor de format începe cu caracterul %, conține obligatoriu o literă ce indică tipul valorii care se citește și, eventual, alte elemente opționale. Litera ce indică tipul poate fi, de exemplu:

Literă_tip	Semnificație
d	Se citește un număr întreg scris în baza 10, care va fi memorat într-o variabilă de tip int.
o	Se citește un număr întreg scris în baza 8, care va fi memorat într-o variabilă de tip int.
u	Se citește un număr întreg scris în baza 10, care va fi memorat într-o variabilă de tip unsigned int.
x	Se citește un număr întreg scris în baza 16, care va fi memorat într-o variabilă de tip int.
f, e sau g	Se citește un număr real scris în baza 10, care va fi memorat într-o variabilă de tip float.
c	Se citește un caracter (în acest caz, caracterele albe prezente la intrare nu se ignoră).
s	Se citește un sir de caractere (sirul începe cu următorul caracter care nu este alb și continuă până la primul caracter alb întâlnit sau până la epuizarea dimensiunii maxime lg din specifactorul de format).

Optional, unele litere tip pot fi precedate de litera l sau de litera L. Literele d, o și x pot fi precedate de litera l, caz în care valoarea citită va fi convertită la tipul long int. Litera u poate fi precedată de litera l, caz în care valoarea citită va fi convertită la tipul unsigned long int. Literele f, e, g pot fi precedate de litera l (caz în care valoarea citită este convertită la tipul double) sau de litera L (caz în care valoarea citită este convertită la tipul long double).

Optional, poate fi specificată și lg – lungimea maximă a zonei din care se citește valoarea. Mai exact, funcția scanf() va citi maxim lg caractere, până la întâlnirea unui caracter alb sau a unui caracter neconvertibil în tipul specificat de litera_tip.

Caracterul optional '*' specifică faptul că la intrare este prezentă o dată de tipul specificat de acest specifactor de format, dar ea nu va fi atribuită nici uneia dintre variabilele specificate în lista de parametri ai funcției scanf().

Observație

Caracterul % are o semnificație specială în parametrul format, el indică începutul unui specificator de format. Dacă dorim să specificăm în parametrul format că la intrare trebuie să apară caracterul %, vom utiliza construcția sintactică %%.

Exemple

1. Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
| int a; unsigned long b; double x;
```

Să presupunem că de la tastatură sunt introduse caracterele: 312 -4.5 100000. Apelând funcția:

```
| scanf("%d %lf %lu", &a, &x, &b);
```

variabilei a i se atribuie valoarea 312, variabilei x i se atribuie valoarea -4.5, iar variabilei b i se atribuie valoarea 100000.

2. Să considerăm următoarea declarație de variabile:

```
| char c1, c2, c3;
```

Să presupunem că de la tastatură sunt introduse caracterele: 312. Apelând funcția:

```
| scanf("%c%c%c", &c1, &c2, &c3);
```

variabilei c1 i se atribuie caracterul '3', variabilei c2 i se atribuie caracterul '1', iar variabilei c3 i se atribuie caracterul '2'.

3. Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
| char c1, c2; unsigned a;
```

Să presupunem că de la tastatură se introduce: 312 xd. Apelând funcția:

```
| scanf("%u%c%c", &a, &c1, &c2);
```

variabilei a i se atribuie valoarea 312, variabilei c1 i se atribuie caracterul ' ' (spațiu), iar variabilei c2 i se atribuie caracterul 'x'.

Apelând funcția:

```
| scanf("%u %c %c", &a, &c1, &c2);
```

variabilei a i se atribuie valoarea 312, variabilei c1 i se atribuie caracterul 'x', iar variabilei c2 i se atribuie caracterul 'd'.

4. Să considerăm următoarea declarație de variabile:

```
| int a, b, c;
```

Să presupunem că de la tastatură se introduce: 3=1+2. Apelând funcția:

```
| scanf("%d=%d+%d", &a, &b, &c);
```

variabilei a i se atribuie valoarea 3, variabilei b i se atribuie valoarea 1, iar variabilei c i se atribuie valoarea 2.

Apelând funcția

```
| scanf("%d=%*d+%d", &a, &b);
```

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

variabilei a i se atribuie valoarea 3, variabilei b i se atribuie valoarea 2. Valoarea 1 a fost citită, dar nu a fost atribuită nici unei variabile.

5. Să presupunem că de la tastatură se introduce o dată în formatul zz-ll-aa. Pentru a citi ziua, luna și anul putem apela funcția:

```
| scanf("%d-%d-%d", &z, &luna, &an);
```

Citirea caracterelor

Pentru citirea caracterelor au fost elaborate funcții speciale. De exemplu:

1. Funcția getch() este declarată în fișierul antet conio.h. Formatul funcției:

```
| int getch(void);
```

Efect

Se citește de la tastatură un caracter. Funcția returnează codul ASCII al caracterului citit. Caracterul tastat nu este afișat pe ecran.

2. Funcția getche() este declarată în fișierul antet conio.h. Formatul funcției:

```
| int getche(void);
```

Efect

Se citește de la tastatură un caracter. Funcția returnează codul ASCII al caracterului citit. Caracterul tastat este afișat pe ecran.

Afișarea datelor cu format

Afișarea datelor pe ecran cu un format specificat se realizează apelând funcția printf(). Această funcție este declarată în fișierul antet stdio.h și are următoarea sintaxă:

```
| int printf(format, expresie1, expresie2, ..., expresien);
```

Efect

Se evaluatează expresiile și se scriu în ordine valorile acestora, în forma specificată de parametrul format.

În caz de succes, funcția returnează numărul de caractere afișate.

Parametrul format este un sir de caractere care poate contine specificatori de format și, eventual, alte caractere. În parametrul format trebuie să existe câte un specificator de format pentru fiecare expresie din lista de parametri (specificatorul 1 corespunde expresiei 1, specificatorul 2, corespunde expresiei 2 etc).

Celelalte caractere din parametrul format vor fi afișate pe ecran în pozițiile corespunzătoare.

Un specificator de format are următoarea sintaxă:

`% [ind] [lg] [.prec] [l|L] literă_tip`

Observați că un specificator de format începe cu caracterul %, trebuie să conțină obligatoriu o literă care să indice tipul expresiei corespunzătoare și, eventual, alte elemente optionale. Litera care indică tipul poate fi, de exemplu:

Literă_tip	Semnificație
d	Expresia se convertește din tipul int și se afișează în baza 10.
o	Expresia se convertește din tipul int și se afișează în baza 8.
u	Expresia se convertește din tipul unsigned și se afișează în baza 10.
x, X	Expresia se convertește din tipul int și se afișează în baza 16 (literele care reprezintă 10, 11, 12, 13, 14, 15 sunt majuscule pentru X sau minuscule pentru x).
f	Expresia se convertește din tipul float și se afișează în formatul parte_intreaga.parte_zecimala.
e, E	Expresia se convertește din tipul float și se afișează în format exponential (științific) cifra.parte_zecimala+exponent. Pentru E, litera care precedă exponentul este E.
g	Se aplică una dintre conversiile corespunzătoare literei f sau literei e (cea care se reprezintă cu număr minim de caractere).
c	Expresia are ca valoare codul ASCII al unui caracter și se afișează caracterul corespunzător.
s	Expresia este un sir de caractere care va fi afișat pe ecran.

Optional, înainte de literă_tip poate să apară litera l sau litera L. Dacă litera l apare înainte de d, o, x, X sau u, conversia se realizează din tipul long int (respectiv unsigned long int). Dacă litera l apare înainte de f, e, E sau g, conversia se realizează din tipul double. Litera L poate să preceadă doar literele f, e, E sau g (caz în care conversia se realizează din tipul long double).

Optional, poate fi specificat lg – numărul minim de caractere pe care se va realiza afișarea. Dacă numărul de caractere necesar pentru a afișa valoarea expresiei depășește lg, se vor utiliza atâtea caractere câte sunt necesare. Dacă numărul de caractere necesare pentru a afișa valoarea expresiei este mai mic decât lg, se vor utiliza lg caractere (restul zonei pe care se realizează afișarea completându-se cu spații). Modul de aliniere implicit este la dreapta (deci completarea cu spații se realizează în stânga). Dacă se specifică indicatorul – (minus), atunci alinierea se va face la stânga (și completarea cu spații se va realiza la dreapta).

Pentru expresiile de tip real sau sir de caractere se poate specifica și precizia prec. Pentru valorile reale, aceasta indică numărul de cifre de la partea zecimală care vor fi afișate (implicit 6 zecimale). Dacă precizia este mai mică decât numărul de zecimale

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

ale numărului real afișat, atunci valoarea afișată va fi rotunjită (dacă prima zecimală care nu se afișează este mai mare sau egală cu 5, atunci ultima zecimală afișată va fi mai mare cu 1).

Pentru siruri de caractere, precizia indică numărul de caractere din sir care se afișează (primele prec).

Exemple

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int a=-1, b=0567, d=0xf01a;
char c='x';
float x=-123.147, y=0.00008;
```

Să urmărim efectul următoarelor apeluri ale funcției printf():

Apel	Pe ecran se afișează
printf("a=%d sau a=%u\n", a, a);	a=-1 sau a=65535
printf("x=%f sau\n x=%e sau\n x=%g\n", x, x, x);	x=-123.147000 sau x=-1.231470e+02 sau x=-123.147
printf("y=%f sau\n y=%e sau\n y=%g\n", y, y, y);	y=0.000080 sau y=8.000000e-05 sau y=8e-05
printf("b=%d sau b=%o sau b=%x\n", b, b, b);	b=375 sau b=567 sau b=177
printf("c=%c sau c=%d\n", c, c);	c=x sau c=120
printf("d=%d sau d=%x sau\n d=%u\n", d, d, d);	d=-4070 sau d=f01a sau d=61466
printf("x=%.2f\n", x);	x=-123.15
printf("b=%6dxb=%-6dx\n", b, b);	b= 375xb=375 x

1.15. Expresii

O expresie este constituită dintr-o succesiune de operații conectate prin operatori. Un operator poate fi o constantă, o variabilă, un apel de funcție sau o expresie încadrată între paranteze rotunde.

Operatorii desemnează operațiile care se execută asupra operanților și pot fi grupați pe categorii, în funcție de tipul operațiilor desemnate. Pentru început, vom învăța operatorii aritmici, de incrementare și decrementare, relaționali, de egalitate, logici, logici pe biți, de atribuire, condiționali, de determinare a dimensiunii și de conversie explicită.

Din punctul de vedere al priorității, operatorii pot fi grupați în 16 clase de prioritate, numerotate de la 1 la 16, 1 fiind prioritatea maximă. Pentru fiecare operator pe care îl vom prezenta vom indica clasa de prioritate.

Operatorii limbajului C/C++ sunt *unari* (se aplică unui singur operand) sau *binari* (necesită doi operanzi). Toți operatorii unari au clasa de prioritate 2.

Operatori aritmetici

Operatorii aritmetici desemnează operații aritmetice uzuale, cum sunt: '*' (înmulțirea), '/' (împărțirea), '%' (restul împărțirii întregi), '+' (adunarea), '-' (scăderea) și semnul algebric (operatorii unari '+', '-').

Operator	Denumire	Tip	Prioritate
'+' , '-'	semn algebric	unari	2
'*' , '/' , '%'	multiplicativi	binari	4
'+' , '-'	aditivi	binari	5

Observații

Operatorul '%' nu poate fi aplicat decât operanzilor întregi.

Operatorul '/' poate fi aplicat atât operanzilor întregi, cât și operanzilor reali, dar funcționează diferit pentru operanzii întregi, față de operanzii reali. Dacă cei doi operanzi sunt numere întregi, operatorul '/' furnizează câtul împărțirii întregi. Dacă cel puțin unul din cei doi operanzi este un număr real, operatorul '/' furnizează rezultatul împărțirii reale.

Exemple

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int a=3, b=5;
float x=2.5;
```

Expresie	Valoare	Observații
b%2	1	Restul împărțirii întregi a lui b la 2.
x%2	-	Eroare! Operatorul '%' se aplică numai operanzilor întregi.
a/2	1	Câtul împărțirii întregi a lui a la 2.
x/2	1.25	Câtul împărțirii reale a lui x la 2.
(a+b)/2	4	Media aritmetică dintre a și b.

Operatori de incrementare/decrementare

Operatorul de incrementare este '++'. Operatorul de decrementare este '--'. Sunt operatori unari care au ca efect mărirea (respectiv micșorarea) valorii operandului cu 1. Acești operatori se pot utiliza în formă prefixată (înaintea operandului), caz în care se efectuează mai întâi incrementarea/decrementarea și apoi se

utilizează valoarea operandului, sau în formă postfixată (după operand), caz în care se utilizează mai întâi valoarea operandului și apoi se efectuează incrementarea/decrementarea. Acești operatori pot fi aplicati numai variabilelor simple.

Exemple

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int a=3, b=5;
float x=2.5;
```

Expresie	Valoare	Observații
a++	4	Se mărește valoarea variabilei a cu 1.
--x	1.5	Se micșorează valoarea variabilei x cu 1.
int c=--a;	2	Variabila declarată c primește valoarea 2.
int c=a--;	3	Variabila declarată c primește valoarea 3.
(a+b)++	-	Eroare! operatorii de incrementare/decrementare nu pot fi aplicati unei expresii.

Operatori relaționali

Operatorii relaționali sunt operatori binari și desemnează relația de ordine în care se găsesc cei doi operanzi: '<' (mai mic), '>' (mai mare), '<=' (mai mic sau egal), '>=' (mai mare sau egal). Rezultatul aplicării unui operator relațional este 1 dacă cei doi operanzi sunt în relația indicată de operator, și 0, altfel. Grupa de prioritate a operatorilor relaționali este 7.

Exemple

Expresie	Valoare	Observații
3>5	0	Operanzii nu sunt în relația >.
7<=3+12	1	Operanzii sunt în relația <=.

Operatori de egalitate

Operatorii de egalitate sunt operatori binari și desemnează relația de egalitate (==) sau inegalitate (!=) în care se găsesc cei doi operanzi. Rezultatul aplicării unui operator de egalitate este 1, dacă cei doi operanzi sunt în relația indicată de operator, și 0, altfel. Grupa de prioritate a operatorilor relaționali este 8.

Exemple

Expresie	Valoare	Observații
3==2+1	1	Operanzii sunt în relația '=='.
3!=2+1	0	Operanzii nu sunt în relația '!='.

Operatori logici globali

Există trei operatori logici globali:

Operator	Denumire	Tip	Prioritate
!	negația logică (not)	unar	2
&&	conjuncție logică (și)	binar	12
	disjuncție logică (sau)	binar	13

În limbajul C/C++, valoarea logică fals este asociată valorii 0, orice valoare diferită de 0 având semnificația adevărat. Prin urmare, efectul operatorilor logici globali, aşa cum știm de la logică matematică, este:

x	0	$\neq 0$
$!x$	1	0
$\&\&$	0	$\neq 0$
$\neq 0$	1	0

$\&\&$	0	$\neq 0$
0	0	0
$\neq 0$	1	1

$\ $	0	$\neq 0$
0	1	1
$\neq 0$	1	1

Exemple

Expresie	Valoare
$!(x \% 2)$	1, dacă x este par. 0, dacă x este impar.
$(x >= a) \&\& (x <= b)$	1, dacă x este în intervalul $[a, b]$. 0, dacă x nu este în intervalul $[a, b]$.
$(x < a) \ (x > b)$	0, dacă x este în intervalul $[a, b]$. 1, dacă x nu este în intervalul $[a, b]$.

Operatori logici pe biți

Operatorii logici pe biți se aplică numai operanzilor întregi și au ca efect aplicarea operațiilor logice cunoscute (negație, conjuncție, disjuncție și disjuncție exclusivă) bit cu bit. Operatorii logici pe biți sunt:

Operator	Denumire	Tip	Prioritate
$\sim$	complementariere (negația pe biți)	unar	2
$<<, >>$	deplasare la stânga, deplasare la dreapta	binari	6
$\&$	conjuncție logică pe biți	binar	9
$^$	disjuncție exclusivă pe biți	binar	10
$ $	disjuncție logică pe biți	binar	11

Efectul operatorilor pe biți este:

x	0	1
$\sim x$	1	0
0	1	0

$\&$	0	1
0	0	0
1	0	1

$^$	0	1
0	1	1
1	1	0

$ $	0	1
0	0	1
1	1	1

Operatorii de deplasare au ca efect deplasarea reprezentării binare a primului operand spre stânga ($<<$) sau spre dreapta ($>>$). Numărul de poziții care se deplasează este specificat de cel de-al doilea operand. La deplasarea la stânga, pozițiile rămase libere în dreapta se completează cu 0. La deplasarea la dreapta, pozițiile rămase libere în stânga se completează cu 0 (dacă operandul stâng este un întreg pozitiv) sau cu 1 (dacă operandul este întreg negativ).

Exemple

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int n=3, a=0XF8A, b=0XF0F5;
```

Pentru a determina cu ușurință reprezentările în memorie ale variabilelor a și b , am exprimat valorile lor în hexazecimal. Reprezentarea în memorie a acestor variabile este:

```
a= 0 0 0 1 1 1 1 1 0 0 0 1 0 1 0 0
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

```
b= 1 1 1 1 0 0 0 0 1 1 1 1 1 0 1 0
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

```
 $\sim a$ = 1 1 1 0 0 0 0 0 0 1 1 1 0 1 0 1
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

```
a&b= 0 0 0 1 0 0 0 0 1 0 0 0 0 0 0 0
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

```
 $a^b$ = 1 1 1 0 1 1 1 1 0 1 1 1 1 1 1 1
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

```
 $a>>3$ = 0 0 0 0 0 0 1 1 1 1 1 1 1 0 0 0
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

```
 $a<<3$ = 1 1 1 1 1 1 0 0 0 1 0 1 0 0 0 0
```

```
15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
```

Dacă a ar fi fost declarat de tip unsigned, prin deplasare la dreapta, s-ar obține același rezultat, deoarece valoarea lui a este pozitivă (bitul semn este 0). Valoarea lui b este negativă (bitul 15 – bitul semn – este 1), prin deplasare la dreapta se propagă semnul, deci se completează cu 1.

b>>3 =	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0
	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	

Observații

1. Expresia $x << n$ are ca efect înmulțirea operandului x cu 2^n . Expresia $x >> n$ are ca efect împărțirea întreagă a operandului x cu 2^n .
2. Operațiile care se efectuează pe biți (deci acționează direct asupra reprezentării interne a operanților) sunt foarte performante (se execută foarte rapid).

Operatori de atribuire

Operatorii de atribuire sunt operatori binari care permit modificarea valorii unei variabile. Există un operator de atribuire simplu (=) și 10 operatori de atribuire compuși cu ajutorul operatorului '=' și al unui alt operator binar (aritmetic sau logic pe biți), după cum urmează:

variabila = expresie

Efect: se evaluează expresia, apoi se atribuie variabilei valoarea expresiei. Valoarea expresiei de atribuire este egală cu valoarea atribuită variabilei.

variabila operator= expresie
unde operatorul poate fi din mulțimea {* , / , % , + , - , << , >> , & , | , ^}.

Efect: echivalent cu al unei atribuiri de tipul

variabila = variabila operator expresie
Grupa de prioritate a operatorilor de atribuire este 15.

Observație

Expresia poate fi la rândul ei o expresie de atribuire, cu alte cuvinte, operatorii de atribuire se pot utiliza înălțuit:

variabila_1=variabila_2=...=variabila_n=expresie

Exemple

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int a=10, b;
long c=100001;
float x, y=5;
```

Expresie	Valoare	Observații
a+=2	12	La valoarea variabilei a se adună 2.
x=(a+c)/2	50005	Variabilei x i se atribuie cîtul împărțirii întregi a lui a+c la 2.
b=a*=2	20	Valoarea variabilei a se înmulțește cu 2, apoi se atribuie această valoare și variabilei b.
a=y/2	2	Variabila a primește partea întreagă a valorii de tip float y/2.

Operatori condiționali

Operatorii condiționali sunt '?' și ':' și se utilizează numai împreună. Formatul unei expresii condiționale este:

expresie_1 ? expresie_2 : expresie_3

Efect: se evaluează expresie_1. Dacă expresie_1 are o valoare nenulă, atunci valoarea expresiei condiționale este egală cu valoarea expresie_2. Dacă expresie_1 are valoarea 0, atunci valoarea expresiei condiționale este egală cu valoarea expresie_3. Grupa de prioritate a operatorilor condiționali este 14.

Exemple

Expresie	Valoare
x>y ? x : y	maximul dintre x și y
x>=0 ? x : -x	modulul lui x

Operatorul de referințiere (adresă)

Este un operator unar care permite determinarea adresei zonei de memorie în care este stocată o variabilă:

&variabila

Operatorul de conversie explicită

Este un operator unar care permite conversia explicită (forțată) a tipului unei expresii la un tip specificat:

(tip) expresie

Exemple

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int a=10, b=15;
long x;
```

Expresie	Valoare	Observații
<code>((float)a+b)/2</code>	12.5	Media aritmetică a variabilelor a și b (în absența conversiei de tip, se calculează câtul împărțirii întregi a lui a+b la 2, deci 12).
<code>x=(long)a*10000</code>	100000	În absența conversiei de tip se calculează valoarea expresiei a*10000 ca valoare de tip int; cum 100000 depășește 32767, s-ar fi obținut valoarea eronată -31072.

Operatorul de determinare a dimensiunii

Este un operator unar care determină dimensiunea exprimată în număr de octeți a zonei de memorie necesare pentru stocarea expresiei specificate ca operand sau a unei date de tipul specificat ca operand:

```
sizeof (expresie)
sizeof (tip)
```

Exemple

Expresie	Valoare	Observații
<code>int v;</code>	2	O variabilă de tip int se memorează pe 2 octeți.
<code>sizeof(v)</code>		
<code>sizeof(float)</code>	4	O dată de tip float se memorează pe 4 octeți.

Operatorul virgulă

Operatorul virgulă permite compunerea mai multor expresii, astfel încât să fie tratate din punct de vedere sintactic ca o singură expresie.

```
expresie_1, expresie_2, ..., expresie_n
```

Se evaluatează în ordinea de la stânga la dreapta cele n expresii, valoarea întregii expresii fiind egală cu valoarea expresie_n.

Utilizarea expresiilor compuse cu operatorul virgulă este necesară atunci când sintaxa permite evaluarea unei singure expresii (de exemplu, în instrucțiunea for, pe care o vom învăța în capitolul următor), dar este necesar să fie evaluate mai multe expresii. Prioritatea operatorului virgulă este minimă (16).

Exemplu

Expresie	Valoare	Observații
<code>int i, a, b; i=0, b=i+2, a=b*2</code>	4	Variabila i primește valoarea 0, variabilei b i se atribuie valoarea 2, apoi variabilei a i se atribuie valoarea 4.

Evaluarea expresiilor

Evaluarea unei expresii presupune calculul valorii expresiei, prin înlocuirea în expresie a fiecărei variabile cu valoarea ei și a fiecărei funcții cu valoarea returnată de funcția respectivă și efectuarea operațiilor specificate de operatori. În timpul evaluării expresiei se ține cont de existența parantezelor, de asociativitate și de prioritățea operatorilor:

- se evaluatează în primul rând expresiile din paranteze, începând cu parantezele cele mai interioare;
- în cadrul unei expresii fără paranteze, se efectuează operațiile în ordinea priorității operatorilor;
- dacă într-o expresie apare o succesiune de operatori cu priorități egale, se ține cont de asociativitatea operatorilor. În limbajul C/C++, operatorii se asociază de la stânga la dreapta, cu excepția operatorilor unari, condiționali și de atribuire, care se asociază de la dreapta la stânga.

Dacă toți operanții care intervin într-o expresie au același tip, tipul expresiei coincide cu tipul operanților. În cazul în care operanții nu au același tip, pe parcursul evaluării expresiei se realizează automat o serie de conversii implicate. Pe scurt, regula pe care se bazează conversiile implicate este: *operatorul care are un domeniu de valori mai restrâns este convertit la tipul operandului care are mulțimea valorilor mai amplă*. De exemplu: toți operanții de tip char se convertesc la int; dacă unul dintre operanții este long double, celălalt va fi convertit de asemenea la long double; dacă unul dintre operanții este long, iar celălalt este de tip unsigned sau int, el va fi convertit automat la long. Dacă un operand este de tip int, iar celălalt este de tip unsigned, conversia se face către unsigned.

Exemple

Expresie	Valoare	Observații
<code>int a=3; float b=6; (a+b)/2</code>	4.5	Se convertește tipul variabilei a la float.
<code>int a=5; !a%2</code>	0	Se aplică operatorul unar '!' variabilei a, apoi se execută operația '%'. Se adună a cu b; suma depășește valoarea maximă pentru tipul int; valoarea obținută în urma depășirii (-5536) este atribuită variabilei c.
<code>int a=30000, b=30000; long c; c=a+b;</code>	-5536	Se adună a cu b; suma depășește valoarea maximă pentru tipul int; valoarea obținută în urma depășirii (-5536) este atribuită variabilei c.
<code>int a=30000, b=30000; long c; c=(long)a+b;</code>	60000	Se convertește tipul variabilei a la long, apoi se adună a cu b, obținând un rezultat de tip long, care este atribuit variabilei c.

Tabelul priorității operatorilor

Grupa	Operatori	Asociativitate
2	! ~ + - ++ -- (tip) sizeof &	dreapta → stânga
4	* / %	stânga → dreapta
5	+ -	stânga → dreapta
6	<< >>	stânga → dreapta
7	< > <= >=	stânga → dreapta
8	== !=	stânga → dreapta
9	&	stânga → dreapta
10	^	stânga → dreapta
11		stânga → dreapta
12	&&	stânga → dreapta
13		stânga → dreapta
14	? :	dreapta → stânga
15	= *= /= %= += -= &= ^= = <=>=	dreapta → stânga
16	,	stânga → dreapta

1.16. Aplicații

Disc

Fie r un număr real, citit de la tastatură, care reprezintă lungimea razei unui cerc. Să se scrie un program care să calculeze și să afișeze aria și perimetrul discului de rază r .

Soluție

Vom citi valoarea razei în variabila r . Vom calcula aria discului după formula πr^2 , iar perimetru, după formula $2\pi r$. Numărul π este un număr irațional. Calculatorul nu poate memora numere iraționale (care au o infinitate de zecimale), ci doar aproximări ale acestora. În fișierul antet `math.h` este definită o constantă numită `M_PI` care reprezintă o aproximare a numărului irațional π .

Prezentăm atât programul C, cât și programul C++ (diferențele constau, evident, în modul de citire și afișare).

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

Varianta C:

```
#include <stdio.h>
#include <math.h>
int main(void)
{double r;
scanf("%lf", &r);
printf("Aria=% .2lf Perimetru=% .2lf\n", M_PI*r*r, 2*M_PI*r);
return 0; }
```

Varianta C++:

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
{double r;
cin>>r;
cout<<"Aria=<<M_PI*r*r<< " Perimetru=<< 2*M_PI*r;
return 0; }
```

Compus chimic

Un grup de cercetători studiază un compus chimic descoperit pe planeta Marte. În urma analizelor efectuate, au dedus că o moleculă din acest compus este formată din n_C atomi de carbon, n_O atomi de oxigen și n_H atomi de hidrogen. Știind că masa atomului de carbon este 12, masa atomului de oxigen este 16, iar masa atomului de hidrogen este 1, să se scrie un program care să calculeze și să afișeze masa moleculară a acestui compus.

Soluție

Varianta C

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{ unsigned nC, nO, nH, m;
scanf("%u%u%u", &nC, &nO, &nH);
printf("Masa moleculara a compusului este %u \n",
12*nC+16*nO+nH);
return 0; }
```

Varianta C++

```
#include <iostream.h>
int main()
{ unsigned nC, nO, nH, m;
cin>>nC>>nO>>nH;
cout<<"Masa moleculara a compusului este " <<
12*nC+16*nO+nH << endl;
return 0; }
```

Triunghi

Fie x un număr natural format din 5 cifre ($x_4x_3x_2x_1x_0$). Să se afișeze un triunghi format din cifrele numărului x astfel:

- pe prima linie (în vârful triunghiului) se va afla cifra din mijloc (x_2);
- pe linia a doua se vor afla cifrele $x_3x_2x_1$;
- pe a treia linie se vor afla toate cifrele lui x .

De exemplu, dacă $x=15289$, triunghiul va arăta astfel:

```
    2
   528
 15289
```

Soluție

Problema constă în „spargerea” numărului x în cifre. În acest scop, am numerotat cifrele numărului x de la dreapta la stânga începând cu 0, astfel încât numărul cifrei să corespundă puterii corespunzătoare bazei (în cazul nostru, baza 10): x_0 este cifra unităților (deci corespunde lui 10^0), x_1 este cifra zecilor (deci corespunde puterii 10^1), x_2 este cifra sutelor (corespunde lui 10^2) și.m.d.

Devine astfel evident că, pentru a extrage cifrele numărului x , trebuie să efectuăm împărțiri la 10. Pentru a obține ultima cifră din x , vom împărți pe x la 10 și vom reține restul în x_0 . Eliminăm apoi ultima cifră din x (împărțind pe x la 10, x devine $x_4x_3x_2x_1$). Acum x_1 a devenit cifra unităților și continuăm extragerea cifrelor numărului x în același mod. Programul în limbajul C este:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    unsigned long x;
    unsigned x0, x1, x2, x3;
    scanf("%lu", &x);
    x0=x%10; /* retin cifra unitatilor */
    x=x/10; /* elimin cifra unitatilor */
    x1=x%10; /* retin cifra zecilor */
    x=x/10; /* elimin cifra zecilor */
    x2=x%10; /* retin cifra sutelor */
    x=x/10; /* elimin cifra sutelor */
    x3=x%10; /* retin cifra milior */
    x=x/10; /* în x ramane cifra zecilor de mii */
    printf(" %u\n", x2);
    printf(" %u%u%u\n", x3, x2, x1);
    printf("%lu%u%u%u%u\n", x, x3, x2, x1, x0);
    return 0;
}
```

Observație

Variabila x în care citim numărul dat este de tip `unsigned long`, deoarece un număr de 5 cifre poate depăși 65535.

Exercițiu

Modificați algoritmul precedent astfel încât să afișeze un triunghi format din cifrele unui număr de 6 cifre. De exemplu, pentru 123456, algoritmul va afișa:

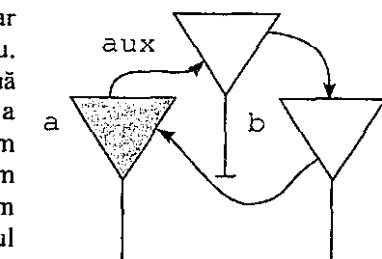
```
 34
 2345
123456
```

Schimb

Se introduc de la tastatură numerele reale a și b . Să se interschimbe valorile variabilelor a și b , apoi să se afișeze.

Soluție

Să ne imaginăm că variabila a este un pahar cu vin alb, iar variabila b un pahar cu vin roșu. Trebuie să schimbăm conținuturile celor două pahare. Singura soluție fără „pierderi” este de a utiliza un pahar auxiliar (variabila aux). Vom turna vinul alb în paharul auxiliar (atribuim variabilei aux valoarea variabilei a). Acum paharul de vin alb este gol, turnăm în el vinul roșu (atribuim variabilei a valoarea variabilei b). Paharul de vin roșu (variabila b) a devenit disponibil, turnăm în el vinul alb din paharul auxiliar (atribuim variabilei b valoarea variabilei aux).

Această metodă este denumită sugestiv *regula celor trei pahare*, deși analogia nu este absolut perfectă (când atribuim unei variabile valoarea altăi variabile, această valoare se va găsi după atribuire în ambele, în timp ce atunci când turnăm conținutul unui pahar de vin în alt pahar de vin...).

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    float a, b, aux;
    scanf("%f%f", &a, &b); /* 1 */
    aux=a; /* 2 */
    a=b; /* 3 */
    b=aux; /* 4 */
    printf("a=%f b=%f\n", a,b); /* 5 */
    return 0;
}
```

Pentru a înțelege mai bine acest algoritm, să urmărim execuția lui pentru un set particular de date de intrare. În acest scop, am numerotat instrucțiunile de la 1 la 5. De exemplu, să presupunem că de la tastatură se introduc valorile 3 și 7.

Linia	a	b	aux	Explicație
1	3	7	?	Se citesc de la tastatură valorile 3 și 7 și se atribuie în ordine variabilelor a și b. Variabila aux are deocamdată o valoare necunoscută.
2	3	7	3	Se copiază valoarea variabilei a în variabila aux.
3	7	7	3	Variabilei a îi se atribuie valoarea variabilei b.
4	7	3	3	Variabilei b îi se atribuie valoarea variabilei aux (în care am „salvat” valoarea inițială a variabilei a).
5	7	3	3	Scriem valorile variabilelor a și b însوită de mesaje explicative (pe ecran va apărea a=7 b=3).

Leul și iepurașul

Un iepuraș zgloboiu ieși din pădure și începu să alerge pe câmpie cu o viteză constantă de v_1 m/s. După un timp t_0 , apare la marginea pădurii un leu. Leul zări iepurașul și începu să alerge după el cu o viteză constantă de v_2 m/s. Scrieți un program care să afișeze după câte secunde prinde leul iepurele sau valoarea -1 dacă leul nu prinde iepurele.

Soluție

Evident, dacă viteza leului este mai mică sau egală cu viteza iepurașului, leul nu va prinde iepurele. În caz contrar, să notăm cu x distanța de la marginea pădurii până în punctul în care leul prinde iepurele și cu t timpul după care prinde leul iepurele. Leul străbate distanța x în t secunde (fiindcă viteza leului este v_2 m/s, deducem că $x=v_2 \cdot t$). Iepurele străbate distanța x în $t+t_0$ secunde (fiindcă viteza iepurelui este v_1 m/s, deducem că $x=v_1 \cdot (t+t_0)$). Din aceste două ecuații cu două necunoscute putem afla t . Programul în limbajul C++ este:

```
#include <iostream.h>
int main()
{ float v1, v2, t;
  cout << "Viteza iepurelui= "; cin >> v1;
  cout << "Viteza leului= "; cin >> v2;
  cout << "Timpul după care apare leul= "; cin >> t0;
  cout << (v2>v1?v1*t0/(v2-v1):-1)<<endl; return 0; }
```

Dacă am executat programul pe următorul exemplu:

```
Viteza iepurelui= 4
Viteza leului= 5
Timpul după care apare leul= 2
pe ecran se va afișa:
```

8

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

Bazin

Un bazin se umple cu apă cu ajutorul a două robinete. Dacă lăsăm primul robinet deschis timp de h_1 ore și al doilea timp de h_2 ore, în bazin vor fi x litri de apă.

Dacă lăsăm primul robinet deschis timp de h_1+1 ore și al doilea timp de h_2-1 ore, în bazin vor fi y litri de apă. Scrieți un program care să determine câți litri de apă curg prin fiecare robinet într-o oră.

Soluție

Să notăm cu x cantitatea de apă care curge într-o oră prin primul robinet și cu y cantitatea de apă care curge într-o oră prin cel de-al doilea robinet. Deducem relațiile: $x=h_1 \cdot a+h_2 \cdot b$ și $y=(h_1+1) \cdot a+(h_2-1) \cdot b$.

Dacă scădem cele două relații, obținem $y-x=a-b$, deci $a=(y-x)+b$. Înlocuim a în prima relație și obținem $x=h_1 \cdot (y-x)+h_1 \cdot b+h_2 \cdot b$, deci

$$b=(x-h_1 \cdot (y-x))/(h_2+h_1).$$

```
#include <iostream.h>
int main()
{ int x, y, h1, h2, b;
  cout << "h1="; cin >> h1;
  cout << "h2="; cin >> h2;
  cout << "x="; cin >> x;
  cout << "y="; cin >> y;
  cout << "b=" << (b=(x-h1*(y-x))/(h2+h1)) << endl;
  cout << "a= " << (y-x)+b << endl; return 0; }
```

De exemplu, pentru următoarele date de intrare:

```
h1=4
h2=7
x=47
y=45
```

programul va afișa:

```
b=5
a=3
```

1.17. Probleme propuse

- Ce va afișa următorul program, dacă se citesc valorile 17 și 8?

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
  unsigned a, b;
  scanf("%u %u", &a, &b);
  a=a+b; b=a-b; a=a-b;
  printf("a=%u b=%u\n", a, b);
  return 0;
}
```

2. Ce va afișa următorul program, dacă se citește valoarea 1234?

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{unsigned a, b, c;
scanf("%u", &a);
b=a%100; a=a/100; c=b*100+a;
printf("c=%u\n", c);
return 0; }
```

3. Ce valoare va avea variabila a la sfârșitul executării următoarei secvențe de program?

```
int a=13, b=4;
b=a+b/2; a=a-b/2*a;
```

4. Fie a, b, c și d patru variabile reale. Care dintre următoarele instrucțiuni atribuie variabilei d media aritmetică a valorilor variabilelor a, b și c?

a. d=(a+b+c)/2;	c. d=a+b+c/3;
b. d=a/3+b/3+c/3;	d. d=(a+b+c)/4-1;

5. Care dintre următoarele declarații de variabile sunt eronate sintactic și de ce?

a. float a=b=0;	c. char d=120;	e. long a=0, b=a+3;
b. double z=x/2;	d. int k;i;	f. unsigned float a;

6. Care dintre următoarele expresii sunt adevărate dacă și numai dacă numărul întreg x este impar negativ?

(variantă Bacalaureat, 2000)

a. (x%2==1) && (x<0)	d. !(x%2==0) && (x>=0))
b. (x%2!=0) (x<0)	e. x%2=1 && x<0
c. !(x%2==0) (x>=0))	

7. Care dintre următoarele expresii sunt adevărate dacă și numai dacă valorile variabilelor x și y sunt numere naturale consecutive?

(variantă Bacalaureat, 2000)

a. x-y==1	d. y==x±1
b. (x==1) & (y==2)	e. (x-y==1) (y-x==1)
c. (x-y==1) && (y-x==1)	

8. Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int x=0XF0A8, v=0xFFFFD;
unsigned y=0XF0A8, z=1;
float a=2.5, b=4;
char c='8';
```

Evaluati următoarele expresii:

a. a+z/2	e. -1 > z
b. (v+z)/2	f. c>='0' && c <= '9'? "da": "nu"
c. (v+1)/2	g. x>>3&z<<4
d. c-'0'	h. y>>10/z

9. În contextul declarațiilor de variabile de la exercițiul precedent, care sunt erorile din următoarele expresii?

a. (a+z)%2	d. x=(a>>2)
b. a++x	e. c=a?"da": "nu"
c. b*b-4ac	f. x&&=10

10. În condițiile următoarelor declarații și inițializări de variabile:

```
unsigned char x=250, z=x+7, a='8';
```

Care este valoarea expresiei: z | (a-'0')?

a. Expresia nu se poate evalua, deoarece este eronată sintactic.	c. 265	e. 0
b. 1	d. true	f. 9

11. Se consideră a și b două variabile de tip int. Variabilei a î se atrbuie valoarea 1, iar variabilei b, valoarea 32767. Care este valoarea expresiei a+b?

a. 32768	c. -32768	e. 0
b. -1	d. nu se poate calcula valoarea acestei expresii	

12. Se consideră x, y și z trei variabile întregi. Care dintre următoarele expresii are valoarea diferită de 0 dacă și numai dacă y=max(x, y, z)?

a. x>z?y>x?1:0:y>=z?1:0	c. !(y<x && y<z)	e. y>x && y>z
b. !(y<x y<z)	d. x>z && y>x z>x && y>z	

13. Fie x, a, r trei numere naturale. Care dintre următoarele expresii au valoarea diferită de 0 dacă și numai dacă x este impar situat la distanță cel mult egală cu r față de a?

a. x%2==1 && !(x>a+r && x<a-r)	c. !(x%2==0 x>a+r x<a-r)
b. x%2 && x<=a+r && x>a-r	d. x%2==1 && a+r>=x && a-r<=x

14. Care dintre următoarele expresii au valoarea diferită de 0 dacă și numai dacă variabilele întregi a, b și c conțin trei valori distincte două câte două?

a. a!=b!=c!=a	c. (a!=b) && (b!=c)
b. !(a==b && b==c && a==c)	d. !(a==b) && !(b==c a==c)

15. Pentru a atribui variabilei reale x rezultatul expresiei $\frac{2ab - c^2}{0.25}$, unde a , b și c desemnează variabile reale, se utilizează instrucțunea:
(variantă Bacalaureat, 2001)
- $x = (2*a*b) - (c*c) / 0.25;$
  - $x = 2*a*b - c*c / 0.25;$
  - $x = (2*a*b - c*c) * 4;$
  - $x = (2*a*b - c*c) / 4;$
16. Fie c o variabilă de tip char. Scrieți o expresie care, în cazul în care valoarea variabilei c este o literă mică, atribuie variabilei c majuscula corespunzătoare.
17. Fie x un număr natural. Scrieți o expresie care să utilizeze operatori logici pe biți astfel încât:
- să înmulțească valoarea variabilei x cu 2^n ($0 \leq n \leq 15$);
  - să împartă valoarea variabilei x cu 2^n ($0 \leq n \leq 15$);
  - să aibă valoarea 1 dacă și numai dacă x este impar;
  - să aibă valoarea 0 dacă și numai dacă bitul n ($0 \leq n \leq 15$) din x este 0;
  - să anuleze bitul n ($0 \leq n \leq 15$) din x ;
  - să seteze bitul n ($0 \leq n \leq 15$) din x (să-i atribuie valoarea 1).
18. Scrieți un program care citește de la tastatură lungimea laturii unui triunghi echilateral și afișează pe ecran lungimea înălțimii triunghiului și aria sa, pe linii diferite, însoțite de mesaje explicative.
19. Fie x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 cinci valori reale. Scrieți un program care să folosească o singură variabilă suplimentară pentru a permuta circular valorile celor cinci variabile (adică în final x_1 să aibă valoarea inițială a variabilei x_2 , x_2 valoarea inițială a variabilei x_3 , x_3 valoarea inițială a variabilei x_4 , x_4 valoarea inițială a variabilei x_5 , iar x_5 valoarea inițială a variabilei x_1).
20. O broască testoasă parcurge o distanță de D kilometri în H ore. Să se scrie un program care să calculeze și să afișeze viteza cu care se deplasează broasca testoasă (exprimată în metri/secundă).
21. Doi colegi (Vasilică și Ionică) pleacă simultan din orașele în care locuiesc, unul către celălalt. Știind că distanța dintre cele două orașe este D , că Vasilică merge cu viteza v_1 , iar Ionică merge cu viteza v_2 (D, v_1, v_2 sunt numere reale), scrieți un program care calculează după cât timp se întâlnesc cei doi colegi și la ce distanță de orașul în care locuiește Vasilică.
22. Fie A și B două puncte în plan, specificate prin coordonatele lor carteziene. Să se scrie un program care să calculeze și să afișeze lungimea segmentului AB .
23. Scrieți un program care citește de la tastatură un număr real x și afișează pe ecran valoarea funcției:

$$f(x) = \begin{cases} \sqrt{2-x^2}, & \text{dacă } x \leq 10 \\ \frac{-2x+1}{3}, & \text{dacă } x > 10 \end{cases}$$

24. Consultați sistemul Help al mediului de programare pentru a afla care sunt funcțiile care permit generarea numerelor aleatoare. Aceste funcții sunt declarate în fișierul antet `stdlib.h`. Scrieți un program care să citească două numere naturale nenule a și b și care să genereze și să afișeze:
- un număr natural aleator mai mic decât a ;
  - un număr întreg aleator din intervalul $[-a, b]$;
  - un număr natural aleator din intervalul $[a, b]$;
  - un număr real aleator din intervalul $[-a, b]$.

2. Instructiunile limbajului C/C++

2.1. Instructiunea expresie

expresie;

Efect

Se evaluează expresia

Exemple

```
i++;      //se incrementeaza valoarea variabilei i  
p*=2;    //se inmulteste cu 2 valoarea variabilei p  
clrscr(); //se sterge ecranul
```

Observati

1. Ultima expresie este constituită dintr-un apel de funcție. Pentru a apela funcția standard `clrscr()`, trebuie să includem la începutul programului fișierul anteconio.h, în care se găsește prototipul (declaratia) funcției:

- | void clrscr(void);
ceea ce înseamnă că funcția nu are nici un parametru și nu întoarce nici un rezultat
- 2. Este permis ca expresia să fie vidă. Instrucțiunea devine ; (instrucțiunea vidă).
- 3. Este permisă utilizarea oricărei expresii sintactic corecte, chiar și atunci când instrucțiunea nu generează nici un efect, de exemplu: 2+5;
- 4. Orice instructiune din limbajul C/C++ se termină cu caracterul ';'.

2.2. Instructiunea compusă

```
{  
    declaratii  
    instructiune_1  
    instructiune_2  
    ...  
    instructiune_n
```

Efect

Se execută în ordine instrucțiunile specificate

Observații

1. Utilizarea instrucțiunilor compuse este necesară atunci când sintaxa permite executarea unei singure instrucțiuni, dar este necesară efectuarea mai multor operații (de exemplu, într-o instrucțiune `if`, `for`, `while` sau `do-while`).
  2. Declarațiile care apar într-o instrucțiune compusă sunt **locale** instrucțiunii. Mai exact, ele sunt valabile numai în **cörperul** instrucțiunii compuse, din momentul declarării lor până la sfârșitul instrucțiunii.

2.3. Instrucțiunea if

```
if (expresie) instructiune_1  
    else instructiune_2
```

Efecto

Se evaluatează expresia. Dacă valoarea expresiei este diferită de 0, se execută instrucțiune 1, altfel se execută instrucțiune 2.

Exemplum

```
if (a) cout << a << " este nenul" << endl;
else cout << a << " este nul" << endl;
```

Observati

1. Expresia se încadrează obligatoriu între paranteze rotunde.
  2. Dacă instructiune_2 este vidă, ramura else poate să lipsească, obținându-se o formă simplificată a instructiunii if:

if (expresie) instructiune

Exemplum

Să calculăm în variabila max maximul dintre a și b:

```
max=a;  
if (max<b) max=b;
```

2.4. Instructiunea switch

Efect

Se evaluează expresia.

Se compară succesiv valoarea expresiei cu valorile expresiilor constante care etichetează alternativele case. Dacă se întâlnește o alternativă case etichetată cu valoarea expresiei, se execută secvența de instrucțiuni corespunzătoare și toate secvențele de instrucțiuni care urmează, până la întâlnirea instrucțiunii break sau până la întâlnirea acoloadei închise, care marchează sfârșitul instrucțiunii switch. Dacă nici una dintre valorile etichetelor alternativelor case nu coincide cu valoarea expresiei, se execută secvența de instrucțiuni de pe ramura default¹³.

Exemplu

În funcție de valoarea variabilei de tip char c ('+', '-', '*' sau '/'), vom efectua operația corespunzătoare între variabilele x și y. Dacă variabila c are valoarea '~' sau '!', vom da mesajul "Nu e operator binar!", iar dacă c are orice altă valoare, vom da mesajul "Eroare".

```
switch (c)
{
    case '*': x *= y; break;
    case '/': x /= y; break;
    case '+': x += y; break;
    case '-': x -= y; break;
    case '~':
    case '!': cout << "Nu e operator binar!"; break;
    default : cout << "Eroare!";
}
```

Observații

1. Expresia se încadrează obligatoriu între paranteze rotunde.
2. Pe fiecare alternativă case este permisă executarea mai multor instrucțiuni.
3. Dacă secvența-instrucțiuni_{n+1} este vidă, ramura default poate lipsi (similar ramurii else).
4. Instrucțiunea switch este o generalizare a instrucțiunii if. Spre deosebire de if, care permite selectarea unei alternative din maximum două posibile, switch permite selectarea unei alternative din maximum n+1 posibile. O altă diferență majoră constă în faptul că în if se execută instrucțiunea corespunzătoare valorii expresiei și atât, în timp ce în switch se execută și toate secvențele de instrucțiuni ale alternativelor case următoare.

13. În limba engleză, *default* înseamnă lipsă. Deci este alternativa care se alege în lipsă de altceva. Noi o vom numi alternativă implicită.

2.5. Instrucțiunea break

break;

Efect

Determină ieșirea necondiționată din instrucțiunea switch, while, for sau do-while în care apare.

2.6. Instrucțiunea while

while (expresie)
  instructiune

Efect

Pas 1: se evaluează expresia;

Pas 2: dacă valoarea expresiei este 0, se ieșe din instrucțiunea while; dacă valoarea expresiei este diferită de 0, se execută instrucțiunea, apoi se revine la Pas 1.

Observații

1. Instrucțiunea se execută repetat cât timp valoarea expresiei este nenulă. Pentru ca ciclul să nu fie infinit, este obligatoriu ca instrucțiunea care se execută să modifice cel puțin una dintre variabilele care intervin în expresie, astfel încât aceasta să poată lua valoarea 0, sau să conțină o operație de ieșire necondiționată din ciclu (de exemplu, break;).
2. Dacă expresia are de la început valoarea 0, instrucțiunea nu se execută nici măcar o dată.
3. Sintaxa permite executarea în while a unei singure instrucțiuni, prin urmare, atunci când este necesară efectuarea mai multor operații, acestea se grupează într-o singură instrucțiune compusă.

Exemplu

Să calculăm răsturnatul numărului natural n. Răsturnatul unui număr se obține considerând cifrele numărului în ordine inversă (de la dreapta la stânga).

```
r=0; // in r vom obtine răsturnatul lui n
while (n)
{
    r=r*10+n%10; // "lipsește" ultima cifra din n la r
    n/=10; // elimin ultima cifra din n
}
```

Să urmărim pas cu pas execuția acestei sevențe de instrucțiuni, pentru $n=237$:

Linia	Efect	n	r
1	Se initializează variabila r cu 0.	237	0
2	Se testează dacă $n \neq 0$, apoi se execută instrucțiunea compusă.	237	0
3	Se adaugă la sfârșitul lui r ultima cifră din n .	237	7
4	Se elimină ultima cifră din n .	23	7
2	Se testează dacă $n \neq 0$, apoi se execută instrucțiunea compusă.	23	7
3	Se adaugă la sfârșitul lui r ultima cifră din n .	23	73
4	Se elimină ultima cifră din n .	2	73
2	Se testează dacă $n \neq 0$, apoi se execută instrucțiunea compusă.	2	73
3	Se adaugă la sfârșitul lui r ultima cifră din n .	2	732
4	Se elimină ultima cifră din n .	0	732
2	Se testează dacă $n \neq 0$; se ieșe din while.	0	732

2.7. Instrucțiunea do-while

```
do
    instructiune
  while (expresie);
```

Efect

Pas 1: se execută instrucțiunea;

Pas 2: se evaluatează expresia;

Pas 3: dacă valoarea expresiei este 0, se ieșe din instrucțiunea repetitivă; dacă valoarea expresiei este diferită de 0, se revine la Pas 1.

Observație

Spre deosebire de while, instrucțiunea do-while execută instrucțiunea specificată cel puțin o dată, chiar dacă de la început valoarea expresiei este 0, deoarece evaluarea expresiei se face după execuția instrucțiunii.

În afară de momentul evaluării expresiei (înainte sau după executarea instrucțiunii), alte diferențe între cele două instrucțiuni repetitive nu există. Prin urmare, preferăm să utilizăm instrucțiunea while când este necesar să testăm o condiție înainte de efectuarea unor prelucrări. Preferăm să utilizăm do-while când condiția depinde de la început de prelucrările din ciclu și, prin urmare, este necesar să o testăm după executarea instrucțiunii.

Exemplu

Să numărăm cifrele numărului natural memorat în variabila n :

```
nr=0;                                //în nr vom obține numarul de cifre
do
  {n/=10;           //elimin ultima cifra din n
   nr++;}          //o numar
  while (n); //acțiunea se repeta cat timp n mai are cifre
```

Dacă în locul instrucțiunii do-while am fi utilizat o instrucțiune while, algoritmul nu ar fi funcționat și pentru $n=0$, deoarece testând condiția la început, nu s-ar fi executat nici o dată instrucțiunea din ciclu, deci valoarea variabilei nr ar fi rămas 0 (greșit! numărul 0 are o cifră!).

2.8. Instrucțiunea for

```
for (expresie_initializare; expresie_continuare; expresie_reinitializare)
  instructiune
```

Efect

Pas 1: se evaluatează expresia de initializare;

Pas 2: se evaluatează expresia de continuare;

Pas 3: dacă valoarea expresiei de continuare este 0, se ieșe din instrucțiunea repetitivă for; dacă valoarea expresiei de continuare este diferită de 0:

- se execută instrucțiunea;
- se evaluatează expresia de reinitializare;
- se revine la Pas 2.

Observații

Instrucțiunea for este tot o instrucțiune repetitivă, ca și while și do-while. Nu este o instrucțiune strict necesară, ea poate fi simulață cu instrucțiunea while astfel:

```
expresie_initializare;
while (expresie_continuare)
  {
    instructiune
    expresie_reinitializare; }
```

Totuși, majoritatea programatorilor preferă să utilizeze instrucțiunea for, deoarece este un instrument puternic, flexibil, care ne permite să exprimăm foarte concis prelucrări de natură repetitivă.

Exemplu

Fie n un număr natural ($n < 10$) citit de la tastatură. Să se calculeze:

$n! = 1 * 2 * \dots * n$ (n factorial). Prin definiție, $0! = 1$.

Observăm că pentru orice $n > 0$ are loc relația:

$n! = 1 * 2 * \dots * (n-1) * n = (1 * 2 * \dots * (n-1)) * n = (n-1)! * n$

Prin urmare, pentru a calcula valoarea factorialului pentru n este suficient să înmulțim cu n valoarea factorialului pentru $n-1$. Putem calcula $n!$ din aproape în aproape, utilizând instrucțiunea `while` astfel:

```

f=i=1;
while (i<=n)
{
    f*=i;
    i++;
}

```

Aceleași prelucrări pot fi descrise mult mai concis, utilizând instrucțiunea **for** astfel:

```
for (f=i=1; i<=n; f*=i++);
```

Observați că instrucțiunea care se execută în `for` este instrucțiunea vidă. Toate prelucrările au fost descrise cu ajutorul celor trei expresii care intervin în `for`.

Observatie

Oricare dintre cele trei expresii care intervin în `for` poate să fie vidă. Dar și în acest caz, caracterul separator `';'` trebuie să apară.

Exemplu

```
| for ( ; ; )
| { cin >> n;
|   if (n>0) break; }
```

Observați că toate cele trei expresii sunt vide. Instrucțunea `for` citește în mod repetat un număr de la tastatură, până când numărul citit este pozitiv (atunci seiese din `for`, datorită instrucțiunii `break`:).

Exercitiu

Scrieti o instructiune do-while echivalentă, care să nu utilizeze break;

2.9. Aplicatii

Modul

Se introduce de la tastatură un număr întreg x . Scrieți un program care calculează și afisează modulul numărului x .

Solutie

Funcția modul este definită astfel: $|x| = \begin{cases} x, & \text{dacă } x \geq 0 \\ -x, & \text{dacă } x < 0 \end{cases}$

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int x, m;
scanf("%d", &x);
if (x<0) m=-x;
else m=x;
printf("Modulul este %d\n", m);
return 0; }
```

Observație

Observați că nu am testat decât condiția $x < 0$. Evident, este suficient. Dacă am pus întrebarea *moneda a căzut cu stema în sus?* și ni s-a răspuns *nu!*, este inutil să mai întrebăm dacă a căzut cu cealaltă fată în sus.

Paritate

Se introduce de la tastatură un număr întreg x . Scrieți un program care testează dacă x este un număr par.

Solutie

Numărul x este par dacă este divizibil cu 2 (adică restul împărțirii lui x la 2 este 0). Programul în limbajul C este:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int x;
 scanf("%d", &x);
 if (x%2) printf("%d este impar\n", x);
 else printf("%d este par\n", x);
return 0; }
```

Ecuatia de gradul al II-lea

Fie o ecuație de gradul al II-lea cu coeficienți reali $ax^2+bx+c=0$ ($a \neq 0$). Scrieți un program care să rezolve ecuația în multimea numerelor reale.

Solutie

Se calculează mai întâi discriminantul ecuației. Dacă acesta este negativ, ecuația nu are rădăcini reale. Dacă acesta este egal cu 0, ecuația are două rădăcini reale egale (confundate). Dacă discriminantul este mai mare decât 0, ecuația are două rădăcini reale distințe.

```

#include <stdio.h>
#include <math.h>
int main(void)
{float a, b, c, d;
scanf("%f %f %f", &a, &b, &c);
d=b*b-4*a*c; /* calculam discriminantul */
if (d<0) printf("Ecuatia nu are radacini reale\n");
else
    if (!d) printf("x1=x2=% .2f\n", -b/(2*a));
    else /*d este >0 */
        printf("x1=% .2f x2=% .2f\n", (-b+sqrt(d))/(2*a),
               (-b-sqrt(d))/(2*a));
return 0; }

```

Exercițiu

Modificați programul pentru cazul în care ecuația are gradul cel mult II (caz în care a poate fi 0).

Sumă

Orice sumă de bani S ($S > 7$) poate fi plătită numai cu monede de 3 lei și de 5 lei. Dat fiind $S > 7$, scrieți un program care să determine o modalitate de plată a sumei S numai cu monede de 3 lei și de 5 lei.

Soluție

Problema cere, de fapt, să găsim două numere naturale x și y , astfel încât S să poată fi scris sub forma $S = 3x + 5y$.

Vom analiza următoarele trei cazuri:

1. $S \% 3$ (restul împărțirii lui S la 3) este 0. În acest caz, $x=S/3$, iar $y=0$.
2. $S \% 3$ este 1. Deoarece $S > 7$, vom considera $x=S/3-3$ și $y=2$, pentru că $S=3*S/3+1=3*(S/3-3)+3*3+1=3*(S/3-3)+10=3*(S/3-3)+5*2$.
3. $S \% 3$ este 2. În acest caz vom considera $x=S/3-1$ și $y=1$, deoarece $S=3*S/3+2=3*(S/3-1)+3+2=3*(S/3-1)+5$.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int S, x, y, r;
scanf("%d", &S);
r=S%3;
switch (r)
    {case 0: x=S/3;    y=0; break;
     case 1: x=S/3-3; y=2; break;
     case 2: x=S/3-1; y=1; }
printf("3*%d+5*%d\n",x,y);
return 0; }
```

Aria triunghiului

Se dau trei numere reale x , y , z . Să se verifice dacă aceste numere pot fi laturile unui triunghi. Dacă da, programul se va termina cu succes și va afișa aria triunghiului. Dacă nu, programul va returna un cod de eroare specific erorii apărute.

Soluție

Condițiile ca x , y și z să constituie laturile unui triunghi sunt:

- a. $x > 0$, $y > 0$ și $z > 0$ (în caz contrar, vom returna codul de eroare 1);
- b. $x+y > z$, $x+z > y$ și $y+z > x$ (în caz contrar, vom returna codul de eroare 2).

Cunoscând laturile, putem calcula aria triunghiului utilizând formula lui Heron:

$$\text{aria} = \sqrt{p \cdot (p-x) \cdot (p-y) \cdot (p-z)},$$

unde cu p am notat semiperimetru.

Prin urmare, este necesară utilizarea funcției radical. Această funcție este deja implementată în bibliotecile standard ale limbajului C++ și se numește `sqrt()`. Pentru a o putea utiliza, este suficient să includem în program fișierul antet `math.h`, în care se găsește declarația funcției:

```
double sqrt(double x);
```

ceea ce înseamnă că funcția are un singur parametru de tip `double` și întoarce ca rezultat o valoare de tip `double` (radicalul numărului transmis ca parametru).

```
#include <math.h>
#include <iostream.h>
int main ()
{ double x, y, z, p, aria;
cin >> x >> y >> z;
if (x<=0 || y<=0 || z<=0) return 1;
if (z>x+y || y>x+z || x>y+z) return 2;
p=(x+y+z)/2; //semiperimetru
aria=sqrt(p*(p-x)*(p-y)*(p-z)); //aria
cout << aria << endl;
return 0;
}
```

Secvență

Se consideră următorul program în limbajul C:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, a, b, nr, i;
scanf("%d", &n); /* 1 */
scanf("%d", &a); /* 2 */
i=1; nr=0; /* 3 */
while (i<n) /* 4 */
{ scanf("%d", &b); /* 5 */
i++; /* 6 */
if (b%a==0) nr++; /* 7 */
a=b; /* 8 */
}
printf("nr=%d\n",nr); /* 9 */
```

- a. Ce se va afișa dacă se citesc valorile 6, 4, 8, 7, 21, 3, 6?
- b. Introduceți o succesiune de cel puțin trei valori, astfel încât programul să afișeze valoarea 0.
- c. Care este efectul acestui program?

Soluție

- a. Se cere să verificăm efectul programului pentru un set particular de date de intrare. În acest caz, vom executa instrucțiunile algoritmului pas cu pas, urmărind valourile variabilelor care intervin în algoritm. Pentru simplitate, am numerotat liniile de la 1 la 9.

Linia	n	a	b	nr	i	Explicație
1	6	?	?	?	?	Se citește valoarea 6 și se atribuie variabilei n. Celelalte variabile au valori necunoscute.
2	6	4	?	?	?	Se citește valoarea 4 și se atribuie variabilei a.
3	6	4	?	0	1	Se inițializează variabilele nr și i cu valorile 0, respectiv 1.
4	6	4	?	0	1	Se testează dacă valoarea variabilei i (1) este mai mică decât valoarea variabilei n (6). Deoarece expresia $i < n$ are valoarea adevarat, se continuă execuția algoritmului cu instrucțiunea 5.
5	6	4	8	0	1	Se citește valoarea 8 și se atribuie variabilei b.
6	6	4	8	0	2	Se mărește valoarea variabilei i cu 1.
7	6	4	8	1	2	Testăm dacă restul împărțirii variabilei b la variabila a este 0 (adică dacă a divide b). Deoarece 4 divide 8, valoarea variabilei nr se mărește cu 1.
8	6	8	8	1	2	Variabilei a i se atribuie valoarea variabilei b, apoi se revine la instrucțiunea de pe linia 4.
4	6	8	8	1	2	Se testează dacă valoarea variabilei i (2) este mai mică decât valoarea variabilei n (6). Deoarece expresia $i < n$ are valoarea adevarat, se continuă execuția algoritmului cu instrucțiunea de pe linia 5.
5	6	8	7	1	2	Se citește valoarea 7 și se atribuie variabilei b.
6	6	8	7	1	3	Se mărește valoarea variabilei i cu 1.
7	6	8	7	1	3	Testăm dacă restul împărțirii variabilei b la variabila a este 0 (adică dacă a divide b). Deoarece 8 nu divide 7, valoarea variabilei nr nu se mărește cu 1.
8	6	7	7	1	3	Variabilei a i se atribuie valoarea variabilei b, apoi se revine la instrucțiunea de pe linia 4.
4	6	7	7	1	3	Se testează dacă valoarea variabilei i (3) este mai mică decât valoarea variabilei n (6). Deoarece expresia $i < n$ are valoarea adevarat, se continuă execuția algoritmului cu instrucțiunea de pe linia 5.
5	6	7	21	1	3	Se citește valoarea 21 și se atribuie variabilei b.
6	6	7	21	1	4	Se mărește valoarea variabilei i cu 1.
7	6	7	21	2	4	Testăm dacă restul împărțirii variabilei b la variabila a este 0 (adică dacă a divide b). Deoarece 7 divide 21, valoarea variabilei nr se mărește cu 1.

8	6	21	21	2	4	Variabilei a i se atribuie valoarea variabilei b, apoi se revine la instrucțiunea de pe linia 4.
4	6	21	21	2	4	Se testează dacă valoarea variabilei i (4) este mai mică decât valoarea variabilei n (6). Deoarece expresia $i < n$ are valoarea adevarat, se continuă execuția algoritmului cu instrucțiunea de pe linia 5.
5	6	21	3	2	4	Se citește valoarea 3 și se atribuie variabilei b.
6	6	21	3	2	5	Se mărește valoarea variabilei i cu 1.
7	6	21	3	2	5	Testăm dacă restul împărțirii variabilei b la variabila a este 0 (adică dacă a divide b). Deoarece 21 nu divide 3, valoarea variabilei nr nu se mărește cu 1.
8	6	3	3	2	5	Variabilei a i se atribuie valoarea variabilei b, apoi se revine la instrucțiunea de pe linia 4.
4	6	3	3	2	5	Se testează dacă valoarea variabilei i (5) este mai mică decât valoarea variabilei n (6). Deoarece expresia $i < n$ are valoarea adevarat, se continuă execuția algoritmului cu instrucțiunea de pe linia 5.
5	6	3	6	2	5	Se citește valoarea 6 și se atribuie variabilei b.
6	6	3	6	2	6	Se mărește valoarea variabilei i cu 1.
7	6	3	6	3	6	Testăm dacă restul împărțirii variabilei b la variabila a este 0 (adică dacă a divide b). Deoarece 3 divide 6, valoarea variabilei nr se mărește cu 1.
8	6	6	6	3	6	Variabilei a i se atribuie valoarea variabilei b, apoi se revine la instrucțiunea de pe linia 4.
4	6	6	6	3	6	Se testează dacă valoarea variabilei i (6) este mai mică decât valoarea variabilei n (6). Deoarece expresia $i < n$ are valoarea fals, se ieșe din ciclu și se continuă execuția algoritmului cu instrucțiunea de pe linia 9.
9	6	6	6	3	6	Se afișează valoarea variabilei nr (3).

- b. Vom alege o secvență de exact trei valori. Observăm că prima valoare din secvență este egală cu numărul de valori care urmează, deci va trebui să fie 2. Pentru ca valoarea variabilei nr să rămână 0 (așa cum este inițial), va trebui să alegem două valori astfel încât condiția din instrucțiunea 7 să nu fie îndeplinită (adică prima valoare să nu dividă pe cea de-a doua). Prin urmare, o soluție posibilă este 2 5 7.
- c. Urmărind algoritmul pas cu pas, deducem că se citește mai întâi o valoare n, apoi se citesc succesiv n numere naturale. Permanent avem memorate în variabilele a și b două numere consecutiv citite dintre cele n. La fiecare pas se testează dacă primul număr (cel memorat în variabilă a) îl divide pe cel de-al doilea (cel memorat în variabilă b) și dacă da, valoarea variabilei nr este incrementată (mărită cu 1). Prin urmare, algoritmul numără în variabilă nr câte perechi de elemente

consecutive din secvența citită au proprietatea că primul element din pereche îl divide pe cel de-al doilea element din pereche.

Calcul

Se consideră următorul program C:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, x, i;
scanf("%d%d", &n, &x); /* 1 */
for (i=1; i<=n; i++) /* 2 */
    x=x*x; /* 3 */
printf("x=%d", x); /* 4 */
return 0; }
```

- Ce se va afișa pe ecran pentru $n=3$ și $x=2$?
- Scrieți un program echivalent, care să utilizeze instrucțiunea repetitivă while.
- Care este efectul acestui program?

Soluție

- Pentru a determina efectul algoritmului pentru $n=3$ și $x=2$, vom urmări pas cu pas execuția algoritmului, ilustrând în tabelul următor valorile variabilelor care intervin în acest algoritm.

Linia	n	x	i	Explicație
1	3	2	?	Se citește valoarea 3 și se atribuie variabilei n, apoi se citește valoarea 2 și se atribuie variabilei x. Valoarea variabilei i este deocamdată nedefinită.
2	3	2	1	Se inițializează variabila i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i ≤ valoarea variabilei n, se continuă cu instrucțiunea de pe linia 3.
3	3	4	1	Se modifică valoarea variabilei x, se revine la linia 2.
2	3	4	2	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i ≤ valoarea variabilei n, se continuă cu instrucțiunea de pe linia 3.
3	3	16	2	Se modifică valoarea variabilei x, se revine la linia 2.
2	3	16	3	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i ≤ valoarea variabilei n, se continuă cu instrucțiunea de pe linia 3.
3	3	256	3	Se modifică valoarea variabilei x, se revine la linia 2.
2	3	256	4	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i > valoarea variabilei n, se ieșe din ciclu și se continuă cu instrucțiunea de pe linia 4.
4	3	256	4	Se afișează valoarea 256.

b.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, x, i;
scanf("%d%d", &n, &x);
i=1;
while (i<=n)
    { x=x*x; i++; }
printf("x=%d", x);
return 0; }
```

Observați că înainte de a intra în ciclu am inițializat valoarea variabilei i cu 1, iar în ciclu am inclus o instrucțiune care să incrementeze la fiecare pas valoarea variabilei i.

- Pentru a determina efectul general al acestui program vom aplica un raționament inductiv. Deoarece valoarea variabilei x se modifică la fiecare pas, pentru a fi ușor de urmărit evoluția acestei variabile, vom nota cu x_0 valoarea inițială a variabilei x.

n	x	Explicație
0	x_0	Dacă pentru n se citește valoarea 0, instrucțiunea for nu va fi executată nici o dată, deci x rămâne cu valoarea sa cîtită inițial (x_0).
1	x_0^2	Dacă pentru n se citește valoarea 1, instrucțiunea for va fi executată o singură dată, deci x va avea valoarea sa x_0^2 .
2	x_0^4	Dacă pentru n se citește valoarea 2, instrucțiunea for va fi executată de două ori; după prima execuție, x va avea valoarea sa x_0^2 , iar după cea de-a doua, x_0^4 .
3	x_0^8	Dacă pentru n se citește valoarea 3, instrucțiunea for va fi executată de trei ori; după prima execuție, x va avea valoarea sa x_0^2 , după cea de-a doua, x_0^4 , iar după cea de-a treia, x_0^8 .

Urmărind execuția programului pentru câteva valori ale lui n, putem formula propoziția inductivă:

„După n pași, variabila x va avea valoarea $x_0^{2^n}$ ”.

Să demonstrăm propoziția: „După $n+1$ pași, variabila x va avea valoarea $x_0^{2^{n+1}}$ ”.

Observăm că la pasul $n+1$ variabilei x i se atribuie valoarea variabilei x de la pasul n înmulțită cu ea însăși, adică $x_0^{2^n} * x_0^{2^n} = x_0^{2^n + 2^n} = x_0^{2^{n+1}}$.

Numărare

Se consideră următorul program în limbajul C:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int a, b, nr, i;
scanf ("%d%d", &a, &b); /* 1 */
nr=0; /* 2 */
for (i=a; i<=b; i++) /* 3 */
    if (i%2==0) nr++; /* 4 */
printf("%d", nr); /* 5 */
return 0;}
```

- Ce se va afișa pe ecran pentru $a=5$ și $b=8$?
- Scrieți un program echivalent, care să utilizeze instrucția `do-while`.
- Care este efectul acestui program?
- Scrieți un program echivalent mai eficient.

Soluție

- Vom urmări pas cu pas execuția acestui program:

Linia	a	b	nr	i	Explicație
1	5	8	?	?	Se citesc valorile 5 și 8 și se atribuie în ordine variabilelor a și b. Variabilele nr și i au deocamdată o valoare nedefinită.
2	5	8	0	?	Se initializează variabila nr cu 0.
3	5	8	0	5	Se initializează variabila i cu valoarea variabilei a (5). Deoarece valoarea variabilei i este $\leq$ valoarea variabilei b, se continuă cu instrucția de pe linia 4.
4	5	8	0	5	Se testează dacă restul împărțirii variabilei i la 2 este 0 (adică i este număr par). Deoarece i este impar, valoarea variabilei nr rămâne nemodificată. Se revine la linia 3.
3	5	8	0	6	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i este $\leq$ valoarea variabilei b, se continuă cu instrucția de pe linia 4.
4	5	8	1	6	Se testează dacă restul împărțirii variabilei i la 2 este 0 (adică i este număr par). Deoarece i este par, valoarea variabilei nr se mărește cu 1. Se revine la linia 3.
3	5	8	1	7	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i este $\leq$ valoarea variabilei b, se continuă cu instrucția de pe linia 4.
4	5	8	1	7	Se testează dacă restul împărțirii variabilei i la 2 este 0 (adică i este număr par). Deoarece i este impar, valoarea variabilei nr rămâne nemodificată. Se revine la linia 3.

3	5	8	1	8	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i este $\leq$ valoarea variabilei b, se continuă cu instrucția de pe linia 4.
4	5	8	2	8	Se testează dacă restul împărțirii variabilei i la 2 este 0 (adică i este număr par). Deoarece i este par, valoarea variabilei nr se mărește cu 1. Se revine la linia 3.
3	5	8	2	9	Se mărește valoarea variabilei i cu 1. Deoarece valoarea variabilei i este $>$ valoarea variabilei b, se ieșe din instrucția repetitivă și se continuă cu instrucția de pe linia 5.
3	5	8	2	9	Se afișează valoarea variabilei nr (2).

- Va trebui să simulăm instrucția `for` cu ajutorul instrucției `do while`:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int a, b, nr, i;
scanf ("%d%d", &a, &b);
nr=0; i=a;
if (i<=b)
    do
        { if (i%2==0) nr++;
        i++;}
    while (i<=b);
printf("%d", nr);
return 0;}
```

Observați că a fost necesar să testăm separat, înainte de a intra în instrucția repetitivă `do while`, dacă $i \leq b$. Dacă nu am fi pus acest test și dacă inițial am fi citit o valoare pară pentru variabila a strict mai mare decât valoarea pentru variabila b, atunci acest program ar fi afișat (incorct) valoareă 1, în loc de 0. Acest lucru se datorizează faptului că instrucția compusă subordonată instrucției `do while` s-ar fi executat o dată și s-ar fi mărit valoarea variabilei nr cu 1.

- Observăm că variabila i primește în ordine toate valorile naturale din intervalul $[a, b]$ (spunem că „variabila i parcurge intervalul $[a, b]$ ”). Pentru fiecare număr natural din intervalul $[a, b]$, se testează dacă el este par și, dacă da, se mărește valoarea variabilei nr cu 1. Prin urmare, în variabila nr numărăm valorile pare din intervalul $[a, b]$.
- Două programe sunt echivalente dacă pentru orice set de date de intrare produc aceleași date de ieșire.

Un program echivalent, dar mai eficient de a număra valorile pare dintr-un interval dat $[a, b]$, nu necesită parcurgerea tuturor numerelor din interval. În primul rând, observăm că în intervalul $[a, b]$ sunt exact $L=b-a+1$ numere naturale. În al doilea rând, observăm că aproximativ jumătate din valorile din intervalul $[a, b]$ sunt pare și restul sunt impare. Am spus aproximativ jumătate deoarece trebuie să fim atenți la paritatea capetelor intervalului. Mai exact, va trebui să analizăm patru cazuri posibile:

a	b	nr	Explicație
par	impar	$L/2$	Se formează exact $L/2$ perechi de numere naturale consecutive (par, impar).
impar	par	$L/2$	Se formează exact $L/2$ perechi de numere naturale consecutive (impar, par).
par	par	$1+L/2$	Se formează exact $L/2$ perechi de numere naturale consecutive (par, impar), la care se mai adaugă b, care este, de asemenea, par.
impar	impar	$L/2$	Se formează exact $L/2$ perechi de numere naturale consecutive (impar, par), b fiind impar, nu va fi numărat.

Programul eficient de a număra valorile pare din intervalul $[a, b]$ este:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int a, b, nr, i;
scanf ("%d%d", &a, &b);
nr=0;
if (a<=b)
{nr=(b-a+1)/2;
 if (a%2==0 && b%2==0) nr++; }
printf ("%d", nr);
return 0;}
```

Putere

Fie n un număr natural și x un număr real. Scrieți un program care calculează pe x^n .

Soluție

$$x^n = x \cdot x \cdot \dots \cdot x = (x \cdot x \cdot \dots \cdot x) \cdot x = x^{n-1} \cdot x$$

de n ori
de 1 ori

Evident, $x^0=1$.

Vom utiliza o variabilă p în care vom calcula puterea. La fiecare pas i (i variind de la 1 la n) vom înmulții valoarea variabilei p cu x.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, i;
float x, p=1;
scanf ("%d %f", &n, &x);
for (i=1; i<=n; i++) p*=x;
printf ("% .2f", p);
return 0;}
```

Observație

Acest program efectuează exact n înmulțiri.

Numere

Numerele întregi mai mari decât 1 sunt așezate pe 5 coloane, câte 4 pe linie, ca în exemplul următor:

2	3	4	5	
9	8	7	6	
10	11	12	13	
17	16	15	14	
...				

Coloanele sunt numerotate de la 1 la 5. Scrieți un program care să citească de la tastatură un număr natural mai mare decât 1 și care să afișeze coloana pe care este așezat numărul citit.

Soluție

Observăm că în coloanele 1, 3 și 5 sunt numai numere pare. În prima coloană sunt plasate numerele 2, 8, 18,... deci sunt numere de forma $8k+2$. În coloana 5 sunt plasate numerele 6, 14, 22,... deci numere de forma $8k+6$. În coloana 3 sunt plasate numerele 4, 8, 12, 16,... deci numere de forma $8k+4$.

În coloanele 2 și 4 sunt plasate numere impare. Multiplii lui 8 sunt întotdeauna pe coloana 3 pe o linie pară, deci în coloana 2 pe liniile pare sunt numere de forma $8k+1$. Pe coloana 2, pe liniile impare sunt numere de forma $8k+3$. Prin urmare, în coloana 4, pe liniile pare sunt numere de forma $8k+7$, iar pe liniile impare, numere de forma $8k+5$.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int x;
cout << "x="; cin >> x;
switch (x%8)
{
    case 1: cout << 2 << endl; break;
    case 2: cout << 1 << endl; break;
    case 3: cout << 2 << endl; break;
    case 4: cout << 3 << endl; break;
    case 5: cout << 4 << endl; break;
    case 6: cout << 5 << endl; break;
    case 7: cout << 4 << endl; break;
    case 0: cout << 3 << endl; break;
}
return 0;}
```

Coduri și caractere

Scrieți un program care să afișeze toate caracterele din codul ASCII, precum și codul lor. Se va scrie mai întâi caracterul, apoi codul ASCII corespunzător separat printr-un spațiu, câte două grupe cod-caracter pe o linie, separate prin tab.

Soluție

O primă idee ar fi să parcurgem succesiv toate codurile ASCII, (numere naturale de la 0 la 255). Pentru fiecare cod, afișăm caracterul corespunzător, conform formatului specificat în problemă.

Pentru a obține pe ecran caracterul corespunzător codului ASCII este necesar să utilizăm operatorul de formare a tipului.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int cod;
for (cod=0; cod <=255; cod++)
    {cout<<(unsigned char)cod<<' ' << cod;
     cout<<'\t'; cod++;
     cout<<(unsigned char)cod<<' ' << cod;
     cout<<endl; }
return 0; }
```

Dacă vom executa acest program, vom avea niște surprize, datorate unora dintre primele 26 de caractere, care sunt caractere speciale. Mai exact:

Cod	Explicație	Corecție
7	Nu generează nici un efect pe ecran, doar emite un sunet.	scriem \a în locul acestui caracter
8	Caracterul <i>backspace</i> care determină deplasarea cursorului ecran cu o poziție la stânga.	scriem \b în locul acestui caracter
9	Caracterul tab orizontal determină deplasarea cursorului cu 8 poziții la dreapta.	scriem \t în locul acestui caracter
10	Determină trecerea cursorului pe linia următoare în aceeași coloană.	scriem \l în locul acestui caracter
11	Caracterul tab vertical determină deplasarea cursorului în jos.	scriem \v în locul acestui caracter
12	Când este transmis către imprimantă se sare la începutul paginii următoare.	scriem \f în locul acestui caracter
13	Determină trecerea cursorului la începutul liniei curente.	scriem \r în locul acestui caracter
26	Reprezintă caracterul EOF (<i>end of file</i>) care reprezintă marcajul de sfârșit de fișier.	scriem eof în locul acestui caracter
27	Caracterul <i>escape</i> .	scriem spațiu în locul acestui caracter

Prin urmare va trebui să tratăm separat aceste cazuri particulare.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int cod;
for (cod=0; cod <=255; cod++)
    {switch (cod)
        {case 7: cout<<"\\a " ; break;
         case 8: cout<<"\\b " ; break;
         case 9: cout<<" \\t " ; break;
         case 10: cout<<"\\l " ; break;
         case 11: cout<<" \\v " ; break;
         case 12: cout<<"\\f " ; break;
         case 13: cout<<" \\r " ; break;
         case 26: cout<<"eof " ; break;
         case 27: cout<<" " ; break;
         default: cout<<(unsigned char)cod<< " ;
        }
        cout<< cod;
        if (cod %2) cout<<'\n';
        else cout<<'\t';
    }
return 0; }
```

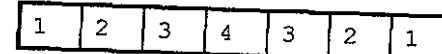
Exercițiu

Programul precedent afișează pe ecran 128 de linii, prin urmare noi vom putea analiza doar ultimele 25, celelalte defilând cu viteză. Modificați programul precedent astfel încât să pagineze rezultatele afișate (după umplerea unui ecran, să afișeze un mesaj de tipul „Apăsați o tastă pentru a continua”, apoi să aștepte acționarea unei taste).

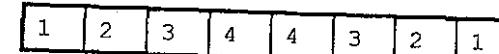
Secvență simetrică

Fie n un număr natural nenul. Să se afișeze pe ecran o secvență de lungime n , construită după procedeul ilustrat în exemplele următoare.

$n=7$

$n=8$

Soluție

În primul rând, observăm că secvența începe cu numerele de la 1 la $n/2$ în ordine crescătoare. Dacă n este impar, urmează numerele de la 1 la $(n+1)/2$ în ordine descrescătoare. Dacă n este par, urmează numerele de la 1 la $n/2$ în ordine descrescătoare.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, i;
cout<<"n= "; cin>>n;
for (i=1; i<=n/2; i++) cout<<i<<' ';
for (i=(n+n%2)/2; i; i--) cout<<i<<' ';
cout<<endl; return 0; }
```

Maxim

I. Fie a și b două numere reale, citite de la tastatură. Scrieți un program care determină și afișează pe ecran cea mai mare valoare citită.

Soluție

Compar valorile celor două variabile citite și o afișez pe cea mai mare:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{double a, b;
scanf("%lf %lf", &a, &b);
if (a<b) printf("max=% .2lf\n", b);
else printf("max=% .2lf\n", a);
return 0; }
```

O altă soluție, care are avantajul că o vom putea generaliza pentru oricără elemente, este de a reține maximul într-o variabilă (să o numim max). Inițializăm variabila max cu a (initial putem considera că a este „cel mai bun”). Apoi comparăm maximul cu valoarea variabilei b și dacă max este mai mic, îl schimbăm.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{double a, b, max;
scanf("%lf %lf", &a, &b);
max=a;
if (max<b) max=b;
printf("max=% .2lf\n", max);
return 0; }
```

II. Fie a , b și c trei numere reale, citite de la tastatură. Scrieți un program care determină și afișează cea mai mare valoare citită.

Soluție

Ideea utilizată în cea de-a două variantă a programului precedent o putem utiliza și pentru trei variabile:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{double a, b, c, max; /* maximul dintre a, b și c */
scanf("%lf %lf %lf", &a, &b, &c);
max=a; /* initializare */
if (max<b) max=b; /* compar cu b */
if (max<c) max=c; /* compar cu c */
printf("max=% .2lf\n", max);
return 0; }
```

III. Se citește de la tastatură un număr natural nenul n , apoi se citesc succesiv n valori reale. Scrieți un program care determină și afișează cea mai mare valoare reală citită.

Soluție

O primă problemă este declararea datelor de intrare: se dau n valori reale, numai că de data aceasta n nu este constant, ci variabil (citit de la tastatură). Cum să declarăm un număr variabil de variabile? Nu putem și nici nu este necesar, pentru că nu este nevoie să citim fiecare număr într-o variabilă separată! Vom căuta numerele succesiv în aceeași variabilă (să o numim a) și imediat ce le-am citit le vom compara cu elementul maxim.

Pentru a intui mai bine algoritmul de calcul al maximului, să ne imaginăm un șir de elevi care intră în clasă unul câte unul. Am dori ca pe măsură ce intră să reținem care este cel mai înalt. Evident, primul care intră poate fi considerat cel mai înalt (de altfel, este singurul pe care l-am văzut până acum). Când intră pe ușă un nou elev, compar înălțimea lui cu înălțimea celui pe care eu îl consider cel mai înalt de până acum. Dacă noul elev este mai înalt, rețin înălțimea lui ca etalon pentru viitoarele comparații (el este cel mai înalt de până-acum). Prin urmare, noi reținem permanent maximul dintre cei intrați deja.

Această idee o vom utiliza în continuare: în variabila max vom reține la fiecare moment cea mai mare valoare citită până la momentul respectiv.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{double a, max; /* max - maximul dintre valorile citite */
int n, i;
/* i - numarul de valori citite pana la un moment dat*/
scanf("%d", &n);
scanf("%lf", &max);
/* initializam max cu primul element citit */
for (i=1; i<n; i++)
{scanf("%lf", &a); /* citesc o nouă valoare */
if (max<a) max=a;} /* compar cu max valoarea citită*/
printf("max=% .2lf\n", max);
return 0; }
```

Observații

- În instrucțiunea **for** a fost necesară efectuarea mai multor operații (citirea unei valori și compararea acesteia cu valoarea maximă de până acum). Prin urmare, am grupat instrucțiunile corespunzătoare într-o singură instrucțiune compusă.
- Pentru a calcula maximul a n numere a fost necesară executarea instrucțiunii compuse subordonate instrucțiunii **for** de n-1 ori.

Exerciții

- Rescrieți programul precedent utilizând instrucțiunea repetitivă **while**.
- Modificați programul precedent astfel încât să calculeze cel mai mic dintre elementele citite.
- Modificați programul precedent astfel încât să calculeze cele mai mari două elemente dintre cele citite.

Media aritmetică

Se citește de la tastatură un număr natural nenul n, apoi se citesc succesiv n valori reale. Scrieți un program care determină și afișează media aritmetică a valorilor strict pozitive.

Soluție

Media aritmetică se calculează împărțind suma valorilor strict pozitive la numărul lor.

În mod asemănător cu problema precedentă, vom citi succesiv cele n valori întregi în aceeași variabilă a. După fiecare citire, vom verifica dacă valoarea citită este strict pozitivă și, în caz afirmativ, o vom număra și o vom adăuga la sumă.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{double a, s=0;
 int n, i=0, nr=0;
 /* în i retinem cate valori am citit pana la un moment dat;
   în nr calculăm cate valori pozitive am citit; în s
   calculăm suma valorilor strict pozitive citite */
scanf("%d", &n);
while (i<n) /* cat timp nu am citit toate cele n valori */
{scanf("%lf", &a); /* citesc o nouă valoare */
 i++; /* număr valoarea citită */
 if (a>0) /* valoarea este strict pozitivă */
 {s+=a; /* o adun la suma */
 nr++; /* o număr */}
}
if (nr) printf("media aritmetică=% .2lf\n", s/nr);
else printf("media aritmetică nu se poate calcula\n");
return 0; }
```

Suma cifrelor

Se citește de la tastatură un număr natural n. Să se calculeze suma cifrelor lui n.

Soluție

Cel mai ușor se obține ultima cifră din număr (cifra unităților): $n \% 10$ (restul împărțirii lui n la 10). După ce utilizăm ultima cifră (o adăugăm la sumă), nu mai avem nevoie de ea și o eliminăm din număr ($n = n / 10$). Cifra zecilor a devenit acum ultima cifră. Repetăm procedeul, cât timp numărul mai are cifre.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, s=0;
scanf("%d", &n);
while (n)
{s+=n%10; /* cat timp mai există cifre în n */
 n/=10; } /* adun la s ultima cifră a lui n */
/* elimin ultima cifră a lui n */
printf("suma cifrelor=%d\n", s);
return 0; }
```

Observație

Inițializarea unei variabile în care trebuie să calculăm o sumă se face întotdeauna cu 0 (elementul neutru la adunare). În mod similar, inițializarea unei variabile în care trebuie să calculăm un produs se face întotdeauna cu 1 (elementul neutru la înmulțire).

Exerciții

- Urmăriți pas cu pas execuția acestui program pentru n=5672.
- Modificați programul astfel încât să determine numărul de cifre pare ale lui n.

Perechi

Fie n un număr natural nenul. Să se genereze toate perechile (a, b), cu proprietatea că a | b, unde a și b sunt numere naturale nenule mai mici decât n.

Soluție

În primul rând, observăm că pentru ca a să dividă b trebuie ca a ≤ b. O primă idee ar fi ca a să parcurgă toate numerele naturale nenule mai mici decât n, apoi pentru fiecare valoare a, b să parcurgă toate numerele mai mari sau egale cu a și mai mici decât n, formând astfel toate perechile de numere (a, b) cu a ≤ b < n. Pentru fiecare pereche vom testa dacă a | b.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, a, b;
scanf("%d", &n);
for (a=1; a<n; a++)
for (b=a; b<n; b++)
if (b%a==0) printf("( %d, %d ) ", a, b);
return 0; }
```

În acest program instrucțiunea if este executată de $n*(n-1)/2$ ori, deoarece:

- când $a=1$, a două instrucțiune for se execută de $n-1$ ori;
- când $a=2$, a două instrucțiune for se execută de $n-2$ ori;
- când $a=3$, a două instrucțiune for se execută de $n-3$ ori;
- (...)
- când $a=n-1$, a două instrucțiune for se execută o dată;

În total: $1+2+3+\dots+n-1=n*(n-1)/2$ executări ale instrucțiunii if.

O idee mai bună ar fi ca, având a fixat, să nu mai parcurgem cu variabila b toate numerele naturale de la 1 la $n-1$, ci doar multiplii lui a:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, a, m;
scanf("%d", &n);
for (a=1; a<n; a++)
    for (m=1; a*m<n; m++)
        printf("(%.d, %.d) ", a, a*m);
return 0; }
```

În acest mod, programul a devenit mai eficient, obținând direct perechile corecte.

Divizori

Dacă fiind n un număr natural, să se determine toți divizorii naturali ai lui n .

Soluție

În primul rând, observăm că orice număr natural n are ca divizori pe 1 și pe n (aceștia se numesc divizori improprii). În afară de divizorii improprii, cel mai mic divizor ar putea fi 2, iar cel mai mare $n/2$. Prin urmare, pentru a afla divizorii proprii ai lui n , vom parcurge toate numerele naturale din intervalul $[2, n/2]$ și vom testa pentru fiecare număr natural x din acest interval dacă divide sau nu pe n (adică dacă restul împărțirii lui n la x este 0).

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, x;
scanf("%d", &n);
printf("1 ");
for (x=2; x<=n/2; x++) /* parcurg intervalul [2,n/2] */
    if (n%x==0) /* x divide n? */
        printf("%d ", x); /* x este divizor, il scriu */
    printf("%d\n", n);
return 0; }
```

Și aici se poate da o soluție mai bună utilizând faptul că „dacă d este divizor al lui n , atunci și n/d este divizor al lui n ”. Procedând în acest mod, x va trebui să parcurgă doar intervalul $[2, \sqrt{n}]$.

```
#include <stdio.h>
#include <math.h>
int main(void)
{int n, x, rad;
scanf("%d", &n);
rad=sqrt(n); /* calculam radicalul o singura data */
printf("1 ");
for (x=2; x<=rad; x++) /* parcurgem intervalul [2, \sqrt{n}] */
    if (n%x==0) /* x divide n? */
        printf("%d %d ", x, n/x); /* x si n/x sunt divizori */
    printf("%d\n", n);
return 0; }
```

Observăm că nu este necesar să calculăm radicalul la fiecare evaluare a expresiei din instrucțiunea for. Este suficient să îl calculăm o dată și să îl memorăm într-o variabilă pentru a-l utiliza ori de câte ori este necesar.

Număr prim

Fie n un număr natural, $n>1$, citit de la tastatură. Scrieți un program care verifică dacă numărul n este prim.

Soluție

Pentru a testa dacă numărul n este prim, vom verifica dacă are sau nu divizori proprii (divizori diferiți de 1 și de n). Pentru aceasta vom parcurge intervalul numerelor naturale de la 2 la $\sqrt{n}^2$, verificând pentru fiecare număr dacă este sau nu divizor al lui n . Pentru a reține rezultatul testului, vom utiliza o variabilă denumită prim cu semnificația „prim este 1, dacă n este prim, și 0, dacă n nu este prim”. Inițial, variabilei prim îi atribuim valoarea 1 („rezumenția de nevinovăție”).

Pe parcursul verificării, dacă găsim un divizor, variabilei prim îi atribuim valoarea 0 („dovada” că n nu este prim a fost găsită).

Verificarea continuă cât timp avem unde căuta (nu am ajuns la $\sqrt{n}$) și avem de ce căuta (nu am găsit încă „dovada vinovăției” – un divizor al lui n).

```
#include <stdio.h>
#include <math.h>
int main(void)
{int n, d=2, prim=1;
scanf("%d", &n);
while (d<=sqrt(n) && prim)
    if (n%d==0) prim=0; /* am gasit un divizor */
    else d++; /* cautam mai departe */
if (prim) printf("%d este prim", n);
else printf("%d nu este prim", n);
return 0; }
```

Am putea îmbunătăți performanțele acestui program observând că singurul număr prim par este 2. Vom testa în primul rând dacă n este par (caz în care, exceptându-l pe 2, nu este prim), apoi vom verifica numai numerele impare.

```
#include <stdio.h>
#include <math.h>
int main(void)
{int n, d, prim=1, rad;
scanf("%d", &n);
if (n>2)
    if (n%2==0) prim =0;
    else
        for (d=3, rad=sqrt(n); d<=rad && prim; d+=2)
            if (n%d==0) prim=0; /* am gasit un divizor */
    if (prim) printf("%d este prim", n);
    else printf("%d nu este prim", n);
return 0; }
```

Exerciții

1. Urmăriți pas cu pas execuția acestui program pentru n=13, n=8 și n=49.
2. Modificați programul astfel încât să afișeze toate numerele naturale prime $\leq n$.

Descompunere în factori primi

Fie n un număr natural ($n>1$), citit de la tastatură. Scrieți un program care să afișeze descompunerea numărului natural n în factori primi.

De exemplu, pentru n=720, programul va afișa $2^4 \cdot 3^2 \cdot 5^1$, ceea ce înseamnă că divizorii primi sunt 2, 3 și 5, având respectiv multiplicitatele 4, 2 și 1.

Soluție

Vom aplica algoritmul învățat la matematică: considerăm toate numerele naturale începând cu 2. Pentru fiecare număr, verificăm dacă este divizor al lui n. În caz afirmativ, calculăm multiplicitatea acestui divizor în n, împărțind succesiv pe n la divizor și calculând numărul de împărțiri efectuate, după care afișăm atât divizorul găsit, cât și multiplicitatea sa. Procedeul se repetă cât timp n mai are divizori ($n>1$).

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, d, m;
scanf("%d", &n);
for (d=2; n>1; d++)
    /* calculez multiplicitatea lui d in n */
    for (m=0; n%d==0; m++, n/=d);
    if (m) /* d este divizor */
        printf("Divizorul %d, multiplicitatea %d\n", d, m);
}
return 0; }
```

Exerciții

1. Urmăriți pas cu pas execuția acestui program pentru n=2500.
2. Observați că nu am testat nicăieri dacă d este prim. Nu este necesar, deoarece doar faptului că atunci când găsim un divizor al lui n îl împărțim pe n la divizor ori de câte ori este posibil, orice divizor nou găsit este prim. Demonstrați această afirmație prin reducere la absurd.
3. Modificați programul astfel încât să afișeze numai cel mai mare divizor prim.
4. Modificați programul astfel încât să calculeze numărul total de divizori ai lui n.

Cel mai mare divizor comun

Fie n și m două numere naturale, citite de la tastatură. Scrieți un program care să calculeze și să afișeze c.m.m.d.c. (n, m).

Soluție

Vom aplica algoritmul lui Euclid, învățat la matematică. Cât timp $m \neq 0$, împărțim pe n la m și calculăm restul; la pasul următor, împărțitorul devine deîmpărțit, iar restul devine împărțitor. Ultimul rest $\neq 0$ este c.m.m.d.c.

De exemplu, pentru $a=495$ și $b=720$, cel mai mare divizor comun prin algoritmul lui Euclid se obține astfel:

Deîmpărțit	Împărțitor	Rest
495	$720 \cdot 0 + 495$	
720	$495 \cdot 1 + 225$	
495	$225 \cdot 2 + 45$	
225	$45 \cdot 5 + 0 \Rightarrow \text{c.m.m.d.c.}(495, 720)=45$	

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{int n, m, rest;
scanf("%d %d", &n, &m);
while (m)
    { rest=n%m; /* calculez restul */
      n=m; /* impartitorul devine deîmpărțit */
      m=rest; } /* restul devine împărțitor */
printf("cmmdc=%d", n); /* ultimul rest diferit de 0 */
return 0; }
```

Exerciții

1. Urmăriți pas cu pas execuția acestui program pentru n=121 și m=4950.
2. Observați că nu am testat nicăieri dacă inițial $n > m$. Nu este necesar, deoarece, dacă inițial n ar fi mai mic decât m, după prima executare a instrucțiunii compuse subordonate instrucțiunii while, valorile variabilelor n și m vor fi interschimbate.

3. Modificați acest program astfel încât să afișeze etapele de determinare a c.m.m.d.c. ca în exemplul de mai sus.
4. Scrieți un program echivalent care să utilizeze instrucțunea repetitivă do while.
5. Modificați acest program astfel încât să simplifice fracția $\frac{n}{m}$ și să afișeze fracția ireductibilă obținută.
6. Modificați acest program astfel încât să verifice dacă numerele n și m sunt prime între ele.
7. Modificați acest program astfel încât să calculeze c.m.m.m.c. (n, m) (cel mai mic multiplu comun al numerelor n și m).
8. Modificați acest program astfel încât să determine $\Phi(n)$ (indicatorul lui Euler¹⁴). Prin definiție, $\Phi(n)$ este numărul de numere naturale mai mici decât n , relativ prime cu n . Două numere sunt relativ prime dacă cel mai mare divizor comun al lor este 1.

Gard

Doi copii vopsesc un gard alcătuit din n scânduri (numerotate de la 1 la n , $n \leq 100000$) astfel: primul ia o cutie de vopsea roșie cu care vopsește scândurile cu numărul p , $2p$, $3p$ etc. Al doilea procedează la fel, începe de la același capăt al gardului, dar ia o cutie de vopsea albastră și vopsește din q în q scânduri. Astfel, când vor termina de vopsit, gardul va avea multe scânduri nevopsite, unele scânduri vopsite în roșu, altele în albastru, iar altele în violet (cele care au fost vopsite și cu roșu și cu albastru).

Cunoscând numerele n , p și q , scrieți un program care să afișeze:

- câte scânduri rămân nevopsite;
- câte scânduri sunt vopsite în roșu;
- câte scânduri sunt vopsite în albastru;
- câte scânduri sunt vopsite în violet.

De exemplu, pentru $n=25$, $p=4$, $q=6$ se vor afișa valorile 17 4 2 2.

(Olimpiada Județeană de Informatică pentru Gimnaziu 2003, clasa a VI-a)

Soluție

O primă idee ar fi să parcurgem succesiv toate scândurile (adică toate numerele naturale de la 1 la n) și să verificăm pentru fiecare scândură următoarele cazuri:

- dacă numărul scândurii este divizibil cu p și este divizibil și cu q , atunci scândura va fi violet (și mărim cu 1 numărul de scânduri de culoare violet);
- dacă numărul scândurii este divizibil numai cu p , atunci scândura va fi roșie (și mărim cu 1 numărul de scânduri de culoare roșie);

14. Leonhard Euler (1707-1783) a fost unul dintre cei mai prolifici matematicieni din istorie. A scris 866 de lucrări și a câștigat de 12 ori Premiul Academiei Franceze.

- dacă numărul scândurii este divizibil numai cu q , atunci scândura va fi albastră (și mărim cu 1 numărul de scânduri de culoare albastră);
- dacă nici una dintre condițiile precedente nu a fost îndeplinită, atunci scândura va rămâne nevopsită (și mărim cu 1 numărul de scânduri nevopsite).

```
#include <iostream.h>
int main()
{long int n, i, p, q, nec, ros, alb, vio;
cout<<"Numarul de scanduri n= "; cin>>n;
cout<<"p, q = "; cin>>p>>q;
nec=ros=alb=vio=0;
for (i=1; i<=n; i++)
    if (i%p==0 && i%q==0) vio++;
    else
        if (i%p==0) ros++;
        else
            if (i%q==0) alb++;
            else nec++;
cout<<nec<<' '<<ros<<' '<<alb<<' '<<vio<<endl;
return 0; }
```

O idee mai eficientă ar fi să observăm că scândurile vopsite în violet (deci cele ale căror numere trebuie să fie divizibile cu p și cu q) trebuie, de fapt, să fie divizibile cu cel mai mic multiplu comun al numerelor p și q . Să notăm cu m c.m.m.m.c. (p, q). Observăm că numărul scândurilor violet este n/m . Numărul scândurilor roșii este n/p , din care eliminăm pe cele care au fost vopsite în violet, iar numărul scândurilor albastre este n/q , din care eliminăm pe cele care au fost vopsite în violet.

```
#include <iostream.h>
int main()
{long int n, m, p, q, a, b, r, nec, ros, alb, vio;
cout<<"Numarul de scanduri n= "; cin>>n;
cout<<"p, q = "; cin>>p>>q;
a=p; b=q; //calculam m=cmmmc(p,q)
while (b) {r=a%b; a=b; b=r;}
m=p*q/a;
vio=n/m;
ros=n/p - vio;
alb=n/q - vio;
nec=n-ros-alb-vio;
cout<<nec<<' '<<ros<<' '<<alb<<' '<<vio<<endl;
return 0; }
```

Exponent

Fie n un număr natural și p un număr prim. Să se determine cel mai mare număr natural k astfel încât p^k divide n .

Soluție

Problema cere practic să determinăm multiplicitatea factorului prim p în n .

```
#include <iostream.h>
int main ( void )
{int n, p, k=0;
cout<<"n= "; cin>>n;
cout<<"p= "; cin>>p;
for (k=0; n%p==0; k++, n/=p);
cout<<"k= "<<k<<endl;
return 0; }
```

Termen Fibonacci

Fie sirul Fibonacci¹⁵ 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34,...

Observați că primii doi termeni sunt egali cu 1, fiecare termen următor fiind egal cu suma celor doi termeni care îl precedă.

Fie n un număr natural citit de la tastatură. Scrieți un program care afișează cel de-al n -lea termen din sirul Fibonacci.

Soluție

Observăm că pentru a calcula un termen al sirului Fibonacci avem nevoie de doi termeni precedenți. Vom utiliza trei variabile, f_0 , f_1 , și f_2 . În f_0 și f_1 vom reține doi termeni Fibonacci consecutivi, iar în f_2 vom calcula termenul următor. Variabilele f_0 și f_1 vor fi inițializate cu 1 (primii doi termeni din sirul Fibonacci). Următorii termeni (de la al doilea până la al n -lea) îi vom calcula succesiv. La fiecare pas i , în f_2 vom calcula al i -lea termen din sirul Fibonacci ($f_2=f_1+f_0$), apoi ne pregătim pentru pasul următor ($f_0=f_1$, $f_1=f_2$):

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
int n, i, f0=1, f1=1, f2=1;
scanf("%d", &n);
for (i=2; i<=n; i++)
{
    f2=f1+f0; /* calculez termenul curent */
    f0=f1; /* ma deplasez in sir */
    f1=f2;
}
printf("Cel de-al %d-lea termen Fibonacci este %d\n", n, f2);
return 0; }
```

15. Acest sir a fost introdus în 1202 de către Leonardus filius Bonacci Pisanus (Leonardo, fiul lui Bonacci Pisanul) pentru rezolvarea următoarei probleme: Să se determine câte perechi de iepuri se vor naște într-un an, dintr-o singură pereche de iepuri, știind că fiecare pereche de iepuri dă naștere lunar la o nouă pereche de iepuri, o pereche devine fertilă în decurs de o lună, iar iepuri nu mor pe parcursul anului. Sirul Fibonacci are multe aplicații, în variate domenii. De exemplu, numerele Fibonacci sunt utilizate în probleme de sortare și căutare sau în strategii de joc.

Exerciții

1. Urmăriți pas cu pas execuția acestui program pentru $n=10$.
2. Modificați algoritmul astfel încât să afișeze cel de-al n -lea termen din sirul Lucas¹⁶. Primii termeni din sirul Lucas sunt 1, 3, 4, 7, 11, 18, 29, 47,...
3. Modificați algoritmul astfel încât să calculeze suma primilor n termeni din sirul Fibonacci.
4. Modificați algoritmul astfel încât să calculeze cel mai mare termen din sirul Fibonacci mai mic sau egal cu n .

Existență

Se citesc de la tastatură două numere naturale nenule n și p , apoi se citesc succesiv n valori întregi. Scrieți un program care să verifice dacă printre cele n valori citite există multipli ai lui p .

Soluție

Vom citi succesiv cele n valori întregi în aceeași variabilă a . După fiecare citire vom verifica dacă valoarea citită este divizibilă cu p și, în caz afirmativ, vom reține faptul că există un multiplu al lui p . Rezultatul verificării îl vom reține în variabila $există$. Inițial, valoarea acestei variabile este 0 (deoarece încă nu am descoperit nici un multiplu al lui p). Dacă pe parcursul citirii, vom descoperi un multiplu al lui p , variabila $există$ va primi valoarea 1.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
int n, p, a, există=0, i;
scanf("%d %d", &n, &p);
for (i=1; i<=n; i++)
{
    scanf("%d", &a); /* citesc un nou termen */
    if (a%p==0) /* am descoperit un multiplu */
        există=1;
}
if (există) printf("Există un multiplu al lui %d", p);
else printf("Nu există un multiplu al lui %d", p);
return 0; }
```

Exercițiu

1. Urmăriți pas cu pas execuția acestui program pentru sirul de valori 6, 3, 7, 4, 1, 12, 4, 5.
  2. Modificați programul astfel încât să calculeze numărul de multipli ai lui p existenți în sir.
16. François-Edouard-Anatole Lucas (1842-1891) matematician francez cu importante contribuții în teoria numerelor.

Număr divizori primi

Se citește de la tastatură un număr natural nenul n, apoi se citesc succesiv n valori întregi. Scrieți un program care să verifice dacă oricare număr dintre cele n citite are un număr impar de divizori primi.

Soluție

Vom citi succesiv cele n valori în aceeași variabilă x. Pentru fiecare valoare citită, vom determina numărul de divizori primi (folosind un algoritm asemănător cu descompunerea în factori primi, numai că în loc să afișăm divizorii primi și multiplicitățile acestora, vom număra divizorii).

Rezultatul verificării îl vom reține în variabila oricare. Inițial, această variabilă are valoarea 1 (deoarece încă nu am găsit un număr care să nu aibă un număr impar de divizori primi). Dacă, pe parcursul citirii, vom întâlni un număr cu număr par de divizori primi, variabilei oricare îi vom atribui valoarea 0.

```
#include <stdio.h>
int main()
{unsigned n, x, d, nr, i, oricare=1;
scanf("%u", &n);
for (i=1; i<=n; i++)
{scanf("%u", &x); /* citesc o nouă valoare */
nr=0;
/* numarul de divizori primi ai lui x este initial 0 */
d=2; /* determin divizorii primi ai lui x */
while (x>1)
{if (x%d==0) /* am descoperit un divizor */
{nr++;
/* numar acest divizor prim, apoi
il elimin din x, prin împărțiri repetate */
while (x%d==0) x/=d; }
d++; } /* caut divizori mai departe */
if (nr%2==0) oricare=0; /* pentru ca am gasit o
valoare cu număr par de divizori primi */
if (oricare) printf("DA");
else printf("NU");
return 0; }
```

Vocale

Se citește de la tastatură o propoziție scrisă cu litere mici, terminată cu '...'. Scrieți un program care calculează și afișează numărul de vocale din propoziție.

Soluție

Citim succesiv caracterele din care este constituită propoziția, până la sfârșit, în aceeași variabilă (să o numim c). Pentru fiecare caracter citit, verificăm dacă este vocală ('a', 'e', 'i', 'o' sau 'u') și dacă da, îl numărăm.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{unsigned nr=0; /* numarul de vocale */
char c; /* in c vom citi succesiv caracterele propozitiei */
do
{c=getchar(); /* citim un caracter */
if (c=='a' || c=='e' || c=='i' || c=='o' || c=='u')
nr++; } /* c este vocală, o număr */
while (c!='.');
printf("Numarul de vocale este %u\n", nr);
return 0; }
```

Expresie

Fie n un număr natural și x un număr real, citite de la tastatură. Să se calculeze valoarea expresiei¹⁷:

$$E(n, x) = 1 + \frac{x}{1!} + \frac{x^2}{2!} + \dots + \frac{x^n}{n!}$$

Soluție

Expresia este o sumă formată din termeni care au aceeași formă. Mai exact, termenul i din sumă ($i=0, n$) este o fracție cu numitorul egal cu $i!$ și numărătorul egal cu x^i . Să urmărim calculul acestei expresii pentru $n=3$:

Pas	Factorial	Putere	Expresie
0	$0!=1$	$x^0=1$	$1/1=1$
1	$1!=0!*1=1$	$x^1=x^0*x$	$1+x/1=1+x$
2	$2!=1!*2=2$	$x^2=x^1*x$	$1+x/1+x^2/2$
3	$3!=2!*3=6$	$x^3=x^2*x$	$1+x+x^2/2+x^3/6$

Observăm că la fiecare pas i trebuie să calculăm $i!$ (înmulțind factorialul de la pasul precedent cu i), x^i (înmulțind puterea de la pasul precedent cu x) și să adăugăm un nou termen la expresie ($x^i/i!$).

```
#include <iostream.h>
int main()
{ unsigned long n, i, f; float s, x, p;
cout << "n, x="; cin >> n >> x;
for (f=s=p=i=1; i<=n; i++)
{ f*=i; //actualizez factorialul
s+=p*x/f; //actualizez expresie
p*=x; //actualizez puterea
}
cout << s;
return 0; }
```

17. Această expresie este remarcabilă, deoarece poate fi utilizată pentru calculul aproximativ al lui ex (funcția exponentială).

```

    p*=x;           //actualizez puterea
    s+=p/f;        //adun termenul i la suma
cout << "Expresia:" << s << endl;
return 0; }

```

Radical

Fie x un număr real. Să se calculeze $\sqrt[3]{x}$ (radical de ordin 3 din x), folosind relația de recurență:

$$r_1=1$$

$$r_i=(2 \cdot r_{i-1} + x / (r_{i-1} \cdot r_{i-1})) / 3$$

Rezultatul trebuie să fie obținut cu o precizie mai bună decât 10^{-4} .

Soluție

Observăm că pentru a calcula termenul i din acest sir recurrent este necesar numai termenul $i-1$. Prin urmare, vom utiliza două variabile $r1$ (în care reținem termenul calculat la pasul precedent) și $r2$ (în care reținem termenul pe care urmează să îl calculăm).

Pentru a obține precizia cerută în problemă, vom calcula termeni din sir până când diferența în valoare absolută dintre doi termeni consecutivi este mai mică decât precizia specificată. Pentru a calcula diferența în valoare absolută dintre doi termeni consecutivi, vom utiliza funcția `fabs()` din biblioteca de funcții matematice (această funcție calculează modulul unui număr de tip `double` specificat ca parametru).

```

#include <iostream.h>
#include <math.h>
#define EPS 0.0001
int main()
{ double x, r1, r2=1;
cout << "x= "; cin >> x;
do
  { r1=r2;
    r2=(2*r1+x/(r1*r1))/3;
  } while (fabs (r2-r1)>=EPS);
cout << r2 << endl;
return 0; }

```

Relație

Fie x un număr natural nenul. Să se determine toate perechile de numere naturale m, n care satisfac relația $m^2 * (n+1) = x$.

Soluție

Observăm că pentru a fi satisfăcută această relație trebuie ca $n+1$ și m^2 să fie divizori ai lui x . Prin urmare, vom considera toate pătratele perfecte care divid pe x .

```

#include <iostream.h>
int main()
{int x, i;
cout << "x= "; cin >> x;
for (i=1; i*i<=x; i++)
  if (x % (i*i)==0)
    cout << "m= " << i << " n= " << (x/(i*i)-1) << endl;
return 0; }

```

Sumă de două numere prime

Colegul de bancă a făcut la ora de matematică o afirmație interesantă: „orice număr natural $n > 3$ se poate scrie ca sumă de două numere prime”. El nu a demonstrat afirmația, aşa că nu prea vă vine să credeți. Cum nu sunteți prea bun la matematică, v-ați gândit la o altă soluție: „inducția informatică”. Prin urmare, scrieți un program care să citească $VMax$ număr natural și care să verifice dacă pentru orice număr natural $\leq VMax$ este adeverată această proprietate.

Soluție

Parcurgem numerele naturale din intervalul $[4, VMax]$ și pentru fiecare număr încercăm să determinăm o soluție. Pentru oricare număr n din intervalul specificat, considerăm toate perechile de forma $(a, n-a)$, $a \leq n-a$, până când găsim opareche în care ambele valori sunt prime sau până când am epuizat toate perechile.

```

#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
{int n, a, rad, d, prim, exista, VMax, oricare=1;
cout << "VMax= "; cin >> VMax;
for (n=4; n<=VMax && oricare; n++)
  {for (există=0, a=2; a<=n/2 && !există; a++)
    //testam daca a este prim
    prim=1;
    if (a>2 && a%2==0) prim=0;
    else
      for (rad=sqrt(a), d=3; prim&&d<=rad; d+=2)
        if (a%d==0) prim=0;
    if (prim)
      //testam daca n-a este prim
      prim=1;
      if (n-a>2 && (n-a)%2==0) prim=0;
      else
        for (rad=sqrt(n-a), d=3; prim&&d<=rad; d+=2)
          if ((n-a)%d==0) prim=0;
        if (prim) există=1; //am gasit o variantă
    }
  if (!există) oricare=0; }

```

```

if (oricare) cout<<"Proprietatea este verificata\n";
else
    {cout<<"Proprietatea nu este verificata\n";
     cout<<"Pentru n= "<<n<< " nu exista solutie\n";}
return 0;
}

```

Progres

Tatăl lui Gigel este foarte atent la performanțele școlare ale fiului său. El își notează toate notele obținute de fiul său, apoi realizează tot felul de statistici. Astăzi analizează șirul notelor și vrea să determine lungimea celei mai lungi secvențe crescătoare, secvență de note care corespunde unei perioade de progres școlar. Cum notele sunt deja foarte multe, el are nevoie de un program care să citească numărul de note și secvența notelor și să afișeze lungimea celei mai lungi secvențe crescătoare de note.

Soluție

Vom citi succesiv notele. Pentru a putea compara două note consecutive, vom utiliza două variabile: în variabila *a* rețin nota precedentă, iar în variabila *b* rețin nota curentă. La fiecare nouă citire, compar nota curentă cu cea precedentă. Dacă nota curentă este cel puțin egală cu nota precedentă, secvența curentă de note este crescătoare, deci măresc lungimea ei (memorată în variabila *lg*). Dacă nota curentă este mai mică decât nota precedentă, deducem că s-a terminat o secvență crescătoare, compar lungimea ei cu lungimea maximă (memorată în variabila *lgmax*) și reinitializez variabila *lg* cu 1 (nota curentă este prima notă dintr-o altă secvență).

```

#include <iostream.h>
int main()
{
int n, i, a=0, b, lg=0, lgmax=0;
cout<<"nr de note = "; cin>>n;
cout<<"Introduceti notele: ";
for (i=1; i<=n; i++)
{
    cin>>b; //citesc o nota
    if (a<=b) lg++; //maresc lungimea secventei curente
    else //s-a terminat o secventa crescatoare
        {if (lgmax<lg) //compar lg cu lungimea maxima
         lgmax=lg;
         lg=1;} //incepe o noua secventa
    a=b; //nota curenta devine nota precedenta
}
//compar si lungimea ultimei secvente
if (lgmax<lg) lgmax=lg;
cout<<"Lungimea maxima = "<<lgmax<<endl;
return 0;
}

```

Tabla adunării

Scripteți un program care să îl ajute pe un copil de clasa I să învețe tabla adunării până la 100. Programul va genera aleator două numere naturale mai mici decât 100, le va afișa pe ecran și îl va întreba pe copil cu cât este egală suma lor. Dacă răspunsul copilului este corect, îl felicită. Dacă răspunsul copilului este greșit, îl întrebă dacă dorește să mai încerce sau dacă dorește să afle răspunsul corect. Programul repetă testarea până copilul se plăcăse și spune că nu mai vrea!

Soluție

Programul va genera aleator două numere întregi mai mici decât 100. Pentru aceasta, va trebui să inițializăm generatorul de numere aleatoare, cu ajutorul funcției *randomize()* declarate în fișierul antet *stdlib.h*:

```
| void randomize(void);
```

ceea ce înseamnă că funcția nu are parametri și nu returnează nici un rezultat.

Pentru a genera un număr aleator, vom utiliza funcția *random()*, declarată în fișierul antet *stdlib.h*:

```
| int random(int x);
```

Funcția returnează o valoare aleatoare de tip *int*, cuprinsă între 0 și *x*-1.

După generarea aleatoare a celor două numere și afișarea lor pe ecran, programul va citi răspunsul copilului și îl va compara cu suma celor două numere:

```

#include <iostream.h>
#include <conio.h>
#include <stdlib.h>
int main ()
{
    char raspuns;
    int x, y, suma;
    cout<<"Sa invatam tabla adunarii! Esti pregatit? (D/N)";
    raspuns=getche();
    if (raspuns == 'N' || raspuns == 'n')
        cout<<"\nMai gandeste-te! Eu zic sa incercam!\n";
    randomize(); //initializez generatorul de numere aleatoare
    do
    {
        x=random(100); y=random(100); //generez aleator numerele
        cout<<'\n'<<x<<'+<<y<<"=?\b"; raspuns = 'D';
        do
        {
            cin >> suma; //citere raspunsul elevului
            if (suma==x+y) cout << "\n Excelent raspuns!!!";
            else
                {cout <<"\nNu! Mai incerci o data? (D/N) .";
                 raspuns=getche();}
        }
        while (suma!=x+y && (raspuns=='D'|| raspuns == 'd'));
        if (raspuns=='N'|| raspuns == 'n')

```

```

cout << "\nRaspunsul corect era "<<x+y<<endl;
cout << "\nContinuam? (D/N) "; raspuns=getche();
}
while (raspuns=='D'||raspuns =='d');
cout <<"La revedere!!!!"<<endl;
return 0;
}

```

Exercițiu

Utilizând funcții din fișierul antet conio.h, faceți acest program cât mai atrăgător (scrieți mesajele colorat pe o culoare de fond vioaie, realizați și puțină animație). Dacă dorîți, puteți utiliza și mici semnale sonore (cu ajutorul funcțiilor sound() și nosound() din fișierul antet dos.h).

Semne

Fie n un număr natural nenul citit de la tastatură. Scrieți un program care să determine un număr natural k și o combinație de $1, k$ semne + sau - (mai exact o succesiune $x_1, x_2, \dots, x_k$ unde $x_i \in \{-1, 1\}$, $\forall i=1, k$) astfel încât să aibă loc relația: $n = x_1 * 1^2 + x_2 * 2^2 + \dots + x_k * k^2$. Programul va afișa pe ecran o succesiune de k semne + sau - care să îndeplinească relația de mai sus. De exemplu, pentru $n=3$, o soluție este $-+--+$. Pentru $n=2$, o soluție este $---+$.

Soluție

Analizând problema pentru câteva cazuri particulare, observăm că succesiunea de semne $---$ produce întotdeauna valoarea 4, deoarece:

$$k^2 - (k+1)^2 - (k+2)^2 + (k+3)^2 = 4, \quad \forall k > 0.$$

Prin urmare, orice număr n divizibil cu 4 se poate scrie ca o succesiune de $n/4$ secvențe $---$. Dacă numărul nu este divizibil cu 4, vom scrie în prealabil o secvență de semne egală cu valoarea restului.

```

#include <iostream.h>
int main()
{ int n;
  cout << "n= "; cin >> n;
  switch (n%4)
  { case 1: cout << "+"; break;
    case 2: cout << "---"; break;
    case 3: cout << "-+--"; }
  for (int i=0; i<n/4; i++) cout << "----";
  return 0;
}

```

Excuse

La Olimpiada Națională de Informatică, organizatorii vor să realizeze o excursie în care să participe toți cei n concurenți. Fiecare concurent are asociat în mod unic

un număr între 1 și n . Sponsorii au pus la dispoziție trei mijloace de transport împunând însă o condiție: *suma numerelor de ordine ale participanților din fiecare mijloc de transport să fie aceeași*, în caz contrar, excursia nu va avea loc.

Scrieți un program care să distribuie pe cei n concurenți în cele trei mijloace de transport.

(Concursul Interjudețean „Urmașii lui Moisil”, Iași, 2001)

Soluție

În primul rând, observăm că suma valorilor din fiecare mașină trebuie să fie $n*(n+1)/6$ (pentru că $1+2+3+\dots+n=n*(n+1)/2$).

În al doilea rând, observăm că există cazuri pentru care nu există soluție (pentru $n < 5$ sau pentru acele valori ale lui n pentru care suma $n*(n+1)/2$ nu este divizibilă cu 3, pentru că trebuie să obținem 3 grupe de sumă egală).

Analizăm separat cazurile $n=5, 6, 8, 9$ și observăm că pentru fiecare dintre acestea există soluție:

n	$n=5$	$n=6$	$n=8$	$n=9$
Grupe	(5) (2, 3) (1, 4)	(2, 5) (3, 4) (1, 6)	(1, 2, 3, 6) (5, 7) (4, 8)	(1, 2, 3, 4, 5) (7, 8) (6, 9)

Pentru orice altă valoare a lui n pentru care există soluție, construim soluția plecând de la unul dintre aceste 4 cazuri elementare, adăugând grupe de câte 6 elemente consecutive, distribuite astfel: $(a+1, a+6), (a+2, a+5), (a+3, a+4)$.

```

#include <iostream.h>
int main()
{long int n, Start, x, i;
cin>>n;
if ((n<5||n*(n+1)%3) {cout << "Nu există soluție"; return 0;}
if (!((n-9)%6)){Start=10; x=(n-9)/6;}
if (!((n-8)%6)){Start= 9; x=(n-8)/6;}
if (!((n-6)%6)){Start= 7; x=(n-6)/6;}
if (!((n-5)%6)){Start= 6; x=(n-5)/6;}
switch (Start)                                //masina 1
{ case 10: cout << "1 2 3 4 5 "; break;
  case 9: cout << "1 2 3 6 "; break;
  case 7: cout << "3 4 "; break;
  case 6: cout << 5 << ' '; break;
  }
for (i=0;i<x;i++) cout << Start+6*i << ' ' << Start+5+6*i << ' ';
cout << endl;
switch (Start)                                //masina 2
{ case 10: cout << 7 << ' ' << 8 << ' ' ; break;
  case 9: cout << 5 << ' ' << 7 << ' ' ; break;
  case 7: cout << 2 << ' ' << 5 << ' ' ; break;
  case 6: cout << 2 << ' ' << 3 << ' ' ; break;
  }
for (i=0;i<x;i++) cout << Start+1+6*i << ' ' << Start+4+6*i << ' ';
cout << endl;
}

```

```

switch (Start)                                //masina 3
{case 10: cout<<6<<' '<<9<<' '; break;
 case 9: cout<<4<<' '<<8<<' '; break;
 case 7: cout<<1<<' '<<6<<' '; break;
 case 6: cout<<1<<' '<<4<<' '; break;
}
for (i=0;i<x;i++) cout<<Start+2+6*i<<' '<<Start+3+6*i<<' ';
cout<<endl;
return 0;
}

```

2.10. Probleme propuse

- Fie x un număr real. Scrieți un program C care să calculeze valoarea funcției: $F(x)=\max \{|2x-1|, 9-x^2\}$.
- Care este efectul următoarei secvențe de instrucțiuni?

```

int a, b, c, x;
a=3; b=5; c=7;
if (a-b/2<0) x=1; else if (a+b-c/2<b) x=2; else if
(a%b+c>b) x=3; else x=4;
cout<<x;

```
- Ce valoare inițială ar putea avea variabila x , astfel încât la sfârșitul execuției următoarei secvențe de instrucțiuni variabila y să aibă valoarea 2?

```

if (x>3) if (x<7) if (x%2==0) y=1; else y=2; else y=3;
else y=4;

```
- Fie a și b două numere întregi. Scrieți un program care să verifice dacă a și b sunt numere consecutive.
- Fie ecuația cu coeficienți reali $ax^2+bx+c=0$ ($a \neq 0$). Scrieți un program care, fără a calcula rădăcinile ecuației, să determine natura și semnul acestora.
- Fie x un număr natural de trei cifre. Scrieți un program care să eliminate una dintre cifrele numărului astfel încât numărul de două cifre rămas să fie maxim.
- Scrieți un program care să citească 3 caractere și să determine câte caractere distincte s-au citit.
- Fie a și b două unghiuri, ale căror măsuri sunt exprimate în grade, minute și secunde. Să se scrie un program care să calculeze și să afișeze măsura sumei celor două unghiuri.
- Se citesc de la tastatură a , b și c , trei numere reale pozitive. Scrieți un program care să verifice dacă numerele citite pot constitui laturile unui triunghi dreptunghic. În caz afirmativ, calculați și afișați aria triunghiului.
- Fie x și y două numere reale, citite de la tastatură. Scrieți un program care calculează și afișează valoarea funcției:

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{x+y}{5xy}, & \text{dacă } x, y > 0 \\ \min(x, y), & \text{dacă } x = 0 \text{ sau } y = 0 \\ \left(\frac{1}{x} + \frac{1}{y}\right)\left(\frac{1}{x} + \frac{1}{y} + x^2 + y^2\right), & \text{altfel} \end{cases}$$

- Scrieți un program care citește de la tastatură trei numere întregi strict pozitive a , b și c , numere cu cel mult trei cifre fiecare. Valoarea variabilei a reprezintă distanța în km dintre orașul A și orașul B, b distanța în km dintre orașul B și orașul C, iar c reprezintă distanța în km dintre orașul C și orașul A. Știind că un călător își planifică o vizită a celor trei orașe pornind din oricare din orașele A sau B și ajungând, în final, în oricare din orașele B sau C cu trecere prin cel de-al treilea oraș, să se determine un traseu de lungime minimă care respectă aceste condiții. Programul va afișa cele trei litere corespunzătoare celor trei orașe, în ordinea în care sunt vizitate. Se va alege o metodă cât mai eficientă din punctul de vedere al gestionării memoriei. De exemplu, pentru $a=58$, $b=140$, $c=125$, se va afișa BAC.
(Bacalaureat 2002, sesiune specială)

- Să se scrie un program care să rezolve sistemul de două ecuații de gradul I, cu două necunoscute și coeficienți reali:

$$\begin{cases} a_1x + b_1y = c_1 \\ a_2x + b_2y = c_2 \end{cases}$$

- Un elev este declarat promovat dacă la fiecare dintre cele cinci probe de examen a luat cel puțin nota 5, iar media sa generală este cel puțin 6. Date fiind cele 5 note pe care elevul le-a obținut la bacalaureat, scrieți un program care să verifice dacă elevul a promovat sau nu examenul de Bacalaureat.

- Ionel are H_1 cm, Gigel are H_2 cm, iar Dănuț are H_3 cm. Scrieți un program care să afișeze numele celor trei copii în ordinea crescătoare a înălțimii.
- Care este efectul următoarelor secvențe de instrucțiuni?

a.

```

int x=0, a=6, b=4, c=5, d=1;
if (a>b) if (b>c) if (c>d) x=1; else x=2;
else x=3; else if (a>c) x=4; else x=5;
cout << x;

```

b.

```

int n=5;
while (--n) cout << n;

```

c.

```

int n=0;
while (--n) cout << n;

```

```

d.
int n=20;
for (int i=0; i<n; i++)
    if (!(i%5)) cout<<i;

e.
for (int i=0; i<5; i++)
    for (int j=i+1; j<5; j++)
        cout<<i<<j<<' ';

f.
int n=2;
do if (n%2) cout << n++;
while (++n % 2);

g.
int n=-5;
do if (n++) break; while (1);
cout << n;

h.
int n=8, i=0, j=1;
for (int k=0; k++ < n; j=i+j, i=j-i)
    cout << j << ' ';

```

16. Care este valoarea variabilei întregi x pentru care următoarea secvență de program va afișa exact un caracter 'A'?

(variantă Bacalaureat, 2000)

```

x=5;
do {cout << 'A'; x++;} while (x>a);
a. 12      b. 5      c. 6      d. 4      e. 1

```

17. Fie a și b două numere naturale, $a \leq b$. Care dintre următoarele secvențe de instrucțiuni calculează în variabila nr numărul de valori pare din intervalul $[a, b]$?

a. <code>nr=0; for (i=a; i<=b; i++) if (!i%2) nr++;</code>	d. <code>nr=(b-a+1)/2; if (a%2 && b%2) nr--;</code>
b. <code>nr=0; while (b>=a) if (b%2==0) nr++; b--;</code>	e. <code>nr=(b-a+1)/2; if (a%2==0&&b%2==0) nr++;</code>
c. <code>nr=(b-a+1)/2+(b-a+1)%2;</code>	f. <code>for (nr=i=0; i<=b-a; i++) if ((i+a)%2==0) nr++;</code>

18. Se consideră următoarea secvență de instrucțiuni:

```

while(i%2)
    {cout<<i%2;
     i/=2;}

```

Care dintre valorile următoare pot fi considerate valoare inițială pentru variabila i , astfel încât pe ecran să se afișeze 111?

- a. 7 b. 128 c. 15 d. 135 e. 117 f. 39

19. Câte caractere '#' afișează secvența următoare?

```

int a, b, c, n=5;
for (a=1; a<=n; a++)
    for (b=1; b<=n; b+=2)
        for (c=b+1; c<=n; c++)
            cout<<'#';

```

20. Care dintre următoarele secvențe de instrucțiuni atribuie variabilei de tip int x valoarea 2^n , cu n număr natural ($n \leq 16$), variabilă auxiliară i fiind de tip int?

a. <code>x=1; for (i=1; i<=n; i++) x *= n;</code>	d. <code>x=2; for (i=1; i<=n; i++) x*=i;</code>
b. <code>x=1; for (i=0; i<n; i++) x *= 2;</code>	e. <code>x=1; i=0; while (i<n) x*=2; i++;</code>
c. <code>x=1; for (i=1; i<=n; i++) x <<= 1;</code>	f. <code>x=1; x << n;</code>

21. Ce valoare inițială ar trebui să aibă variabila întreagă x astfel încât după execuția următoarei secvențe pe ecran să fie afișată valoarea 2?

```

y=0;
while (x)
    {y+=x%10; x=x/10;}
if (y<5) if (y>2) if (y>4) cout<<1; else cout<<2; else
    cout<<3; else cout<<4;
a. 111   b. 21   c. 113   d. 3   e. 2   f. 312

```

22. Fie n și i două variabile întregi. Ce se va afișa pe ecran după executarea următoarei secvențe de instrucțiuni?

```

for (n=9, i=0; i<=n; i++) {i++; n--;}
cout<<n<<i;
a. 910   b. 99   c. 58   d. 67   e. 57   f. 56

```

23. Secvența următoare trebuie să testeze dacă numărul natural x este patrat perfect.

```

for (ok=1, d=2; x>1 && ok; )
    {for (m=0; x%d==0; m++, x/=d);
     if (...) ok=0; else d++; }
if (ok) cout<<"Este patrat perfect.\n";
else cout<<"Nu este patrat perfect.\n";

```

Cum trebuie completată secvența care lipsește (marcată cu ...)?

- a. m==0 b. m==1 c. m%2==0 d. m%2

24. Completați secvențele lipsă (marcate cu ...¹ și ...²) din algoritmul următor, astfel încât să se afișeze numărul de numere naturale din intervalul [x,y] care sunt prime cu y.

```
int x, y, z, i, a, b;
cin>>x>>y;
for (z=0, i=x; i<=y; i++)
    {a=i; b=y;
    while (...1)
        if (a>b) a=a-b; else b=b-a;
        if (...2) z++; }
cout << z;
```

a.	b.	c.	d.
1. a!=y	1. a>y	1. a!=b	1. b==0
2. a==1	2. a==y	2. a==1	2. a!=1

25. Știind că valoarea inițială a variabilei întregi i este mai mare decât 10, stabiliți care este valoarea expresiei abs(3-i) la sfârșitul executării următoarei instrucții.

(variantă Bacalaureat, 2002)

```
while (i>4) i--;
a. -1      b. 0      c. o valoare nedeterminată
d. 1      e. 2      f. o valoare mai mare decât 2.
```

26. Se consideră următoarea secvență de instrucții:

```
int a, b, c=0;
cin>>a>>b;
while (a && b)
    {if (a%10>b%10) c=c*10+a%10;
     else c=c*10+b%10;
     a/=10; b/=10; }
```

- a. Ce valoare va avea variabila c după execuția acestei secvențe dacă valorile citite pentru variabilele a și b sunt 14624 și, respectiv, 8632?
- b. Dacă se citește valoarea 7382 pentru variabila a, ce valoare ar putea introduce pentru variabila b astfel încât valoarea calculată în variabila c să fie 2938?
- c. Dați exemplu de două numere naturale de cel puțin două cifre, care ar putea fi introduse pentru variabilele a și b, astfel încât valoarea calculată în variabila c să fie 1?

27. Se consideră următoarea secvență de instrucții:

```
int n, d=2;
cin>>n;
while (n>1)
    if (n%d==0) n/=d;
    else d++;
cout << d;
```

2. Instrucțiunile limbajului C/C++

- a. Ce valoare va fi afișată dacă valoarea citită pentru variabila n este 720?
- b. Dați exemplu de valori (cel puțin două) care ar putea fi introduse pentru variabila n, astfel încât valoarea afișată să fie 11.
- c. Care este efectul acestei secvențe de instrucții?

28. Se consideră următoarea secvență de instrucții:

```
int n, b, x=0, p=1;
cin>>n>>b; /* 2≤b≤9 */
while (n)
    x+=p*(n %10), p*=b, n/=10;
cout << x;
```

- a. Ce valoare va fi afișată dacă se citesc valorile 1032 și 4?
- b. Ce valoare trebuie să introducem pentru variabila b astfel încât pentru n=407 să se afișeze valoarea 331?
- c. Care este efectul acestei secvențe de instrucții?

29. Se consideră următoarea secvență de instrucții:

```
int x, a, b, i;
cin>>a>>b;
i=a; x=0;
while (i<=b) { x+=i; i++; }
cout << x;
```

- a. Ce valoare va fi afișată pe ecran dacă se introduc valorile 1 și 10?
- b. Ce valori ar putea fi introduse pentru a și b astfel încât programul să afișeze valoarea 22?
- c. Dați exemplu de valori distincte care ar putea fi introduse astfel încât programul să afișeze valoarea 0.
- d. Scrieți un program echivalent mai eficient.

30. Care dintre următoarele secvențe de instrucții atribuie variabilei întregi u valoarea primei cifre a numărului natural reprezentat de variabila x?

- a. u=x/10;
- b. u=x; while (u>=10) u=u%10;
- c. u=x%10;
- d. while (x>=10) x=x/10; u=x;

31. Care dintre următoarele secvențe afișează cel mai mare divizor propriu al numărului natural neprim memorat în variabila x?

a. <pre>d=2; while (x%d==0) d++; cout << x/d;</pre>	b. <pre>d=2; do d++; while (x%d); cout << x/d;</pre>	c. <pre>d=2; while (x%d) d++; cout << x/d; d=x/2; while (x%d) d--; cout << d;</pre>

32. Ce valoare inițială ar trebui să aibă variabila x astfel încât după execuția următoarei secvențe de instrucțiuni să se afișeze valoarea 640?

```
d=2;
while (d<50) { x=x*d; d=d*d; }
cout<<x;
```

33. Fie n un număr natural nenul și p un număr prim. Următoarea secvență de instrucțiuni trebuie să determine multiplicitatea lui p în n . Ce greșeli conține această secvență?

```
int n, p, m;
cin>>n>>p;
while (n%p==0) m++; n/=p;
cout<<m;
```

34. Concurs

La un concurs de matematică se acordă câte 5 puncte pentru fiecare problemă rezolvată corect și se scad 3 puncte pentru fiecare problemă rezolvată greșit. Un elev a obținut x puncte. Scrieți un program care să determine câte probleme a rezolvat corect și câte probleme a greșit elevul. Dacă există mai multe soluții, o veți afișa pe cea cu număr minim de probleme greșite.

35. Numere prietene

Două numere naturale a și b se numesc prietene dacă a este egal cu suma divizorilor lui b (exclusiv b), iar b este egal cu suma divizorilor lui a (exclusiv a). De exemplu, $a=220$ și $b=284$ sunt prietene. Scrieți un program care să determine primele trei perechi de numere prietene, cu $a < b$.

36. Expresii

Fie n un număr natural și x un număr real, citite de la tastatură. Să se calculeze valoarea expresiei¹⁸:

$$a. E_1(n, x) = \frac{x}{1!} - \frac{x^3}{3!} + \frac{x^5}{5!} - \dots + (-1)^n \frac{x^{2n+1}}{(2n+1)!}$$

$$b. E_2(n, x) = 1 - \frac{x^2}{2!} - \frac{x^4}{4!} - \dots + (-1)^n \frac{x^{2n}}{(2n)!}$$

37. Prime

Fie x un număr natural, $x > 2$. Scrieți un program care să determine cel mai mare număr prim mai mic decât x și cel mai mic număr prim mai mare decât x .

18. Aceste expresii sunt de asemenea remarcabile, deoarece (așa cum veți demonstra la analiză matematică) pot fi utilizate pentru calculul aproximativ al lui $\sin(x)$, respectiv $\cos(x)$.

38. Sumă și produs

Se citește de la tastatură un număr natural nenul n , apoi se citesc succesiv n valori întregi. Scrieți un program care determină și afișează suma valorilor pare citite și produsul valorilor nenule.

39. Palindrom prim

Se citește de la tastatură un număr natural nenul n , apoi se citesc succesiv n valori naturale. Să se verifice dacă printre valorile citite există un palindrom prim.

40. Cifre nenule

Se citește un număr natural nenul n , apoi se citesc succesiv n valori întregi. Să se verifice dacă oricare dintre cele n valori citite are exact 3 cifre nenule.

41. Cifra 0

Scrieți un program care să citească de la tastatură o succesiune de valori naturale, până la citirea valorii -1 , și care să determine de câte ori apare cifra 0 în scrierea numerelor citite.

42. Cifra de control

Fie n un număr natural, citit de la tastatură. Scrieți un program care calculează și afișează cifra de control a lui n . Cifra de control a unui număr natural se obține calculând suma cifrelor numărului, apoi suma cifrelor sumei, s.a.m.d. până la obținerea unei singure cifre.

De exemplu, pentru $n=293$ calculăm suma cifrelor $2+9+3=14$. Cum suma nu este formată dintr-o singură cifră, repetăm procedeul: $1+4=5$. Deci 5 este cifra de control a lui 293.

43. Cifre

Fie N un număr natural nenul ($N \leq 1000000000$). Scriind în ordine, unul după altul, toate numerele naturale de la 1 la N , obținem o secvență de cifre. De exemplu, pentru $N=22$, obținem:

12345678910111213141516171819202122

Scrieți un program eficient care să determine numărul de cifre din secvența formată din numerele de la 1 la N .

44. Pătrate perfecte

Se citește de la tastatură un număr natural n . Scrieți un program eficient care să afișeze toate pătratele perfecte mai mici decât n .

45. Numere piramidale

Numerele piramidale se definesc ca fiind sumele parțiale ale șirului pătratelor perfecte 1, 4, 9, 16, 25... De exemplu, primele 5 numere piramidale sunt 1, 5, 14, 30, 55. Scrieți un program care să afișeze primele n numere piramidale.

46. Fracții

Fie n un număr natural nenul. Scrieți un program care să determine numărul de fracții ireductibile care au numitorul și numărătorul din mulțimea $\{1, 2, \dots, n\}$. De exemplu, pentru $n=3$, se pot forma fracțiile ireductibile $\{\frac{1}{1}, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{2}{1}, \frac{2}{3}, \frac{3}{1}, \frac{3}{2}\}$, deci programul va afișa valoarea 7.

47. Sir

Să considerăm următorul sir definit prin recurență astfel $s_0=1$, $s_1=2$, $s_2=1$, iar $s_n=s_{n-1}+2*s_{n-2}-s_{n-3}$ (pentru $n \geq 3$). Scrieți un program care să afișeze al n -lea termen din acest sir.

48. Medie semestrială

Se citește n , numărul de note obținute de un elev la informatică pe parcursul semestrului, apoi se citesc cele n note. Se citește apoi nota obținută de elev la teză. Scrieți un program care să calculeze media semestrială a elevului.

49. C.m.m.d.c.

Se citește n , un număr natural nenul, apoi se citesc n valori naturale. Scrieți un program care să calculeze cel mai mare divizor comun al celor n numere citite.

50. Număr

Se citește de la tastatură o succesiune de caractere, terminată cu spațiu (' '). Scrieți un program care să verifice dacă succesiunea de caractere citită poate fi considerată un număr natural scris în baza 10. Modificați programul astfel încât să testeze dacă succesiunea de caractere citită poate fi considerată un număr real.

51. Cuvinte

Se citește de la tastatură o propoziție constituită din cuvinte separate prin unul sau mai multe spații. Sfârșitul propoziției este marcat de întâlnirea caracterului ' '. Scrieți un program care determină și afișează numărul de cuvinte din propoziție.

52. Progresie aritmetică

Se citesc două numere naturale x și r , care reprezintă primul termen, respectiv rația unei progresii aritmetice, apoi se citește un număr natural n . Scrieți un program care să afișeze primii n termeni ai acestei progresii aritmetice.

Fie n un număr natural nenul. Scrieți un program care să determine cel mai mic număr natural care se împarte exact la toate numerele naturale mai mici sau egale cu n .

53. Număr maxim de divizori primi

Se citește de la tastatură un număr natural n , apoi se citesc succesiv n numere naturale. Să se determine un număr dintre cele n citite, care are un număr maxim de divizori primi.

54. Palindroame prime

Să se scrie un program care să citească un număr natural n ($n \leq 1000000000$) și care să determine eficient toate palindroamele prime mai mici decât n .

55. Sumă și produs

Fie n un număr natural. Să se determine toate numerele naturale mai mici decât n cu proprietatea că sunt divizibile atât prin suma, cât și prin produsul cifrelor lor.

56. Zerouri

Se citesc de la tastatură n ($n \leq 1000000$) numere naturale (< 30000). Să se determine numărul de zerouri în care se termină produsul numerelor citite.

57. Problema bibliotecarului

Bibliotecarul de la școală ta a descoperit o carte în care paginile ce ar fi trebuit să fie numerotate cu un număr prim aveau numărul de pagină mărgălit. Știind că numerotarea paginilor cărtii începe de la 3, scrieți un program care citește de la tastatură pe n numărul de pagini din carte și afișează pe ecran numărul de pagini nemărgălite, precum și numărul de cifre pe care trebuie să le scrie bibliotecarul, pentru a renumerota paginile mărgălite.

58. Numere bine ordonate

Se numesc numere „bene ordonate” acele numere care au cifrele în ordine strict crescătoare sau strict descrescătoare. Să se scrie un program care determină toate numerele „bene ordonate crescător” cu trei cifre. Modificați programul pentru a obține și toate numerele „bene ordonate descrescător” cu trei cifre. Câte soluții există?

59. Relație

Fie n un număr natural. Să se afle numerele naturale de trei cifre xyz care au proprietatea că $n/(x^2+y^2+z^2)$ este număr natural.

60. Cifre romane

Se citește de la tastatură un număr natural $n < 5000$. Scrieți un program care afișează numărul n în scriere cu cifre romane.

Indicație: 1=I; 5=V; 10=X; 50=L; 100=C; 500=D; 1000=M; 4=IV; 9=IX; 40=XL; 90=XC; 400=CD; 900=CM.

61. Plată sumei

Se citesc de la tastatură două numere naturale S și x ($0 < S \leq 10000$, $0 < x \leq 100$). S reprezintă o sumă pe care trebuie să o plătim, utilizând un număr minim de bancnote. Bancnotele au ca valori numai puteri ale lui x ($1, x, x^2, x^3, \dots$) și presupunem că disponem de un număr suficient de mare de bancnote. Scrieți un program care afișează pe ecran o modalitate de a plăti sumă, utilizând un număr minim de bancnote. De exemplu, pentru $S=107$ și $x=5$, veți afișa:

4 bancnote cu valoarea 25
1 bancnote cu valoarea 5
2 bancnote cu valoarea 1

62. Euro-dolar

Ion are 100 de euro și un prieten care l-a ajutat să obțină ratele de schimb euro-dolar pentru următoarele n zile ($n \leq 100$). Mai exact, pentru fiecare dintre cele n zile, prietenul îi comunică două numere D și E (ceea ce înseamnă că, în ziua respectivă, cu 100 de euro se pot cumpăra D dolari, iar cu E dolari se pot cumpăra 100 euro). Scrieți un program care să determine suma maximă (exprimată în euro) pe care Ion o poate acumula după n zile, făcând tranzacții euro-dolar.

De exemplu, să considerăm că $n=8$ și ratele de schimb pentru cele 8 zile sunt:

218 219
228 231
227 235
205 213
230 232
239 239
251 258
205 213

Pentru a acumula o sumă maximă, Ion va realiza următoarele tranzacții:

Ziua 2 ... schimba 100.0000 Euro in 228.0000 USD
Ziua 4 ... schimba 228.0000 USD in 107.0422 Euro
Ziua 7 ... schimba 107.0422 Euro in 268.6760 USD
Ziua 8 ... schimba 268.6760 USD in 126.1389 Euro

63. Sef

O firmă face angajări. Fiecărei persoane angajate îi corespunde un număr natural nenul a cărui reprezentare binară ocupă 16 biți. Acest număr reprezintă codul persoanei în iesărhiile firmei. Astfel, fiind date două numere a și b , spunem că a este „șeful” lui b dacă pentru orice poziție binară 0 a lui a , poziția corespunzătoare din b este 0. Evident, orice persoană este propriul ei șef. Se citește n , un număr natural care reprezintă codul unei persoane. Se cere să se afișeze numărul șefilor săi. De exemplu, pentru $n=255$ veți afișa 256.

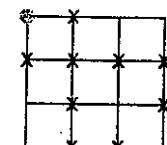
(Olimpiada Județeană de Informatică, Timiș, 2000)

64. Ceas cu cuc

Bunica mea are un ceas cu cuc care cântă la ore fixe (de un număr de ori egal cu ora) și la „și jumătate” (o singură dată). Eu am plecat de acasă exact după ce cucul a cântat de o ră fixă. Când m-am întors, cucul tocmai cântase de „și jumătate” și bunica supărată mi-a spus: „De când ai plecat, cucul a cântat de x ori!”. Fiindcă nu înțeleg de ce bunica mea e aşa de supărată, scrieți un program care să determine cât timp am lipsit de acasă!

65. Problema pădurarului neamă

Să ne imaginăm o pădure nemțească ca pe o rețea ortogonală¹⁹ de $n \times n$ puncte ($n \leq 100$), astfel încât distanța dintre oricare două puncte vecine pe orizontală sau verticală este egală cu 1. În toate punctele se află pomi, cu excepția unui singur punct de coordonate x_0, y_0 în care se află pădurarul. Presupunând că pomii sunt punctiformi, pădurarul vede doar o parte din pomi (pe orice linie dreaptă care trece prin poziția sa pădurarul vede cel mult 2 pomi). Scrieți un program care citește de la tastatură n , x_0 și y_0 și afișează numărul de pomi pe care îi vede pădurarul. De exemplu, pentru $n=4$, $x_0=0$, $y_0=0$, pădurarul vede 9 pomi.

66. Numai cu 0 și 1

Fie n un număr natural ($n \leq 30000$) și b o bază ($2 \leq b \leq 10$). Să se scrie un program care afișează în baza 10 toate numerele mai mici sau egale cu n , care scrise în baza b folosesc numai cifrele 0 și 1. De exemplu, pentru $n=64$ și $b=4$, programul va afișa 0, 1, 4, 5, 16, 17, 20, 21, 64.

19. Vă puteți imagina o rețea ortogonală ca pe o foaie de matematică. Punctele sunt la intersecțiile liniilor orizontale cu cele verticale.

3. Fișiere

3.1. Noțiuni introductive

Un fișier este o colecție de date de același tip, memorate pe suport extern (hard-disk, discheta, CD etc.)

Avantajele utilizării fișierelor sunt o consecință a proprietăților memoriiilor externe. Fișierele permit memorarea unui volum mare de date persistente (care nu se „pierd” la încheierea execuției programului sau la închiderea calculatorului).

Până acum am lucrat numai cu date citite de la tastatură, memorate în variabile simple. Pe parcursul execuției unui program, se alocă memorie în RAM pentru variabilele utilizate în programul respectiv. Memoria alocată se eliberează fie pe parcursul execuției programului, fie la terminarea execuției acestuia. În orice caz, după terminarea programului, valorile variabilelor „s-au pierdut”, deoarece zona de memorie în care au fost memorate s-a eliberat și, dacă doream să executăm încă o dată programul cu aceleași date de intrare, trebuia să le introducem din nou de la tastatură. Chiar și pentru programe cu un volum mic de date de intrare, aşa cum am elaborat noi până acum, acest aspect reprezintă un inconvenient. Dar imaginați-vă ce s-ar întâmpla la o firmă care, de exemplu, la fiecare rulare a programului de salariajii ar trebui să introducă toate datele despre angajații firmei sau la o bibliotecă la care, de exemplu, orice cerere de împrumut s-ar solda cu introducerea tuturor cărților existente în bibliotecă! Exemplele pot continua, dar ideea principală rămâne că în orice situație practică fișierele sunt indispensabile.

Fișierele pot fi clasificate după conținutul lor astfel:

- fișiere *text*: conțin o secvență de caractere ASCII structurate pe linii;
- fișiere *binare*: conțin o secvență de octeți, fără o structură predefinită.

Noi vom studia modul de utilizare a fișierelor text.

3.2. Fișiere text în limbajul C++

Declararea fișierelor

Operațiile de intrare/ieșire în limbajul C++ au utilizat până acum *stream*-urile *cin* și *cout*, care erau automat asociate tastaturii, respectiv ecranului. Pentru ca un program să poată citi informații dintr-un fișier, respectiv să scrie informații într-un fișier, trebuie să asociem fișierul respectiv unui *stream* de intrare/ieșire.

În fișierul antet *fstream.h* sunt declarate clasele *ifstream*, *ofstream* și *fstream*²⁰. Pentru a utiliza într-un program operații de intrare/ieșire folosind fișiere trebuie să declarăm variabile de tipurile *ifstream*, *ofstream* sau *fstream*. Mai exact:

- ifstream* – declarare *stream* de intrare (numai pentru operații de citire);
- ofstream* – declarare *stream* de ieșire (numai pentru operații de scriere);
- fstream* – declarare *stream* de intrare/ieșire (în care se pot realiza atât operații de citire, cât și operații de scriere, în funcție de modul specificat la deschidere).

Exemple

```
ifstream f1; //am declarat un stream de intrare denumit f1
ofstream f2; //am declarat un stream de ieșire denumit f2
fstream f3; //am declarat un stream denumit f3.
```

Observații

1. Declarațiile precedente respectă sintaxa declarațiilor de variabile (*ifstream*/*ofstream*/*fstream* reprezintă tipul, iar *f1*, *f2*, *f3* reprezintă numele variabilelor). Tipul fiind o clasă, variabilele *f1*, *f2*, *f3* sunt obiecte.

2. Nu intrăm în amănunte referitoare la programarea orientată pe obiect, dar trebuie să precizăm că o clasă este asemănătoare tipului *struct*, dar clasa conține atât date, cât și funcțiile necesare prelucrării acestora. Datele și funcțiile incluse într-o clasă se numesc membri. Variabilele de tip clasă se numesc obiecte. Pentru a ne referi la un membru al unui obiect utilizăm operatorul punct, denumit operator de selecție directă: *nume_obiect.nume_membru*.

Deschiderea fișierelor

Pentru a utiliza *stream*-ul declarat trebuie să îl deschidem. La deschidere, se asociază *stream*-ului un fișier fizic (existent pe suport extern) și, eventual, se precizează modul de deschidere, care determină operațiile permise cu fișierul respectiv. Deschiderea se poate realiza în două moduri:

20. La nivel de inițiere, vom trata aceste clase ca un tip al limbajului C++.

- după declarare, prin apelul funcției membră `open`, precizând ca parametri un sir de caractere, care reprezintă specificatorul fișierului fizic, conform sintaxei sistemului de operare utilizat, și (eventual) modul de deschidere;
- la declarare, specificând după numele `stream`-ului care se declară numai parametrii corespunzători funcției `open`, încadrați între paranteze rotunde.

La deschidere, este obligatoriu să specificăm modul de deschidere dacă fișierul este declarat de tip `fstream`. Pentru tipul `ifstream` se utilizează implicit modul `ios::in`, iar pentru tipul `ofstream` se utilizează implicit modul `ios::out`.

Exemplul 1

```
ifstream f1;
f1.open("date.in");
```

Am declarat un `stream` de intrare denumit `f1`, apoi l-am deschis cu ajutorul funcției `open`, asociindu-l fișierului `date.in`. Deoarece nu am precizat discul logic pe care se află acest fișier sau calea către directorul în care se află fișierul, se deduce că fișierul se află pe hard-disc în directorul curent. Același efect l-am obținut prin deschiderea fișierului la declarare, astfel:

```
ifstream f1("date.in");
```

Exemplul 2

```
ofstream f2;
f2.open("c:\\ema\\exemple\\date.out");
```

Am declarat un `stream` de ieșire, denumit `f2`, pe care l-am asociat fișierului fizic `date.out`, care se află pe discul `c:`, în directorul `exemple`, care este un subdirector al directorului `ema`²¹. În acest exemplu nu am specificat nici un mod de deschidere. În acest caz se utilizează modul de deschidere implicit (se creează un fișier vid cu numele specificat, în care se vor realiza doar operații de scriere).

Exemplul 3

```
ifstream f3;
f3.open("nr.in", ios::in);
```

Am declarat un `stream` denumit `f3`, pe care l-am deschidere l-am asociat fișierului `nr.in`. Deoarece tipul `fstream` nu are asociat un mod de deschidere implicit, a fost necesar să precizăm modul de deschidere. În acest caz, modul de deschidere este `ios::in`, ceea ce înseamnă că fișierul a fost deschis ca fișier de intrare (numai pentru operații de citire).

Exemplul 4

```
ifstream f4;
f4.open("nr.out", ios::out);
```

21. Observați că în sirul de caractere care reprezintă specificatorul de fișier a fost necesar să dublăm caracterul special `backslash`!

Am declarat un `stream` denumit `f4`, pe care l-am deschidere l-am asociat fișierului `nr.out`. Modul de deschidere specificat este `ios::out`, ceea ce semnifică deschiderea fișierului ca fișier de ieșire (se creează un fișier vid cu numele specificat, în care se vor realiza doar operații de scriere).

Exemplul 5

```
fstream f5;
f5.open("nr.ad", ios::app);
```

Am declarat un `stream` denumit `f5`, pe care l-am deschidere l-am asociat fișierului `nr.ad`. Modul de deschidere specificat este `ios::app`, ceea ce înseamnă că deschidem fișierul ca fișier de ieșire, pentru adăugare de informații la sfârșit²².

Observație

Dacă după operația de deschidere a fișierului variabila corespunzătoare are valoarea `NULL`, deducem că operația de deschidere a eşuat (de exemplu, dacă dorim să deschidem un fișier de intrare care nu există). Este indicat să testăm succesul operației de deschidere înainte de a efectua orice altă operație cu fișierul.

Citirea datelor dintr-un fișier

După deschiderea fișierului ca fișier de intrare se pot realiza operații de citire. În acest scop se poate utiliza operatorul de citire `>>`, sau pot fi utilizate funcții-membri specifice.

Una dintre particularitățile citirii cu operatorul `>>` este faptul că ignoră caracterele albe. Prin urmare, dacă intenționăm să citim toate caracterele din fișier (inclusiv spațiu, tab, enter), acest mod de citire este inadecvat.

În acest scop putem utiliza funcția-membru `get()`. Funcția `get()` are mai multe forme de apel. De exemplu, pentru citirea caracterelor (char sau unsigned char) se poate utiliza astfel:

```
ifstream f1("text.in");
char c;
f1.get(c);
```

Am citit primul caracter din fișier, indiferent dacă este sau nu caracter alb. Evident, în mod similar, funcția `get()` se poate utiliza pentru citirea unui caracter de la tastatură: `cin.get(c)`.

Scrierea datelor într-un fișier

După deschiderea fișierului ca fișier de ieșire, se pot realiza operații de scriere utilizând operatorul de scriere `<<`.

22. app – append (adăugare).

Exemplu

```
| ifstream fout("date.out");
| fout<<"Salut";
```

Operații de test**Detectarea sfârșitului de fișier**

În multe aplicații este necesar să citim toate datele existente într-un fișier, fără să avem informații prealabile despre numărul acestora.

La deschiderea unui fișier se creează un *pointer de fișier*, care indică poziția curentă în *stream*. Orice operatie de citire determină deplasarea pointerului de citire în *stream-ul de intrare*, respectiv orice operatie de scriere determină deplasarea pointerului de scriere în *stream-ul de ieșire*.

Pentru a testa dacă pointerul de fișier a ajuns la sfârșitul fișierului putem utiliza funcția membră²³ *eof()*. Funcția *eof()* returnează valoarea 0 dacă nu am ajuns la sfârșitul fișierului, respectiv o valoare diferită de 0 dacă am ajuns la sfârșit.

Exemplu

Vom citi și vom număra toate caracterele existente într-un fișier, până la sfârșitul acestuia.

```
| ifstream fin("text.in");
| char c;
| long int nr=0;
| while (!fin.eof()) {fin.get(c); nr++; }
| cout<<"Fisierul contine "<<nr<<" caractere\n";
```

Funcția membru *get()* returnează pointerul de fișier (poziția curentă în *stream*). Prin urmare, sevența de program ar putea fi rescrisă și astfel:

```
| ifstream fin("text.in");
| char c;
| long int nr=0;
| while (fin.get(c)) nr++;
| cout<<"Fisierul contine "<<nr<<" caractere\n";
```

Testarea reușitei unei operații de intrare/ieșire

În aplicațiile didactice, de cele mai multe ori presupunem că datele de intrare sunt corecte. În condiții practice însă trebuie să verificăm reușita oricărei operații de intrare/ieșire și, mai mult, să verificăm și corectitudinea datelor citite.

Pentru a testa reușita unei operații de intrare/ieșire se poate utiliza, de exemplu, funcția membră *good()*. Funcția *good()* returnează o valoare diferită de 0 dacă operația precedentă de intrare/ieșire s-a efectuat cu succes și 0 în caz contrar.

Există și alte funcții de test asemănătoare: *bad()* (care returnează o valoare diferită de 0 dacă s-a efectuat o operație incorrectă) sau *fail()* (care returnează o valoare diferită de 0 dacă a apărut o eroare în operațiile de intrare/ieșire până în acel moment).

Anticiparea următorului caracter la intrare

În anumite situații este necesară citirea unor date până la întâlnirea unui anumit caracter, cu excepția acestuia. Pentru a afla anticipat ce caracter urmează în *stream-ul de intrare* (fără a-l extrage din *stream*) putem utiliza funcția membră *peek()*, care returnează următorul caracter din *stream*.

Închiderea unui fișier

După realizarea tuturor operațiilor cu un fișier, acesta trebuie închis. Închiderea unui fișier se realizează prin apelarea funcției membre *close()*.

Exemplu

```
| f1.close();
```

Operația de închidere este obligatorie, în special pentru fișierele de ieșire. În cazul în care nu închideți fișierul de ieșire, există mari sanse să pierdeți informații!

3.3. Fișiere text în limbajul C**Declararea fișierelor**

Operațiile de intrare/ieșire în limbajul C au fost realizate până acum utilizând instrucțiunile *scanf()* și *printf()*, care implicit preiau informații de la tastatură și, respectiv, le transmit spre ecran. Pentru ca un program să poată prelucra informații dintr-un fișier, acesta trebuie declarat, indicându-se numele lui precum și operațiile permise asupra conținutului fișierului respectiv.

În fișierul antet *stdio.h* sunt declarate, printre altele, și funcțiile, constantele, tipurile de date și variabilele globale cu ajutorul căror pot fi prelucrate informațiile conținute în fișiere. Pentru a utiliza într-un program operații de intrare/ieșire folosind fișiere trebuie să declarăm una sau mai multe variabile de tip FILE *. Declarația unui fișier se face astfel:

```
| FILE * fisier;
```

Observație

Declarația precedență respectă sintaxa declarațiilor de variabile (FILE * reprezintă tipul, iar fisier reprezintă numele variabilei).

23. Denumirea *eof* provine de la *end of file* – sfârșit de fișier.

Deschiderea fișierelor

Desigur, pentru a avea acces la informațiile din fișier trebuie să fie cunoscut fișierul fizic de pe suport (specificatorul de fișier conform sintaxei sistemului de operare utilizat), ca și modul în care vor fi prelucrate informațiile din fișier. Acest lucru se realizează utilizând funcția fopen.

```
fisier = fopen(const char *nume, const char *mod)
```

unde nume este o constantă de tip sir de caractere care reprezintă specificatorul fișierului fizic pe suport, iar mod este o constantă sir de caractere care indică modul în care vor fi accesate informațiile din fișier.

Exemple

```
FILE *f1, *f2, *f3; //am declarat trei fisiere f1, f2, f3
f1 = fopen("date.in", "r");
//am deschis fisierul de intrare (r - read) f1
f2 = fopen("date.out", "w");
//am deschis fisierul de iesire (w - write) f2
f3 = fopen("date.txt", "a");
//am deschis fisierul f3 pentru adaugare de
//informatii (a - append)
```

Declararea și deschiderea unui fișier se pot face și simultan:

Exemplu 1

```
FILE *f1 = fopen("date.in", "r");
```

Am declarat fișierul de intrare denumit f1, apoi l-am deschis cu ajutorul funcției fopen, asociindu-l fișierului date.in. Deoarece în toate exemplele anterioare nu am precizat discul logic pe care se află fișierele sau calea către directorul în care se află acestea, se deduce că fișierele se află pe hard-disc în directorul curent.

Exemplu 2

```
FILE *f2;
f2 = fopen("c:\\ema\\exemple\\date.out", "w");
```

Am declarat un fișierul de ieșire, denumit f2, pe care l-am asociat fișierului fizic date.out, care se află pe discul c:, în directorul exemple, care este un subdirector al directorului ema.

Observație

Dacă, după operația de deschidere a fișierului, variabila corespunzătoare are valoarea NULL, deducem că operația de deschidere a eşuat (de exemplu, dacă dorim să deschidem un fișier de intrare care nu există). Este indicat să testăm succesul operației de deschidere înainte de a efectua orice altă operație cu fișierul.

Exemplul 3

```
#include <stdio.h>
int main()
{ FILE *numef;
  if (! (numef = fopen("nr.in", "r")))
    printf("EROARE la deschidere\n");
  else printf("Deschidere corecta a fisierului\n");
  return 0; }
```

Testarea erorii la deschiderea fișierului se poate face și astfel:

```
if ((numef = fopen("nr.in", "r")) == NULL)
```

Citirea datelor dintr-un fișier

După deschiderea fișierului ca fișier de intrare se pot realiza operații de citire. În acest scop se utilizează funcția fscanf.

```
int fscanf(fisier, format, adr_var1, ..., adr_var_n);
```

Observați că prototipul funcției fscanf() este asemănător cu prototipul funcției scanf(). Funcția fscanf() are în plus, ca prim parametru, fișierul din care se face citirea. În rest, semnificația parametrilor, rezultatului și efectul funcției sunt aceleași ca în cazul funcției scanf().

Scrierea datelor într-un fișier

După deschiderea fișierului ca fișier de ieșire, se pot realiza operații de scriere utilizând funcția fprintf().

```
int fprintf(fisier, format, expresie1, ..., expresie_n);
```

Observați că prototipul funcției fprintf() este asemănător cu prototipul funcției printf(). Funcția fprintf() are în plus, ca prim parametru, fișierul în care se face afișarea. În rest, semnificația parametrilor, rezultatului și efectul funcției sunt aceleași ca în cazul funcției printf().

Închiderea fișierelor

După terminarea tuturor operațiilor care implică lucrul cu fișiere, acestea trebuie închise. Funcția care realizează acest lucru este:

```
fclose(fisier);
```

Exemplul 1

Să scriem un program care citește din fișierul de intrare nr.in un număr natural n ($0 < n \leq 100$) și apoi n valori naturale și afișează în fișierul de ieșire nr.out numerele citite descompuse în factori primi, pe fiecare linie fiind scris câte un număr urmat de perechi de forma (d, p), indicând divizorul și puterea lui.

```
#include <stdio.h>

int main()
{ int n, i, d, p, er;
  unsigned long x;
  FILE *fin = fopen("nr.in", "r");
  if (!fin)
    {printf("Eroare la deschiderea fisierului nr.in\n");
     return 1;}
  FILE *fout = fopen("nr.out", "w");
  er = fscanf(fin, "%d", &n); //citesc n din fisierul fin
  if (!er || n>100 || n<0)
    {printf("Numarul de valori este incorrect\n");
     return 2;}
  for (i=0; i<n; i++) //citesc cele n valori
  { er = fscanf(fin, "%lu", &x);
    if (!er)
      {printf("Eroare la citirea valorilor\n");
       return 3;}
    fprintf(fout, "%10lu ", x);
    d=2;
    while (x>1)
    { p=0;
      while (x%d==0)
        { p++; x/=d; }
      if (p) fprintf(fout, "(%d,%d)", d, p);
      d++;
    }
    fprintf(fout, "\n");
  }
  fclose(fout);
  return 0;
}
```

Exemplul 2

Scriți un program care creează o copie a fișierului intrare.txt cu numele iesire.txt.

```
#include <stdio.h>

int main()
{
FILE *fisin, *fisout;
char x;
if (!(fisin = fopen("intrare.txt", "r")))
  {printf("EROARE la deschiderea fisierului de intrare");
   return 1;}
if (!(fisout = fopen("iesire.txt", "w")))
  {printf("EROARE la deschiderea fisierului de ieșire");
   return 2;}
```

```
while (!feof(fisin))
  if (fscanf(fisin, "%c", &x) != EOF)
    fprintf(fisout, "%c", x);
fclose(fisin);
fclose(fisout);}
return 0; }
```

3.4. Probleme propuse

1. Ce va conține fișierul test.out pentru n=31 și a=3? Care credeți că este efectul programului?

```
#include <fstream.h>
#include <iomanip.h>
int main()
{
ofstream fout("test.out");
int a, n, i, j;
cout<<"n (28<=n<=31), a (1<=a<=7) = "; cin >> n >> a;
for (i=1; i<= 7; i++)
{ j=i-a+1;
  if (j>0) fout<<setw(4)<<j; else fout << "      ";
  for (j += 7; j <= n; j+=7) fout<<setw(4)<<j;
  fout << endl;}
fout.close();
return 0;
}
```

2. Fișierul nr.in conține numere întregi, scrise pe mai multe linii, numerele de pe aceeași linie fiind separate prin spații. Scrieți un program care să numere, câte valori întregi sunt pe fiecare dintre liniile fișierului.
3. Scrieți un program care să testeze dacă două fișiere ale căror nume se citesc de la tastatură sunt identice.
4. În fișierul NR.TXT se află numere naturale din intervalul [0,5000], separate prin spații. Să se creeze fișierul PARE.TXT care să conțină doar valorile pare din fișierul NR.TXT, câte o valoare pe linie.

(variantă Bacalaureat, 2000)

5. Scrieți un program care să numere câte linii conține fișierul text.text.in.

4. Tipuri structurate de date

Pentru început, am scris programe care nu prelucrează decât date simple (de exemplu, numere întregi, numere reale, caractere). În realitate, un program trebuie să prelucreze volume mari de date și pentru ca prelucrarea să se realizeze eficient este *necesară* organizarea acestor date în structuri. De exemplu, să presupunem că dorim să ordonăm elevii din școală în ordine alfabetică. Pentru aceasta este nevoie să reținem „undeva” (într-o structură de date) numele și prenumele elevilor școlii și abia apoi îi putem ordona.

O *structură de date* reprezintă un ansamblu (o colecție) de date organizate după anumite reguli, reguli care depind de tipul de structură.

4.1. Tablouri

Un *tablou* este o colecție de date de același tip, memorate într-o zonă de memorie contiguă, reunite sub un nume comun (numele tabloului).

Declararea unei variabile de tip tablou:

```
tip nume[NrE];
```

Am declarat un tablou format din NrE elemente de tipul tip. NrE indică numărul de elemente din tablou și trebuie să fie obligatoriu o expresie constantă.

nume[0]	nume[1]	nume[2]	...	nume[NrE-2]	nume[NrE-1]

Deoarece elementele unui tablou sunt memorate în ordine, unul după altul, într-o zonă contiguă, pentru a ne referi la un element al unui tablou putem specifica numele tabloului din care face parte elementul și poziția sa în tablou, prin numărul său de ordine (numerotarea începe de la 0).

```
nume[indice]
```

Am specificat elementul indice al tabloului nume (indice reprezintă numărul de ordine al elementului în tablou, cuprins între 0 și NrE-1). Parantezele pătrate ([]) constituie *operatorul de indexare*. Operatorul de indexare are prioritate maximă (mai mare decât a operatorilor unari).

Exemple

1. Să declarăm un tablou cu 10 elemente de tip int:

```
int a[10];
```

Elementele tabloului sunt a[0], a[1], a[2], ..., a[9].

2. Să declarăm un tablou cu 100 de elemente de tip float:

```
float b[100];
```

Observații

- La întâlnirea unei declarații de variabilă tablou, compilatorul verifică dacă dimensiunea zonei de memorie necesară pentru memorarea tabloului nu depășește memoria disponibilă. Dimensiunea zonei de memorie necesară unui tablou se calculează înmulțind numărul de elemente cu numărul de octeți necesari pentru memorarea unui element, adică $\text{NrE} * \text{sizeof}(\text{tip})$.
- Ca în cazul oricărei declarații de variabile, putem inițializa elementele unei variabile tablou, chiar de la declarare.

```
tip nume[NrE]={val0, val1, ..., valk};
```

Ca urmare, se vor atribui în ordine elementelor tabloului valorile din lista de inițializare ($k \leq \text{NrE}$). Dacă tabloul este integral inițializat la declarare, nu este necesar să mai specificăm dimensiunea sa, fiind considerată egală cu numărul de valori din lista de inițializare. De exemplu:

```
int a[]={12, 20, 30, 5};
```

Am declarat un tablou cu 4 elemente de tip int inițializate astfel:

12	20	30	5
a[0]	a[1]	a[2]	a[3]

- Un astfel de tablou, pentru care la declarare este specificată o singură dimensiune, iar poziția unui element este specificată utilizând un singur indice, se numește *tablou unidimensional* sau *vector*.
- Elementele unui tablou pot fi de orice tip al limbajului. Prin urmare... elementele unui tablou pot fi de tip tablou! Declarare:

```
tip nume[Nr1][Nr2];
```

Am declarat un tablou cu Nr2 elemente, fiecare element fiind un tablou cu Nr1 elemente de tipul specificat. Un astfel de tablou, pentru care la declarare trebuie să specificăm două dimensiuni, iar poziția unui element este specificată utilizând doi indici, se numește *tablou bidimensional* sau *matrice*.

Putem să ne imaginăm un tablou bidimensional ca pe o tablă de șah. Poziția unui element pe tablă este identificată prin doi indici: linia și coloana. Prin analogie cu tabla de șah, și la informatică primul indice utilizat în referirea unui element este denumit „indice de linie”, iar cel de al doilea indice este denumit „indice de coloană”.

De exemplu, să declarăm o matrice cu două linii și trei coloane cu elemente întregi, pe care o vom inițializa la declarare:

```
int a[2][3]={{1, 2, 3}, {4, 5, 6}};
```

a	coloana 0	coloana 1	coloana 2
linia 0	1	2	3
linia 1	4	5	6

Pentru a ne referi la un element al unei matrice, specificăm numele matricei, indicele de linie și indicele de coloană astfel:

```
nume[indice_linie][indice_coloana]
```

De exemplu, pentru a ne referi la elementul de pe linia 1, coloana 2 din matricea a, vom scrie `a[1][2]`.

5. Elementele unui tablou bidimensional pot fi de orice tip, inclusiv... tablou! Se obțin astfel tablouri multidimensionale. Să declarăm, de exemplu, un tablou tridimensional (vă imaginați un paralelipiped cu dimensiunile 10, 5, 40):

```
int a[10][5][40];
```

4.2. Prelucrări elementare pe vectori

Citirea unui vector

Citirea unui vector se realizează citind elementele vectorului, unul câte unul. Să considerăm ca exemplu un vector a cu n elemente ($n \leq 100$) de tip int.

```
int a[100], n, i; //declarare vector
cout << "n= "; cin >>n; //citesc numarul de componente
for (i=0; i<n; i++) //citesc succesiv componentele
{cout <<"a["<<i<<"]="; cin>>a[i];}
```

Afișarea unui vector

Afișarea unui vector se realizează afișând pe rând componentele vectorului.

```
for (i=0; i<n; i++) //afisez succesiv componentele
cout << a[i] << ' ';
```

Copierea unui vector

Să presupunem că dorim să copiem vectorul a într-un alt vector b. Copierea unui vector nu se poate face printr-o atribuire de forma `b=a` (veți obține un mesaj de eroare). Copierea unui vector se realizează element cu element:

```
for (i=0; i<n; i++) b[i]=a[i];
```

Determinarea elementului maxim/minim dintr-un vector

Pentru a determina cel mai mare element din vector, vom considera o variabilă (să o numim `max`) în care vom reține la fiecare pas maximul dintre elementele analizate. Inițializăm variabila `max` cu un element din vector (de exemplu, cu

`a[0]`). Parcurgem apoi vectorul, comparând fiecare element din vector cu `max` și actualizând eventual maximul după comparare.

```
max=a[0]; //initializez maximul cu primul element
for (i=1; i<n; i++) //compar succesiv componentele cu max
    if (max<a[i]) max=a[i]; //actualizez max
```

Exerciții

- Modificați secvența de instrucțiuni precedentă, astfel încât să determine cel mai mic element din vector.
- Modificați secvența de instrucțiuni precedentă, astfel încât să determine maximul, după inițializarea lui `max` cu ultimul element din vector.

Media aritmetică a elementelor strict pozitive

Se consideră un tablou de 10 numere întregi. Scrieți un program care citește de la tastatură cele 10 componente ale vectorului și afișează pe ecran media aritmetică a valorilor strict pozitive din vector, cu două zecimale.

(variantă Bacalaureat, 2000)

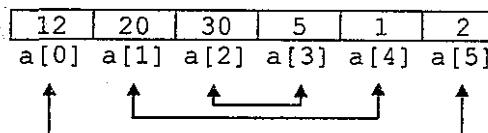
Soluție

După citire, se parcurge vectorul, verificând pentru fiecare element dacă este sau nu strict pozitiv. Când găsim un element strict pozitiv, îl numărăm și îl adunăm la suma elementelor strict pozitive:

```
#include <iomanip.h>
void main()
{
    float a[10], s=0;
    int i, nr=0;
    for (i=0; i<10; i++) cin >> a[i];
    for (i=0; i<10; i++)
        if (a[i]>0) s+=a[i], nr++;
    if (nr) cout << setprecision(2) << s/nr;
    else cout << "Nu există elemente strict pozitive";}
```

Inversarea ordinii elementelor din vector

Pentru a inversa ordinea elementelor dintr-un vector trebuie ca primul element să fie interschimbat cu ultimul, al doilea element cu penultimul și.a.m.d. Mai exact, trebuie să parcurgem vectorul până la mijloc și să interschimbăm elementele simetrice față de mijloc. De exemplu:

Problema care rămâne este determinarea simetricului.

Pozitia elementului	Pozitia simetricului	Observatie
0	n-1	$0+n-1=n-1$
1	n-2	$1+n-2=n-1$
2	n-3	$2+n-3=n-1$

Observăm că atunci când pozitia elementului crește cu 1, pozitia simetricului scade cu 1, deci suma dintre pozitia elementului și pozitia simetricului este constantă ($n-1$). Deducem că simetricul elementului $a[i]$ este $a[n-1-i]$.

```
for (i=0; i<n/2; i++)
    {aux=a[i]; a[i]=a[n-1-i]; a[n-1-i]=aux;}
```

Verificarea unei proprietăți

Frecvent apar probleme în care se cere să se verifice dacă toate elementele unui vector au o anumită proprietate P sau dacă există în vector un element care are proprietatea P . Pentru a descrie o secvență de instrucțiuni cât mai generală, considerăm că $P(x)$ are valoarea 1, dacă x are proprietatea respectivă, și 0, altfel.

- a. Pentru a verifica dacă toate elementele unui vector au proprietatea P , vom verifica succesiv fiecare element din vector. Pentru a reține rezultatul verificării, vom considera o variabilă întreagă ok , care va avea valoarea 1, dacă toate elementele vectorului au proprietatea P , și 0, altfel. Inițial variabilei ok îi atribuim valoarea 1 (ipoteza optimistă, „rezumatia de nevinovăție” – din moment ce nu am găsit încă nici un element care să conteste acest lucru, putem presupune că toate elementele vectorului au proprietatea P). Dacă, parcurgând vectorul, vom găsi un element care nu are proprietatea respectivă, variabilei ok îi vom atribui valoarea 0:

```
for (ok=1, i=0; i<n && ok; i++)
//parcurg vectorul pana la sfarsit sau pana la intalnirea
//unui element care nu are proprietatea P
    if ( !P(a[i]) ) ok=0; //a[i] nu are proprietatea P
```

- b. Pentru a verifica dacă există un element în vector cu proprietatea P , vom parcurge vectorul (până la sfârșit sau până la întâlnirea unui element cu proprietatea P). Rezultatul verificării îl vom reține în variabila întreagă $gasit$. Inițial (deoarece nu am găsit încă nici un element cu proprietatea P) îi atribuim variabilei $gasit$ valoarea 0. Dacă vom găsi în vector un element cu proprietatea P , îi vom atribui variabilei $gasit$ valoarea 1:

```
for (gasit=i=0; i<n && !gasit; i++)
    if ( P(a[i]) ) gasit=1; //a[i] are proprietatea P
```

Căutarea unui element într-un vector

Fie a un vector cu n ($n \leq 100$) componente întregi și x o valoare întreagă. Verificați dacă x apare sau nu în vectorul a.

Practic, trebuie să verificăm dacă există în vectorul a un element cu proprietatea că este egal cu x . Particularizând secvența de verificare de la punctul b, obținem:

```
for (gasit=i=0; i<n && !gasit; i++)
    if (a[i]==x) gasit=1; //am gasit valoarea x in vector
```

Această metodă de căutare, în care testăm succesiv elementele vectorului, se numește *căutare secvențială*. În cazul cel mai defavorabil (când x nu se găsește în vector sau este plasat pe ultima poziție), căutarea secvențială efectuează n comparații. O soluție mai eficientă nu există, în cazul general.

În realitate ne confruntăm frecvent cu problema căutării unui element într-o mulțime și frecvent mulțimea respectivă este ordonată (de exemplu, căutarea unui cuvânt în dicționar, a unui număr în cartea de telefon etc.). În astfel de situații nu aplicăm o căutare secvențială (de exemplu, pentru a găsi în cartea de telefon numărul lui Popescu Ion nu începem să căutăm de la litera 'A').

Cum procedăm? Deschidem cartea de telefon la întâmplare. Verificăm dacă am dat peste Popescu Ion. Dacă nu, verificăm dacă Popescu Ion este în prima parte a cărții sau în cea de a doua și continuăm căutarea numai în porțiunea respectivă. Procedeul se repetă până când găsim sau până când nu mai avem unde căuta.

Aceeași idee poate fi aplicată și pentru căutarea unui element într-un vector ordonat. Cum pentru calculator este dificil să lucreze „la întâmplare”, vom lucra prin înjumătățiri succesive: mai întâi comparăm elementul căutat cu elementul din mijloc. Dacă este egal, am găsit, am terminat. Dacă nu este egal, verificăm dacă elementul căutat este mai mare decât elementul din mijloc (în acest caz, căutăm mai departe numai în cea de-a doua jumătate). Dacă elementul căutat este mai mic decât elementul din mijloc, căutăm mai departe numai în prima jumătate.

```
for (st=0, dr=n-1, gasit=0; !gasit && st<=dr;)
//cautam pe x de la pozitia st la pozitia dr; cautarea
//continua pana gasim sau pana nu mai avem unde cauta
    { mijloc=(st+dr)/2; //calculam mijlocul
        if (a[mijloc]==x) gasit =1; //am gasit pe x
        else
            if (a[mijloc]<x) st=mijloc+1; //caut in stanga
            else dr=mijloc-1; //caut in dreapta
    if (gasit) cout<<x<<" se gaseste pe pozitia "<<mijloc;
    else cout <<x<<" nu se afla in vector ";
```

Acest algoritm de căutare se numește *căutare binară*. Denumirea este sugestivă: la fiecare pas, alegem una din cele două alternative posibile: caut la stânga elementului din mijloc sau în dreapta lui.

Exercițiu

Să considerăm un vector cu $n=7$ elemente ordonate crescător. Câte comparații execută algoritmul de căutare binară în cazul cel mai defavorabil (când elementul căutat nu se află în vector sau este depistat abia la ultima comparație)? Dar pentru $n=10$ elemente? Puteți estima în general (în funcție de n) numărul de comparații necesare în cazul cel mai defavorabil? Ce concluzie trageți, comparând algoritmul de căutare binară cu algoritmul de căutare secvențială?

Sortare

Fie n ($n \in \mathbb{N}^*$) elemente $a_0, a_1, \dots, a_{n-1}$ dintr-o mulțime total ordonată. Ordonați crescător elementele $a_0, a_1, \dots, a_{n-1}$.

Problema ordonării unor elemente (cunoscută și sub denumirea de sortare) este frecvent întâlnită în practică și din acest motiv a fost studiată intens. Ca urmare, au fost elaborați numeroși algoritmi de sortare. Cum, de obicei, numărul de elemente care trebuie să fie ordonate este mare, s-a studiat și eficiența acestor algoritmi, în scopul elaborării unor algoritmi de sortare performanți. Pentru început, vom studia algoritmi de sortare simpli, nu performanți, urmând ca ulterior să invățăm să evaluăm eficiența acestor algoritmi și să elaborăm algoritmi eficienți.

Sortare prin selecție

Sortarea prin selecție are două variante: sortarea prin selecția elementului maxim și sortarea prin selecția elementului minim. În ambele variante, ideea de bază este aceeași: se selectază cel mai mare element din vector (sau cel mai mic) și se plasează pe ultima poziție în vector (respectiv, pe prima poziție). Apoi se calculează cel mai mare dintre elementele rămasă și se plasează pe penultima poziție în vector (sau cel mai mic dintre elementele rămasă și se plasează pe a doua poziție) și.a.m.d. Acest procedeu se repetă de $n-1$ ori.

```
for (dr=n-1; dr>0; dr--) //calculez maximul de la 0 la dr
    for (max=a[0], pozmax=0, i=1; i<=dr; i++)
        if (a[i] > max) max=a[i], pozmax=i;
    a[pozmax]=a[dr]; //plasez maximul pe pozitia dr
    a[dr] = max; }
```

Observație

La fiecare iterație a ciclului for exterior este calculat $\max\{a_0, a_1, \dots, a_{dr}\}$ și este plasat pe poziția dr , elementele de la $dr+1$ la $n-1$ fiind deja plasate pe pozițiile lor definitive. Pentru a calcula $\max\{a_0, a_1, \dots, a_{dr}\}$ sunt necesare dr comparații. Deci, în total se execută $1+2+\dots+n-1=n \cdot (n-1)/2$ comparații, indiferent de ordinea inițială a elementelor vectorului.

Exercițiu

- Modificați algoritmul precedent, astfel încât să realizeze ordonarea descrescătoare a elementelor vectorului.
- Modificați algoritmul precedent, astfel încât să realizeze ordonarea prin selecția minimului.

Sortare prin compararea vecinilor (bubblesort)

O altă metodă de sortare este de a parurge vectorul, comparând fiecare două elemente vecine și (dacă este cazul) interschimbându-le. Cum într-o singură trecere nu se poate realiza sortarea vectorului, acest procedeu se repetă până când vectorul devine sortat (la ultima trecere nu am efectuat nici o interschimbare).

```
do
    {schimb=0;           //initial nu am facut nici o schimbare
     for (i=0; i<n-1; i++)          //parcureg vectorul
         if (a[i]>a[i+1])      //compar doua elemente vecine
             { //nu sunt in ordine, le interschimb
                 aux=a[i]; a[i]=a[i+1]; a[i+1]=aux;
                 schimb=1;}       //retin ca am facut schimbari
    } //procedeul se repeta cat timp se executa schimbari
while (schimb);
```

Observații

- Metoda este denumită și *bubblesort* (metoda bulelor) deoarece la fiecare nouă trecere prin vector elementele cu valori mari migrează către sfârșitul vectorului („urcă” în vector, aşa cum bulele de aer se ridică la suprafață când fierbe apa).
- În cazul cel mai defavorabil (când valorile sunt ordonate descrescător), această metodă execută aproximativ n^2 operații.

Exercițiu

- Modificați algoritmul precedent, astfel încât să realizeze ordonarea descrescătoare a elementelor vectorului.
- Observăm că, dacă la parcurgerea curentă ultima interschimbare a fost efectuată la poziția x , în oricare dintre parcurgerile ulterioare nu se vor efectua interschimbări după poziția x . Îmbunătății algoritmul precedent utilizând această observație.

Sortare prin inserție

Metoda de sortare prin inserție este, de asemenea, o metodă simplă, pe care o utilizăm adesea când ordonăm cărțile la jocuri de cărți: de fiecare dată când tragem o carte, o plasăm pe poziția sa corectă, astfel încât în mână cărțile să fie ordonate.

Utilizând această idee, sortăm vectorul astfel: parcurgem vectorul, element cu element; la fiecare pas i , căutăm poziția corectă a elementului curent $a[i]$, astfel încât secvența $a[0], a[1], \dots, a[i]$ să fie ordonată:

```

for (i=1; i<n; i++)
    {v=a[i];                                //caut pozitia lui v
     for (poz=i; poz && a[poz-1]>v; poz--)
         a[poz]=a[poz-1];                  //mut la dreapta elementele > v
     a[poz] = v; }                         //poz este pozitia corecta pentru v
  
```

Exercițiu

Modificați algoritmul precedent, astfel încât să realizeze ordonarea descrescătoare a elementelor vectorului.

Sortare prin numărarea aparițiilor

În anumite probleme, elementele vectorului au ca valori numere naturale dintr-un interval $[0, \text{Max}]$ de dimensiune redusă (sau au valori care pot fi asociate numerelor naturale dintr-un astfel de interval). Prin dimensiune redusă înțelegem că se poate declara un vector V cu Max componente întregi.

În acest caz particular, cea mai bună metodă este sortarea prin numărarea aparițiilor: se numără pentru fiecare valoare din intervalul $[0, \text{Max}]$ de câte ori apare în vector.

```

#include <iostream.h>
#define Max 1000
#define NrMax 10000

int n, V[Max], a[NrMax];
int main()
{int x, i, j, nr;
cout<<"n="; cin>>n;
for (i=0; i<n; i++)
    {cin>>x; //citesc o noua valoare
     V[x]++;
    } //marim numarul de aparitii ale valorii x
//plasam in ordine elementele in vectorul a
for (nr=i=0; i<Max; i++)
    for (j=0; j<V[i]; j++)
        a[nr++]=i;
for (i=0; i<n; i++) cout<<a[i]<<' ';
cout<<endl; return 0;}
  
```

Observație

Numărul de operații efectuate de acest algoritm de sortare este de ordinul lui $n \cdot \text{Max}$.

Interclasare

Fie a un vector cu n elemente și b un vector cu m elemente, ordonați crescător. Să se construiască un al treilea vector, c, care să conțină atât elementele vectorului a, cât și elementele vectorului b, în ordine crescătoare.

O soluție (ineficientă, care nu ține cont de faptul că a și b sunt deja ordonați) este să copiem în vectorul c elementele din a și din b și apoi să sortăm vectorul c.

O altă idee este de a parcurge simultan cei doi vectori, comparând la fiecare pas elementul curent din a cu elementul curent din b. Cel mai mic dintre cele două elemente va fi copiat în vectorul c, avansând doar în vectorul din care am copiat. Când am epuizat elementele din unul din cei doi vectori, copiem elementele rămase în celălalt, deoarece nu mai avem cu ce le compara.

```

for (i=j=k=0; i<n && j<m;)
    if (a[i]<b[j])      //copiez in c elementul cel mai mic
        c[k++]=a[i++];           //copiez din a
    else c[k++]=b[j++];           //copiez din b
    //copiez eventualele elemente ramase in a
    for (; i<n; i++)
        c[k++]=a[i];
    //copiez eventualele elemente ramase in b
    for (; j<m; j++)
        c[k++]=b[j];
  
```

Exercițiu

Estimați în funcție de n și m numărul de comparații necesare pentru interclasare, în cazul cel mai defavorabil.

4.3. Prelucrări elementare cu matrice

Citirea unei matrice

Citirea unei matrice se realizează citind elementele matricei, linie cu linie. Să considerăm ca exemplu o matrice a cău n linii și m coloane ($n, m \leq 100$), cu elemente de tip int.

```

int a[100][100], n, m, i, j;           //declarare matrice
cout << "n, m= "; cin >> n >> m;
for (i=0; i<n; i++)                   //parcurg matricea linie cu linie
    for (j=0; j<m; j++)               //citesc elementele liniei i
        {cout << "a[" << i << "][" << j << "]="; cin >> a[i][j];}
  
```

Afișarea unei matrice

Afișarea unei matrice se realizează afișând elementele matricei, linie cu linie:

```

for (i=0; i<n; i++)           //parcurg matricea linie cu linie
    {for (j=0; j<m; j++) //afisez componente de pe linia i
        cout << a[i][j] << ' ';
     cout << endl;}          //trec la linia urmatoare
  
```

Parcursarea unei matrice pe linii

Unele probleme impun parcursarea unei matrice linie cu linie și prelucrarea separată a elementelor de pe fiecare linie în parte. De exemplu, să calculăm suma elementelor de pe fiecare linie a unei matrice:

```
for (i=0; i<n; i++)
    for (s=0, j=0; j<m; j++)
        s+=a[i][j];
    cout<<"Suma de pe linia "<<i<<" : " << s << '\n';
```

Parcursarea unei matrice pe coloane

Există probleme care impun parcursarea unei matrice pe coloane și prelucrarea separată a elementelor de pe fiecare coloană în parte. De exemplu, să calculăm suma elementelor de pe fiecare coloană a unei matrice:

```
for (j=0; j<m; i++)
    for (s=0, i=0; i<n; j++)
        s+=a[i][j];
    cout<<"Suma de pe coloana "<<j<<" : " <<s<<endl;
```

4. Prelucrări elementare specifice matricelor pătratice

O matrice se numește pătrată dacă numărul de linii este egal cu numărul de coloane al matricei.

Datorită acestei particularități, se pot realiza prelucrări specifice matricelor pătratice, de exemplu: parcursarea diagonalelor sau a elementelor de sub sau de deasupra unei diagonale.

Parcursarea diagonalelor

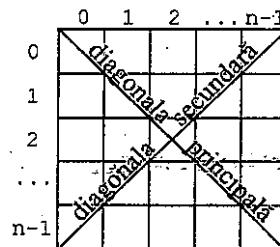
O matrice pătratică are două diagonale: diagonala principală (care unește primul element al matricei, $a[0][0]$, cu ultimul element, $a[n-1][n-1]$) și diagonala secundară (care unește ultimul element de pe prima linie, $a[0][n-1]$, cu primul element de pe ultima linie, $a[n-1][0]$).

Prin urmare, elementele de pe diagonala principală sunt $a[0][0]$, $a[1][1]$, $a[2][2]$, ..., $a[n-1][n-1]$.

Pe diagonala principală, indicele de linie este egal cu indicele de coloană.

Afișarea elementelor de pe diagonala principală se poate realiza astfel:

```
for (i=0; i<n; i++) cout <<a[i][i]<< ' ';
```


Elementele de pe diagonala secundară sunt $a[0][n-1]$, $a[1][n-2]$, $a[2][n-3]$, ..., $a[n-1][0]$. Observăm că pe diagonala secundară când indicele de linie crește cu 1, indicele de coloană scade cu 1.

Pe diagonala secundară suma dintre indicele de linie și indicele de coloană este constantă.

$\text{linie+coloana}=\text{constantă}=n-1 \Rightarrow \text{coloana}=n-1-\text{linie}$

Afișarea elementelor de pe diagonala secundară se poate realiza astfel:

```
for (i=0; i<n; i++) cout <<a[i][n-i-1]<< ' ';
```

Parcursarea elementelor de sub diagonala principală

Să presupunem că dorim să calculăm suma elementelor de sub diagonala principală (exclusiv). Observăm că, pe linia i (i variind de la 1 la $n-1$), indicele de coloană variază între 0 și $i-1$ (deoarece pe linia i elementul $a[i][i]$ este deja pe diagonala principală).

```
for (s=0, i=1; i<n; i++)
    for (j=0; j<i; j++) s+=a[i][j];
```

Exerciții

- Modificați secvența de instrucțiuni precedentă astfel încât să calculeze suma elementelor de deasupra diagonalei principale.
- Modificați secvența de instrucțiuni precedentă astfel încât să calculeze suma elementelor de sub diagonala secundară.
- Modificați secvența de instrucțiuni precedentă astfel încât să calculeze suma elementelor de deasupra diagonalei secundare.

4.5. Siruri de caractere

Un sir de caractere este o succesiune de caractere terminată cu caracterul NULL. Caracterul NULL este caracterul care are codul ASCII 0.

În limbajul C/C++ nu există un tip special pentru sirurile de caractere, acestea pot fi implementate ca vectori de caractere. Prin urmare, declararea unei variabile nume, ce reprezintă un sir de Lg caractere, se poate realiza astfel:

```
char nume[Lg];
```

Potem inițializa o variabilă sir de caractere chiar de la declarare, cu o constantă sir (în acest caz, lungimea sirului Lg poate lipsi, fiind determinată automat).

Exemplu

```
char s1[]="Mama are mere", s2[50]="Vasile nu";
```

Pentru sirul s1, lungimea a fost determinată automat: 13 octeți (câte unul pentru fiecare dintre cele 13 caractere din sir) + 1 octet suplimentar pentru marcajul de sfârșit de sir, deci în total 14 octeți. Pentru s2, lungimea a fost specificată (50 de octeți), primii 9 octeți fiind inițializați cu cele 9 caractere ale sirului "Vasile nu", iar cel de-al zecelea octet fiind inițializat cu marcajul de sfârșit al sirului.

Sirurile de caractere pot fi prelucrate la nivel de caracter (pot fi parcuse caractere cu caracter, ca un vector de caractere) sau pot fi prelucrate la nivel de structură (cu ajutorul funcțiilor existente în bibliotecile limbajului).

Observație

Din modul de reprezentare a unui sir de caractere deducem că o constantă caracter (de exemplu, 'a') nu este echivalentă cu o constantă sir de caractere (de exemplu cu "a"). Constanta 'a' este stocată pe un singur octet care conține codul ASCII al caracterului. Constanta "a" este stocată pe doi octeți (primul conține codul ASCII al caracterului, iar al doilea, marcajul de sfârșit de sir – NULL).

4.6. Citirea și afișarea sirurilor de caractere

Să presupunem că am declarat un sir s de maxim 100 de caractere astfel:

```
char s[100];
```

Citirea unui sir de caractere în limbajul C++

Citirea sirului s se poate face utilizând operatorul uzuial de citire >>:

```
cin >> s;
```

În acest caz, se vor citi în sirul s toate caracterele până la primul spațiu. De exemplu, dacă fluxul de intrare conține caracterele Mama are mere, după citire, sirul s va fi Mama.

Atenție! Dacă numărul de caractere până la primul spațiu este mai mare decât lungimea declarată a sirului, citirea se face în continuare și poate distruge astfel date sau cod de program. Efectul este indefinit, dar cu siguranță este eroare!

Acest mod de funcționare a operatorului >> poate fi inadecvat în multe situații. Din acest motiv, în clasa istream (pe care o utilizăm când realizăm citiri de la tastatură) există două funcții speciale pentru citirea caracterelor și a sirurilor de caractere: get() și getline(). Aceste două funcții sunt incluse în clasa istream (se numesc funcții membre) și pentru a le putea utiliza trebuie să specificăm fluxul de intrare din care citim și numele funcției, separate prin *operatorul de selecție* ',': cin.get() sau cin.getline().

Funcția getline() are următorul format:

```
getline (char * s, int n, char c='\n');
```

Primul parametru este întotdeauna sirul în care se citește. Al doilea parametru reprezintă numărul maxim de caractere care se pot citi. Al treilea parametru, dacă apare, este un caracter delimitator (dacă nu apare, acest caracter este considerat implicit ca fiind '\n'). Ca efect, funcția citește caractere de la intrare până la întâlnirea caracterului delimitator sau până ce a citit exact n-1 caractere.

De exemplu, dacă dorim să citim în sirul s o linie de la tastatură, apelăm funcția getline() cu doi parametri (deoarece marcajul de sfârșit de linie este '\n'):

```
cin.getline(s, 100);
```

Dacă dorim să citim de la tastatură toate caracterele până la întâlnirea caracterului '.', vom apela funcția getline(), cu trei parametri, astfel:

```
cin.getline(s, 100, '.');
```

Funcția get() are mai multe forme de apel. Dacă dorim să o utilizăm pentru citirea sirurilor de caractere, apelul este similar cu apelul funcției getline(). Si efectul este asemănător. Diferența constă în faptul că getline() extrage din fluxul de intrare caracterul delimitator, în timp ce get() nu îl extrage.

Puteam apela funcția get() fără nici un parametru (caz în care returnează un caracter citit de la intrare) sau cu un parametru de tip char (caz în care parametrul va avea, după citire, valoarea caracterului citit de la intrare).

Observație

La citire, marcajul de sfârșit de sir NULL este automat plasat la sfârșitul sirului.

Citirea unui sir de caractere în limbajul C

Un sir de caractere poate fi citit cu ajutorul funcției de citire scanf(), utilizând specificatorul de format %s. De exemplu:

```
char s[100];
scanf ("%s", s);
```

Observați că nu am transmis funcției scanf() adresa sirului s (&s). Acest lucru se datorează faptului că numele oricărui vector (deci, implicit, și al unui sir de caractere) este adresa primului element din vector.

Vor fi citite caracterele care încep cu primul caracter diferit de un caracter alb (spațiu, tab sau newline) până la întâlnirea unui caracter alb. Dacă numărul de caractere citite este mai mare decât lungimea declarată a sirului, veți obține eroare²⁴ la execuția programului.

24. Eroarea depinde de sistemul de operare și de mediul de programare utilizat. De exemplu, dacă lucrăți sub sistemul de operare Linux, veți obține mesajul de eroare Segmentation Fault. Acest mesaj de eroare se obține ori de către ori încercați să accesați o zonă de memorie nealocată. Dacă utilizați mediul de programare Borland, comportamentul programului este imprevizibil, dar cu maximă probabilitate aplicația se va bloca.

Dacă doriți să limitați numărul de caractere care se citesc, puteți indica în specificatorul de format numărul maxim de caractere. De exemplu:

```
| scanf ("%9s", s);
```

Observați că, pentru a citi corect un sir de 10 caractere, în specificatorul de format am precizat lungimea maximă 9, deoarece este necesar un octet suplimentar pentru a memora marajul de sfârșit de sir (caracterul NULL).

Funcția `scanf()` nu permite citirea sirurilor de caractere care conțin caractere albe. Pentru a citi siruri de caractere care conțin spații sau caractere tab se poate utiliza funcția `gets()`, declarată în fișierul antet `stdio.h`. Prototipul funcției `gets()` este:

```
| char *gets(char *s);
```

Funcția citește în sirul `s` caracterele introduse de la tastatură, până la întâlnirea caracterului maraj de sfârșit de linie (*newline*). Caracterul *newline* este citit și convertit automat în caracterul NULL.

Observați că, în prototipul funcției `gets()`, faptul că funcția are ca parametru un sir de caractere și returnează ca rezultat un sir de caractere este specificat într-o formă neobișnuită. Practic, se indică drept parametru/rezultat al funcției un pointer cu tipul de bază `char` (adresa de memorie a unui caracter). În secțiunea următoare vom studia tipul pointer, precum și legătura dintre pointeri și tablouri. De exemplu, pentru a citi un sir `s` care, eventual, poate conține și caractere tab sau spații apelăm funcția `gets()` astfel:

```
| gets(s);
```

Afișarea unui sir de caractere în limbajul C++

Afișarea unui sir de caractere se face cu ajutorul operatorului de scriere `<<`:

```
| cout << s;
```

Se vor scrie caracterele până la întâlnirea primului maraj de sfârșit de sir (NULL). De exemplu, dacă `s` este "mama are \n mere" se va afișa:

```
mama are
mere
```

Dacă `s` este "mama are \n mere \0 de aici nu mai scrie" efectul va fi același (scrie până la '\0', caracterul NULL).

Afișarea unui sir de caractere în limbajul C

Afișarea unui sir de caractere se poate face cu ajutorul funcției `printf()`, utilizând specificatorul de format `%s`. De exemplu:

```
| char s[100];
printf("%s", s);
```

În fișierul antet `stdio.h` este declarată o funcție specială pentru afișarea sirurilor de caractere, funcția `puts()`. Prototipul acestei funcții este:

```
| int puts(const char *s);
```

Funcția afișează caracterele sirului `s` până la întâlnirea caracterului NULL și apoi afișează un caracter *newline* (de trecere la linie nouă). În caz de afișare cu succes, funcția returnează o valoare pozitivă; în caz contrar, returnează valoarea -1. Prin urmare, apelul:

```
| puts(s);
este echivalent cu:
```

```
| printf("%s\n", s);
```

4.7. Tipul pointer

Un pointer este o date care are ca valori adrese de memorie.

Facilitățile oferite de limbajul C/C++ pentru lucrul cu pointeri reprezintă unul dintre cele mai importante atuuri ale limbajului. Pointerii sunt utilizati cu precădere în următoarele situații: lucrul cu tablouri, transferul parametrilor funcțiilor, accesul direct la memorie și alocarea dinamică a memoriei. Pentru a înțelege mai bine modul de lucru cu tablouri și cu siruri de caractere, ne interesează pointerii de date (pointeri care conțin adresa zonei de memorie a unei variabile).

Declararea unui pointer de date

Declararea unui pointer de date are formatul general:

```
| tip * variabila_pointer;
```

unde `tip` reprezintă *tipul de bază* al pointerului, care indică tipul datelor memorate la adresa conținută în `variabila_pointer`.

Exemple

```
| int * pl;
```

`pl` este un pointer cu tipul de bază `int`, deci va conține adresa unei zone de memorie la care este memorat un număr întreg (de tip `int`).

```
| char * s;
```

`s` este un pointer cu tipul de bază `char`, deci va conține adresa unei zone de memorie la care este memorat un caracter.

Observații

1. Declarația precedentă este asemănătoare cu declarația unei variabile uzuale, faptul că variabila declarată este un pointer fiind indicat de prezența asteriscului.
2. Tipul de bază al pointerului poate fi orice tip al limbajului, inclusiv tipul `void`. Un pointer cu tipul de bază `void` (`void *`) se numește pointer generic.
3. Indicarea tipului de bază al pointerului este esențială. Adresa unei zone de memorie este de fapt adresa primului octet din zona respectivă (o valoare numerică). Indicând tipul de bază al pointerului, se poate determina, în primul rând, dimensiunea zonei de memorie a cărei adresă este memorată în pointer (de exemplu, 1

octet pentru `char *`, 4 octeți pentru `long int *` etc). Dimensiunea zonei de memorie nu este suficientă, pentru a afla valoarea memorată într-o anumită zonă de memorie trebuie să știm și codul utilizat pentru reprezentarea datelor în acea zonă. De exemplu, într-o zonă de 4 octeți s-ar putea afla un număr natural de tip `unsigned long int`, un număr întreg de tip `long int`, un număr real de tip `float` sau un șir de 4 caractere. Cum decodificăm o secvență de octeți dacă nu știm codul utilizat pentru reprezentarea datelor în acea secvență? Prin urmare, tipul de bază al pointerului ne indică atât dimensiunea zonei a cărei adresă de început este memorată în pointer, cât și codul utilizat pentru reprezentarea datelor în acea zonă.

- Există o constantă pointer specială, denumită `NULL`. Semnificația acestei constante este „pointerul nu conține adresa nici unei zone de memorie”. Valoarea acestei constante este 0.

Operații cu pointeri

1. Operația de referențiere

Este operația prin care putem obține adresa de memorie a unei variabile. Rezultatul acestei operații este un pointer (care are ca valoare adresa primului octet al zonei de memorie în care este stocată variabila). Referențarea unei variabile se realizează cu ajutorul operatorului unar `&` (numit operator de referențiere sau operatorul adresă):

`&variabila`

2. Operația de derefențiere

Este operația prin care putem accesa valoarea memorată într-o zonă de memorie a cărei adresă de început este memorată într-un pointer. Derefențierea unui pointer se realizează utilizând operatorul unar `*` (numit operator de derefențiere):

`*variabila_pointer`

Această expresie are ca valoare conținutul zonei de memorie a cărei adresă este memorată în `variabila_pointer`.

Exemplu

```
int i=10, *p;
p=&i;
```

Referențiere – atribuim pointerului `p` adresa variabilei `i`.

```
cout << *p;
```

Derefențiere – afișez conținutul zonei de memorie a cărei adresă este memorată în `p` (valoarea 10).

3. Incrementare/decrementare

Asupra unui pointer se poate aplica operatorul de incrementare `'++'` și operatorul de decrementare `'--'`. Ca efect, se mărește/micșorează adresa memorată în pointer

4. Tipuri structurate de date

cu numărul de octeți necesari pentru a memora o dată de tipul de bază al pointerului (`sizeof(tip)`).

Exemplu

```
long int * p;
p++;
```

Adresa memorată în `p` se mărește cu `4=sizeof(long int)`.

```
char * p;
p--;
```

Adresa memorată în `p` se micșorează cu `1[sizeof(char)]`.

Efectul este natural: pointerul indică următorul `(++)` sau precedentul `(--)` element de tipul său de bază.

4. Adunarea/scăderea dintre un pointer și un număr întreg

Se poate realiza adunarea `(+)` dintre un pointer și un întreg sau scăderea dintre un pointer și un întreg: `p+n` sau `p-n`. Ca efect, adresa memorată în pointer se mărește `(+)` sau se micșorează `(-)` cu `n*sizeof(tip)`.

Deci, `p+n` ar indica al `n`-lea element de tipul de bază al pointerului care urmează după adresa `p`; `p-n` ar indica al `n`-lea element de tipul de bază al pointerului care precedă elementul de la adresa `p`.

5. Scăderea dintre doi pointeri

Se poate realiza scăderea între doi pointeri numai dacă aceștia au același tip de bază. Rezultatul este o valoare întreagă care reprezintă diferența dintre adrese, raportată la `sizeof(tip)`.

6. Comparării

Asupra pointerilor care au același tip de bază se pot aplica operatorii relaționali și de egalitate, cu semnificația ușuală.

Exemplu

```
if (p==NULL) ...
```

7. Afișarea unui pointer

Pentru a afișa valoarea unui pointer în limbajul C se utilizează funcția `printf()` cu specificatorul de format `%p`. De exemplu:

```
int a, *q=&a;
printf("%p", q);
```

Pe ecran va fi afișată adresa variabilei `a`, în baza 16.

Afișarea unui pointer în limbajul C++ se face cu ajutorul operatorului ușual de afișare. De exemplu:

```
cout<<q;
```

4.8. Legătura dintre pointeri și tablouri

Numele unui tablou este un *pointer constant*, care are ca valoare adresa primului element din tablou.

Să considerăm următoarea declarație:

```
tip v[LgMax];
```

Următoarele expresii sunt echivalente:

v	&v[0]	adresa primului element din tablou
v+i	&v[i]	adresa elementului de pe poziția i din tablou
*v	v[0]	primul element din tablou
*(v+i)	v[i]	elementul de pe poziția i din tablou
v++	v[1]	elementul de pe poziția 1

Operațiile cu pointeri reprezintă o alternativă pentru adresarea elementelor unui tablou.

Exemplu

Să considerăm s un sir de maxim 100 de caractere.

```
char s[100];
```

Să determinăm lungimea efectivă a sirului de caractere s. Determinarea lungimii unui sir se poate face parcurgând sirul până la întâlnirea marcajului de sfârșit de sir și numărând caracterele parcurse.

Pentru a parurge sirul putem utiliza variabila întreagă lungime (care indică poziția curentă în sir, iar la sfârșit lungimea sirului):

```
int lungime;
for (lungime=0; s[lungime]; lungime++);
```

Sirul poate fi parcurs și cu ajutorul unui pointer p care inițial va avea ca valoare adresa de început a sirului. Pointerul va fi incrementat cât timp valoarea lui nu este adresa zonei de memorie care conține caracterul NULL. Lungimea sirului este diferența dintre valoarea pointerului p (care indică la sfârșit adresa caracterului NULL) și valoarea pointerului s (care indică adresa primului caracter din sir).

```
char *p;
for (p=s; *p; p++);
lungime=p-s;
```

Observații

- Acum putem explica de ce atribuirea `a=b` produce mesajul de eroare „*Lvalue required*” atunci când încercăm să atribuim unui tablou a tabloul b: membrul stâng al acestei atribuirii este un pointer constant. Această atribuire este tentativa de a modifica un pointer constant (încercăm să atribuim pointerului constant a valoarea pointerului b).

2. O matrice este un vector de vectori, deci numele său este un pointer la prima linie din matrice. Să considerăm următoarea declarație:

```
tip v[LgMax] [LgMax];
```

Următoarele expresii sunt echivalente:

v	&v[0]	adresa primei linii din matrice
v+i	&v[i]	adresa liniei i din matrice
*v	v[0]	adresa primului element de pe linia 0
*(v+i)	v[i]	adresa primului element de pe linia i
*(v+i)+j	v[i][j]	elementul de pe linia i și coloana j

Utilizarea funcțiilor standard de lucru cu siruri de caractere

În fișierul antet `string.h` sunt declarate numeroase funcții de lucru cu siruri de caractere.

Determinarea lungimii efective a unui sir de caractere

În secțiunea precedentă am determinat lungimea efectivă a unui sir de caractere parcurgând sirul până la întâlnirea caracterului NULL. O variantă mai simplă este de a apela funcția `strlen()`. Prototipul acestei funcții este:

```
unsigned strlen(const char *s);
```

Apelul `strlen(s)` returnează lungimea sirului s.

Copierea unui sir de caractere într-un alt sir de caractere

Copierea unui sir de caractere (denumit sursa) într-un alt sir de caractere (denumit destinația) se poate realiza cu ajutorul funcției `strcpy()`. Prototipul funcției `strcpy()` este:

```
char * strcpy(char *destinatie, const char *sursa);
```

Apelul `strcpy(destinatie, sursa)` copiază sirul sursa, caracter cu caracter, în sirul destinație, până după copierea caracterului NULL și returnează adresa de început a sirului destinație.

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
int i;
for (i=0; sursa[i]; i++) //parcure sirul sursa
    //copiez caracterul curent in sirul destinatie
    destinatie[i]=sursa[i];
destinatie[i]=NULL; //plasez la sfarsit caracterul NULL
```

Exercițiu

Scrieți o secvență echivalentă care să utilizeze pointeri pentru parcurgerea sirurilor.

Observație

Spațiul de memorie alocat șirului destinatie trebuie să fie suficient de mare pentru a memora caracterele șirului sursa.

Copierea unui prefix al unui șir de caractere

Pentru a copia primele n caractere din șirul de caractere sursa în șirul de caractere destinatie se poate utiliza funcția `strncpy()`. Prototipul funcției `strncpy()` este:

```
char * strncpy(char *destinatie, char *sursa, unsigned n);
```

Apelul `strncpy(destinatie, sursa, n)` are ca efect copierea primelor maxim n caractere din șirul sursa în șirul destinatie și returnează adresa de început a șirului destinatie. Dacă lungimea șirului sursa este mai mică decât n, se copiază întreg șirul sursa în șirul destinatie și la sfârșitul șirului destinatie se plasează caracterul NULL. Dacă lungimea șirului sursa este mai mare sau egală cu n, atunci la sfârșitul șirului destinatie nu va fi plasat caracterul NULL.

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
int i=-1;
do
    (i++; destinatie[i]=sursa[i];)
while (sursa[i] && i<n-1);
```

Concatenarea a două șiruri de caractere

Pentru a concatena șirul de caractere destinatie cu șirul de caractere sursa se utilizează funcția `strcat()`. Prototipul funcției `strcat()` este:

```
char * strcat(char *destinatie, const char *sursa);
```

Apelul `strcat(destinatie, sursa)` copiază caracterele șirului sursa la sfârșitul șirului destinatie și returnează adresa de început a șirului obținut după concatenare (destinatie).

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
int i, lgd=strlen(destinatie);
for (i=0; sursa[i]; i++)
    destinatie[i+lgd]=sursa[i];
destinatie[lgd+i]=NULL;
```

Observație

Zona de memorie alocată șirului destinatie trebuie să fie suficient de mare pentru a reține rezultatul concatenării.

Concatenarea unui șir de caractere cu un prefix al altui șir de caractere

Pentru a concatena primele n caractere din șirul de caractere sursa la șirul de caractere destinatie se poate utiliza funcția `strncat()`. Prototipul funcției `strncat()` este:

```
char * strncat(char *destinatie, char *sursa, unsigned n);
```

Apelul `strncat(destinatie, sursa, n)` are ca efect copierea primelor maxim n caractere din șirul sursa la sfârșitul șirului destinatie și returnează adresa de început a șirului destinatie. Dacă lungimea șirului sursa este mai mică decât n, se concatenează întreg șirul sursa la șirul destinatie. La sfârșitul șirului obținut în urma concatenării se plasează caracterul NULL.

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
int i, lgd=strlen(destinatie);
for (i=0; sursa[i] && i<n; i++)
    destinatie[i+lgd]=sursa[i];
destinatie[i+lgd]=NULL;
```

Compararea a două șiruri de caractere

Pentru a compara două șiruri de caractere se poate utiliza funcția `strcmp()`. Prototipul acestei funcții este:

```
int strcmp(const char *s1, const char *s2);
```

Apelul `strcmp(s1, s2)` compară din punct de vedere lexicografic șirul de caractere s1 cu șirul de caractere s2 și returnează o valoare:

- < 0, dacă s1 < s2 (în ordine lexicografică, ordinea cuvintelor din dicționar);
- == 0, dacă s1 == s2 (s1 și s2 sunt egale);
- > 0, dacă s1 > s2 (în ordine lexicografică).

Observație

Spunem că șirul s1 precedă din punct de vedere lexicografic șirul s2 dacă există un număr natural n≤strlen(s1), astfel încât s1[i]=s2[i] pentru orice 0≤i< n și s1[n]<s2[n].

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
int ok, i; //variabila ok va retine rezultatul testului
for (i=0; s1[i] && s2[i] && s1[i]==s2[i]; i++)
if (!s1[i] && !s2[i]) ok=0;
else
    if (s1[i]<s2[i]) ok=-1;
    else ok=1;
```

Observație

Utilizând funcția `strcmp()`, la comparare se face distincție între literele mari și literele mici. Dacă dorim o comparare care să nu facă distincție între majuscule și minuscule (*case insensitive*), putem utiliza funcția `stricmp()`:

```
int stricmp(const char *s1, const char *s2);
```

Căutarea primei apariții a unui caracter într-un sir

Pentru a căuta prima apariție a unui caracter într-un sir se poate utiliza funcția `strchr()`. Prototipul acestei funcții este:

```
char * strchr(const char *s, int c);
```

Apelul `strchr(s, c)` căută prima apariție a caracterului `c` în sirul `s` și returnează un pointer care are ca valoare adresa primului caracter din sir egal cu `c` (dacă un astfel de caracter există) sau `NULL` (dacă în `s` caracterul `c` nu apare).

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
char *p;
for (p=s; *p && *p!=c; p++);
if (!*p) p=NULL;
```

Exercițiu

Rescrieți această secvență de instrucțiuni utilizând indici pentru parcurgerea sirului `s`.

Căutarea primei apariții a unui sir într-un alt sir

Pentru a căuta prima apariție a unui sir într-un alt sir se poate utiliza funcția `strstr()`. Prototipul acestei funcții este:

```
char * strstr(const char *s1, const char *s2);
```

Apelul `strstr(s1, s2)` determină prima apariție a sirului `s2` în sirul `s1` și returnează un pointer către începutul primei apariții a lui `s2` în `s1` sau `NULL` (dacă `s2` nu apare în `s1`).

Efectul acestui apel este echivalent cu următoarea secvență de instrucțiuni:

```
int i, j, lg1=strlen(s1), lg2=strlen(s2);
char *p=NULL;
for (i=0; i<=lg1-lg2; i++)
{
    for (j=0; s2[j] && s2[j]==s1[i+j]; j++);
    if (!s2[j]) {p=s1+i; break;}
}
```

Transformări între litere mici și litere mari

Pentru a transforma toate literele mari dintr-un sir în litere mici se poate utiliza funcția `strlwr()`. Prototipul acestei funcții este:

```
char * strlwr(char *s);
```

Pentru a transforma toate literele mici dintr-un sir în litere mari se poate utiliza funcția `strupr()`. Prototipul acestei funcții este:

```
char *strupr(char *s);
```

Exercițiu

Scrieți câte o instrucțiune care să aibă un efect echivalent cu funcția `strlwr()`, respectiv cu `strupr()`.

Separarea unităților lexicale dintr-un sir de caractere

Numim unitate lexicală o secvență de caractere din sir delimitată de separatori. Separatorii depind de problema concretă și sunt memorati într-un sir de caractere (pe care l-am denumit separatori).

Funcția `strtok()` permite extragerea succesivă a unităților lexicale dintr-un sir de caractere. Prototipul acestei funcții este:

```
char * strtok(char *s, const char *separator);
```

Referitor la modul de apel, această funcție este mai specială. Prima dată vom apela funcția sub forma:

```
strtok(s, separator);
```

După primul apel, funcția va returna adresa de început a primei unități lexicale din sirul `s`. După acest prim apel, sirul `s` este modificat (primul separator de după prima unitate lexicală este înlocuit de caracterul `NULL`). Dacă sirul `s` este vid sau conține numai separatori, atunci funcția returnează `NULL`.

Pentru a extrage succesiv și celelalte unități lexicale din sirul `s` putem apela din nou funcția `strtok()`, dar de data aceasta primul parametru trebuie să fie `NULL` (altfel, funcția returnează tot prima unitate lexicală din `s`):

```
strtok(NULL, separator);
```

Acest apel returnează adresa de început a următoarei unități lexicale din sirul `s` (sau `NULL`, dacă în sirul `s` nu mai există unități lexicale). După fiecare apel, primul separator de după unitatea lexicală identificată este înlocuit de caracterul `NULL`.

Exemplu

Să considerăm următoarele siruri:

```
char s[]=" Vai, vai! Ce necaz!!!!\nUnde e pisica?";
char sep[]=" ,!?\n;.:"; //sirul de separatori
```

La primul apel:

```
char *p=strtok(s,sep);
```

Variabilei `p` i se atribuie adresa de început a primei unități lexicale (`Vai`), iar caracterul separator `,` de pe poziția 4 este înlocuit de caracterul `NULL`. Dacă vom afișa sirul a cărui adresă de început este memorată în `p`:

```
cout<<p;
vom obține pe ecran prima unitate lexicală:
```

Vai

La al doilea apel:

```
p=strtok(NULL, sep);
variabilei p i se atribuie adresa de început a celei de-a doua unități lexicale (vai),
iar caracterul separator '!' este înlocuit de NULL.
```

La al treilea apel:

```
p=strtok(NULL, sep);
variabilei p i se atribuie adresa de început a celei de-a treia unități lexicale (Ce),
iar caracterul separator ' ' este înlocuit de NULL.
```

Pentru a extrage toate unitățile lexicale din sirul s separate de caractere din sirul de separatori sep putem utiliza următoarea secvență de instrucții:

```
int i=0;
p=strtok(s, sep);
while (p)
{i++;
cout<<"Unitatea lexicala nr. "<<i<<" este ";
cout<<p<<endl;
p=strtok(NULL, sep);}
```

În urma execuției acestei secvențe de instrucții pentru sirurile declarate anterior, vom obține pe ecran:

```
Unitatea lexicala nr. 1 este Vai
Unitatea lexicala nr. 2 este vai
Unitatea lexicala nr. 3 este Ce
Unitatea lexicala nr. 4 este necaz
Unitatea lexicala nr. 5 este Unde
Unitatea lexicala nr. 6 este e
Unitatea lexicala nr. 7 este pisica
```

Observație

De la un apel la altul, sirul de separatori se poate modifica. De exemplu, să considerăm că în sirul s este memorată o relație de forma:

```
<rezultat> = <operand_1> <operator> <operand_2>
unde operatorul poate fi '+', '-', '*' sau '/'.
```

Pentru a extrage cele trei unități lexicale (rezultat, operand_1 și operand_2) putem proceda astfel:

```
p=strtok(s, "=");
cout<<"Rezultat:"<<p<<endl;
p=strtok(NULL, "+*/ ");
cout<<"Operand 1:"<<p<<endl;
p=strtok(NULL, "+*/ ");
cout<<"Operand 2:"<<p<<endl;
```

Funcții de conversie

În fișierul antet stdlib.h sunt declarate funcții care permit conversia unui număr întreg într-un sir de caractere:

```
char *itoa(int nr, char *sir, int baza);
char *ltoa(long nr, char *sir, int baza);
char *ultoa(unsigned long nr, char *sir, int baza);
```

Funcția itoa() convertește un număr de tip int, funcția ltoa() convertește un număr de tip long, iar funcția ultoa() convertește un număr de tip unsigned long. Sirul de caractere sir va conține reprezentarea numărului nr în baza de numerație baza ($2 \leq baza \leq 36$).

Exercițiu

În fișierul antet stdlib.h sunt declarate funcții care realizează și conversia în sens invers (din sir de caractere în valoare numerică) – atoi(), atol(), atof(), strtod(), _strtol(), strtol(), strtoul(). Studiați aceste funcții utilizând sistemul de autodocumentare (Help).

4.9. Tipul de date struct

Tablourile sunt structuri de date care conțin date de *același tip*. Totuși, apare frecvent necesitatea de a utiliza structuri de date care să conțină date de *tipuri diferite*, reunite sub un nume comun. O astfel de structură este cunoscută sub denumirea de *articol* (sau *înregistrare* sau *structură*) și este implementată în limbajul C/C++ cu ajutorul tipului de date struct. Datele înglobate într-un articol sunt denumite *câmpuri* sau *membri*.

Deoarece câmpurile nu mai sunt obligatoriu de același tip, ele nu mai pot fi referite prin intermediul indicilor. Din acest motiv, fiecare câmp are un nume distinct, care este utilizat pentru a referi câmpul respectiv.

Declararea unui tip struct

Declararea unui tip struct are următoarea sintaxă:

```
struct [nume_tip]
{lista_declaratii_campuri} [lista_variabile];
```

Efect

Am declarat un tip struct cu numele nume_tip care conține câmpurile declarate în lista_declaratii_campuri și o listă de variabile având tipul struct definit.

Observații

1. Lista de variabile este optională. Nu este obligatoriu ca atunci când definim tipul să declarăm și variabile de tipul respectiv. Acest lucru se poate realiza și ulterior, astfel:

```
| struct nume_tip lista_variabile;
  sau (valabil numai în C++, nu și în C):
```

```
| nume_tip lista_variabile;
```

- Numele tipului struct este optional, deci puteți declara și tipuri anonime. Dar în acest caz este obligatoriu ca lista de variabile să apară (tipul fiind anonim, nu îl mai putem utiliza în declarații de variabile ulterioare).

O declarație de câmpuri are sintaxa unei declarații de variabile uzuale:

```
| tip nume_camp1, nume_camp2, ..., nume_campn;
```

Exemplu

- Să declarăm un tip struct denumit Punct care să reprezinte un punct în planul cartezian:

```
| struct Punct
  {double x, y;};
```

Un articol de tip Punct conține două câmpuri de tip double: x (abscisa punctului) și y (ordonata punctului). În acest caz, câmpurile sunt de același tip. Nu am declarat și variabile de tip Punct. Acest lucru se poate realiza ulterior. De exemplu, declarăm P1, și P2 două variabile de tip Punct:

```
| struct Punct P1, P2;
  sau (valabil numai în C++, nu și în C):
```

- Punct P1, P2;
- Să declarăm o structură care să conțină informații despre un elev: numele, mediile la cele 14 discipline de învățământ, media generală, adresa și numărul de telefon.

```
| struct Elev
  {char nume[30], adr[60];
   float medii[14], mg;
   unsigned long tel; } Clasa[30];
```

Observați că la definirea tipului Elev am declarat și o variabilă (Clasa) care este un vector cu 30 de componente de tip Elev.

- Să declarăm o structură care să rețină date calendaristice:

```
| struct Data
  {int zi, an;
   char luna[15];};
```

Referirea la un câmp al unei structuri

Referirea la un câmp al unui articol se realizează specificând numele structurii și numele câmpului respectiv, separate prin operatorul de selecție direcță '->':

```
| variabila_structura.camp
```

Exemple

- Pentru a ne referi la abscisa punctului P1, vom scrie P1.x.
- Pentru a ne referi la numele primului elev memorat în vectorul Clasa, vom scrie Clasa[0].nume.

Inițializarea unei structuri

Ca oricare alte variabile, la declararea unei variabile de tip struct aceasta poate fi inițializată. La inițializare se precizează, în ordine, valorile ce vor fi atribuite câmpurilor structurii. Valorile sunt separate prin virgulă și încadrate între paranteze accolade. Valorile sunt atribuite în ordine câmpurilor structurii și trebuie să corespundă ca tip cu acestea. Numărul de valori precizate la inițializare poate fi egal cu numărul de câmpuri ale structurii sau mai mic (caz în care numai primele câmpuri vor fi inițializate).

De exemplu, să declarăm o variabilă de tipul struct Data definit anterior și să o inițializăm cu 31-12-2004.

```
| struct Data azi={31, 2004, "Decembrie"};
```

Citirea și afișarea structurilor

Pentru a citi/afișa o structură, trebuie să citim/afișăm separat fiecare câmp al structurii.

Operații cu structuri

Singura operație care se poate realiza la nivel de structură este atribuirea. Mai exact, unei variabile de tip struct i se poate atribui o altă variabilă de același tip struct. De exemplu, putem declara o variabilă de tip struct Data denumită ieri și să o inițializăm cu valoarea variabilei azi:

```
| struct Data ieri;
  ieri=azi;
```

4.10. Asocierea unui nume pentru un tip de date

Tipurile de date predefinite ale limbajului (de exemplu, int, char, float etc.) se identifică printr-un nume. În secțiunea precedentă, am văzut și că atunci când definim un tip struct îl putem asocia un nume.

Programatorul poate asocia unui tip de date un nume, indiferent dacă acesta este un tip predefinit sau definit de el, utilizând construcția `typedef`:

```
| typedef descriere_tip nume_tip;
```

Exemple

1. Să asociem tipului predefinit float numele (mai sugestiv pentru noi) REAL:

```
typedef float REAL;
```
2. Să asociem tipului int * (pointer cu tipul de bază int) numele PInt:

```
typedef int * PInt;
```
3. Să asociem numele Polinom unui tip articol care să conțină gradul polinomului și coeficienții:

```
typedef struct
{
    int grad;
    double coef[100];
} Polinom;
```
4. Să asociem un nume tipului tablou cu 100 de componente de tip int:

```
typedef int Vector[100];
```

4.11. Aplicații*Temperaturi*

Se citesc de la tastatură temperaturile înregistrate la Institutul meteorologic în fiecare dintre zilele lunii ianuarie. Scrieți un program care să numere în câte zile ale lunii au fost temperaturi strict pozitive și de câte ori s-a schimbat semnul temperaturilor (s-a înregistrat o trecere de la temperaturi pozitive la temperaturi negative sau invers) în decursul lunii ianuarie.

Soluție

Vom memora temperaturile din luna ianuarie într-un vector T cu 31 de elemente. Vom parcurge vectorul de la primul până la ultimul element, testând pentru fiecare element din vector dacă este o temperatură pozitivă. În caz afirmativ, numărăm încă o zi cu temperaturi pozitive (în acest scop utilizăm variabila nrp).

Pentru a determina numărul de schimbări de semn din vectorul T este suficient ca în timpul parcurgerii să verificăm dacă există în vector două elemente situate pe poziții consecutive și de semne contrare. Schimbările de semn vor fi numărate în variabila nrs.

```
#include <iostream.h>
#define NMax 31
int main()
{int T[NMax], nrp, nrs=0, i;
cout<<"Introduceti temperaturile: ";
for (i=0; i<31; i++) cin>>T[i];
nrp=T[0]>0?1:0;
for (i=1; i<31; i++)
    {if (T[i]>0) nrp++;
     if (T[i-1]*T[i]<0) nrs++; }
cout<<"nr de zile cu temperaturi pozitive "<<nrp<<endl;
cout<<"nr de schimbari de semn " <<nrs<<endl;
return 0; }
```

Inserare medii

Se citește de la tastatură un număr natural n ($1 < n \leq 50$) și elementele unui vector cu n componente reale. Să se insereze între oricare două elemente consecutive ale vectorului media lor aritmetică.

Soluție

O primă idee este de a citi elementele vectorului și apoi de a insera între oricare două elemente vecine media lor. Pentru a insera media, trebuie să-i „facem loc”, adică trebuie să deplasăm toate elementele care urmează cu o poziție la dreapta. Nu uități că, prin inserare, numărul de elemente din vector crește!

```
#include <iostream.h>
int main ()
{
float a[100];
int n, i, j;
cout <<"n="; cin >> n;
for (i=0; i<n; i++) {cout <<"a["<<i<<"]="; cin>>a[i];}
for (i=1; i<n; i+=2) //inserez media dintre a[i] si a[i-1]
    { //mut elementele de la i la i-1 cu o pozitie la dreapta
        for (j=n; j>i; j--) a[j]=a[j-1];
        a[i]=(a[i]+a[i-1])/2;           //plasez media pe pozitia i
        n++; }                         //maresc numarul de elemente din vector
for (i=0; i<n; i++) cout <<a[i]<<' ';
cout<<endl; return 0; }
```

O soluție mai simplă ar fi fost de a plasa în vector elementele citite numai pe poziții de indice par, astfel încât pozițiile de indice impar să rămână disponibile pentru medii, evitând astfel deplasările succesive:

```
#include <iostream.h>
int main ()
{
float a[100];
int n, i;
cout <<"n="; cin >> n;
for (i=0; i<n; i++)
    {cout <<"a["<<i<<"]=";
     cin>>a[2*i]; }
for (i=1; i<n; i++)
    a[2*i-1]=(a[2*i]+a[2*i-2])/2;
for (i=0; i<2*n-1; i++) cout <<a[i]<<' ';
cout<<endl; return 0; }
```

Combinare vectori

Fie n un număr natural, $n \leq 20$, și A, B doi vectori cu câte n componente întregi. Scrieți un program care să combine cei doi vectori conform relațiilor următoare:

```
A[i]=A[i]+B[i]
B[i]=A[i]*B[i], pentru orice  $i=0, 1, 2, \dots, n-1$ .
```

Soluție

O primă idee este de a parcurge vectorii simultan și de a actualiza valorile elementelor vectorilor conform relațiilor de mai sus:

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, A[20], B[20], i;
cout<<"n= "; cin>>n;
cout<<"Elementele vectorului A: ";
for (i=0; i<n; i++) cin >> A[i];
cout<<"Elementele vectorului B: ";
for (i=0; i<n; i++) cin >> B[i];
for (i=0; i<n; i++)
{A[i]=A[i]+B[i];
B[i]=A[i]*B[i];}
cout<<"Vectorul A: ";
for (i=0; i<n; i++) cout<<A[i]<<' '; cout<<endl;
cout<<"Vectorul B: ";
for (i=0; i<n; i++) cout<<B[i]<<' '; cout<<endl;
return 0; }
```

Executând acest program, observăm că rezultatele sunt *greșite*. Să urmărim execuția acestui program, pas cu pas, pentru $n=2$, $A=\{1, 2\}$, $B=\{3, 4\}$.

i	A	B	Explicație
0	{4, 2}	{12, 4}	Se calculează $A[0]=A[0]+B[0]=1+3=4$. Apoi se calculează $B[0]=A[0]*B[0]=4*3=12$. Observăm că valoarea lui $A[0]$ a fost calculată corect, dar valoarea lui $B[0]$ este greșită, pentru că în calcul se utilizează noua valoare a lui $A[0]$.
1	{4, 6}	{12, 24}	Se calculează $A[1]=A[1]+B[1]=2+6=6$. Apoi se calculează $B[1]=A[1]*B[1]=6*4=24$. Din nou, valoarea lui $A[1]$ a fost calculată corect, dar valoarea lui $B[1]$ este greșită.

Pentru a calcula corect și valorile elementelor din vectorul B, salvăm valoarea inițială a elementului $A[i]$ într-o variabilă auxiliară.

Programul corect este:

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, A[20], B[20], i, aux;
cout<<"n= "; cin>>n;
```

```
cout<<"Elementele vectorului A: ";
for (i=0; i<n; i++) cin >> A[i];
cout<<"Elementele vectorului B: ";
for (i=0; i<n; i++) cin >> B[i];
for (i=0; i<n; i++)
{aux=A[i];
A[i]=A[i]+B[i];
B[i]=aux*B[i];}
cout<<"Vectorul A: ";
for (i=0; i<n; i++) cout<<A[i]<<' '; cout<<endl;
cout<<"Vectorul B: ";
for (i=0; i<n; i++) cout<<B[i]<<' '; cout<<endl;
return 0; }
```

Ciurul lui Eratostene

Fie n un număr natural ($n \leq 10000$). Să se genereze toate numerele prime mai mici decât n .

Soluție

O primă idee ar fi să parcurem toate numerele naturale din intervalul $[2, n]$, pentru fiecare număr să verificăm dacă este prim și să afișăm numerele prime determinate.

O idee mai eficientă provine din Antichitate și poartă numele de ciurul lui Eratostene²⁵. Ideea este de a „pune în ciur” toate numerele mai mici decât n , apoi de a „cerne” aceste numere până rămân în ciur numai numerele prime. Mai întâi „cernem” (eliminăm din ciur) toți multiplii lui 2, apoi cernem multiplii lui 3 și.a.m.d.

Vom reprezenta ciurul ca un vector cu 10000 de componente care pot fi 0 sau 1, cu semnificația $ciur[i]=1$, dacă numărul i este în ciur, și 0, altfel.

Vom parcurge vectorul ciur de la 2 (cel mai mic număr prim), până la $\sqrt{n}$.

Dacă $ciur[i]$ este 1, deducem că i este prim, dar toți multiplii lui nu vor fi (deci eliminăm din ciur toți multiplii lui i).

În final, în vectorul ciur vor avea valoarea 1 doar componentele de pe poziții numere prime.

```
#include <iostream.h>
#define NMax 10000
int main()
{int ciur[NMax], n, i, j;
```

25. Eratostene (276-196 î.e.n.) a fost un important matematician și filosof al Antichității. Deși puține dintre lucrările lui s-au păstrat, a rămas celebru prin metoda rapidă de determinare a numerelor prime și prin faptul că a fost primul care a estimat cu acuratețe diametrul Pământului.

```

cout<<"n= "; cin>>n;
//initial toate numerele sunt in ciur.
for (i=2; i<n; i++) ciur[i]=1;
for (i=2; i*i<=n; i++)
    if (ciur[i])//i este prim
        //elimin toti multiplii lui i
        for (j=2; j*i<n; j++)
            ciur[i*j]=0;
for (i=2; i<n; i++)
    if (ciur[i]) cout<<i<<' ';
return 0;
}

```

Copii

La ora de educație fizică, profesorul a cerut elevilor să se alinieze. Fiind un profesor pasionat de informatică, a observat imediat că există situații în care un copil de înălțime maximă este așezat lângă un copil de înălțime minimă.

Scrieți un program care să determine câte perechi de elevi alăturați îndeplinesc această condiție.

Soluție

Vom reține înălțimile copiilor, în ordinea în care s-au aliniat aceștia, în vectorul h. Determinăm mai întâi înălțimea celui mai înalt copil și înălțimea celui mai scund copil. Parcugem apoi vectorul, identificând toate perechile de copii alăturați în care primul copil are înălțimea maximă și al doilea, înălțimea minimă sau invers.

```

#include <iostream.h>
#define NMax 40
int main()
{
    int h[NMax]; n, i, nr, min, max;
    //citire
    cout<<"n= "; cin>>n;
    for (i=0; i<n; i++) cin>>h[i];
    //determinam inaltimea maxima si inaltimea minima
    max=min=h[0];
    for (i=1; i<n; i++)
        if (max<h[i]) max=h[i];
        else
            if (min>h[i]) min=h[i];
    //determinam numarul de perechi
    nr=0;
    for (i=1; i<n; i++)
        if (h[i]==max && h[i-1]==min ||
            h[i]==min && h[i-1]==max)
            nr++;
    cout<<nr<<endl;
    return 0;
}

```

Exercițiu

Modificați programul precedent astfel încât să realinieze elevii pentru a obține un număr maxim de perechi de elevi alăturați cu proprietatea din enunț.

Perechi

Construjiți un algoritm eficient care să determine toate perechile de numere naturale a, b, cu $a \leq b$, având proprietatea că nu au nici o cifră comună și suma lor este egală cu S. Valoarea S este un număr natural citit de la tastatură ($S < 1000000000$). Fiecare pereche se va scrie pe un rând al ecranului, cu un spațiu între elementele ce compun perechea.

De exemplu, pentru $S=14$, se vor afișa (nu neapărat în această ordine) perechile:

```

3 11
6 8
4 10
5 9
0 14

```

(variantă Bacalaureat, august 2001)

Soluție

O primă idee este de a genera toate perechile de numere mai mici sau egale cu S și pentru fiecare pereche să verificăm proprietatea cerută.

Pentru a testa dacă numerele a și b au cifre distincte, vom determina mulțimea cifrelor numărului a, apoi vom determina mulțimea cifrelor numărului b, apoi vom verifica dacă cele două mulțimi au elemente comune.

Pentru a determina mulțimea cifrelor numărului a vom considera un vector cifrea cu 10 componente (câte una pentru fiecare cifră din baza 10), având semnificația $cifrea[i]=1$, dacă cifra i apare în numărul a, și 0, în caz contrar. Inițial, toate componentele vectorului au valoarea 0. Vom extrage succesiv cifrele numărului a, reținând pentru fiecare cifră extrasă valoarea 1 pe poziția corespunzătoare cifrei din vectorul cifrea. În mod analog procedăm și pentru numărul b, reținând mulțimea cifrelor în vectorul cifreb. După ce am construit cele două mulțimi de cifre, le vom parcurge simultan verificând că nu există nici o cifră care să apară atât în a cât și în b (adică să nu existe nici o poziție k astfel încât $cifrea[k]$ și $cifreb[k]$ să fie simultan 1).

```

#include <iostream.h>
int main()
{
    long int s, a, b, aux;
    int k, cifrea[10], cifreb[10];
    cout<<"s= "; cin>>s;
    for (a=0; a<s; a++)
        for (b=a+1; b<=s; b++)
            if (a+b==s)

```

```

    //determinam multimea cifrelor lui a
    for (k=0; k<10; k++) cifrea[k]=0;
    aux=a;
    do {cifrea[aux%10]=1; aux/=10;} while (aux);
    //determinam multimea cifrelor lui b
    for (k=0; k<10; k++) cifreb[k]=0;
    aux=b;
    do {cifreb[aux%10]=1; aux/=10;} while (aux);
    //verificam daca cifrele sunt distincte
    for (k=0; k<10 && !(cifrea[k]==cifreb[k]); k++);
    if (k==10) cout<<a<<' '<<b<<endl;
}

return 0;

```

Algoritmul de mai sus execută $s*(s-1)/2$ operații, operațiile fiind relativ complexe (determinare de mulțimi de cifre și verificare). Valoarea maximă a variabilei s fiind foarte mare, timpul de execuție a acestui program va fi extrem de mare.

Algoritmul precedent poate fi transformat cu ușurință într-un algoritm liniar (care execută $s/2$ operații), dacă observăm că valoarea lui b este unic determinată de valoarea lui a ($b=s-a$).

```

#include <iostream.h>
int main()
{long int s, a, b, aux;
int k, cifrea[10], cifreb[10];
cout<<"s= "; cin>>s;
for (a=0; a<s/2; a++)
{b=s-a;
 //determinam multimea cifrelor lui a
 for (k=0; k<10; k++) cifrea[k]=0;
 aux=a;
 do {cifrea[aux%10]=1; aux/=10;} while (aux);
 //determinam multimea cifrelor lui b
 for (k=0; k<10; k++) cifreb[k]=0;
 aux=b;
 do {cifreb[aux%10]=1; aux/=10;} while (aux);
 //verificam daca cifrele sunt distincte
 for (k=0; k<10 && !(cifrea[k] == cifreb[k]); k++);
 if (k==10) cout<<a<<' '<<b<<endl;
}
return 0;
}

```

Observați că a variază numai până la $s/2$ pentru a nu genera de două ori aceeași pereche (de exemplu, și perechea 0 14, și perechea 14 0).

Repetiție

Se citește de la tastatură o succesiune de litere mici terminată cu caracterul punct. Să se afișeze pe ecran literele care se repetă.

Soluție

Vom citi succesiv caractere de la tastatură până la întâlnirea caracterului punct. Caracterele citite vor fi memorate în vectorul s, iar în variabila n vom reține numărul lor.

O primă idee ar fi să parcurgem vectorul s și pentru fiecare caracter din vector să verificăm dacă mai apare sau nu în vector pe o altă poziție și, dacă da, să îl afișăm.

```

#include <iostream.h>
#define NMax 100
int main()
{char s[NMax], c;
int n, i, j, serepeta=1;
n=0; //numarul de litere din secvența
do
{cin>>c;
if (c!='.') s[n++]=c; }
while (c!='.');
for (i=0; i<n; i++)
{serepeta=0;
for (j=0; j<i && !serepeta; j++)
if (s[i]==s[j]) {cout<<s[i]; serepeta=1;}
}
cout<<endl; return 0;
}

```

Acest program este greșit deoarece, în cazul în care există litere care se repetă de mai mult de două ori, ele vor fi afișate pe ecran de mai multe ori. Deci este obligatoriu să știm dacă o literă a mai fost sau nu afișată.

Ar trebui să utilizăm un vector uz cu 26 de componente (câte una pentru fiecare literă mică din alfabet), cu semnificația $uz[i]=1$, dacă a i-a literă din alfabet a mai fost afișată, și 0, în caz contrar.

Ideeia vectorului uz ar putea fi exploatată mai eficient. Am putea chiar de la citirea caracterelor să numărăm în uz de câte ori apare fiecare literă din alfabet în sir. Apoi să parcurgem vectorul uz și să afișăm numai literele pentru care numărul de apariții >1. Cu această idee am transformat un program greșit și ineficient (fiindcă execută aproxiimativ $n*(n-1)$ operații) într-un program corect și eficient (care execută $n+26$ operații).

```

#include <iostream.h>
int uz[26];
int main()
{char c;
int i;
do
{cin>>c;
if (c!='.') //numar o aparitie a literei c
uz[c-'a']++; }
while (c!='.');

```

```

for (i=0; i<26; i++)
    if (uz[i]>1) cout<<(char)(i+'a');
cout<<endl; return 0;
}

```

Eliminare

Se citește de la tastatură o secvență formată din maxim 100 de litere mici, până la întâlnirea caracterului punct. Dacă există în secvență citită litere alăturate egale, aceste litere vor fi eliminate. Dacă în urma eliminării se obțin din nou litere alăturate egale, se elimină și acestea, eliminările efectuându-se până când în secvență nu există litere alăturate egale.

De exemplu, să presupunem că am citit secvența aacbooobcaxa. La o primă parcurgere a secvenței, identificăm subsecvența aa și subsecvența ooo formată din litere consecutive egale. După eliminarea acestora, secvența devine cbbcaxa. S-a format o nouă secvență de litere consecutive egale, bb. După eliminarea acestei secvențe, obținem ccaxa. S-a format o nouă secvență de litere consecutive egale, cc, pe care o eliminăm și obținem axa. În acest moment procesul de eliminare se oprește, deoarece nu mai există litere consecutive egale.

Soluție

Vom căsi succesiv caractere de la tastatură până la întâlnirea caracterului punct. Caracterele căsite vor fi memorate în vectorul s, iar în variabila n vom reține numărul lor. Vom parcurge vectorul s pentru a identifica o pereche de caractere egale situate pe poziții consecutive. Dacă o astfel de pereche a fost identificată, reținem poziția de început a unei secvențe ce urmează și eliminăm și determinăm sfârșitul secvenței. Eliminăm apoi secvența identificată, prin deplasarea la stânga a tuturor elementelor din vectorul s situate după poziția de sfârșit a secvenței care se elimină, urmată de micșorarea numărului de elemente din vector cu lungimea secvenței eliminate. Procedeul de eliminare se repetă cât timp în vectorul s se produc schimbări.

```

#include <iostream.h>
#define NMax 100
int main()
{char s[NMax], c;
 int n, i, j, k, schimb=1;
 n=0; //numarul de litere din secventa
 do
 {cin>>c;
  if (c!='.') s[n++]=c;
  }
 while (c!='.');
 while (schimb)
 {for (schimb=i=0; i<n-1; )
  if (s[i]==s[i+1])
   //incepe o secvență de litere egale
  }
}

```

```

//determin sfârșitul acestei secvențe
for (j=i+1; j<n && s[j]==s[i]; j++);
//o elimin
for (k=j; k<n; k++) s[i+k-j]=s[k];
//actualizez numărul de elemente din secvența
n-=j-i;
schimb=1;
}
else i++; //trec mai departe
}
for (i=0; i<n; i++) cout<<s[i];
cout<<endl; return 0;
}

```

Permutare ciclică

Fie a un vector cu n componente întregi și p un număr natural. Numim permutare ciclică dreapta cu p pași operația prin care toate elementele vectorului sunt deplasate cu p poziții spre dreapta, ultimele p elemente din vector fiind „împins” circular pe primele p poziții.

De exemplu, să considerăm că vectorul a conține numerele naturale de la 0 la 7. După o deplasare ciclică dreapta cu 3 poziții, elementelor vectorului a vor fi 5, 6, 7, 0, 1, 2, 3, 4.

Scrieți un program care să execute o permutare ciclică dreapta cu p pași a vectorului a.

Soluție

O primă idee ar fi să executăm p permutări ciclice cu o poziție spre dreapta.

```

#include <iostream.h>
int main()
{int a[100], n, p, i, aux, j;
cout<<"n, p= "; cin>>n>>p;
cout<<"elementele vectorului: ";
for (i=0; i<n; i++) cin>>a[i];
for (i=1; i<=p; i++)
{aux=a[n-1];
 for (j=n-1; j>0; j--) a[j]=a[j-1];
 a[0]=aux;
}
for (i=0; i<n; i++) cout<<a[i]<<' '; cout<<endl;
return 0;
}

```

Acest algoritm efectuează p parcurgeri ale vectorului, deci p*n operații. O metodă rapidă de permutare ciclică dreapta cu p pași este:

- inversăm elementele vectorul din segmentul 0..n-p-1;
- inversăm elementele vectorul din segmentul n-p..n-1;
- inversăm întregul vector.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int a[100], n, p, i, aux, j;
cout<<"n, p= "; cin>>n>>p;
cout<<"elementele vectorului: ";
for (i=0; i<n; i++) cin>>a[i];
//inversam elementele vectorului de la 0 la n-p-1
for (i=0, j=n-p-1; i<j; i++, j--)
{ aux=a[i]; a[i]=a[j]; a[j]=aux;}
//inversam elementele vectorului de la n-p la n-1
for (i=n-p, j=n-1; i<j; i++, j--)
{ aux=a[i]; a[i]=a[j]; a[j]=aux;}
//inversam intreg vectorul
for (i=0, j=n-1; i<j; i++, j--)
{ aux=a[i]; a[i]=a[j]; a[j]=aux;}
for (i=0; i<n; i++) cout<<a[i]<<' '; cout<<endl;
return 0; }
```

Exercițiu

Modificați programul precedent astfel încât să execute o permutare ciclică stânga cu p pași. Numim permutare ciclică stânga cu p pași operația prin care toate elementele vectorului sunt deplasate cu p poziții spre stânga, primele p elemente din vector fiind „împins” circular pe ultimele p poziții.

Generarea mulțimii

Să considerăm mulțimea A constituită numai din elemente obținute după următoarele reguli:

1. $1 \in A$.
2. Dacă $x \in A$, atunci $2*x+1 \in A$.
3. Dacă $x \in A$, atunci $3*x+1 \in A$.

Scriți un program care să genereze cele mai mici n elemente ale mulțimii A .

Soluție

Vom genera în ordine crescătoare elementele mulțimii într-un vector A . Vom inițializa primul element al vectorului A cu 1. Plecând de la 1 putem genera elementele $2*1+1=3$ și $3*1+1=4$.

Deci, după primul pas, elementele vectorului A sunt $\{1, 3, 4\}$. Am marcat îngroșat ultimele elemente generate.

Aplicând regulile 2 și 3 pentru ultimele elemente generate, obținem elementele $2*3+1, 3*3+1, 2*4+1$ și $3*4+1$. Prin urmare, componenta vectorului A la pasul 2 devine $\{1, 3, 4, 7, 10, 9, 13\}$.

4. Tipuri structurate de date

La pasul următor aplicăm regulile 2 și 3 ultimelor elemente generate (cele marcate îngroșat) și obținem elementele $2*7+1, 3*7+1, 2*10+1, 3*10+1, 2*9+1, 3*9+1, 2*13+1, 3*13+1$. Vectorul A conține $\{1, 3, 4, 7, 10, 9, 13, 15, 22, 21, 31, 19, 28, 27, 40\}$.

La pasul x aplicăm regulile 2 și 3 ultimelor elemente generate la pasul $x-1$. Prin urmare, la pasul x se obțin 2^x elemente noi. Procedeul se repetă până când în vector obținem n elemente. Problema este că, generând elementele în acest mod, este posibil să obținem elemente care se repetă, prin urmare, ar trebui ca la fiecare element nou generat să verificăm dacă nu cumva există deja în vector. În al doilea rând, elementele generate nu sunt în ordine crescătoare. Deci la sfârșit trebuie să sortăm vectorul și apoi să îl afișăm:

Algoritmul prezentat mai sus este relativ dificil de implementat și, în plus, este și neficient (execută aproximativ n^2 operații).

O idee mai bună ar fi să generăm de la început elementele vectorului în ordine crescătoare. Pentru aceasta, la pasul x nu vom mai plasa în vector 2^x elemente, ci vom plasa un singur element (cel mai mic dintre cele care urmează să fie generate). Pentru a determina cel mai mic element dintre cele care urmează a fi generate nu este necesar să le determinăm pe toate, apoi să calculăm minimul. Este suficient să reținem permanent două elemente: următorul element generat pe baza regulii 2 și următorul element generat pe baza regulii 3. Minimul va fi selectat dintre aceste două elemente. Pentru aceasta vor fi necesari doi indici ($poz2$ și $poz3$) cu semnificația $poz2 =$ poziția următorului element pentru care se aplică regula 2, iar $poz3 =$ poziția următorului element pentru care se aplică regula 3.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, poz2, poz3, A[1000], i, min;
cout<<"n= "; cin>>n;
A[0]=1; poz2=poz3=0;
for (i=1; i<n; i++)
{min=2*A[poz2]+1;
 if (min>3*A[poz3]+1) min=3*A[poz3]+1;
 A[i]=min;
 if (min==2*A[poz2]+1) poz2++;
 if (min==3*A[poz3]+1) poz3++; }
for (i=0; i<n; i++) cout<<A[i]<<' '; cout<<endl;
return 0; }
```

Să urmărим execuția acestui algoritm pentru $n=7$:

Pas	poz2	poz3	Vectorul A	Explicație
0	0	0	{1}	Inițializăm vectorul A cu 1.
1	1	0	{1, 3}	Determinăm minimul dintre $2*A[poz2]+1=3$ și $3*A[poz3]+1=4$. Minimul este 3, îl plasăm în vectorul A și incrementăm poz2.

2	1	1	{1, 3, 4}	Determinăm minimul dintre $2 \cdot A[poz2] + 1 = 7$ și $3 \cdot A[poz3] + 1 = 4$. Minimul este 4, îl plasăm în vectorul A și incrementăm poz3.
3	2	1	{1, 3, 4, 7}	Determinăm minimul dintre $2 \cdot A[poz2] + 1 = 7$ și $3 \cdot A[poz3] + 1 = 9$. Minimul este 7, îl plasăm în vectorul A și incrementăm poz2.
4	3	1	{1, 3, 4, 7, 9}	Determinăm minimul dintre $2 \cdot A[poz2] + 1 = 9$ și $3 \cdot A[poz3] + 1 = 10$. Minimul este 9, îl plasăm în vectorul A și incrementăm poz2.
5	3	2	{1, 3, 4, 7, 9, 10}	Determinăm minimul dintre $2 \cdot A[poz2] + 1 = 13$ și $3 \cdot A[poz3] + 1 = 10$. Minimul este 10, îl plasăm în vectorul A și incrementăm poz3.
6	4	2	{1, 3, 4, 7, 9, 10, 13}	Determinăm minimul dintre $2 \cdot A[poz2] + 1 = 13$ și $3 \cdot A[poz3] + 1 = 25$. Minimul este 13, îl plasăm în vectorul A și incrementăm poz2.

Pentru $n=7$, nu am detectat cazul în care $2 \cdot A[poz2] + 1 = 3 \cdot A[poz3] + 1$. În acest caz, elementul se plasează în vector o singură dată, dar se incrementează atât poz2, cât și poz3.

Schema lui Horner

Fie $P(X) = p_0 \cdot X^n + p_1 \cdot X^{n-1} + \dots + p_{n-1} \cdot X + p_n$ un polinom de gradul n ($n \leq 100$) cu coeficienți reali. Scrieți un program care să calculeze cîțul și restul împărțirii polinomului $P(X)$ la $(X-a)$, unde a este un număr real dat.

Soluție

Vom reține coeficienții polinomului într-un vector, în ordinea descrescătoare a gradelor. Vom obține coeficienții cîțului și restul în același vector, parcurgând²⁶ vectorul începând cu poziția 1 (primul coeficient rămâne neschimbăt) și adăugând la fiecare coeficient precedentul său înmulțit cu a.

De exemplu, că considerăm polinomul de gradul 3 $P(X) = X^3 - 3X^2 + 1$ și $a=2$. Să urmărim pas cu pas execuția acestui algoritm:

Pas	Vectorul P	Explicație
0	1, -3, 0, 1	Inițializăm vectorul cu coeficienții polinomului în ordinea descrescătoare a gradelor.
1	1, -1, 0, 1	$P[1] = P[0] * a + P[1] = 1 * 2 - 3 = -1$
2	1, -1, -2, 1	$P[2] = P[1] * a + P[2] = -1 * 2 + 0 = -2$
3	1, -1, -2, -3	$P[3] = P[2] * a + P[3] = -2 * 2 + 1 = -3$

Observăm că $P[3]$ conține restul împărțirii polinomului la polinomul $(X-2)$, iar $(1, -1, -2)$ sunt coeficienții cîțului.

```
#include <iostream.h>
int main ()
{ float P[100], a;
  int n, i;
  cout << "n="; cin >> n; //citire
  for (i=0; i<=n; i++) {cout << "P" << i << "="; cin >> P[i];}
  cout << "a="; cin >> a; //aplic schema lui Horner
  P[0]=1;
  for (i=1; i<=n; i++) P[i]=P[i-1]*a+P[i];
  cout << "Coeficienții cîțului sunt "; //afisare
  for (i=0; i<n; i++) cout << P[i] << " ";
  cout << "\nRestul este " << P[n] << endl;
  return 0; }
```

Subsecvență de sumă maximă

Fie $x=(x_0, x_1, \dots, x_{n-1})$ o secvență de numere întregi, dintre care cel puțin un element este pozitiv. Să se determine o subsecvență de elemente consecutive $x_i, x_{i+1}, \dots, x_j$, astfel încât suma elementelor din subsecvență să fie maximă. De exemplu, pentru $x=(1, 10, 3, -5, 4, 2, -100, 30, 15, 25, -10, 40, 1000)$, subsecvența de sumă maximă începe la poziția 7, are lungimea 6, iar suma elementelor este 1100.

Soluția I

Considerăm toate subsecvențele de elemente consecutive, calculăm suma elementelor din subsecvență și reținem poziția de început și lungimea subsecvenței de sumă maximă.

```
#include <iostream.h>
int main ()
{int x[50], n, i, st, dr, poz, Lg, Sum, SMax;
  cout << "n="; cin >> n;
  for (i=0; i<n; i++) {cout << "x[" << i << "]="; cin >> x[i];}
  for (SMax=x[0], st=0; st<n; st++)
    for (dr=st; dr<n; dr++)
      for (Sum=0, i=st; i<=dr; i++) Sum += x[i];
      if (SMax<Sum) SMax=Sum, Lg=dr-st+1, poz=st;
  cout << "Poz= " << poz << " ; Lg= " << Lg << " ; Smax= " << SMax;
  return 0; }
```

Datorită celor trei cicluri for imbricate, algoritmul realizează un număr de operații comparabil (ca ordin de mărime) cu n^3 .

Soluția 2

Pentru a calcula suma elementelor din subsecvența de la st la dr , vom folosi suma deja calculată a elementelor de la st la $dr-1$. Secvența de instrucțiuni care rezolvă cerințele problemei devine:

```
for (SMax=x[0], st=0; st<n; st++)
    for (Sum=0, dr=st; dr<n; dr++)
        { Sum += x[dr];
          if (SMax < Sum) SMax=Sum, poz=st, Lg=dr-st+1; }
```

În acest caz, numărul de operații efectuate de algoritm este comparabil (ca ordin de mărime) cu n^2 . Spunem că algoritmul este *pătratic*.

Soluția 3

O dată cu parcurgerea vectorului x de la stânga la dreapta, se va memora suma maximă calculată până la momentul curent în variabila $SMax$. În variabila Sum este reținută suma elementelor subsecvenței curente. Elementul $x[i]$ va fi înglobat în subsecvență curentă dacă $Sum+x[i] \geq 0$. Dacă $Sum+x[i] < 0$, înglobarea lui $x[i]$ în orice subsecvență ar conduce la o subsecvență cu suma elementelor mai mică decât cea maximă până la momentul curent, prin urmare, $x[i]$ trebuie ignorat, iar noua subsecvență curentă va începe la poziția următoare. Mai exact, la pasul i : $Sum=\max\{Sum, 0\}+x[i]$; $SMax=\max\{SMax, Sum\}$. Secvența de instrucțiuni care rezolvă cerințele problemei devine:

```
for (SMax=Sum=x[0], st=poz=0, Lg=i=1; i<n; i++)
    if (Sum < 0) //noua subsecvență începe pe poziția i
        Sum = x[i], st=i;
    else //înglobez x[i] în subsecvența curentă
        { Sum += x[i];
          if (SMax<Sum) //subsecvența curentă este maximala
              SMax=Sum, poz=st, Lg=i-st+1; }
```

În acest caz, numărul de operații efectuate de algoritm este comparabil (ca ordin de mărime) cu n . Spunem că algoritmul a devenit *liniar*.

Cărți

Vasile joacă un joc foarte interesant. El are un pachet de N ($1 \leq N \leq 20000$) cărți de joc (numerotate distinct de la 1 la N). Cărțile din pachet sunt amestecate.

Vasile se uită la fiecare carte din pachet începând cu prima, până ajunge la cartea cu numărul 1, pe care o scoate din pachet. Apoi caută cartea cu numărul 2, cartea cu numărul 3 și.a.m.d. De fiecare dată începe căutarea de unde a rămas (de la cartea care urmează după ultima carte scoasă din pachet). De fiecare dată când ajunge la sfârșitul pachetului, Vasile bate din palme și reia căutarea de la începutul pachetului. Când ultima carte din pachet este eliminată, jocul se termină.

Scriți un program care să determine de câte ori bate din palme Vasile în timpul unui joc.

De exemplu, pentru $N=3$ și ordinea cărților 2, 1, 3 programul va afișa 1. Pentru $N=7$ și ordinea cărților 3, 6, 7, 1, 5, 4, 2 programul va afișa 3. Programul va citi datele din fișierul *carti.in* și va afișa rezultatul în fișierul *carti.out*.

Soluție

O primă idee ar fi să reținem într-un vector cărțile din pachet în ordinea în care acestea apar în pachet și să simulăm operațiile pe care le face Vasile, numărând de câte ori luăm de la capăt parcurgerea pachetului de cărți.

Această idee este mult prea costisitoare ca timp (în cazul cel mai defavorabil, adică atunci când cărțile sunt sortate descrescător, numărul de operații este comparabil ca ordin de mărime cu n^2).

O altă idee ar fi ca pentru fiecare carte x (de la 1 la N) să reținem în vectorul poz poziția sa în pachetul de cărți. Numărul de bătăi din palme este egal cu numărul de inversiuni din vectorul poz (numărul de elemente pentru care $poz[i] > poz[i+1]$). În acest mod, soluția a devenit liniară (numărul de operații este comparabil ca ordin de mărime cu n), esențial pentru valori mari ale lui n .

```
#include <iostream.h>
#define MAX_N 20000
int main()
{ int i, n, x, poz[MAX_N], rez=0;
  ifstream fin("carti.in");
  fin>>n;
  for (i = 0; i<n; i++)
    { fin>>x; poz[x-1]=i; }
  fin.close();
  for (i = 0; i<n-1; i++)
    if (poz[i] > poz[i+1]) rez++;
  ofstream fout("carti.out");
  fout<<rez<<endl;
  fout.close();
  return 0; }
```

Marcare

Numerele de la 1 la N sunt așezate în ordine crescătoare pe circumferința unui cerc, astfel încât N ajunge lângă 1. Începând cu numărul S ($1 \leq S \leq N$) se marchează numerele din K în K , în ordinea lor crescătoare, până când un număr este marcat de două ori ($1 \leq N, K \leq 1000$). Scriți un program care să determine numerele marcate în ordinea marcării lor, precum și câte numere au rămas nemarcate.

De exemplu, pentru $N=8$, $S=2$ și $K=5$, programul va afișa:

Numerele marcate în ordinea marcării lor: 2 3 4 1 6 3 8 5 7
Numarul de valori nemarcate: 0

Soluție

Problema se rezolvă matematic: la pasul i se marchează numărul $x = (s+i*k) \% n + n * ((s+i*k) \% n == 0)$.

Vom memora toate valorile marcate într-o mulțime. Pentru a testa eficient dacă un număr aparține mulțimii de numere marcate, vom implementa mulțimea valorilor marcate prin vector caracteristic.

Fie M o mulțime de numere naturale $\leq N$. Vectorul caracteristic corespunzător mulțimii M este un vector cu $N+1$ elemente având componentele 0 sau 1: $M[i] = 1$, dacă numărul i aparține mulțimii M , și 0, în caz contrar.

```
#include <iostream.h>
#define NMax 1001
int M[NMax];
int main()
{int n, s, k, i;
cout<<"n, s, k= "; cin>>n>>s>>k;
cout<<"Numerele marcate in ordinea marcarii lor: ";
for (i=0; M[(s+i*k)%n + n*((s+i*k)%n==0)]==0; i++)
    //scriu elementul care urmeaza sa fie marcat
    cout<<(s+i*k)%n + n*((s+i*k)%n==0)<<' ';
    //il retin in multimea de elemente marcate
    M[(s+i*k)%n + n*((s+i*k)%n==0)]=1;
cout<<endl<<"Numarul de valori nemarcate: "<<n-i<<endl;
return 0; }
```

Observație

Am declarat vectorul M global, pentru a fi automat inițializat cu 0 (ceea ce corespunde mulțimii vide).

Depozit

Considerăm un depozit cu n ($n \leq 1000$) camere, care conțin respectiv cantitățile de marfă $C_1, C_2, \dots, C_n$ (numere naturale). Scrieți un program care să determine un grup de camere cu proprietatea că suma cantităților de marfă pe care le conțin se poate împărti exact la cele n camioane care o transportă.

(Olimpiada Națională de Informatică, Iași, 1993)

Soluție

Problema este particulară: solicită determinarea unei submulțimi a unei mulțimi cu n elemente, divizibilă tot cu n . Vom construi sumele $S_1, S_2, \dots, S_n$ și resturile pe care acestea le dău prin împărțire la n astfel:

$$\begin{aligned} S_1 = C_1 &\Rightarrow R_1 = S_1 \% n \\ S_2 = C_1 + C_2 &\Rightarrow R_2 = S_2 \% n \\ \dots \\ S_i = C_1 + C_2 + \dots + C_i &\Rightarrow R_i = S_i \% n \\ \dots \\ S_n = C_1 + C_2 + \dots + C_n &\Rightarrow R_n = S_n \% n \end{aligned}$$

4. Tipuri structurate de date

Cazul I: Există un rest $R_i = 0$. În acest caz, suma S_i este divizibilă cu n , prin urmare camerele solicitate sunt $1, 2, \dots, i$.

Cazul II: Toate resturile sunt diferite de 0. Prin urmare $R_1, R_2, \dots, R_n$ sunt n resturi care iau valori în mulțimea $\{1, 2, \dots, n-1\}$. În mod obligatoriu există cel puțin două resturi egale: $R_i = R_j$ ($i < j$), adică S_i și S_j produc același rest la împărțirea cu $n \Rightarrow$ suma $S_j - S_i$ este divizibilă cu n , deci camerele solicitate sunt $i+1, i+2, \dots, j$.

Observații

1. Soluția nu este unică. Procedeul prezentat produce o soluție posibilă.
2. Rezolvarea se bazează pe *Principiul cutiei al lui Dirichlet*²⁷.

```
#include <iostream.h>
int main ()
{ int SR[100], n, i, j, k, c;
cout << "n="; cin >> n;
SR[0]=0; //calculez sumele de la citire
for (i=1; i<=n; i++)
    {cout << "C"<<i<< "="; cin >> c;
    SR[i]=SR[i-1]+c;}
for (i=1; i<=n; i++) SR[i]%=n; //calculez resturile
cout << "Solutia este " << endl;
for (i=1; i<=n; i++) //caut un rest = 0
    if (!SR[i])
        {for (k=1; k<=i; k++) cout << k << ' ';
        return 0;}
//cazul II, caut două resturi egale
for (i=1; i<n; i++)
    for (j=i+1; j<=n; j++)
        if (SR[i]==SR[j])
            {for (k=i+1; k<=j; k++) cout << k << ' ';
            return 0;}
return 0; }
```

Problema celebritatii

Numim celebritate o persoană care este cunoscută de toată lumea, dar nu cunoaște pe nimeni. Cunoscând relațiile dintr-o comunitate de n persoane ($n \leq 50$), se pune problema de a identifica în comunitate o celebritate, dacă aceasta există.

Soluție I

Reprezentăm relațiile din cadrul comunității ca o matrice pătratică cu n linii:

$a[i][j] = 1$, dacă persoana i cunoaște pe persoana j , și 0, în caz contrar.

27. Matematicianul Peter Gustav Lejeune Dirichlet a enunțat următorul principiu: Se consideră n obiecte care trebuie plasate în p cutii, unde $n > p^k$, $k \in \mathbb{N}^*$. Oricum am plasa obiectele, există o cutie care va conține $k+1$ obiecte.

O primă soluție ar fi să calculăm pentru fiecare persoană p din grup numărul de persoane pe care p le cunoaște (out) și numărul de persoane care cunosc persoana p (in). Dacă găsim o persoană pentru care $out=1$ și $in=n$, aceasta va fi celebritatea căutată (am presupus că orice persoană se cunoaște pe sine însăși).

```
#include <iostream.h>
int main()
{int a[100][100], n, i, j, in, out, p, celebritate=-1;
cout << "n="; cin >> n;
cout << "Introduceti matricea relatiilor!\n";
for (i=0; i<n; i++)
    for (j=0; j<n; j++) cin >> a[i][j];
for (p=0; p<n; p++)
    {for (in=out=j=0; j<n; j++)
        in+=a[j][p], out+=a[p][j];
     if (in==n && out==1) celebritate=p;}
if (celebritate<0) cout << "în grup nu există celebritati !";
else cout << celebritate+1 << " este o celebritate. ";
return 0;
}
```

Se poate observa cu ușurință că algoritmul este *pătratic* (numărul de operații efectuate de algoritm este comparabil ca ordin de mărime cu n^2).

Soluție 2

Puteți îmbunătățiți algoritmul făcând observația că, atunci când testăm relațiile dintre două persoane x și y , apar următoarele posibilități :

$a[x,y]=0$, și în acest caz y nu are nici o șansă să fie celebritate, sau

$a[x,y]=1$, și în acest caz x nu poate fi celebritate.

Deci la un test eliminăm o persoană care nu are șanse să fie celebritate. Efectuând succesiv $n-1$ teste, în final vom avea o singură persoană candidat la celebritate. Rămâne să calculăm numărul de persoane cunoscute și numărul de persoane care îl cunosc pe acest candidat, singura celebritate posibilă. Secvența de determinare a celebrității devine:

```
for (celebritate=0, i=1; i<n; i++)
    if (a[celebritate][i]) celebritate=i;
for (out=in=i=0; i<n; i++)
    in+=a[i][celebritate], out+=a[celebritate][i];
```

În acest caz, algoritmul a devenit *liniar* (numărul de operații efectuate de algoritm este comparabil ca ordin de mărime cu n).

Cadrane

Fie n un număr natural impar ($n \leq 100$). Să se construiască o matrice pătratică având n linii și n coloane după modelul din exemplul următor:

2	2	0	1	1
2	2	0	1	1
0	0	0	0	0
3	3	0	4	4
3	3	0	4	4

Soluție

Numărul n fiind impar, există o linie și o coloană „de mijloc”. Dacă vom numera liniile și coloanele de la 0 la $n-1$, linia, respectiv coloana din mijloc, are numărul $n/2$. Observăm din exemplu că toate elementele de pe linia, respectiv coloana „de mijloc”, au valoarea 0.

Puteți să ne imaginăm că elementul din mijlocul matricei (cel de coordonate $n/2$, $n/2$) ar fi centrul unui sistem de coordonate, linia $n/2$ fiind axa Ox , iar coloana $n/2$ fiind axa Oy . Observăm din exemplu că celelalte elemente ale matricei au valori egale cu numărul cadranelui în care se află.

```
#include <iostream.h>
#define NMax 100
int main()
{int a[NMax][NMax], n, i, j;
cout << "n="; cin >> n;
//completam linia n/2 cu 0
for (i=0; i<n; i++) a[n/2][i]=0;
//completam coloana n/2 cu 0
for (i=0; i<n; i++) a[i][n/2]=0;
//completam cadrul 1
for (i=0; i<n/2; i++)
    for (j=n/2+1; j<n; j++) a[i][j]=1;
//completam cadrul 2
for (i=0; i<n/2; i++)
    for (j=0; j<n/2; j++) a[i][j]=2;
//completam cadrul 3
for (i=n/2+1; i<n; i++)
    for (j=0; j<n/2; j++) a[i][j]=3;
//completam cadrul 4
for (i=n/2+1; i<n; i++)
    for (j=n/2+1; j<n; j++) a[i][j]=4;
//afisam matricea
for (i=0; i<n; i++)
    {for (j=0; j<n; j++) cout << a[i][j] << ' ';
     cout << endl;
    }
return 0;
}
```

Matrice

Fie n un număr natural impar ($n \leq 100$). Să se construiască o matrice pătratică având n linii și n coloane după modelul din exemplul următor:

0	1	1	1	0
2	0	1	0	4
2	2	0	4	4
2	0	3	0	4
0	3	3	3	0

Soluție

Din exemplu, observăm că toate elementele situate pe diagonala principală sau pe diagonala secundară sunt 0. Cele două diagonale împart matricea în patru zone. Zona 1 este constituită din elemente situate deasupra diagonalei principale și deasupra diagonalei secundare. Toate elementele din zona 1 au valoarea 1. Zona 2 este constituită din elemente situate sub diagonala principală și deasupra diagonalei secundare. Toate elementele din zona 2 au valoarea 2. Zona 3 este constituită din elemente situate sub diagonala principală și sub diagonala secundară. Toate elementele din zona 3 au valoarea 3. Zona 4 este constituită din elemente situate deasupra diagonalei principale și sub diagonala secundară. Toate elementele din zona 4 au valoarea 4.

```
#include <iostream.h>
#define NMax 100
int main()
{int a[NMax][NMax], n, i, j;
cout<<"n= "; cin>>n;
//completam diagonala principală cu 0
for (i=0; i<n; i++) a[i][i]=0;
//completam diagonala secundară cu 0
for (i=0; i<n; i++) a[i][n-i-1]=0;
//completam zona 1
for (i=0; i<n/2; i++)
    for (j=i+1; j<n-i-1; j++) a[i][j]=1;
//completam zona 2
for (j=0; j<n/2; j++)
    for (i=j+1; i<n-j-1; i++) a[i][j]=2;
//completam zona 3
for (i=n/2+1; i<n; i++)
    for (j=n-i; j<i; j++) a[i][j]=3;
//completam cadrul 4
for (j=n/2+1; j<n; j++)
    for (i=n-j; i<j; i++) a[i][j]=4;
//afisam matricea
for (i=0; i<n; i++)
    {for (j=0; j<n; j++) cout<<a[i][j]<<' ';
    cout<<endl;
}
return 0; }
```

Situație școlară

Profesorul diriginte dorește ca la sfârșitul anului școlar părinții să aibă o imagine clară asupra situației școlare a copilului lor, dar și a întregii clase.

Din catalogul clasei (memorat în fișierul catalog.in), dirigintele preia următoarele informații: numărul de elevi, numărul de obiecte de studiu, media anuală a fiecărui elev pentru fiecare obiect de studiu. Dacă un elev nu studiază o anumită disciplină (de exemplu, este scutit la educație fizică), media lui anuală la obiectul respectiv va fi 0 și nu va fi luată în calcul pentru determinarea mediei generale a elevului.

Profesorul diriginte trebuie să determine și să afișeze în fișierul situatie.out următoarele informații:

1. Media generală a fiecărui elev promovat (care nu are nici o medie mai mică decât 5).
2. Media generală a clasei.
3. Media generală a clasei pentru fiecare obiect de studiu.
4. Elevii premianți (identificați prin numărul lor de ordine din catalog).

Regulamentul de stabilire a premiilor este următorul:

- obține premiul I elevul cu media cea mai mare din clasă, medie care nu trebuie să fie mai mică de 9.50; dacă există mai mulți elevi cu medie maximă, toți obțin premiul I.
- obține premiul al II-lea elevul (sau elevii, în caz de egalitate) cu cea mai mare medie din clasă (exceptând elevii care au obținut premiul I), medie care nu trebuie să fie mai mică decât 9.00.
- obține premiul al III-lea elevul (sau elevii, în caz de egalitate) cu cea mai mare medie din clasă (exceptând elevii care au obținut premiul I și premiul al II-lea), medie care nu trebuie să fie mai mică decât 8.50.

Soluție

Vom memora datele din catalog într-o matrice C cu n linii, numerotate de la 1 la n (unde n este numărul de elevi din clasă), și m coloane, numerotate de la 1 la m (unde m este numărul de obiecte de studiu). Elementul de pe linia i și coloana j din matricea C reprezintă media anuală pe care elevul i a obținut-o la obiectul j.

Observați că linia 0 și coloana 0 din matrice nu sunt utilizate deocamdată. Vom utiliza coloana 0 pentru a reține mediile generale ale elevilor ($C[0][i]$ =media generală a elevului i), iar linia 0 o vom utiliza pentru a reține mediile generale pe obiecte ($C[0][j]$ =media clasei la obiectul j). Rămâne disponibil elementul de pe linia 0 și coloana 0 ($C[0][0]$) pentru a reține media generală a clasei.

Pentru a determina media generală a fiecărui elev trebuie să parcurgem fiecare linie a matricei și să calculăm media aritmetică a elementelor diferite de 0 de pe linia

respectivă. Pe parcursul acestui calcul verificăm și dacă elevul este promovat. Dacă vom descoperi o media mai mică decât 5, media generală a acestui elev va rămâne 0.

Pentru a determina media clasei pentru fiecare obiect trebuie să parcurgem fiecare coloană a matricei și să calculăm media aritmetică a elementelor diferite de 0 de pe linia respectivă.

Pentru a calcula media generală a clasei este suficient să facem media mediilor generale ale elevilor promovați (deci media elementelor nenule de pe coloana 0).

Pentru a determina premianții, determinăm max1, max2 și max3 (cele mai mari trei medii generale distințe), punând condiția suplimentară ca $\text{max1} \geq 9.50$ (în caz contrar, nu se acordă premiul I), $\text{max2} \geq 9.00$ (în caz contrar, nu se acordă premiul al II-lea), $\text{max3} \geq 8.50$ (în caz contrar, nu se acordă premiul al III-lea).

Dacă se acordă premiul I, vom parurge toți elevii și vom afișa pe cei care au media generală egală cu max1. În același mod procedăm și cu premiile al II-lea și al III-lea.

```
#include <fstream.h>
#include <iomanip.h>
int n, m;
double C[50][30];
int main()
{
    int i, j, nr, corigent;
    double s, max1, max2, max3;
    ifstream fin("Catalog.in");
    ofstream fout("Situatie.out");
    //citire
    fin>>n>>m;
    for (i=1; i<=n; i++)
        for (j=1; j<=m; j++) fin>>C[i][j];
    fin.close();
    //calculam mediile generale ale elevilor
    for (i=1; i<=n; i++)
    {
        s=0; nr=0; corigent=0;
        for (j=1; j<=m && !corigent; j++)
            if (C[i][j])
                if (C[i][j]<5) corigent =1;
                else (s+=C[i][j]; nr++);
        if (corigent) C[i][0]=0;
        else C[i][0]=s/nr;
    }
    //afisările se vor face cu două zecimale
    fout<<setprecision(2);
    //afisam mediile generale ale elevilor
    fout<<"Mediile generale ale elevilor:\n";
    for (i=1; i<=n; i++)
        fout<<"Media elevului "<<i<<" este "<<C[i][0]<<endl;
    fout<<endl;
}
```

```
//calculam mediile pe obiecte
for (i=1; i<=n; i++)
    for (s=0, nr=0, j=1; j<=m; j++)
        if (C[j][i])
            {s+=C[j][i]; nr++;}
        C[0][i]=s/nr;
//afisam mediile pe obiecte
fout<<"Mediile clasei pe obiecte:\n";
for (i=1; i<=n; i++)
    fout<<"Media la obiectul "<<i<<" e "<<C[0][i]<<endl;
//calculam media generală clasei
s=0; nr=0;
for (i=1; i<=n; i++)
    if (C[i][0]) {s+=C[i][0]; nr++;}
C[0][0]=s/nr;
fout<<"\nMedia generală a clasei este "<<C[0][0]<<endl;
//calculam max1, max2, max3
max1=max2=max3=0;
for (i=1; i<=n; i++)
    if (C[i][0]>max1)
        {max3=max2; max2=max1; max1=C[i][0];}
        if (C[i][0]<max1 && C[i][0]>max2)
            {max3=max2; max2=C[i][0];}
        if (C[i][0]<max2 && C[i][0]>max3) max3=C[i][0];
    }
if (max1>=9.50)
    //se acorda premiul I
    {fout<<"Se acorda Premiul I cu media "<<max1;
    fout<<" elevilor:\n";
    for (i=1; i<=n; i++)
        if (C[i][0]==max1) fout<<i<<' ';
    fout<<endl; }
else
    {fout<<"Nu se acorda Premiul I\n";
    max3=max2; max2=max1; }
if (max2>=9)
    //se acorda premiul al II-lea
    {fout<<"Se acorda Premiul al II-lea cu media "<<max2;
    fout<<" elevilor :\n";
    for (i=1; i<=n; i++)
        if (C[i][0]==max2) fout<<i<<' ';
    fout<<endl; }
else
    {fout<<"Nu se acorda Premiul al II-lea\n";
    max3=max2; }
if (max3>=8.50)
    //se acorda premiul al III-lea
    {fout<<"Se acorda Premiul al III-lea cu media "<<max3;
    fout<<" elevilor :\n";}
```

```

for (i=1; i<=n; i++)
    if (C[i][0]==max3)  fout<<i<<' ';
    fout<<endl;
}
else fout<<"Nu se acorda Premiul al III-lea\n";
fout<<endl<<max1<<' '<<max2<<' '<<max3<<endl;
fout.close(); return 0; }

```

Pseudodiagonale

Fie A o matrice cu n linii și m coloane ($1 \leq n < m \leq 100$) cu componente întregi. Nefiind pătratică, matricea A nu are diagonale, dar are pseudodiagonale principale și secundare, așa cum este ilustrat în exemplul următor:

a ₀₀	a ₀₁	a ₀₂	a ₀₃	a ₀₄
a ₁₀	a ₁₁	a ₁₂	a ₁₃	a ₁₄
a ₂₀	a ₂₁	a ₂₂	a ₂₃	a ₂₄

În exemplu am figurat o matrice cu 3 linii și 5 coloane. În această matrice sunt 3 pseudodiagonale principale (trasate cu linie continuă) și 3 pseudodiagonale secundare (trasate cu linie punctată).

Scrieți un program care să determine suma elementelor de pe fiecare pseudodiagonală principală și de pe fiecare pseudodiagonală secundară.

Soluție

Pentru a rezolva această problemă sunt câteva întrebări la care trebuie să răspundem:

1. Câte pseudodiagonale există într-o matrice cu n linii și m coloane, cu $n < m$?
2. Care este poziția de început și poziția de sfârșit pentru fiecare pseudodiagonală?
3. Care este relația dintre indicele de linie și cel de coloană pe fiecare pseudodiagonală?

Pentru a răspunde la aceste întrebări vom urmări într-un tabel variația poziției de început și a poziției de sfârșit pentru pseudodiagonale:

Pseudodiagonala	Linie început	Coloana început	Linie sfârșit	Coloana sfârșit
0	0	0	n-1	n-1
1	0	1	n-1	n
2	0	2	n-1	n+1
...				...
d	0	d	n-1	n+d-1
...				
ultima	0	m-n	n-1	m-1

Observații

1. Fiecare pseudodiagonală începe pe linia 0 și se termină pe linia n-1.
2. Pseudodiagonala 0 începe în coloana 0, pseudodiagonala 1 începe în coloana 1 etc. Prin urmare, coloana de început a unei pseudodiagonale este egală cu numărul pseudodiagonalei.
3. Interpretând geometric, observăm că o pseudodiagonală principală formează un unghi de 45° cu orizontală, deci este ipotenuza unui triunghi dreptunghic isoscel. Pentru a calcula coloana de sfârșit pentru fiecare pseudodiagonală, punem condiția de egalitate a catetelor.
4. Ultima pseudodiagonală se va termina în coloana m-1, deci (din condiția de triunghi dreptunghic isoscel) deducem că începe în coloana n-m. Am determinat astfel că numărul de pseudodiagonale este n-m+1.

Vom parcurge succesiv cele n-m+1 pseudodiagonale principale, calculând pentru fiecare pseudodiagonală suma elementelor.

Pentru a parcurge pseudodiagonala principală d, trebuie să determinăm relația care există între indicele de linie și cel de coloană pe această pseudodiagonala. În acest scop, vom urmări în tabelul următor variația indicei de linie în raport cu cel de coloană pe pseudodiagonala d:

Linie	0	1	2	...	i	...	n-1
Coloana	d	d+1	d+2		i+d		n+d-1

Observații

Când indicele de linie crește cu 1, indicele de coloană crește, de asemenea, cu 1. Prin urmare, diferența dintre indicele de coloană și indicele de linie este constantă: coloană-linie=d. Deducem relația: coloana=linie+d.

Raționamentul este analog pentru pseudodiagonalele secundare:

Pseudodiagonala	Linie început	Coloana început	Linie sfârșit	Coloana sfârșit
0	0	m-1	n-1	m-n
1	0	m-2	n-1	m-n-1
2	0	m-3	n-1	m-n-2
...				
d	0	m-d-1	n-1	m-n-d
...				
ultima	0	n-1	n-1	0

Observații

1. Fiecare pseudodiagonală secundară începe pe linia 0 și se termină pe linia n-1.
2. Pseudodiagonala secundară 0 începe în coloana m-1, pseudodiagonala 1 începe în coloana m-2 etc. Prin urmare, coloana de început a pseudodiagonalei secundare d este egală cu m-d+1.

3. Interpretând geometric, observăm că o pseudodiagonală secundară formează un unghi de 45° cu orizontală, deci este ipotenuza unui triunghi dreptunghic isoscel. Pentru a calcula coloana de sfârșit pentru fiecare pseudodiagonală, punem condiția de egalitate a catetelor.
4. Ultima pseudodiagonală se va termina în coloana 0, deci (din condiția de triunghi dreptunghic isoscel) deducem că începe în coloana $n-1$.

Vom parcurge succesiv cele $n-m+1$ pseudodiagonale secundare, calculând pentru fiecare pseudodiagonală secundară suma elementelor. Pentru a parcurge pseudodiagonala secundară d , trebuie să determinăm relația care există între indicele de linie și cel de coloană pe această pseudodiagonală. În acest scop, vom urmări în tabelul următor variația indicelui de linie în raport cu cel de coloană pe pseudodiagonala secundară d :

Linia	0	1	2	...	i	...	$n-1$
Coloana	$m-d-1$	$m-d-2$	$m-d-3$		$m-d-i-1$		$m-n-d$

Observații

Când indicele de linie crește cu 1, indicele de coloană scade cu 1. Prin urmare, suma dintre indicele de coloană și indicele de linie este constantă: coloana+linie= $m-d-1$. Deducem relația: coloana= $m-d-linie-1$.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, m, a[100][100], i, j, d, s;
cout<<"n= "; cin>>n;
cout<<"m= "; cin>>m;
cout<<"Introduceti elementele matricei, linie cu linie\n";
for (i=0; i<n; i++)
    for (j=0; j<m; j++) cin>>a[i][j];
//parcurgem pseudodiagonalele principale
for (d=0; d<m-n+1; d++)
{s=0; //suma elementelor de pe pseudodiagonala d
    for (i=0; i<n; i++)
        s+=a[i][i+d];
    cout<<"Suma elementelor de pe pseudodiagonala
    principala "<<d<<" este "<<s<<endl;
}
//parcurgem pseudodiagonalele secundare
for (d=0; d<m-n+1; d++)
{s=0; //suma elementelor de pe pseudodiagonala d
    for (i=0; i<n; i++)
        s+=a[i][m-d-i-1];
    cout<<"Suma elementelor de pe pseudodiagonala
    secundara "<<d<<" este "<<s<<endl;
}
return 0;
}
```

Exercițiu

Modificați programul precedent astfel încât să rezolve problema pentru cazul $n>m$.

Submulțimi cu sume egale

Fie n un număr natural nenul, $n \leq 50$. Scrieți un program care să determine n submulțimi disjuncte cu n elemente din mulțimea $\{1, 2, \dots, n^2\}$, submulțimi pentru care suma elementelor este aceeași.

Soluție

Problema pare deosebit de complexă. O primă idee, greu de implementat, este de a genera toate submulțimile de n elemente ale mulțimii $\{1, 2, \dots, n^2\}$, apoi de a alege n submulțimi disjuncte cu suma elementelor aceeași.

Pe lângă faptul că această idee este greu de implementat, este și inutilizabilă din punct de vedere practic, pentru că numărul de submulțimi este foarte mare.

Soluția se bazează pe o idee constructivă.

1. Plasăm în ordine elementele de la 1 la n^2 într-o matrice pătratică cu n linii și n coloane. De exemplu, pentru $n=4$ obținem:

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

2. Alegem ca primă submulțime elementele de pe diagonala principală $\{1, 6, 11, 16\}$. Suma elementelor din submulțime este $S=1+6+11+16=34$.
3. Pentru a construi cu ușurință celelalte $n-1$ submulțimi cu suma elementelor S , vom extinde matricea, copiind în continuare primele $n-1$ linii. Se obține astfel o matrice cu $2 \times n-1$ linii și n coloane. De exemplu, pentru $n=4$ obținem:

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

Această matrice are n pseudodiagonale principale. Multimile elementelor de pe oricare două pseudodiagonale sunt disjuncte, iar suma elementelor de pe fiecare pseudodiagonală este aceeași. Problema se reduce astfel la o problemă asemănătoare cu precedenta.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, m, a[101][51], i, j, d, nr=1;
cout<<"n= "; cin>>n;
m=2*n-1;
for (i=0; i<n; i++)
    for (j=0; j<n; j++) a[i][j]=a[i+n][j]=nr++;
//parcurgem pseudodiagonalele
for (d=0; d<n; d++)
    //afisez elementele de pe pseudodiagonala d
    cout<<"Submultimea "<<d+1<<": { ";
    for (j=0; j<n; j++) cout<<a[j+d][j]<<' ';
    cout<<"}\n";
return 0;}
```

Dreptunghi de sumă maximă

Fie A o matrice cu n linii și m coloane cu elemente întregi ($n, m \leq 50$). Să se determine o zonă dreptunghulară în această matrice pentru care suma elementelor din această zonă este maximă. În cazul în care există mai multe soluții, veți afișa o zonă de arie maximă.

Soluție

O zonă dreptunghulară din matrice este formată din elemente $A[i][j]$ cu proprietatea că $x_1 \leq i \leq x_2$ și $y_1 \leq j \leq y_2$. Pentru a identifica o zonă dreptunghulară din matrice este suficient să reținem (x_1, y_1) (coordonatele colțului din stânga-sus al zonei) și (x_2, y_2) (coordonatele colțului din dreapta-jos al zonei).

O primă idee ar fi să generăm toate zonele dreptunghiulare și, pentru fiecare zonă, să calculăm suma elementelor. Obținem astfel toate sumele posibile, dar reținem numai suma maximă.

```
#include <iostream.h>
int main()
{int n, m, a[100][100], i, j, x1,y1,x2,y2;
int smax, x1max, y1max, x2max, y2max, s;
cout<<"n, m= "; cin>>n>>m;
cout<<"Introduceti elementele matricei, linie cu linie\n";
for (i=1; i<=n; i++)
    for (j=1; j<=m; j++) cin>>a[i][j];
smax=a[0][0]; x1max=x2max=y1max=y2max=0;
for (x1=1; x1<=n; x1++)
    for (y1=1; y1<=m; y1++)
        /* calculez suma elementelor din dreptunghiul cu
        colțul stanga-sus (0,0) și colțul dreapta-jos (x1,y1) */
        for (i=1; i<=x1; i++)
            for (j=1; j<=y1; j++) s+=a[i][j];
        if (s>smax)
            smax=s; //retin suma maxima
        x1max=x1; y1max=y1; //si colturile
        x2max=x2; y2max=y2;
    }
cout<<"Suma maxima: "<<smax<<endl;
cout<<"Colțul stanga-sus: "<<x1max<<, "<<y1max<<endl;
cout<<"Colțul dreapta-jos: "<<x2max<<, "<<y2max<<endl;
return 0; }
```

4. Tipuri structurate de date

```
for (x2=x1; x2<=n; x2++)
    for (y2=y1; y2<=m; y2++)
    {
        /* calculez suma elementelor din
        dreptunghiul cu colțul stanga-sus (x1, y1)
        și colțul dreapta-jos (x2, y2) */
        for (s=0, i=x1; i<=x2; i++)
            for (j=y1; j<=y2; j++) s+=a[i][j];
        if (s>smax)
            smax=s; //retin suma maxima
        x1max=x1; y1max=y1; //si colturile
        x2max=x2; y2max=y2;
    }
    cout<<"Suma maxima: "<<smax<<endl;
    cout<<"Colțul stanga-sus: "<<x1max<<, "<<y1max<<endl;
    cout<<"Colțul dreapta-jos: "<<x2max<<, "<<y2max<<endl;
return 0; }
```

Acesta este cel mai simplu, dar totodată și cel mai neficient algoritm la care ne-am fi putut gândi. Numărul de operații este aproximativ $(n \cdot m)^3$.

O idee mai eficientă, dar care necesită spațiu de memorie suplimentar este de a calcula și memora într-o matrice auxiliară sumele din toate dreptunghiurile care au colțul din stânga-sus (1, 1) și colțul din dreapta-jos (x, y).

Suma elementelor din orice alt dreptunghi se poate determina pe baza informațiilor din matricea sum. Mai exact, pentru a determina suma elementelor din dreptunghiul cu colțul stânga-sus (x_1, y_1) și cel din dreapta-jos (x_2, y_2) , formula de calcul este:

$$\text{sum}[x_2][y_2] - \text{sum}[x_2][y_1-1] - \text{sum}[x_1-1][y_2] + \text{sum}[x_1-1][y_1-1]$$

```
#include <iostream.h>
int sum[100][100];
int main()
{int n, m, a[100][100], i, j, x1,y1,x2,y2;
int smax, x1max, y1max, x2max, y2max, s;
cout<<"n, m= "; cin>>n>>m;
cout<<"Introduceti elementele matricei, linie cu linie\n";
for (i=1; i<=n; i++) for (j=1; j<=m; j++) cin>>a[i][j];
smax=a[0][0]; x1max=x2max=y1max=y2max=0;
for (x1=1; x1<=n; x1++)
    for (y1=1; y1<=m; y1++)
        /* calculez suma elementelor din dreptunghiul cu
        colțul stanga-sus (0,0) și colțul dreapta-jos (x1,y1) */
        for (i=1; i<=x1; i++)
            for (j=1; j<=y1; j++) sum[x1][y1]+=a[i][j];
        if (s>smax)
            smax=s; //retin suma maxima
        x1max=x1; y1max=y1; //si colturile
        x2max=x2; y2max=y2;
    }
cout<<"Suma maxima: "<<smax<<endl;
cout<<"Colțul stanga-sus: "<<x1max<<, "<<y1max<<endl;
cout<<"Colțul dreapta-jos: "<<x2max<<, "<<y2max<<endl;
return 0; }
```

```

for (x1=1; x1<=n; x1++)
    for (y1=1; y1<=m; y1++)
        for (x2=x1; x2<=n; x2++)
            for (y2=y1; y2<=m; y2++)
                {s=sum[x2][y2]-sum[x1-1][y2]-
                 sum[x2][y1-1]+sum[x1-1][y1-1];
                if (s>smax)
                    {smax=s;
                     x1max=x1; y1max=y1;
                     x2max=x2; y2max=y2;}
                else
                    if (s==smax &&
                        (x2-x1+1)*(y2-y1+1)>
                        (x2max-x1max+1)*(y2max-y1max+1))
                        {x1max=x1; y1max=y1;
                         x2max=x2; y2max=y2;}
            }
cout<<"Suma maxima: "<<smax<<endl;
cout<<"Colțul stanga-sus: "<<x1max<<, "<<y1max<<endl;
cout<<"Colțul dreapta-jos: "<<x2max<<, "<<y2max<<endl;
return 0;
}

```

Complexitatea algoritmului în acest caz este de $(n \cdot m)^2$. Există și algoritmi mai performanți de rezolvare a acestei probleme, dar îi vom studia ulterior.

Secvențe

Fie A o secvență formată din N valori distincte, cuprinse între 1 și N, date într-o ordine oarecare. Definim secvența B astfel: $B[k]=1$ dacă și numai dacă primele k valori din secvența A sunt numai numere distincte din mulțimea $\{1, 2, \dots, k\}$ într-o ordine oarecare; în caz contrar, $B[k]=0$.

Dată fiind secvența B și câteva elemente din secvența A, scrieți un program care să reconstituie secvența A.

Date de intrare

Fișierul de intrare secv.in conține:

- pe prima linie, două numere naturale N și M;
- pe cea de-a doua linie, elementele secvenței B, separate prin spații;
- pe fiecare dintre următoarele M linii, informații despre elementele cunoscute din secvența A sub forma a două numere naturale X și Y cu semnificația „al X-lea element din secvența A este Y”.

Date de ieșire

Fișierul de ieșire secv.out conține o singură linie pe care sunt afișate elementele secvenței A separate prin câte un spațiu. Dacă nu există soluție, se va afișa în fișierul de ieșire mesajul IMPOSSIBIL.

Restricții

- $1 \leq N \leq 10000$
- $0 \leq M \leq N$
- informațiile din fișierul de intrare nu sunt contradictorii;
- datele de pe aceeași linie din fișiere sunt separate prin spații;
- soluția nu este în mod necesar unică.

Exemple

secv.in	secv.out	secv.in	secv.out
8 3	IMPOSSIBIL	7 2	2 4 3 1 6 7 5
0 0 0 1 0 0 1 1		0 0 0 1 0 0 1	
1 2		1 2	
5 6		5 6	
2 7			

(Olimpiada Municipală de Informatică, clasa a IX-a, Iași, 2003)

Soluție

Vom utiliza un vector sol cu N componente în care încercăm să reconstituim secvența A. Chiar de la citire vom plasa în vectorul sol cele M elemente pentru care sunt cunoscute pozițiile. De asemenea, vom utiliza un vector stiu, cu semnificația $stiu[i]=1$, dacă elementul i este deja plasat în vectorul sol, și 0, în caz contrar. La fiecare pas vom căuta un 1 în vectorul B. Segmentul din secvența A care ține de la precedentul 1 (sau de la începutul vectorului) până la acest 1 trebuie să conțină toate valorile întregi din intervalul dintre aceste două poziții. O parte dintre aceste valori sunt deja fixate, celelalte le plasăm în orice ordine dorim.

```

#include <iostream.h>
#define INFIL "secv.in"
#define OUTFILE "secv.out"
#define MAXN 10000
int b[MAXN+1], sol[MAXN+1], stiu[MAXN+1];
int n, M;
int main ()
{
    int i, temp, templ, max;
    //citire
    ifstream fin(INFILE);
    fin>>n>>M;
    for (i=1; i<=n; i++) fin>>b[i];
    for (i=0; i<M; i++)
        {fin>>temp>>templ;
         sol[temp]=templ; stiu[templ]=1;}
    fin.close();
    int curent=1, inceput, w, j, ok=1;
    while (curent<=n && ok)
        {inceput=curent;
         while (!b[inceput] && curent<=n) curent++;}

```

```

if (current>n) ok=0;
/*secventa de la inceput la current este o permutare
a valorilor de la inceput la current*/
for (w=inceput, j=current; j>=inceput; j--)
    if (!stiu[j])
        {while (sol[w]) w++;
         sol[w]=j; }
    current++;
}
ofstream fout(OUTFILE);
if (!ok) fout<<"IMPOSSIBIL\n";
else
{ //verific
    for (max=0, i=1; i<=n && ok; i++)
        {if (sol[i]>max) max=sol[i];
         if (b[i] && max!=i) ok=0;
         if (!b[i] && max==i) ok=0; }
    if (!ok) fout<<"IMPOSSIBIL\n";
    else
        {for (i=1; i<n; i++) fout<<sol[i]<<' ';
         fout<<sol[n]<<endl; }
}
fout.close(); return 0;

```

Problema spectacolelor

Managerul artistic al unui festival trebuie să selecteze o mulțime cât mai amplă de spectacole ce pot fi jucate în singura sală pe care o are la dispoziție. Știind că i s-au propus $n \leq 100$ spectacole și pentru fiecare spectacol i i-a fost anunțat intervalul în care se poate desfășura $[s_i, f_i]$ (s_i reprezintă ora și minutul de început, iar f_i ora și minutul de final al spectacolului i), scrieți un program care să permită spectatorilor vizionarea unui număr cât mai mare de spectacole. De exemplu, dacă vom cíti $n=5$ și următorii timpi:

```

12 30 16 30
15 0 18 0
10 0 18 30
18 0 20 45
12 15 13 0

```

Spectacolele selectate sunt: 5 2 4.

Soluție

Ordonăm spectacolele crescător după ora de final. Selectăm inițial primul spectacol (deci cel care se termină cel mai devreme). La fiecare pas selectăm primul spectacol neselectat care nu se suprapune cu cele deja selectate (deci care începe după ce se termină ultimul spectacol selectat).

```

#include <iostream.h>
int inceput[100], sfarsit[100], nr[100];
int main()
{int n, i, h, m, schimb, ultim, aux;
cout << "n= "; cin >> n; //citire
cout<<"Introduceti inceputul si sfarsitul spectacolelor";
for (i=0; i<n; i++)
    {nr[i]=i+1; //transform timpul in minute
     cin>>h>>m; inceput[i]=h*60+m;
     cin>>h>>m; sfarsit[i]=h*60+m; }
//ordonez spectacolele crescator după ora de final
do
{schimb=0;
    for (i=0; i<n-1; i++)
        if (sfarsit[nr[i]]>sfarsit[nr[i+1]])
            {aux=nr[i]; nr[i]=nr[i+1]; nr[i+1]=aux; schimb=1; }
    }
while (schimb);
cout << "Spectacolele selectate sunt:\n"<<nr[0]<<' ';
for (ultim=0, i=1; i<n; i++)
    if (inceput[nr[i]]>=sfarsit[nr[ultim]])
        {cout <<nr[i]<<' '; ultim=i; }
cout<<endl;
return 0;
}

```

Pentru rezolvarea acestei probleme am utilizat o metodă de programare importantă, denumită *Greedy*. În general, metoda *Greedy* se aplică problemelor de optimizare. Specificul acestei metode constă în faptul că se construiește soluția optimă pas cu pas, la fiecare pas fiind selectat (sau „înghițit”) în soluție elementul care pare „cel mai bun” la momentul respectiv, în speranța că această alegeră locală va conduce la optimul global.

Algoritmii *Greedy* sunt foarte eficienți, dar nu conduc în mod necesar la o soluție optimă. Și nici nu este posibilă formularea unui criteriu general conform căruia să putem stabili exact dacă metoda *Greedy* rezolvă sau nu o anumită problemă de optimizare. Din acest motiv, orice algoritm *Greedy* trebuie însoțit de o demonstrație a corectitudinii sale²⁸. Demonstrația faptului că o anumită problemă are proprietatea alegării *Greedy* se face de obicei prin inducție matematică.

Problema rucsacului

Un hoț neprevăzător are la dispoziție un singur rucsac cu care poate transporta o greutate maximă G_{max} . Hoțul are de ales din $n \leq 50$ obiecte și, evident, intenționează să obțină un câștig maxim în urma singurului transport pe care îl poate face. Cunoscând

28. Demonstrația depășește nivelul de cunoștințe ai unui elev de clasa a IX-a.

pentru fiecare obiect i greutatea g_i și câștigul c_i pe care hoțul îl-ar obține transportând obiectul respectiv în întregime, scrieți un program care să determine o încărcare optimă a rucsacului, în ipoteza că hoțul poate încărca în rucsac orice parte dintr-un obiect. De exemplu, pentru $n=5$, $GMax=100$ și câștigurile-greutățile următoare:

(1000 120) (500 20) (400 200) (1000 100) (25 1), se va afișa pe ecran:

2	100.00%
4	79.00%
5	100.00%

Soluție

Vom reprezenta o soluție a problemei ca un vector x cu n componente, în care reținem pentru fiecare obiect fractiunea încărcată în rucsac de hoț. Deci vectorul x trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

1. $x_i \in [0, 1], \forall i \in \{1, 2, \dots, n\}$;
2. $g_1 \cdot x_1 + g_2 \cdot x_2 + \dots + g_n \cdot x_n \leq Gmax$;
3. $f(x) = c_1 \cdot x_1 + c_2 \cdot x_2 + \dots + c_n \cdot x_n$ este maximă.

Ordonăm obiectele descrescător după câștigul pe unitatea de greutate (valoare care constituie o măsură a eficienței transportării obiectelor). Cât timp este posibil (în rucsac), selectăm obiectele în întregime. Completăm rucsacul cu un fragment din următorul obiect ce nu a fost selectat.

```
#include <iostream.h>
int o[50]; //ordinea obiectelor
float c[100], g[100], x[100], Gr, GMax;
int n;
int main()
{int i, schimb, aux;
cout << "n= "; cin >> n; //citire
cout << "GMax= "; cin >> GMax;
cout << "Câștigul și greutatea pt. fiecare obiect\n";
for (i=0; i<n; i++)
    {o[i]=i; cin >> c[i]>>g[i];}
//ordonez obiectele descrescator dupa castigul unitar
do
{
    schimb=0;
    for (i=0; i<n-1; i++)
        if (c[o[i]]/g[o[i]]<c[o[i+1]]/g[o[i+1]])
            {aux=o[i]; o[i]=o[i+1]; o[i+1]=aux; schimb=1;}
    } while (schimb);
    for (i=0, Gr=GMax; i<n && Gr>g[o[i]]; i++)
        {x[o[i]]=1; Gr=g[o[i]];}
if (i<n) x[o[i]]=Gr/g[o[i]];
cout << "Obiectele selectate sunt:\n";
for (i=0; i<n; i++)
    if (x[i]) cout << i+1 << ' ' << x[i] * 100 << '%' << endl;
return 0; }
```

Observație

Am aplicat tot o strategie de tip *Greedy*. Se poate demonstra corectitudinea acestui algoritm în condițiile în care putem încărca în rucsac orice parte a unui obiect. Pentru cazul în care hoțul poate încărca un obiect doar în întregime (varianta discretă a problemei rucsacului), algoritmul *Greedy* nu mai funcționează. De exemplu, pentru $n=3$, $Gmax=10$, $g=(8, 6, 4)$, $c=(8, 6, 4)$, algoritmul *Greedy* va obține soluția $x=(1, 0, 0)$, pentru care câștigul obținut în urma transportului este 8. Soluția optimă este $x=(0, 1, 1)$, pentru care se obține câștigul 10.

Generare de submulțimi

Fie n un număr natural nenul. Să se genereze toate submulțimile multimii $\{0, 1, \dots, n-1\}$.

Soluție

Vom reprezenta submulțimile prin vector caracteristic (un vector S cu n componente 0 sau 1, având semnificația $S[i]=1$, dacă i aparține submulțimii, și 0, în caz contrar). Problema se reduce astfel la generarea tuturor secvențelor binare de lungime n . Pentru a rezolva această problemă vom utiliza un algoritm de tip succesor. Mai exact, un astfel de algoritm funcționează astfel:

Pas 1. Se inițializează soluția cu cea mai mică configurație posibilă (în cazul nostru, inițializăm vectorul S cu 0, ceea ce corespunde mulțimii vide).

Pas 2. Cât timp este posibil (există succesor), se execută:

- se afișează configurația curentă;
- se generează configurația următoare (în cazul nostru, vom considera că elementele vectorului reprezintă cifrele unui număr scris în baza 2, la care vom aduna 1).

```
#include <fstream.h>
#define NMax 100
int main()
{int n, S[NMax], i, gata=0;
ofstream fout("subm.out");
cout << "n= "; cin >> n;
for (i=0; i<n; i++) S[i]=0; //initializare
while (!gata)
    { //afisam configuratia curenta
        for (i=0; i<n; i++) if (S[i]) fout << i << ' ';
        fout << endl;
        //generam configuratia urmatoare prin adunare binara
        for (i=0; i<n && S[i]; i++) S[i]=0;
        if (i==n) gata=1; /* este ultima configuratie */
        else S[i]=1; }
fout.close();
return 0; }
```

Generare elemente produs cartezian

Fie n un număr natural ($n > 1$) și $L = \{l_1, l_2, \dots, l_n\}$ o mulțime de n numere naturale nenule. Să se determine în ordine lexicografică²⁹ toate elementele produsului cartezian $\{1, 2, \dots, l_1\} \times \{1, 2, \dots, l_2\} \times \dots \times \{1, 2, \dots, l_n\}$.

De exemplu, pentru $n=3$ și $L=\{2, 3, 2\}$, elementele produsului cartezian sunt: $(1,1,1), (1,1,2), (1,2,1), (1,2,2), (1,3,1), (1,3,2), (2,1,1), (2,1,2), (2,2,1), (2,2,2), (2,3,1), (2,3,2)$. Observați că produsul cartezian are $l_1 * l_2 * \dots * l_n$ elemente.

Soluție

Vom reprezenta un element al produsului cartezian ca un vector E cu n elemente, unde $E[i] \in \{1, 2, \dots, l_i\}$.

Pentru a genera toate elementele produsului cartezian în ordine lexicografică, vom aplica tot un algoritm de tip succesor:

Pas 1. Inițializăm vectorul E cu 1 (cel mai mic element al produsului cartezian, din punct de vedere lexicografic).

Pas 2. Cât timp este posibil (mai există succesor),

- afișăm elementul curent;
- generăm elementul următor; în acest scop, căutăm prima componentă (începând din dreapta către stânga) care poate fi mărită (adică $E[i] < L[i]$); dacă găsim o astfel de componentă, o mărim și repunem pe 1 toate componentele următoare; dacă nu găsim o astfel de componentă, deducem că generarea s-a încheiat, acesta a fost cel mai mare element din punct de vedere lexicografic.

```
#include <iostream.h>
#define NMax 100
int main()
{int n, L[NMax], E[NMax], i, gata=0;
ofstream fout("pc.out");
//citire si initializare
cout<<"n= "; cin>>n;
for (i=0; i<n; i++) {cin>>L[i]; E[i]=1;}
while (!gata)
    { //afisam configuratia curenta
        for (i=0; i<n; i++) fout<<E[i]<<' '; fout<<endl;
    //generam configuratia urmatoare
    for (i=n-1; i>=0 && E[i]==L[i]; i--) E[i]=1;
    if (i<0) /* acesta a fost ultima configuratie */
        gata=1;
    else E[i]++;
}
fout.close(); return 0;
}
```

29. Fie $x = (x_1, x_2, \dots, x_n)$ și $y = (y_1, y_2, \dots, y_m)$. Spunem că x precedă pe y din punct de vedere lexicografic dacă există k astfel încât $x_i=y_i$, pentru orice $i < k$ și $x_k < y_k$ sau $k > n$.

Expresie

Se dă un sir de n numere naturale nenule $x_1, x_2, \dots, x_n$ și un număr natural m .

Scripteți un program care să verifice dacă valoarea expresiei $\sqrt[m]{x_1 x_2 \dots x_n}$ este un număr natural. În caz afirmativ, să se afișeze acest număr descompus în factori primi.

Date de intrare

În fișierul exp.in se află pe prima linie m , pe linia a doua n , iar pe linia a treia numerele $x_1, x_2, \dots, x_n$ separate între ele prin câte un spațiu.

Date de ieșire

În fișierul exp.out se va scrie pe prima linie cifra 0, dacă valoarea expresiei nu este un număr natural, respectiv 1, dacă este un număr natural. Dacă valoarea expresiei este un număr natural, pe următoarele linii se vor scrie perechi de forma p^e (p este factor prim care apare în descompunere la puterea $e \geq 1$). Aceste perechi se vor scrie în ordine crescătoare după primul număr (adică p).

Restrictions

- n – număr natural nenul < 5000
- x_i – număr natural nenul < 30000 , $i \in \{1, 2, \dots, n\}$

Exemple

exp.in	exp.out	exp.in	exp.out
2	0	2	
4		4	
32 81 100 19		32 81 100 18	

(Olimpiada Județeană de Informatică, 2004, clasa a IX-a)

Soluție

Numărul de valori fiind mare, nu putem calcula produsul $x_1 * x_2 * \dots * x_n$ deoarece ar depăși, cu siguranță, valoarea maximă ce poate fi reprezentată folosind tipurile întregi ale limbajului.

Prin urmare, vom adopta o altă strategie: determinăm descompunerea în factori primi a acestui produs, fără a calcula produsul.

Pentru aceasta, descompunem în factori primi fiecare valoare x_i pe care o citim. Pentru a lucra eficient cu descompunerile în factori primi, vom considera un vector fp cu maxim 30000 de componente (30000 fiind valoarea maximă pe care o poate lua oricare număr dintre cele date). Dacă i este număr prim, $fp[i]$ va reprezenta multiplicitatea factorului prim i în produsul $x_1 * x_2 * \dots * x_n$; dacă i nu este număr prim, $fp[i]$ rămâne 0.

Condiția ca expresia din enunțul problemei să fie un număr natural este ca toți factorii primi care intervin în produs să aibă multiplicitățile divizibile cu m (mai exact, toate componentele vectorului fp să fie divizibile cu m).

```
#include <fstream.h>
unsigned int fp[30000];
int main ()
{ifstream fin("exp.in");
ofstream fout("exp.out");
int n, m, x, i, d;
//citire
fin >> m >> n;
for (i=0; i<n; i++)
{
    fin>>x;
    //descompun pe x in factori primi
    for (d=2; x>1; d++)
        while (!(x%d))
            { fp[d]++; x/=d; }
}
/* verific daca toti factorii primi au multiplicitatatile
divizibile cu m */
for (i=2; i<30000 && !(fp[i]%m); i++);
if (i<30000)
    /* exista cel putin un factor prim pentru care
multiplicitatea nu este divizibila cu m, deci
rezultatul expresiei nu este numar natural */
fout << 0 << '\n';
else
{
fout<<i<<'\n';
for (i=2;i<30000; i++)
    if (fp[i])
        fout<<i<<' '<<fp[i]/m<<'\n';
}
fout.close(); return 0; }
```

Reactivi

Într-un laborator de analize chimice se utilizează N reactivi. Se știe că, pentru a evita accidentele sau deprecierea reactivilor, aceștia trebuie să fie stocați în condiții de mediu speciale. Mai exact, pentru fiecare reactiv x se precizează intervalul $[min_x, max_x]$ în care trebuie să se încadreze temperatura de stocare a acestuia. Reactivii vor fi plasați în frigidere. Orice frigider are un dispozitiv cu ajutorul căruia putem stabili temperatura (constantă) ce va fi în interiorul aceluia (exprimată într-un număr întreg de grade Celsius).

Scrieți un program care să determine numărul minim de frigidere necesare pentru stocarea reactivilor chimici.

Date de intrare

Fișierul de intrare react.in conține:

- pe prima linie, numărul natural N , care reprezintă numărul de reactivi;
- pe fiecare dintre următoarele N linii se află min max (două numere întregi separate printr-un spațiu); numerele de pe linia $x+1$ reprezintă temperatura minimă, respectiv temperatura maximă de stocare a reactivului x .

Date de ieșire

Fișierul de ieșire react.out va conține o singură linie pe care este scris numărul minim de frigidere necesar.

Restricții

- $1 \leq N \leq 8000$;
- $-100 \leq min_x \leq max_x \leq 100$ (numere întregi, reprezentând grade Celsius), pentru orice x de la 1 la N ;
- un frigider poate conține un număr nelimitat de reactivi.

Exemple

react.in	react.out	react.in	react.out	react.in	react.out
3	2	4	3	5	2
-10 10		2 5		-10 10	
-2 5		5 7		10 12	
20 50		10 20		-20 10	
		30 40		7 10	
				7 8	

(Olimpiada Județeană de Informatică, 2004, clasa a IX-a)

Soluție

Intervalele de temperatură pot fi considerate segmente de dreaptă. Problema cere, de fapt, determinarea unui număr minim de puncte, astfel încât orice segment să conțină cel puțin unul dintre punctele determinate.

Vom sorta, în primul rând, intervalele de temperatură crescător după temperatură minimă și descrescător după temperatură maximă.

Deschidem un frigider și plasăm primul reactiv în acest frigider. Pentru frigidul curent reținem temperatura minimă și temperatura maximă (intervalul de temperatură în care poate fi setat).

Parcurgem succesiv reactivii (în ordine) și pentru fiecare reactiv verificăm dacă el poate fi plasat în frigidul curent (pentru aceasta, trebuie ca intersecția dintre intervalul de temperatură al frigidului și intervalul de temperatură al reactivului să fie nevidă). Dacă da, plasăm acest reactiv în frigidul curent (actualizând corespunzător

intervalul de temperatură al frigiderului). În caz contrar, deschidem un nou frigider (intervalul de temperatură al acestui frigider va fi intervalul reactivului plasat în el).

```
#include <fstream.h>
ifstream fin("react.in");
ofstream fout("react.out");
int N;
int ti[8000], tf[8000];
/*ti[i]=temperatura minima pentru reactivul i
   tf[i]=temperatura maxima pentru reactivul i */
int main ()
{int nf, poz, miny, maxx, max, i, j, icx, icy;
 //citire
 fin>>N;
 for (i=0;i<N;i++) fin>>ti[i]>>tf[i];
 fin.close();
 //sortare prin selectia maximului
 for (i=N-1; i>0; i--)
 {for (poz=i, j=0; j<i; j++)
    if (ti[j]>ti[poz] ||
        ti[j]==ti[poz] && tf[j]<tf[poz]) poz=j;
    max=ti[poz];ti[poz]=ti[i]; ti[i]=max;
    max=tf[poz];tf[poz]=tf[i]; tf[i]=max; }
 /* deschidem un frigider si plasam primul reactiv
icx=temperatura minima de functionare a frigiderului curent
icy=temperatura maxima de functionare a frigiderului curent
nf=numarul de frigidere deschise */
 nf=1; icx=ti[0]; icy=tf[0];
 //parcug celelalte reactivi in ordine
 for (i=1; i<N; i++)
 {
 /* verificam daca intervalul curent icx, icy se
intersecteaza
 cu intervalul de temperatura al reactivului i */
 * miny=icy;if (miny>tf[i]) miny=tf[i];
 maxx=icx;if (maxx<ti[i]) maxx=ti[i];
 if (maxx <= miny)
 //actualizez intervalul de temperatura
 {icx=maxx;icy=miny;}
 else //deschid un nou frigider
 {nf++;
 icx=ti[i];icy=tf[i]; }
}.
fout<<nf<<'\n';
fout.close(); return 0;}
```

Furnici

Una dintre cele mai importante funcții din colonia de furnici este cea de ofițer de circulație. Motivul este că în mușuroiul de furnici există un tunel foarte îngust, astfel încât prin tunel nu pot să treacă două furnici una pe lângă alta. Din fericire, în tunel există niște locuri speciale, unde furnicile pot sta și pot aștepta până trec alte furnici. Furnicile pot trece una pe lângă alta fără nici o problemă la capetele tunelului. Ofițerul de circulație cunoaște lungimea tunelului, precum și pozițiile locurilor speciale, în care furnicile pot staționa. În fiecare dimineață, ofițerul de serviciu primește o listă cu toate sosirile în tunel. Misiunea sa este de a organiza traficul astfel încât toate furnicile să poată traversa tunelul. Bineînteles că acest lucru poate fi realizat în multe moduri, mai rapid sau mai lent. Deoarece atunci când ultima furnică va ieși din tunel ofițerul de serviciu își poate încheia programul, interesul său este de a organiza traficul astfel încât acest lucru să se întâmple cât mai repede. Orice furnică se deplasează cu 1 cm/s. În locurile speciale pot aștepta oricătre furnici, iar dimensiunile unui astfel de loc pot fi neglijate (poate fi considerat punctiform).

Cerință

Scrieți un program care să determine timpul minim necesar pentru ca toate furnicile să traverseze tunelul.

Date de intrare

Fișierul de intrare *furnici.in* conține pe prima linie două numere naturale D și U, separate printr-un spațiu; D reprezintă lungimea tunelului exprimată în cm, iar U reprezintă numărul de locuri speciale din tunel. Fiecare dintre următoarele U linii conține poziția unui loc special din tunel; poziția este dată prin distanță față de capătul din stânga al tunelului (exprimată în cm); pozițiile sunt date în ordinea de la stânga la dreapta. Pe următoarea linie se află un număr natural L care reprezintă numărul de furnici care intră prin capătul din stânga al tunelului. Fiecare dintre următoarele L linii conține timpul de sosire a unei furnici la capătul din stânga al tunelului. Pe următoarea linie se află un număr natural R care reprezintă numărul de furnici care intră prin capătul din dreapta al tunelului. Fiecare dintre următoarele R linii conține timpul de sosire a unei furnici la capătul din dreapta al tunelului.

Date de ieșire

Fișierul de ieșire *furnici.out* conține o singură linie pe care se află timpul minim necesar pentru ca toate furnicile să traverseze tunelul, exprimat în secunde.

Restriții

- $1 \leq D, U, L, R \leq 10000$;
- $D > U$
- timpii de sosire sunt exprimați în secunde și numere naturale ≤ 2000000 .

Exemple

furnici.in	furnici.out	furnici.in	furnici.out
5 1	8	10 2	14
2		4	
1		6	
3		2	
1		0	
2		4	
		1	
		0	

(Concursul „Urmașii lui Moisil”, Iași, 2004)

Soluție

Ideea de rezolvare a problemei se bazează pe următoarea observație: „Oricât de multe furnici ar fi, timpul maxim în care *toate* furnicile traversează tunelul depinde doar de ultimele două furnici – cea care intră ultima prin capătul din stânga și cea ce intră ultima prin capătul din dreapta al tunelului, fiindcă atunci toate celelalte furnici au trecut deja”. Deci, pentru a determina timpul minim în care toate furnicile trec prin tunel, trebuie determinat timpul minim în care cele două ultime furnici trec prin tunel. Acesta se adaugă apoi la ultimul timp, cel la care intră în tunel ultima furnică (fie în stânga, fie în dreapta) – de fapt, determinarea se face direct, în timpul calculului.

```
#include <fstream.h>
#define INFILE          "furnici.in"
#define OUTFILe         "furnici.out"
#define MaxF            10000 + 1
#define MaxLoc          10000 + 1
#define Infinit          200000000
long int l, m, n, nr_loc, maxL, maxR, rez=Infinit;
long int loc[MaxLoc];
int main(void)
{
ifstream fin(INFILE);
long int i, timp, st, dr, poz;
fin>>l>>nr_loc; //lungime tunel si numar locuri speciale
for (i=1; i<=nr_loc; i++) fin>>loc[i];
fin>>m; //cate furnici intra prin stanga
maxL=0; //ultimul moment la care intra o furnica in stanga
maxR=0; //ultimul moment la care intra o furnica in dreapta
for (i=1; i<=m; i++)
    //retin timpul cand ultima furnica intra prin stanga
    //restul nu intereseaza
    fin>>timp;
    if (timp>maxL) maxL=timp;
fin>>n; //cate furnici intra prin dreapta
for (i=1; i<=n; i++)
    //retin timpul cand ultima furnica intra prin dreapta
    //restul nu intereseaza
    fin>>timp;
    if (timp>maxR) maxR=timp;
}
cout<<maxL+maxR;
return 0;
}
```

4. Tipuri structurate de date

```
//retin timpul cand ultima furnica intra prin dreapta
//restul nu intereseaza
fin>>timp; if (timp>maxR) maxR=timp;
loc[0]=0;//primul loc special este 0 (intrarea din stanga)
//ultimul loc special este intrarea din dreapta
loc[nr_loc+1]=1;
fin.close ();
/*nu ne intereseaza decat ultimele furnici care intra in
tunel prin stanga si prin dreapta, deci pentru aceste doua
furnici se face calculul timpului */
for (i=0; i<=nr_loc+1; i++)
    /* pentru fiecare dintre locurile speciale determin
    timpul maxim cand ajunge ultima furnica din stanga
    in acest loc */
    st=maxL+loc[i];
    /* si timpul maxim cand ajunge ultima furnica din
    dreapta in acest loc */
    dr=maxR-loc[i]+1;
    /* in acest loc se ajunge dupa poz secunde, poz fiind
    maximul dintre furnica stanga si furnica dreapta */
    if (st>dr) poz=st;
    else poz=dr;
    /* se adauga eventualul timp de asteptare pana
    ajunge cealalta furnica */
    if (loc[i]>l-loc[i]) poz=poz+loc[i];
    else poz=poz+l-loc[i];
    /* se retine minimul pana in acest moment */
    if (poz<rez) rez=poz;
}
//afisare rezultat
ofstream fout(OUTFILE);
fout<<rez<<endl;
fout.close(); return 0; }
```

Apariții cifră

Se consideră numerele naturale de la 0 la N ($N \leq 9999999999$) și o cifră nenulă K. Scrieți un program care să calculeze câte dintre aceste numere conțin în scrierea lor cel puțin o cifră K. De exemplu, pentru $N=13$ și $K=1$, programul va afișa 5.

Soluție

O primă idee este de a verifica pentru fiecare număr natural din intervalul $[0, N]$ dacă el conține sau nu în scrierea sa cifra K. Deoarece valoarea lui N este foarte mare, această soluție este practic inutilizabilă.

O altă idee ar fi de a determina $c[i] =$ numărul de numere naturale din intervalul $[0, 10^i - 1]$ care conțin cifra K.

$c[1] =$ numărul de numere naturale din intervalul $[0, 9]$ care conțin cifra K;

$c[2]$ = numărul de numere naturale din intervalul $[0, 99]$ care conțin cifra K;
 $c[3]$ = numărul de numere naturale din intervalul $[0, 999]$ care conțin cifra K;
 (...)
 $c[10]$ = numărul de numere naturale din intervalul $[0, 999999999]$ care conțin cifra K.

Observăm că, indiferent de valoarea cifrei nenele K, vectorul c va avea aceleași valori și că există o relație de recurență între $c[i]$ și $c[i-1]$:

$$c[i] = 9 * c[i-1] + 10^{i-1}.$$

Dacă prima cifră este K, atunci toate cele 10^{i-1} numere corespund. Dacă prima cifră este diferită de K, atunci numărul de numere este $c[i-1] * 9$.

Pentru a calcula $c[i]$, trebuie să calculăm în prealabil puterile lui 10 (în vectorul P10).

Pentru a calcula numărul total de cifre (NT) vom determina două puteri consecutive ale lui 10 astfel încât $10^p \leq N < 10^{p+1}$. Pentru aceasta vom calcula puterile lui 10, în vectorul P10 și îl vom parurge de la sfârșit spre început, până determinăm p. Prima cifră a lui N este $N/P10[p]$. Sunt trei cazuri posibile (prima cifră a lui N este egală cu K, mai mică sau mai mare decât K). Adunăm la NT numărul de numere corespunzător primei cifre a lui N, eliminăm prima cifră din N și reluăm procedeul.

```
#include <stdio.h>
#define CIFREMAX 10
long int N, K, NT = 0;
long int C[CIFREMAX], P10[CIFREMAX];
int main(void)
{
    int i, p, pcifra;
    scanf("%d %d", &N, &K);
    C[0]=0; P10[0]=1;
    for (i=1; i<CIFREMAX; i++)
        {C[i]=9*C[i-1]+P10[i-1]; P10[i]=P10[i-1]*10;}
    for (p = CIFREMAX-1; p+1; p--)
        if (N>=P10[p])
            {pcifra=N/P10[p]; //determin prima cifra a lui N
             if (pcifra>K)
                 {NT += P10[p]; NT += (pcifra-1)*C[p]; }
             if (pcifra==K)
                 {NT+= pcifra*C[p]; NT+= N%P10[p]+1;
                  break; }
             if (pcifra<K) NT+=pcifra*C[p];
             N%=P10[p]; } //eliminam prima cifra a lui N
    printf("%d\n", NT); return 0;
}
```

Examen de capacitate

Se citesc de la tastatură numărul de elevi care au participat la examenul de capacitate ($n \leq 1000$) și pentru fiecare elev se citesc numele, prenumele și cele trei note obținute la matematică, limba română și istorie/geografie. Să se calculeze pentru

4. Tipuri structurate de date

fiecare elev media obținută la examen și să se afișeze numele și prenumele elevilor în ordine alfabetică și mediile obținute de aceștia.

Soluție

Vom reține informațiile despre elevii care au participat la examenul de capacitate într-un vector Ex, fiecare componentă a vectorului fiind o structură cu următoarele câmpuri: np (numele și prenumele elevului), r (nota la română), m (nota la matematică), ig (nota la istorie sau geografie) și mg (media generală).

```
#include <iostream.h>
#include <string.h>
int main ()
{
    struct Elev {char np[40];
                 float r, m, ig, mg;} Ex[1000], aux;
    int n, i, schimb;
    cout << "n="; cin >> n;
    cout << "Introduceti informatiile despre elevi\n";
    for (i=0; i<n; i++)
        {cout << "Numele si prenumele: ";
         cin.get(); cin.getline(Ex[i].np, 40);
         cout << "Notele (R/M/IG): ";
         cin>>Ex[i].r>>Ex[i].m>>Ex[i].ig;}
    //calculam mediile generale
    for (i=0; i<n; i++)
        Ex[i].mg=(Ex[i].r+Ex[i].m+Ex[i].ig)/3;
    //ordonez elevii alfabetic
    do {schimb=0;
        for (i=0; i<n-1; i++)
            if (strcmp(Ex[i].np, Ex[i+1].np)>0)
                {aux=Ex[i]; Ex[i]=Ex[i+1]; Ex[i+1]=aux;
                 schimb=1; }
        } while (schimb);
    //afisez
    for (i=0; i<n; i++) cout<<Ex[i].np<< ' '<<Ex[i].mg<<endl;
    return 0;
}
```

Observații

1. Pentru ordonarea alfabetică a trebuit să comparăm numele elevilor. Deoarece acestea sunt siruri de caractere, am utilizat funcția `strcmp()`.
2. Înainte de a citi numele unui elev, am apelat funcția `get()` pentru a extrage caracterul '\n' tastat după introducerea valorilor numerice precedente.

Aparițiile unui cuvânt

Se citește de la tastatură un cuvânt de maximum 20 de litere și, începând cu linia următoare, un text terminat cu '\n', constituit din maximum 1000 de caractere. Scrieți un program care să numere de câte ori apare cuvântul în text.

Soluție

Pentru a căuta cuvântul în text, vom utiliza funcția `strstr()`. Deoarece această funcție nu determină decât prima apariție, o vom apela repetat (după fiecare căutare cu succes, vom reapela `strstr()`, dar specificând ca adresă de început al șirului în care se căută nu începutul textului, ci adresa caracterului care urmează după apariția găsită).

```
#include <iostream.h>
#include <string.h>
int main ()
{char c[20], t[1000], *p; int nr=0;
cout << "Cuvantul cautat: "; cin.getline(c, 20);
cout << "Introduceti textul \n"; cin.getline(t,1000);
p=t; //cu pointerul p parcurg textul
do {
    p=strstr(p,c); //caut cuvantul c
    if (p) //am gasit o aparitie
        {nr++;
         p++;}
    } while (p);
cout << "Nr de aparitii: "<<nr<<endl; return 0;}
```

Propoziție

Se citește de la tastatură un text scris pe mai multe linii, constituit din propoziții terminate cu '.', alcătuite din maximum 500 de caractere. Sfărșitul textului este marcat de întâlnirea secvenței "#.". Să se determine cea mai lungă propoziție din text, în cazul în care:

- Lungimea unei propoziții este exprimată în număr de caractere.
- Lungimea unei propoziții este exprimată în număr de cuvinte.

Două cuvinte consecutive pot fi separate prin unul sau mai multe caractere din mulțimea {' ', ';', ',', ':', '-', ')', '('}.

Soluție

Se citește textul propoziție cu propoziție. Pentru fiecare propoziție citită se determină lungimea și apoi se compară cu lungimea maximă. Dacă lungimea propoziției este mai mare decât lungimea maximă, reținem această propoziție și lungimea sa ca fiind maximă.

```
#include <iostream.h>
#include <string.h>
int main ()
{char p[500], pmax[500];
int lg, lgmax=0, gata=0;
do
{cin.getline(p,500,'.');
//citesc o propozitie
```

4. Tipuri structurate de date

```
if (!strcmp(p,"#")) gata=1; //s-a terminat textul
else
//calculez lungimea propozitiei citite
lg=strlen(p);
if (lg>lgmax) //compar lungimea cu lungimea maxima
    {lgmax=lg; strcpy(pmax,p);}
}
while (!gata);
cout << "lgmax=" << lgmax << " pmax=" << pmax; return 0;}
```

În varianta b se modifică numai modalitatea de calcul al lungimii unei propoziții. Pentru aceasta se extrag succesiv cuvintele din propoziție, utilizând funcția `strtok()` și se numără:

```
char copie[500], sep[]=" ;,:-)(`,*";
lg=0;
strcpy(copie,p); //copiez propozitia
c=strtok(copie, sep);
while (c) //am extras un cuvant
    {lg++;
     c=strtok(NULL, sep);} //incerc sa extrag urmatorul
```

Observație

A fost necesară copierea propoziției și extragerea cuvintelor din copie, deoarece funcția `strtok()` distrugă șirul din care extrage unitățile lexicale.

4.12. Probleme propuse

- Care dintre următoarele secvențe de instrucțiuni determină în variabila reală `min` cel mai mic element din vectorul `a` de `n` numere reale?

(variantă Bacalaureat, 2000)

- `min=0;`
`for (i=1; i<n; i++)`
    `if (min<a[i]) min=a[i];`
- `min=a[0];`
`for(i=1;i<n;i++)`
    `if (min<a[i]) min=a[i];`
- `min=a[0];`
`for (i=1; i<n; i++)`
    `if (min>a[i]) min=a[i];`
- `min=a[n-1];`
`for (i=1; i<n; i++)`
    `if(min>a[i-1])min=a[i-1];`

- Care dintre următoarele declarații reprezintă un tablou cu 2 linii și 4 coloane cu elemente întregi?

- `longint a[2][4];`
- `unsigned int a[2][4];`
- `int a[4][2];`
- `long a[2][4];`

3. Fie A o matrice cu n linii (numerotate de la 0 la n-1) și m coloane (numerotate de la 0 la m-1) cu elemente întregi. Ce proprietate a elementelor matricei A testează următoarea secvență de instrucțiuni?

```
for (ok=1, i=0; i<m && ok; i++)
    for (ok=j=0; j<n && !ok; j++)
        if (a[j][i]) ok=1;
if (ok) cout<<"da"; else cout<<"nu";
```

- a. Toate elementele matricei A sunt nenule.
- b. Există o coloană a matricei A care conține cel puțin un element nenul.
- c. Există o linie a matricei A care are toate elementele nenule.
- d. Toate coloanele matricei A conțin cel puțin un element nenul.
- e. Toate coloanele matricei A au toate elementele nenule.
- f. Există un element nenul în matricea A.

4. Fie A o matrice cu n linii (numerotate de la 0 la n-1) și m coloane (numerotate de la 0 la m-1) cu elemente întregi. Ce proprietate a elementelor matricei A testează următoarea secvență de instrucțiuni?

```
for (ok=1, i=0; i<n && ok; i++)
    for (j=0, k=m-1; j<k && ok; j++, k--)
        if (a[i][j]!=a[i][k]) ok=0;
if (ok) cout<<"da"; else cout<<"nu";
```

- a. Orice linie a matricei A are elementele egale.
- b. Oricare două elemente ale matricei A sunt diferite.
- c. Există două elemente diferite în matricea A.
- d. Oricare două elemente de pe aceeași linie a matricei A sunt diferite.
- e. Oricare două elemente de pe aceeași linie a matricei A, simetrice față de mijlocul liniei, sunt egale.
- f. Există o linie a matricei A în care elementele situate la egală distanță față de capetele liniei sunt egale.

5. Fie A un vector cu n elemente întregi. Care dintre următoarele secvențe de instrucțiuni inversează ordinea elementelor plasate în vector de la poziția st până la poziția dr (st<dr)?

- a.

```
for (i=st, j=dr; i<j; i++, j--)
    {aux=A[st];
     A[st]=A[dr];
     A[dr]=aux;}
```

- b.

```
for (; st<dr; st++, dr--)
    {aux=A[st];
     A[st]=A[dr];
     A[dr]=aux;}
```

- c.

```
for (i=st; i<=(dr-st+1)/2; i++)
    {aux=A[i];
     A[i]=A[dr-st+i];
     A[dr-st+i]=aux;}
```

- d.

```
for (i=st; i<=(st+dr)/2; i++)
    {aux=A[i];
     A[i]=A[dr+st-i];
     A[dr+st-i]=aux;}
```

6. Ce va afișa pe ecran următorul program?

```
#include <iostream.h>
void main()
{int n=10, i;
 int a[]={1,2,3,4,5,6,7,8,9,10};
 for (i=n/2; i; i--) a[i+n/2-1]=a[i];
 for (i=0; i<n; i++) cout<<a[i];}
```

- a. Nu se va afișa nimic, deoarece se obține eroare la compilare.
- b. 1234562345
- c. 1234512345
- d. 1234554321
- e. 1234567891
- f. 1234523456

7. Se consideră următoarea secvență:

```
int a[4][4] = {1,2,3,4,5,6,7,8,9,1,2,3,4,5,6,7}, n=4, x=0, i;
for (i=0; i<n-1; i++) x+=a[i][n-i-2];
```

Care va fi valoarea variabilei x după execuția acestei secvențe?

- a. 15
- b. 16
- c. 18
- d. 20
- e. Secvența nu se execută, deoarece se obține eroare la compilare.

8. Unde ar trebui inserată instrucțiunea `i++`, în secvență următoare astfel încât în urma execuției secvenței să fie eliminate toate elementele care erau inițial pe poziții pare în vectorul a cu n elemente întregi, plasate în vector pe pozițiile 1, 2, ..., n?

```
i=1;
while (i<=n)
    for (j=i+1; j<=n; j++) a[j-1]=a[j];
    n--;
}
```

- a. Nicăieri, deoarece nu este necesar.
- b. O dată înainte și o dată după instrucțiunea `for`.
- c. O dată înainte de instrucțiunea `for`.
- d. O dată după instrucțiunea `for`.
- e. De două ori după instrucțiunea `for`.
- f. De două ori înainte de instrucțiunea `for`.

9. Ce va afișa pe ecran următorul program, dacă se citesc de la tastatură valorile:

```
4 0 4 2 3 1 1 2 4 3 2 1 5
#include <iostream.h>
int a[5][5];
void main()
{int nr, i, x, y, z;
 cin>>nr;
 for (i=0; i<nr; i++) {cin>>x>>y>>z; a[x][y]=z;}
 for (nr=i=0; i<5; i++) nr+=a[i][4-i];
 cout<<nr; }
```

- a. 11
- b. 5
- c. 1
- d. 3
- e. 2
- f. 8

10. Ce va afișa pe ecran următoarea secvență de instrucțiuni?

```
int *p, *q;
int a=3;
float b=7.5;
*p=a; *q=b;
cout<<*p<< ' '<<*q;
a. 3 7   b. 7 3   c. 3 7.5   d. 7.5 3
```

e. Nimic, se produce eroare la execuția programului.

11. Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
char s[]{"Era Vasile om frumos", *q=strstr(s, "Vasile");}
a. Care este efectul următoarei atribuirii?
```

```
* (q+1)='y';
```

b. Dar al atribuirii următoare?

```
* q+1='x';
```

12. Care este efectul următoarei secvențe?

```
char s[]{"Era Vasile om frumos", *q=strchr(s, 'a');
char *p=strchr(s, 'f');
while (++q < p++)
    {*p='x';
     *q='y';
     p-=2; q+=2; }
puts(s);
```

13. Care este efectul următoarei secvențe?

```
char s[]{"abracadabra", *q=s, *p=s+strlen(s)-1;
while (p!=s && ++*q)
    {*p=*q;
     p--; q++;}
puts(s);
```

14. Fie s un sir de n caractere (n par, $n \leq 100$). Care dintre următoarele secvențe înverzează prima jumătate a șirului s cu cea de-a doua jumătate (de exemplu, șirul „mamatata” ar deveni „tatamama”).

a.

```
int i, n=strlen(s), m=n/2-1;
char v;
for (i=0; i<m; i++)
{v=s[i]; s[i]=s[m+i]; s[m+i]=v;}
```

b.

```
int i, n=strlen(s), m=n/2;
char v;
for (i=0; i<m; i++)
{v=s[i]; s[i]=s[m+i]; s[m+i]=v;}
```

d.

```
char *v;
int n=strlen(s), m=n/2;
strcat(v,s+m); s[m]=NULL;
strcat(v,s); strcpy(s,v);
```

e.

```
int n=strlen(s), m=n/2;
strncpy (s+n, s, m);
*(s+n+m)=0;
strcpy (s, s+m);
```

4. Tipuri structurate de date

c.

```
char v[101];
int n=strlen(s), m=n/2;
strcat(v,s+m); s[m]='\n';
strcat(v,s); strcpy(s,v);
```

15. Se consideră următorul program:

```
#include <iostream.h>
char s[100];
int uz[26], i;
int main()
{cin>>s;
 for (i=0; s[i]; i++)
    uz[s[i]-'a']++;
 for (i=0; i<26; i++)
    if (uz[i]) cout<<uz[i];
 return 0;}
```

Ce valoare ar putea fi introdusă de la tastatură pentru variabila s pentru a obține pe ecran 11211?

a. Cabana

b. Nici o valoare, pentru că programul este greșit din punct de vedere sintactic.

c. viitor

d. osmoza

e. activi

f. baaaaabaaaaasm

16. Scrieți un program care citește de la tastatură cele 10 numere reale ce compun vectorul a și apoi cele 8 numere reale ce compun vectorul b și afișează pe ecran câte dintre componentele vectorului a sunt strict mai mici decât componentele vectorului b . De exemplu, dacă $a=(4, 8, 1, 9, 5, 11, 3, 43, 6, 20)$, și $b=(9, 9, 6, 9, 9, 8, 6, 9)$, atunci veți afișa 4, deoarece valorile 4, 1, 5 și 3 sunt mai mici decât toate elementele lui b .

(variantă Bacalaureat, 2000)

17. Scrieți un program care citește de la tastatură cele 20 de componente reale ale unui vector a și afișează pe ecran câte dintre valorile citite sunt mai mici decât media aritmetică a componentelor vectorului. De exemplu, dacă valorile citite sunt $3.2, 9, -2, 0, 4, -4, -0.5, 7, 1, 0.3, 14, 0, -7, 2, 2, -1, 3, 6, 0, 1$, se va afișa pe ecran valoarea 11.

(variantă Bacalaureat, 2001)

18. Fie a un vector cu n ($n \leq 50$) componente de tip int.

a. Verificați dacă toate elementele vectorului a sunt numere prime.

b. Verificați dacă există în vectorul a un palindrom (număr care, citit de la stânga la dreapta și de la dreapta la stânga, este același).

- c. Eliminați din vector toate elementele impare.
d. Inserați în vector după fiecare element egal cu 0 un element cu valoarea 1.
e. Determinați cea mai lungă secvență formată din elemente egale existentă în vector. Afisati lungimea secvenței, poziția de început și valoarea care se repetă.
f. Determinați un element din vector care se repetă de cele mai multe ori.
19. Fie a o matrice cu n linii și m coloane ($n, m \leq 100$) cu componente de tip `int`.
a. Verificați dacă există o coloană în matrice cu toate elementele nule.
b. Calculați și afișați produsul elementelor nenule de pe fiecare linie a matricei.
c. Numărați câte elemente din matrice au ca vecini numai numere pare (două elemente sunt numite vecine dacă sunt adiacente pe verticală sau orizontală).
20. Fie a o matrice pătratică cu n linii ($n \leq 100$) cu componente de tip `int`.
a. Verificați dacă matricea este inferior triunghiulară (toate elementele de deasupra diagonalei principale sunt nule).
b. Verificați dacă matricea este simetrică față de diagonala principală.
c. Calculați suma elementelor impare de sub diagonala secundară.
d. Determinați sumele elementelor de pe chenarele concentrice ale matricei.

De exemplu, dacă $n=5$ și matricea este:

1	2	9	0	3
9	0	7	6	4
8	7	1	2	0
3	6	2	0	9
1	3	7	0	0

se formează trei chenare concentrice, sumele (dinspre exterior spre interior) fiind: 59, 30, 1.

21. Pe prima linie a fișierului text BAC2000.TXT se găsește o succesiune de cel puțin două și cel mult 2000 de caractere ce pot fi doar litere mari și spații. Scrieți un program care citește de la tastatură un număr natural k ($0 < k < 2000$) și stabilește dacă există în fișier vreo literă care apare de exact k ori. Programul afișează pe ecran mesajul Da în cazul în care există cel puțin o literă cu proprietatea menționată și mesajul Nu, în caz contrar. De exemplu, dacă fișierul BAC2000.TXT are următorul conținut:

EXAMEN DE BACALAUREAT LA INFORMATICA

iar de la tastatură se citește numărul 8, atunci, deoarece litera A apare de exact 8 ori, se va afișa pe ecran mesajul Da.

(variantă Bacalaureat, 2000)

22. Melci

Se consideră n stâlpi (numerotați de la 1 la n , $n < 20$) de înălțimi $h_1, h_2, \dots, h_n$ metri. La baza fiecărui stâlp se află câte un melc codificat prin numărul stâlpului. Fiecare melc i urcă ziua p_i metri și coboară noaptea q_i metri ($p_i \geq q_i$). Scrieți un program care să afișeze melciii în ordinea în care ating vârfurile stâlpilor.

De exemplu, să considerăm trei stâlpi cu înălțimile 2, 4, 5. Melcul aflat la baza stâlpului 1 urcă 1 m pe zi și coboară 0 m pe noapte. Melcul aflat la baza stâlpului 2 urcă 4 m pe zi și coboară 1 m pe noapte. Melcul aflat la baza stâlpului 3 urcă 1 m pe zi și coboară 0 m pe noapte.

Melcul 1 ajunge în vârful stâlpului după două zile. Melcul 2 ajunge în vârful stâlpului după o zi. Melcul 3 ajunge în vârful stâlpului după cinci zile. Deci ordinea în care melciii ajung în vârf este 2 1 3.

(Concurs PACO, 1997)

23. Generare tablou

Scrieți un program care construiește în memorie un tablou T cu n linii și n coloane, cu elemente numere naturale, astfel încât pe ultima coloană și pe ultima linie a tabloului să se afle numai elemente egale cu 1, iar oricare alt element al tabloului să fie suma dintre elementul aflat imediat sub el și elementul aflat imediat în dreapta lui.

Valoarea lui n (număr natural, $n < 20$) se citește de la tastatură. Tabloul se va afișa pe ecran în mod standard: de la prima la ultima linie; elementele unei linii fiind scrise de la stânga la dreapta, cu spații între elementele fiecărei linii.

De exemplu, pentru $n=4$, se va afișa tabloul următor:

20	10	4	1
10	6	3	1
6	3	2	1
3	1	1	1

Se observă că fiecare element al tabloului (în afară de elementele 1) respectă cerința: $20=10+10$, $10=6+4$, $4=3+1$, $10=4+6$, $6=3+3$, $3=2+1$, $4=1+3$, $3=1+2$ și $2=1+1$.

(variantă Bacalaureat, 2002)

24. Generare tablou

Scrieți un program care construiește în memorie un tablou T cu n linii și n coloane, cu elementele numere naturale, astfel încât pe diagonala principală să existe numai elemente egale cu 1, elementele de pe cele două „semidiagonale” paralele cu diagonala principală și alăturate diagonalei principale să fie toate egale cu 2, elementele de pe următoarele două „semidiagonale” să fie egale cu 3 etc. Valoarea lui n (număr natural, $n < 20$) se citește de la tastatură.

Tabloul se va afișa pe ecran cu formatul sugerat în exemplul următor. Pentru $n=4$, se va afișa tabloul:

1	2	3	4
2	1	2	3
3	2	1	2
4	3	2	1

(variantă Bacalaureat, 2002)

25. Sumă și produs de polinoame

Fie P un polinom de grad n și Q un polinom de grad m ($n, m \leq 100$) cu coeficienți reali. Scrieți un program care calculează suma și produsul polinoamelor.

26. Problema instructorului de schi

Un instructor de schi are la dispoziție n perechi de schiuri ($n \leq 50$) pe care trebuie să le distribue la n elevi începători. Scrieți un program care să distribue cele n perechi de schiuri astfel încât suma diferențelor absolute dintre înălțimea elevului și lungimea schiurilor atribuite să fie minimă.

27. Multimi

Se citesc de la tastatură două multimi A și B cu n , respectiv m elemente numere naturale mai mici decât 1000. Să se determine intersecția și reuniunea celor două multimi. Implementați mai întâi o mulțime ca un vector în care memorati elementele multimii, apoi prin vector caracteristic. Realizați o comparație între eficiența implementării celor două operații cu cele două reprezentări.

28. Sumă

Se consideră un număr natural n nenul. Să se elaboreze un program care să afișeze și să contorizeze toate modalitățile de a scrie acest număr ca sumă de minim două, numere întregi consecutive. De exemplu, pentru $n=6$ veți obține 3 modalități: $1+2+3$, $0+1+2+3$, $-5-4-3-2-1+0+1+2+3+4+5+6$.

Fișierul de ieșire `sume.out` va conține pe prima linie numărul k de modalități de a scrie numărul ca sumă de numere întregi consecutive, iar pe următoarele k linii căte două numere întregi n și s , separate printr-un spațiu, reprezentând, respectiv, numărul de termeni și primul termen din suma corespunzătoare liniei.

29. Zig-zag

Din fișierul `ZigZag.in` se citesc N numere întregi ($N \leq 1000$). Afișați pe prima linie a fișierului `ZigZag.out` cel mai lung MZigZag care se poate construi din numerele citite. Numim MZigZag o secvență de numere $a_1, a_2, \dots, a_m$ astfel încât $a_1 \leq a_2 \geq a_3 \leq a_4 \geq a_5 \leq \dots \leq a_{m-1} \geq a_m$. De exemplu:

<code>ZigZag.in</code>	<code>ZigZag.out</code>
7	0 9 3 7 1 5 4
7 5 0 1 4 9 3	

30. Relații

Profesorul X a studiat structura relațiilor dintre elevii săi. Pentru a reprezenta această structură, profesorul a numerotat elevii de la 1 la n ($n \leq 100$) și a construit o matrice patratică cu n linii, astfel: $a[i][j]=1$, dacă elevul i îl agreează pe elevul j , și 0, în caz contrar. În plus, a considerat că fiecare elev se agreează pe el însuși. Această matrice a memorat-o în fișierul `Relatii.in`.

- Determinați și afișați pe ecran toate perechile distincte de elevi care se agreează reciproc.
- Afișați elevii care nu sunt agreeați de nimene.
- Afișați elevii care nu agreează pe nimene.
- Afișați elevii în ordinea descrescătoare a popularității lor. Popularitatea unui elev este egală cu numărul de elevi care îl agreează.

31. Se citește de la tastatură o propoziție terminată cu '.', constituță din maximum 200 de caractere. Scrieți un program care înlocuiește toate literele mici din propoziție cu litere mari, fără a utiliza funcții standard.

32. Fie c un cuvânt și p o propoziție. Să se cerceteze dacă propoziția p conține, în ordine, literele cuvântului c . De exemplu, literele cuvântului *Multe* se găsesc, în ordine, în propoziția *Muntele te cheama*.

33. Agendă telefonică

Să se scrie un program care citește de la tastatură un număr natural n ($n \leq 200$), apoi numele și numărul de telefon ale n persoane. Programul va crea o agendă telefonică în care va reține informațiile citite în ordinea alfabetică a numelor persoanelor. După crearea agendei telefונית, programul va citi de la tastatură numele unei persoane, apoi va căuta persoana în agendă. Dacă persoana va fi găsită, se va afișa pe ecran numărul ei de telefon, altfel se va afișa un mesaj de eroare.

34. Se citește de la tastatură un sir c de maximum 20 de litere și, începând cu linia următoare, un text terminat cu '\n', din maximum 1000 de caractere. Scrieți un program care să steargă din text toate aparițiile disjuncte ale sirului c .

35. Multiplu

Fie n un număr natural ($n \leq 1000$). Determinați un multiplu al lui n a căruia scriere în baza 10 conține numai cifrele 1 și 0.

36. Planificarea optimală a lucrărilor

Să se planifice optimal (astfel încât penalizarea totală să fie minimă) executarea a n ($n \in \mathbb{N}^*$) lucrări, cunoștând pentru fiecare lucrare i termenul de predare t_i și penalizarea p_i care se plătește în cazul în care lucrarea nu este finalizată la termen. Se știe că pentru execuția unei lucrări este necesară o unitate de timp, că nu se pot executa două lucrări în același timp și toate lucrările trebuie să fie executate. Planificarea constă în specificarea ordinii în care trebuie să fie executate lucrările.

37. Bac

Orașul A este situat pe un mal al Dunării, iar orașul B pe celălalt mal. Legătura dintre orașele A și B se poate realiza numai cu bacul. Compania X a primit autorizație de transport fluvial, cu condiția să asigure și legătura cu bacul între orașele A și B. Primăriile celor două orașe au stabilit de comun acord programul sosiri-plecări pe care trebuie să îl respecte compania X.

Fiind un Tânăr programator dornic de asemenea, vrei să determinați numărul minim de bacuri necesare companiei, astfel încât programul să poată fi respectat.

Date de intrare

Prima linie a fișierului de intrare **bac.in** conține două numere naturale K și L, separate printr-un singur spațiu (K – durata traversării, L – durata de îmbarcare, egală cu durata de debarcare, exprimată în minute).

Următoarea linie conține un număr natural A care reprezintă numărul de plecări din orașul A. Fiecare dintre următoarele A linii conține timpul unei plecări din orașul A. Următoarea linie conține un număr natural B, care reprezintă numărul de plecări din orașul B. Fiecare dintre următoarele B linii conține timpul unei plecări din orașul B. Timpii de plecare sunt dați în ordine cronologică în formatul HH:MM (ora și minutul). Dacă ora sau minutul nu este un număr de două cifre, va fi precedat de un 0.

Date de ieșire

Fișierul de ieșire **bac.out** conține o singură linie pe care se află numărul minim de bacuri necesare pentru a respecta programul.

Restricții

- $1 \leq K, L \leq 1000$
- $1 \leq A, B \leq 1440$
- Timpii sunt cuprinși între 00:00 și 23:59

Exemple

bac.in	bac.out	bac.in	bac.out	bac.in	bac.out
30 15	2	90 30	3	15 30	1
1		2		2	
08:00		09:00		08:00	
1		10:00		12:00	
08:00		4		1	
		08:00		08:45	
		11:00			
		14:00			
		20:00..			

4. Tipuri structurate de date**38. Numere**

Să se genereze toate sirurile formate din n cifre, fiecare sir generat având următoarele proprietăți:

– conține numai cifre din multimea {1, 2, 3, 4};

– oricare două cifre alăturate sunt fie ambele pare, fie ambele impare.

Numărul natural n ($3 \leq n \leq 15$) se citește de la tastatură. Toate soluțiile vor fi scrise una după alta, cu spații între soluții, fiecare sir fiind scris fără spații între cifrele cele formează. De exemplu, pentru $n=3$, se afișează (nu neapărat în această ordine) sirurile: 111 113 131 133 311 313 331 333 222 224 242 244 422 424 442 444.

(variantă Bacalaureat, august 2003)

39. Adevăr

Să considerăm un grup format din N persoane, numerotate de la 1 la N. Aceste persoane pot fi împărțite în două categorii: persoane care spun adevărul (categoria A) și persoane care mint (categoria F). Toate persoanele din grup au fost chemate la un interviu. Aici, fiecare persoană a nominalizat câțiva membri ai grupului, precizând că aceștia aparțin uneia din cele două categorii.

Scrieți un program care, pe baza informațiilor obținute la interviu, să determine care persoane spun adevărul și care mint.

Date de intrare

Fișierul de intrare **adevar.in** conține pe prima linie N, numărul de persoane din grup. Următoarele $2N$ linii conțin afirmațiile persoanelor. Mai exact, afirmațiile persoanei i sunt plasate pe liniile $2i$ și $2i+1$ sub forma:

K A₁ A₂ ... A_K

L B₁ B₂ ... B_L

Ceea ce înseamnă că persoana i a spus că persoanele A₁, A₂, ..., A_K spun adevărul și că persoanele B₁, B₂, ..., B_L mint.

Fiecare persoană face cel puțin o afirmație despre o altă persoană și nici o persoană nu face afirmații despre ea însăși. De asemenea, nici o persoană nu va afirma că o altă persoană spune adevărul, dar și minte în același timp.

Dacă o persoană spune adevărul, atunci toate afirmațiile persoanei respective trebuie să fie adevărate. Dacă o persoană minte, cel puțin una dintre afirmațiile persoanei respective trebuie să fie falsă.

Date de ieșire

Fișierul de ieșire **adevar.out** conține N linii. Pe linia i se precizează dacă persoana i spune adevărul sau minte. Dacă persoana i spune adevărul, pe linia i se va afișa 0, altfel se va afișa 1.

Exemple

<i>adevar.in</i>	<i>adevar.out</i>	<i>adevar.in</i>	<i>adevar.out</i>
3	0	4	0
1 3	1	1 2	0
0	0	1 3	1
0		1 4	0
1 1		0	
1 1		0	
0		1	
		0	
	1 3		

40. Schi

Un concurs de schi se desfășoară astfel:

- fiecare cursă are două runde;
- în runda 1, N schiori, numerotăți de la 1 la N, iau startul în această ordine; când primul schior din prima runda (numerotat cu 1) termină cursa, avem timpul de care schiorul a avut nevoie pentru a parurge traseul;
- pentru fiecare schior ce urmează dispunem de diferență de timp dintre timpul său și timpul schiorului care este în acel moment lider al cursei, deci cu cel mai bun timp;
- doar cei mai buni M schiori (ca timp) se califică pentru runda 2 și ei vor porni în cursă în ordinea descrescătoare a timpului obținut în runda 1 (ultimul schior calificat pentru runda 2 va porni primul, în timp ce primul clasat în runda 1 va porni ultimul);
- în runda 2 vom dispune inițial de timpul total al primului schior care pleacă în cursă (suma dintre timpul realizat în runda 1 și timpul realizat în runda 2), iar apoi pentru fiecare dintre următorii schiori vom avea diferență de timp dintre timpul său total și timpul total al schiorului cu cel mai bun timp până în acel moment.

Scriți un program care va determina învingătorii după terminarea cursei. Presupunem că nu se poate întâmpla ca doi schiori să obțină același timp, nici după runda 1, nici după terminarea cursei.

Date de intrare/ieșire

Prima linie a fișierului de intrare *schi.in* conține două valori întregi N și M separate printr-un singur spațiu, reprezentând numărul total de schiori, respectiv numărul de schiori calificați pentru runda 2. Linia a doua conține timpul primului schior din runda 1, apoi următoarele N-1 linii conțin diferențele de timp pentru ceilalți N-1 schiori din runda 1. Următoarea linie conține timpul primului schior după runda 2, apoi, pe următoarele M-1 linii, diferențele de timp pentru ceilalți M-1 schiori după runda 2.

Prima linie a fișierului de ieșire *schi.out* va conține numărul de ordine al schiorului clasat pe primul loc (aur), linia a doua, numărul de ordine al schiorului clasat pe locul 2 (argint), iar linia a treia, numărul de ordine al schiorului clasat pe locul 3 (bronz).

Restricții

- $3 \leq M \leq N \leq 100$
- timpul pentru orice cursă este între 10 și 300 de secunde
- timpii sunt numere reale cu cel mult două cifre zecimale

Exemple

<i>schi.in</i>	<i>schi.out</i>	<i>schi.in</i>	<i>schi.out</i>
3 3	3	4 3	4
25.13	2	29.18	1
+1.14	1	+2.18	3
+2.18		+0.05	
45.08		+1.13	
+2.14		54.22	
+3.11		+1.23	
		+1.11	

41. Rima

O poezie constă din N strofe ($1 \leq N \leq 5$), fiecare strofă având patru linii. Fiecare linie este constituită din unul sau mai multe cuvinte separate prin spații și/sau semne de punctuație (' : ; . ! ?). Fiecare cuvânt este format din una sau mai multe litere ale alfabetului englez. Lungimea maximă a unei linii este de 100 de caractere.

Vom spune că ultima silabă a unui cuvânt este secvență de caractere care începe cu ultima vocală din cuvânt până la sfârșitul cuvântului. În cazul în care cuvântul nu are vocale, ultima silabă este chiar cuvântul întreg.

Două linii rimează dacă au aceeași ultimă silabă, ignorând diferența dintre literele mari și mici. Strofele pot avea rima perfectă, rima uniformă, rima încrucisată, rima imbricată sau rima albă.

Strofa are rima perfectă dacă toate cele patru linii rimează (a a a a). Dacă strofa nu are o rima perfectă, atunci se poate spune că are:

- rima uniformă, dacă prima și a doua linie rimează și, la fel, linia a treia cu a patra (a a b b);
- rima încrucisată, dacă prima și a treia linie rimează și, la fel, linia a doua cu a patra (a b a b);
- rima imbricată, dacă prima și a patra linie rimează și, la fel, linia a doua cu a treia (a b b a);
- rima albă, dacă nu este nici unul dintre cazurile anterioare.

Scrieți un program care determină pentru fiecare dintre strofele poeziei tipul rimei.

Date de intrare/ieșire

Prima linie a fișierului de intrare `rima.in` conține numărul natural N (numărul de strofe din poezie). Următoarele $4N$ linii ale fișierului de intrare conțin liniile poeziei. Fișierul de ieșire `rima.out` va conține N linii. Pe fiecare linie a fișierului se va scrie unul dintre cuvintele perfecta, uniforma, incrucisata, imbricata, alba, care vor indica tipul rimei din strofa respectivă.

Exemple

<code>rima.in</code>	<code>rima.out</code>
1 A fost odata ca-n povesti A fost ca niciodata Din rude mari imparatesti O prea frumoasa fata	incrucisata
2 Vreti sa va spun cine sunt eu Un pod cu chip de curcubeu Un curcubeu multicolor Armonizat pe placul tuturor Dar intr-o zi o fata bat-o focul Mi-a ntors din cale pasul obosit Unde-as fi fost de nu m-as fi oprit Si nu mi-as fi vandut ei tot norocul	uniforma imbricata

5. Stiva și coada

5.1. Stiva

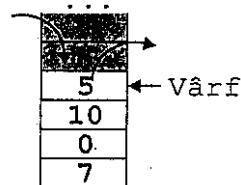
Stiva este o structură de date abstractă pentru care atât operația de inserare a unui element în structură, cât și operația de extragere a unui element se realizează la un singur capăt, denumit *vârful stivei*.

Singurul element din stivă la care avem acces direct este cel de la vârf.

Operații caracteristice

Sigurele operații care pot fi executate cu o stivă sunt:

- crearea unei stive vide;
- inserarea unui element în stivă (operație denumită în literatura de specialitate **PUSH**³⁰);
- extragerea unui element din stivă (operație denumită în termeni de specialitate **POP**³¹);
- accesarea elementului de la vârf (operație denumită **TOP**³²).

Că să ne imaginăm mai bine funcționarea unei stive, să ne gândim cum lucrăm cu un teanc de farfurii. Când dorim să punem o farfurie în teanc, o punem deasupra, când dorim să luăm o farfurie din teanc, o luăm tot pe cea de deasupra. Motivul este înseñ de înțeles: nu ne-am propus să spargem farfurile!

Acest mod de funcționare face că ultimul element inserat în stivă să fie primul extras. Din acest motiv, stiva este definită și ca o structură de date care funcționează după principiul LIFO (Last In First Out – ultimul intrat primul ieșit).

30. În traducere exactă, PUSH înseamnă „a împinge”. Termenul sugerează o imagine plastică: imaginându-ne stiva ca un sac, PUSH ar însemna că împingem înăuntru un element, prin capătul superior (nu prin mijloc sau pe la fundul sacului).
31. În traducere, POP înseamnă „a scoate cu zgromot (de exemplu; dopul etc.), a descărca (pistolul etc.), a ieși repede sau pe neașteptate” (Levičchi, Leon; Bantaş, Andrei – Dicționar englez-român). Imaginea este, de asemenea, sugestivă: POP este operația prin care primul element, cel de deasupra, „sare” din structură (sau din sac, ca să păstrăm analogia).
32. În traducere, TOP înseamnă „vârf”.

Care este utilitatea stivelor?

În informatică, stiva joacă un rol fundamental. Pentru a înțelege mecanismele fundamentale ale programării (de exemplu, funcțiile sau recursivitatea) este necesară cunoașterea noțiunii de stivă. Pe scurt, stiva este utilă în situații în care este necesară memorarea unor informații și regăsirea acestora într-o anumită ordine, descrisă de principiul LIFO. Stiva este utilizată atunci când programul trebuie să amâne execuția unor operații, pentru a le executa ulterior, în ordinea inversă a apariției lor. Operația curentă este cea corespunzătoare vârfului stivei, în stivă fiind reținute toate informațiile necesare programului pentru a executa operațiile respective.

Cum implementăm o stivă?

Stiva este o structură de date abstractă, ce poate fi implementată în diferite moduri. De exemplu, putem implementa o stivă ca un vector în care reținem elementele stivei. Pentru ca acest vector să funcționeze ca o stivă, singurele operații permise sunt operațiile caracteristice stivei.

Pentru exemplificare, să prezentăm declarațiile necesare pentru implementarea unei stive cu elemente de tip int:

```
#define DimMax 100 //numarul maxim de elemente din stiva
typedef int Stiva[DimMax];
//tipul Stiva implementat ca vector
Stiva S; //stiva
int vf; //varful stivei
```

Crearea unei stive vide

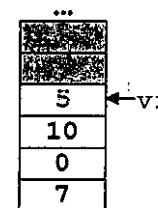
Pentru a crea o stivă vidă inițializăm vârful stivei cu -1 (vârful stivei indică întotdeauna poziția ultimului element introdus în stivă; elementele sunt memorate în vector începând cu poziția 0):

```
vf=-1;
```

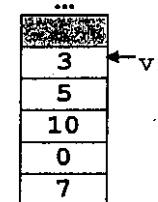
Inserarea unui element în stivă

Pentru a insera un element x în stiva S trebuie să verificăm în primul rând dacă „avem loc”, deci dacă stiva nu este plină. Dacă stiva este plină, inserarea nu se poate face, altfel vom mări vârful stivei și vom plasa la vârf noul element.

De exemplu, dacă dorim să inserăm elementul x = 3 în stiva din figura următoare, obținem:

Stiva S înainte de inserare

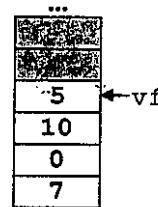
Stiva S după inserare

```
if (vf == DimMax-1) //stiva este plina
    cout << "Eroare - stiva este plina\n";
else //inseram elementul x in stiva S
    S[vf+1] = x;
```

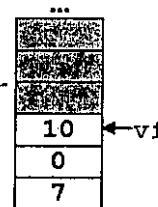
Extragerea unui element din stivă

Pentru a extrage un element dintr-o stivă S trebuie să verificăm în primul rând dacă există elemente în stivă (deci dacă stiva nu este vidă). Dacă da, reținem elementul de la vârful stivei într-o variabilă (să o notăm x), după care micșorăm cu o unitate vârful stivei.

De exemplu, dacă extragem un element din stiva din figura următoare, obținem:

Stiva S înainte de extragere

Stiva S după extragere

```
if (vf<0) //stiva este vida
    cout << "Eroare - stiva este vida\n";
else //extragem elementul de la varf
    x = S[vf--];
```

Accesarea elementului de la vârf

Prin modul său restrictiv de funcționare, stiva permite numai accesarea elementului de la vârf. Dacă dorim să aflăm valoarea unui alt element al stivei, ar trebui să „golim” stiva (deci să extragem succesiv elemente) până la elementul dorit.

Accesarea elementului de la vârf presupune determinarea valorii acestuia, valoare pe care noi o vom reține într-o variabilă denumită `x`.

```
x = S[vf];
```

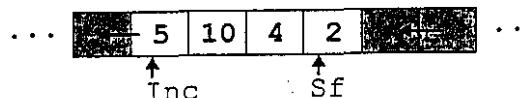
Observații

1. Dezavantajul implementării unei stive ca vector alocat static constă în faptul că indiferent de numărul de elemente existente în stivă, dimensiunea zonei de memorie alocată stivei este aceeași (`DimMax`).
2. Pentru a executa operații cu stiva alocată static este suficient să cunoaștem vârful stivei. Ca să reținem mai ușor modul de funcționare a stivei, ne imaginăm că la inserare vârful stivei urcă, iar la extragere vârful coboară.

5.2. Coada

Coada este o structură de date abstractă pentru care operația de inserare a unui element se realizează la un capăt în timp ce operația de extragere a unui element se realizează la celalalt capăt.

Singurul element din coadă la care avem acces direct este cel de la început.

Operații caracteristice

Sigurele operații ce pot fi executate cu o coadă sunt:

- crearea unei cozi vide;
- inserarea unui element în coadă;
- extragerea unui element din coadă;
- accesarea unui element.

Executarea acestor operații asupra unei cozi presupune cunoașterea începutului cozii (să-l notăm `Inc`) și a sfârșitului acesteia (să-l notăm `Sf`).

Modul de funcționare a unei cozi este foarte ușor de intuit: toată lumea a „stat la coadă”, măcar o dată. Orice situație în care sunt mai multe cereri de acces la o resursă unică (de exemplu, mai mulți clienți și o singură vânzătoare; o singură pompă de benzină și mai multe mașini, un singur pod și mai multe capre etc.) necesită formarea unei „linii de așteptare”. Dacă nu apar alte priorități, cererile sunt satisfăcute în ordinea sosirii.

Datorită faptului că întotdeauna este extras („servit”) primul element din coadă, iar inserarea oricărui nou element se face la sfârșit („la coadă”), coada este definită ca o structură de date care funcționează după principiul *FIFO* (First In First Out – primul intrat primul ieșit).

Care este utilitatea unei cozi?

Utilitatea structurii de tip coadă reiese din modul său de funcționare – este necesară utilizarea unei cozi atunci când informațiile trebuie prelucrate exact în ordinea în care „au sosit” și ele sunt reținute în coadă până când pot fi prelucrate. În informatică, cozile sunt utilizate frecvent. De exemplu, să considerăm că avem o rețea de calculatoare și o singură imprimantă. Când utilizatorii rețelei vor da comenzi de tipărire, imprimanta nu poate răspunde tuturor comenziilor în același timp (imaginați-vă ce-ar ieși!). Prin urmare, comenziile de tipărire primite sunt înregistrate într-o coadă (*Print Queue* – coadă de tipărire). Imprimanta va tipări documentele pe rând, în ordinea în care au fost înregistrate în coadă. Un alt exemplu: pentru a mări viteza de execuție, microprocesoarele Intel utilizează o coadă de instrucțiuni în care sunt memorate instrucțiunile ce urmează a fi executate.

Cum implementăm o coadă?

Coada este o structură de date abstractă care poate fi implementată în diferite moduri. Ca și în cazul stivei, coada poate fi implementată static, reținând elementele sale într-un vector.

Să considerăm următoarele declarații care reprezintă o coadă cu elemente de tip `int` alocată static:

```
#define DimMax 100 //numarul maxim de elemente din coada
typedef int Coada[DimMax];
//tipul Coada implementat ca vector
Coada C; //coada
int Inc, Sf; //inceputul si sfarsitul cozii
```

Elementele cozii sunt memorate în vector de la poziția `Inc` până la poziția `Sf`, deci numărul lor este `Sf - Inc + 1`.

Crearea unei cozi vide

Pentru a crea o coadă vidă trebuie să inițializăm variabilele `Inc` și `Sf` astfel:

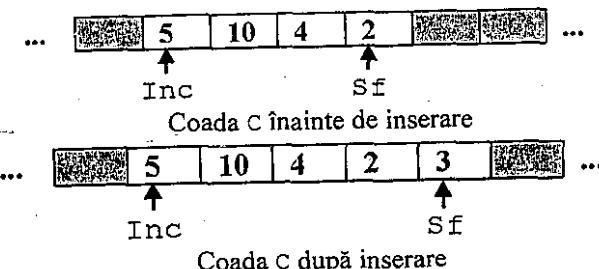
```
Inc = 0;
Sf = -1;
```

Observați că numărul de elemente din coadă este 0, iar poziția pe care va fi plasat primul element din coadă este 0.

Inserarea unui element în coadă

Pentru a insera un element `x` în coada `C` trebuie să verificăm în primul rând dacă „avem loc”, deci dacă variabila `Sf` nu depășește dimensiunea maximă a vectorului. Dacă inserarea se poate face, vom mări valoarea variabilei `Sf` cu o unitate (coada „crește”) și vom plasa la sfârșit noul element.

De exemplu, să inserăm elementul $x = 3$ în coada din figura următoare:

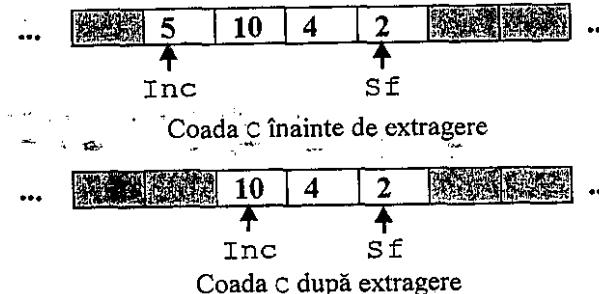


```
if (Sf == DimMax-1)
    cout << "Eroare\n";
else
    //inseram elementul x in coada C
    C[++Sf] = x;
```

Extragerea unui element din coadă

Pentru a extrage un element dintr-o coadă C trebuie să verificăm în primul rând dacă numărul de elemente din coadă este diferit de 0 (coada nu este vidă). Dacă da, reținem elementul de la începutul cozii într-o variabilă (să o notăm x), după care mărim cu o unitate începutul cozii.

De exemplu, să extragem un element din coada din figura următoare:


```
if (Inc > Sf)
    cout << "Eroare \n";
else
    //coada este vida
    //extragem primul element
    x = C[Inc++];
```

Accesarea unui element

Singurul element al unei cozii care poate fi accesat direct este primul. Dacă dorim să aflăm valoarea unui alt element, va trebui să extragem succesiv elemente până la cel dorit.

Accesarea primului element are ca scop determinarea valorii acestuia, valoare pe care o vom reține într-o variabilă denumită x .

```
x = C[Inc];
```

Observație

În acest mod de alocare statică a unei cozii observați că, pe măsură ce inserăm și extragem elemente, atât sfârșitul, cât și începutul cozii „migrează” către limita maximă a vectorului. Dezavantajul este că în vector rămân poziții neutilizate (de la 0 până la $Inc-1$). De exemplu, ar putea să apară o situație în care coada conține un element, dar operația de inserare să nu fie posibilă pentru că $Inc=Sf=DimMax-1$. O soluție mai bună ar fi de a reutiliza circular spațiul de memorie alocat cozii. Pentru aceasta, următoarea poziție după poziția i poate fi:

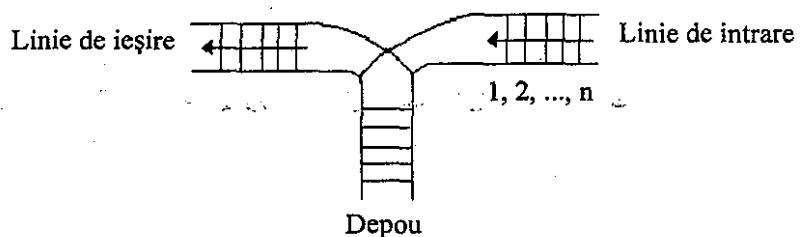
- $i+1$, dacă $i < DimMax - 1$;
- 0, dacă $i = DimMax - 1$.

Acest lucru se poate scrie concis: $(i+1) \% DimMax$.

5.3. Aplicații

Depou

Să considerăm următorul sistem de manevrare a vagoanelor într-un depou:

Observați că în dreapta sunt vagoane, numerotate crescător, de la 1 la n . În orice moment, din dreapta poate intra un vagon în depou sau un vagon poate părăsi, prin stânga, depoul. Construiți un tren astfel încât vagoanele să fie numerotate în ordine inversă (de la n la 1).

Soluție

Observați că depoul funcționează ca o stivă: întotdeauna ultimul vagon intrat va fi primul vagon ieșit.

Prin urmare, va fi suficient să introducem în depou toate vagoanele, în ordinea sosirii, apoi să le extragem pe toate.

De exemplu, dacă în depou intră vagonul 1, apoi vagonul 2, apoi vagonul 3, vor ieși în ordine vagoanele 3, 2, 1.

```
#include <iostream.h>
#define NrMaxVagoane 100
int S[NrMaxVagoane], n, Vf = 0;

int main ()
{ int i;
  cout << "Introduceti numarul de vagoane n = "; cin >> n;
  if (n > NrMaxVagoane)
    cout << "Prea multe vagoane! Nu incap in depou! \n";
  else
  {
    //introducem cele n vagoane in depou
    for (i=1; i<=n; i++) S[++Vf] = i;
    //formam trenul, extragand vagoanele din depou
    while (Vf) cout << S[Vf--] << ' ';
  }
  return 0;
}
```

Exerciții

- Să presupunem acum că doriți să construiți un tren mai special: vagoanele cu număr par vor merge la un moment dat în altă direcție față de cele cu număr impar. Din acest motiv, toate vagoanele cu număr par trebuie să fie plasate la începutul trenului (în ordinea crescătoare a numerelor lor), iar cele cu număr impar, la sfârșitul trenului, în ordinea descrescătoare a numerelor lor. Cum faceți?
- Calculați pentru $n=3$ și pentru $n=4$ care sunt toate permutările de vagoane ce se pot realiza în depou. Există permutări ce nu se pot realiza în acest mod, mai exact utilizând o stivă?

Observație

Problema precedentă ilustrează foarte clar proprietate esențială a stivei: stiva inversează ordinea elementelor introduse.

Paranteze

Se citește pe o linie de la tastatură o succesiune de paranteze rotunde deschise și închise, până la întâlnirea caracterului '.'. Întâlnirea unei paranteze deschise determină introducerea acesteia într-o coadă. Întâlnirea unei paranteze închise determină extragerea unui element din coadă. Verificați dacă parantezele din sirul citit se închid corect și determinați dimensiunea maximă a cozii (numărul maxim de paranteze deschise reținute în coadă la un moment dat).

Exemple

Șirul de intrare	Rezultat
(()) .	Parantezele se închid corect. Dimensiunea maximă a cozii este 2.
((().	Parantezele nu se închid corect. Dimensiunea maximă a cozii este 3.
(()) .	Parantezele nu se închid corect. Dimensiunea maximă a cozii este 1.

Soluție

Vom citi șirul de intrare caracter cu caracter, până când întâlnim caracterul '.'. Pentru fiecare caracter citit verificăm dacă este paranteză închisă sau deschisă.

Dacă este paranteză deschisă, o inserez în coadă, și fiindcă dimensiunea cozii crește, verific dacă dimensiunea curentă este mai mare decât dimensiunea maximă de până acum, caz în care rețin dimensiunea curentă ca maximă.

Dacă este paranteză închisă, trebuie să extrag o paranteză deschisă din coadă. Pentru ca extragerea să fie posibilă trebuie ca în coadă să existe paranteze închise (altfel, tragem concluzia că parantezele nu se închid corect și nu putem face extragerea).

După citirea tuturor caracterelor din șirul de intrare, verificăm dacă în coadă mai sunt paranteze deschise. În acest caz, deducem că parantezele nu se închid corect (au fost mai multe paranteze deschise decât închise).

```
#include <iostream.h>
#define DimMaxCoada 100
int C[DimMaxCoada];
int Inceput, Sfarsit=-1, LgMax, Corect=1;
//Corect este 1 dacă parantezele se închid corect
char p;
int main ()
{
  do
    { p=cin.get();
      if (p == '(')
        { //inserez o paranteza deschisa in coada
          C[++Sfarsit] = '(';
          if (Sfarsit-Inceput+1>LgMax)
            LgMax=Sfarsit-Inceput+1;
        }
      else
        if (p == ')')
          //verific daca pot extrage un element din coada
          if (Inceput <= Sfarsit)
            Inceput++; //extrag un element din coada
          else Corect=0;//parantezele nu se inchid corect
    }
  while (p != '.');
```

```

if (Inceput <= Sfarsit) Corect = 0;
//in coada au mai ramas paranteze deschise
if (Corect) cout << "Parantezele se inchid corect.\n";
    else cout << "Parantezele nu se inchid corect.\n";
cout << "Dimensiunea maxima a cozii este " << LgMax<<endl;
return 0;
}

```

Manna-Pnueli

Calculați pentru x întreg, citit de la tastatură, valoarea funcției *Manna-Pnueli*:

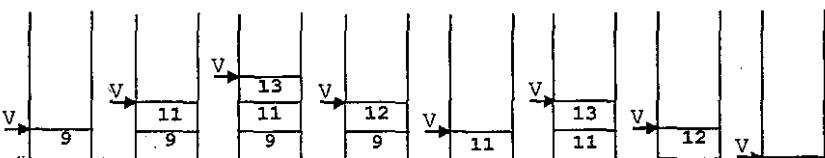
$$f : \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$$

Solutie

Funcția este definită într-un mod special: în cazul în care argumentul x este mai mare sau egal cu 12, valoarea funcției se poate calcula direct. Dacă argumentul x este mai mic decât 12, valoarea funcției nu se poate calcula direct, ci trebuie calculată valoarea $f(f(x+2))$. Observați că în definiția funcției f intervine însăși funcția f . O astfel de definiție se numește în matematică *definiție recurrentă*³³.

Prin urmare, dacă argumentul x este mai mic decât 12, nu putem calcula imediat valoarea funcției f , trebuie să amânăm acest calcul, pe care îl vom putea face numai după ce calculăm $f(f(x+2))$. Dar pentru a calcula $f(f(x+2))$ trebuie să calculăm mai întâi $f(x+2)$. Evaluearea funcției presupune amânarea unor operații și executarea lor în ordine inversă. Din acest motiv este necesar să utilizăm o stivă în care să reținem argumentele funcției f , în ordinea în care intervin în procesul de evaluare. Când putem calcula direct valoarea funcției pentru argumentul de la vârful stivei, extragem din stivă valorile argumentelor corespunzătoare ultimelor două apeluri și inserăm valoarea calculată a funcției.

De exemplu, să urmărim pentru $x=9$ cum sunt memorate în stivă argumentele pentru care trebuie evaluată funcția:

3.3 La informatică o vom numi ulterior recursivă

Obținem $f(x) = 11$

```

#include <iostream.h>
#define DimMax 100
int S[DimMax], x, y, V;
int main()
{cout << " x= "; cin >> x;
 S[V] = x; //initializam stiva cu parametrul primului apel
while (V >= 0)
{y = S[V];
 if (y >= 12) //calculam valoarea functiei direct
    { //plasam in stiva valoarea calculata a functiei
     if (--V >= 0) S[V] = y-1; }
    else
     /* functia nu poate fi calculata direct,
        inseram in stiva si parametrul nouui apel */
     S[++V] = y+2;
    }
cout << "f (" << x << ")=" << y-1; return 0;
}

```

Caroiaj

Se consideră un caroiaj dreptunghiular cu m linii și n coloane, în care pe anumite poziții sunt plasate obstacole. În poziția inițială (x_0, y_0) se află plasat un mobil. Să se determine, pentru toate pozițiile în care mobilul poate ajunge, distanța minimă de la poziția inițială a mobilului, măsurată în deplasări elementare. Prin deplasare elementară se înțelege deplasarea mobilului cu o poziție stânga, dreapta, sus sau jos.

Solutie

Reprezentăm sarcinajul ca o matrice A, în care marcăm obstacolele cu -1, iar pozitile libere cu -2. La sfârșitul algoritmului, în matricea A vom avea:

$A[i][j] = -1$, dacă poziția (i, j) este obstacol.

$A[i][j] = -2$, dacă poziția (i, j) nu este accesibilă din (x_0, y_0) ;

$A[i][j] = \text{distanța minimă de la } (x_0, y_0) \text{ la } (i, j)$, altfel.

Pentru a nu testa la fiecare pas dacă nu am ajuns la o margine a caroiajului, vom borda caroiajul cu obstacole (linia și coloana 0, respectiv linia $n+1$ și coloana $m+1$ le vom utiliza ca bordură).

Ideea constă în a calcula distanța minimă până la pozițiile în care se poate ajunge dintr-o singură mutare, apoi la pozițiile la care se poate ajunge din două mutări etc. Pentru a reține pozițiile în ordinea distanței lor față de poziția inițială, vom folosi o coadă C, în care vom reține, pentru fiecare poziție atinsă, coordonatele și distanța minimă de la poziția inițială.

```

#include <fstream.h>
#include <iomanip.h>
#define DimMax 20
#define DimMaxCoada 400
int dx[4]={-1, 0, 1, 0}, dy[4]={0, 1, 0, -1};
//deplasările pe linie și coloana pe direcțiile N,E,S,V
struct Element
{
    int l,c; //pozitia in caroiaj
    unsigned d; //distanta minima minima pana la pozitia l,c
} C[DimMaxCoada], x, y;
int A[DimMax][DimMax], n, m, x0, y0, i, j, k, IncC, SfC;
int main()
{
    ifstream fin("careu.in");
    fin >> n >> m; //citesc dimensiunile caroiajului
    fin >> x0 >> y0; //citesc pozitia initiala
    //marchez cu -2 pozitiile libere
    for (i=1;i<=n;i++)
        for (j=1;j<=m;j++) A[i][j] = -2;
    while (fin)
        {fin >> i >> j; //citesc coordonatele obstacolelor
         A[i][j] = -1; } //marchez obstacolele cu -1
    fin.close();
    //bordez caroiajul cu obstacole
    for (i=1;i<=n;i++) A[i][0]=A[i][m+1]=-1;
    for (i=1;i<=m;i++) A[0][i]=A[n+1][i]=-1;
    //initializez coada
    x.l=x0; x.c=y0; x.d=0; A[x0][y0]=0; //pozitia initiala
    C[IncC]=x;
    while (IncC <= SfC) //parcurg caroiajul
    {
        x = C[IncC]; //extrag un element din coada
        //ma deplasiez in cele patru directii posibile
        for (k=0; k<4; k++)
            { y.l = x.l + dx[k]; y.c = x.c + dy[k];
              //y - urmatoarea pozitie in directia k
              if (A[y.l][y.c] == -2)
              {
                  //y - pozitie libera cu distanta minima necalculata
                  y.d = x.d + 1; A[y.l][y.c] = y.d;
                  //inserez pozitia y in coada
                  C[++SfC]= y;
              }
        }
    }
    //afisez solutia
    ofstream fout("careu.out");
    for (i=1;i<=n;i++)
        { for (j=1;j<=m;j++) fout<<setw(3)<<A[i][j];
          fout<<endl; }
    fout.close();
    return 0;
}

```

De exemplu, pentru fișierul de intrare:

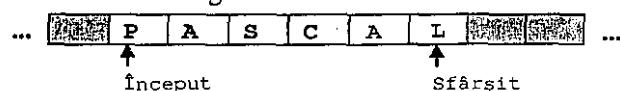
5 5	//dimensiunile caroiajului
3 3	//pozitia initiala
1 2	//obstacole
1 3	
2 4	
4 3	
4 4	
2 1	

obținem soluția:

-2 -1 -1 5 4
-1 2 1 -1 3
2 1 0 1 2
3 2 -1 -1 3
4 3 4 5 4

5.4. Probleme propuse

- Determinați valoarea de adevăr a următoarelor propoziții:
  - Coada este un vector în care putem adăuga elemente doar la sfârșit și putem extrage elemente doar de la început.
  - Extragerea elementelor dintr-o stivă se realizează în ordinea inversă a introducerii lor.
  - Coada este o structură de date care funcționează după principiul LIFO.
  - Afișarea elementelor dintr-o stivă se poate face prin parcurgerea vectorului în care sunt memorate elementele stivei, începând de la vârf.
- Să considerăm o stivă inițial vidă, care poate conține litere. Ilustrați efectul următoarelor operații: inserează R, inserează A, inserăza M, inserăza A, extrage un element, extrage un element, inserăza V (exprimate în mod echivalent – PUSH(R); PUSH(A); PUSH(M); PUSH(A); POP; POP; PUSH(V)).
- Să considerăm coada din figura următoare:

Ilustrați efectul următoarelor operații: extrage un element, extrage un element, inserăza C, extrage un element, inserăza U, inserăza L.

- Implementați operațiile elementare de lucru cu o coadă alocată static, utilizând spațiul de memorie circular.

5. Simulare

Multe fenomene fizice, chimice sau biologice nu pot fi observate direct (fie condițiile nu permit o observație directă, fie observarea lor implică probleme practice

sau financiare majore). În astfel de situații se recurge la o simulare – un program care imită evoluția fenomenului respectiv.

Să analizăm un exemplu simplu: simularea activității într-un cabinet stomatologic în care există un singur medic, care lucrează de la 9 la 17. Fiecare pacient care sosetează la medic ia loc pe un scaun și așteaptă până când medicul devine disponibil și asistenta îl invită în cabinet. Presupunând că medicul tratează pacienții în ordinea sosirii lor, fără alte priorități (obiective sau subiective), simulati modul de desfășurare a activității! În urma acestei simulări, determinați numărul minim de scaune necesar pentru pacienții care așteaptă, durata medie de așteptare, precum și durata medie a unui tratament.

Pentru simulare, presupunem că am generat aleator datele de intrare în fișierul 'PACIENTI.IN'. Fișierul conține câte o linie pentru fiecare pacient, pacienții fiind memorati în ordinea sosirii. Pentru fiecare pacient sosit la cabinet va fi reținut timpul la care a sosit (exprimat în număr de minute, calculat de la ora 9, când medicul stomatolog își începe programul) și durata tratamentului (exprimată, de asemenea, în număr de minute).

De exemplu, dacă fișierul de intrare conține:

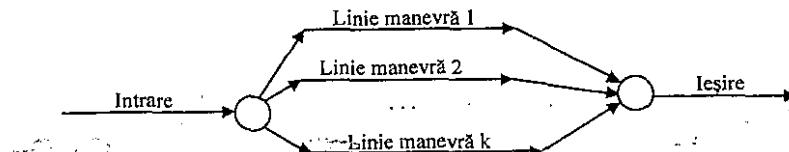
10 45
20 30
22 10

deducem că la cabinet au sosit trei pacienți:

- primul pacient a sosit la 10 minute de la începerea programului, iar tratamentul lui a durat 45 de minute;
- al doilea pacient a sosit la 20 de minute de la începerea programului, iar tratamentul lui a durat 30 de minute;
- al treilea pacient a sosit la 22 de minute de la începerea programului, tratamentul lui durând 10 minute.

6. Trenulețe

Într-un joc cu trenulețul, dintr-o eroare de proiectare, liniile pot fi montate doar într-un singur mod: o linie de intrare din care se desprind într-un nod k linii de manevră ce se vor uni în alt nod într-o linie de ieșire, ca în figură:

Jucându-se, un copil aşază pe linia de intrare o garnitură de tren cu n vagoane numerotate de la 1 la n, așezate într-o ordine oarecare. Vagoanele intră câte unul pe liniile de manevră și se deplasează într-un singur sens, de la intrare spre ieșire.

Copilul dorește să obțină garnitura de tren cu care se joacă în ordinea crescătoare a numerelor vagoanelor. Ajutați-l!

Date de intrare

Din fișierul text tren.in se citesc de pe prima linie două numere naturale separate printr-un spațiu n k (1≤n, k≤200), unde n reprezintă numărul de vagoane, iar k numărul de linii de manevră. De pe cea de-a doua linie se citesc n numerele naturale distincte cuprinse între 1 și n, separate prin spații, reprezentând ordinea în care intră cele n vagoane pe linia de intrare.

Datele de ieșire

În fișierul text tren.out se vor afișa mutările executate sub forma:

X₁ V₁ L₁ P₁
X₂ V₂ L₂ P₂
X₃ V₃ L₃ P₃
...
X_p V_p L_p P_p

unde: X_i poate fi caracterul M sau O, cu semnificația M – mutarea se face de pe linia de intrare pe linie de manevră; O – mutarea se face de pe linie de manevră pe linia de ieșire; V_i reprezintă numărul vagonului; L_i este linia de manevră pe care se mută vagonul; P_i este poziția din linie pe care se mută vagonul. Dacă nu există soluție, fișierul de ieșire conține mesajul: VAGOANELE NU SE POT MUTA

Exemplu

tren.in

5 3
1 3 5 4 2

tren.out

M 1 1 1
O 1 1 1
M 3 1 1
M 5 2 1
M 4 1 2
M 2 3 1
O 2 3 2
O 3 1 3
O 4 1 4
O 5 2 5

7. Labirint

Se dă un labirint dreptunghiular de dimensiuni n x m (n, m≤100). Pozițiile din stânga sus și dreapta jos sunt marcate cu 0, celelalte conțin unul dintre numerele 1, 2, 3, 4. Scopul este de a parcurge labirintul din colțul stânga sus până la colțul din dreapta jos pe un drum de lungime minimă, pe direcții paralele cu laturile sale. Drumul urmat trebuie să plece din 0 în 1, apoi din 1 în 2, din 2 în 3, din 3 în 4, din 4 în 1 etc. Se poate ajunge în poziția finală din oricare poziție vecină ei.

Din fișierul de intrare INPUT.TXT se vor citi de pe prima linie numerele întregi n și m , care reprezintă dimensiunile labirintului, iar de pe următoarele n linii câte m numere întregi, separate prin spațiu, reprezentând labirintul. În fișierul de ieșire OUTPUT.TXT se va afișa pe prima linie numărul minim de pași, iar pe cea de-a doua linie, un sir de caractere care reprezintă succesiunea de mișcări de pe cel mai scurt drum din labirint, folosind codificarea: D (jos), U (sus), L (stânga), respectiv R (dreapta).

Exemplu

INPUT.TXT	OUTPUT.TXT
5 4	7
0 1 2 3	RRRDDDD
3 2 1 4	
4 1 2 1	
1 4 3 2	
2 3 4 0	

(Balcaniada de Informatică, Cipru, 1996)

8. Romeo și Julieta

În ultima ecranizare a celebrei piese shakespeareiene, Romeo și Julieta trăiesc într-un oraș modern, comunică prin e-mail și chiar învață să programeze. Într-o secvență tulburătoare sunt prezentate frâmantările interioare ale celor doi eroi încercând fără succes să scrie un program care să determine un punct optim de întâlnire. Ei au analizat harta orașului și au reprezentat-o sub forma unei matrice cu n linii și m coloane, în matrice fiind marcate cu spațiu zonele prin care se poate trece (străzi lipsite de pericole) și cu X zonele prin care nu se poate trece. De asemenea, în matrice au marcat cu R locul în care se află locuința lui Romeo, iar cu J locul în care se află locuința Julietei. Ei se pot deplasa numai prin zonele care sunt marcate cu spațiu, din poziția curentă în oricare dintre cele opt poziții învecinate (pe orizontală, verticală sau diagonale). Cum lui Romeo nu îi place să aștepte și nici să se lase așteptat n-ar fi tocmai bine, ei au hotărât că trebuie să aleagă un punct de întâlnire în care atât Romeo, cât și Julieta să poată ajunge în același timp, plecând de acasă. Fiindcă la întâlniri amândoi vin într-un suflet, ei estimează timpul necesar pentru a ajunge la întâlnire prin numărul de elemente din matrice care constituie drumul cel mai scurt de acasă până la punctul de întâlnire. Își cum probabil există mai multe puncte de întâlnire posibile, ei vor să îl aleagă pe cel în care timpul necesar pentru a ajunge la punctul de întâlnire este minim.

Scrieți un program care să determine o poziție pe hartă la care Romeo și Julieta pot să ajungă în același timp. Dacă există mai multe soluții, programul trebuie să determine o soluție pentru care timpul este minim.

Date de intrare

Fișierul de intrare rj.in conține:

5. Stiva și coada

- pe prima linie, numerele naturale n și m , care reprezintă numărul de linii și, respectiv, de coloane ale matricei, separate prin spațiu ($1 < n, m \leq 100$); liniile și coloanele sunt numerotate începând cu 1;
- pe fiecare dintre următoarele n linii se află m caractere (care pot fi doar R, J, X sau spațiu) reprezentând matricea.

Date de ieșire

Fișierul de ieșire rj.out va conține o singură linie pe care sunt scrise trei numere naturale separate prin câte un spațiu t_{min} x y , având semnificația:

- x y reprezintă punctul de întâlnire (x – numărul liniei, y – numărul coloanei);
- t_{min} este timpul minim în care Romeo și Julieta ajung la punctul de întâlnire.

Exemple

rj.in	rj.out	Explicație
5 8 XXR XXX X X X J X X X XX XXX XXXX	4 4 4	Traseul lui Romeo poate fi: (1, 3), (2, 4), (3, 4), (4, 4). Deci timpul necesar lui Romeo pentru a ajunge de acasă la punctul de întâlnire este 4. Traseul Julietei poate fi: (3, 1), (4, 2), (4, 3), (4, 4). Timpul necesar Julietei pentru a ajunge de acasă la punctul de întâlnire este, de asemenea, 4. În plus, 4 este punctul cel mai apropiat de ei cu această proprietate.

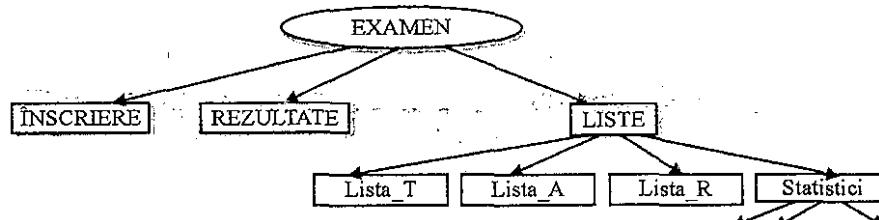
6. Funcții

Pentru proiectarea unor aplicații complexe este necesară descompunerea problemei care trebuie rezolvată în subprobleme relativ independente, pentru fiecare dintre aceste subprobleme scriindu-se module de program mai simple. Cum la orice firmă se lucrează în echipă, modulele de program sunt, de obicei, implementate de mai mulți programatori. Pentru ca programul să funcționeze, în final, modulele de program trebuie asamblate. Prin urmare, într-o etapă prealabilă implementării se face o analiză a problemei de rezolvat, se stabilesc subproblemele și modulele de program care trebuie să rezolve aceste subprobleme, precum și modalitățile în care acestea trebuie să comunice între ele (interfață).

De asemenea, în rezolvarea problemelor apar frecvent operații care „se repetă”. În aceste situații ar fi bine să scriem secvența de program corespunzătoare unei astfel de operații o singură dată și să o folosim ori de câte ori este nevoie de ea. În practică, în dezvoltarea unei aplicații nu se pornește de fiecare dată de la zero, ci se utilizează modulele de program deja implementate. Cum ar fi dacă ar trebui să scriem de fiecare dată instrucțiunile care să calculeze radicalul sau care să realizeze comunicarea cu dispozitivele periferice?

Realizarea unui program de complexitate mare impune ca o necesitate organizarea datelor și a prelucrărilor la care acestea trebuie supuse în subprobleme și, corespunzător acestora, sub formă de subprograme.

Să analizăm problema prelucrării datelor în cazul unui examen de admitere. Primul nivel de subprobleme ar putea fi: înscrierea candidaților, înregistrarea rezultatelor probelor, listarea diferitelor situații cerute. Dacă prima și a doua subproblemă sunt relativ simple, cea de-a treia însă, trebuie, la rândul ei, să fie împărțită în subprobleme: obținerea listei generale ordonate alfabetic, a listei celor admisi în ordinea descrescătoare a mediilor, a listei celor respinși ordonate de asemenea alfabetic. În plus, la orice examen sunt solicitate multe alte situații statistice. Deci, schematic:

Dacă luăm în considerație aplicația descrisă mai sus, care este o aplicație reală, utilizată la fiecare examen de admitere în liceu sau într-o instituție de învățământ superior, se observă faptul că întreaga aplicație poate fi împărțită în module și fiecare modul poate fi programat separat.

6.1. Subprograme în limbajul C/C++

In limba C și C++, subprogramele sunt denumite funcții.

Funcțiile reprezintă un element fundamental al limbajului C/C++. Așa cum știm, orice program C/C++ este constituit dintr-o succesiune de funcții, dintre care una este funcția principală, denumită `main()`. La lansarea în execuție a unui program C/C++ este apelată funcția `main()`.

Până acum, în cadrul funcției `main()` am apelat numai funcții standard ale limbajului (de exemplu, `sqrt()`, `clrscr()` etc.). În acest capitol vom învăța să descriem propriile noastre funcții. Acestea vor fi apelate din funcția `main()` sau dintr-o altă funcție apelată din `main()`.

In concluzie, într-un program C/C++, toate prelucrările sunt organizate ca o hierarhie de apeluri de funcții bazată pe această hierarhie sunt funcția main().

Pentru a putea dezvolta și utiliza funcții proprii este necesar să cunoaștem cum se definesc, cum se declară și cum se apelează funcțiile.

6.2. Definiția unei funcții

Definiția unei funcții este constituită dintr-un *antet*, care conține numele funcției, tipul rezultatului returnat de funcție și lista parametrilor funcției și un *bloc de instrucțiuni*, care descrie prelucrările efectuate de funcție.

Formatul general al definiției unei funcții este:

```

tip nume(lista_parametri_formali)
{
    declaratii_variabile_locale
    instructiuni
}
  
```

unde:

tip – reprezintă tipul rezultatului returnat de funcție;

nume – reprezintă numele funcției;

lista_parametri_formali – este constituită din una sau mai multe declarații de parametri formalii, separate prin virgulă, sau poate lipsi.

O declarație de parametru formal specifică tipul și numele parametrului, sub forma: `tip nume`.

Parametrii unei funcții constituie o interfață prin intermediul căreia funcția comunică cu exteriorul. Parametrii desemnează date primite de funcție din exterior, date de care depind prelucrările efectuate de funcție.

Parametrii formali sunt denumiți astfel deoarece cu ajutorul lor se descriu în mod formal operațiile la care vor fi supuse datele ce vor fi transmise de programul *apelant* spre subprogram.

Observații

Lista de parametri formali poate să fie vidă, dar și în acest caz parantezele trebuie să apară. În standardul ANSI al limbajului C, în cazul în care lista parametrilor formali este vidă, trebuie să se specifică explicit aceasta prin cuvântul rezervat `void`. Deși C++ acceptă o listă vidă de parametri, pentru a păstra compatibilitatea dintre C și C++ este recomandat să utilizăm `void`.

Dacă tipul rezultatului returnat de funcție nu este specificat, implicit este considerat `int`. Dacă funcția nu trebuie să întoarcă nici o valoare, se specifică drept tip al rezultatului `void`.

Exemplul 1

Definim o funcție fără parametri, denumită `scrive`. Funcția afișează un mesaj și nu returnează nici un rezultat:

```
void scrive(void)
{ cout << "Aceasta este prima mea functie C/C++ \n"; }
```

Exemplul 2

Definim o funcție denumită `scrive_suma` care primește ca parametri două numere întregi și afișează suma acestora. Funcția nu returnează nici un rezultat:

```
void scrive_suma(int a, int b)
{ cout << "a+b=" << a+b; }
```

Exemplul 3

Definim o funcție denumită `suma` care primește ca parametri un vector cu maximum 100 de componente întregi și numărul efectiv de elemente din vector. Funcția returnează suma elementelor vectorului:

```
int suma(int a[100], int n)
{ int i, s=0;
  for (i=0; i<n; s+=a[i++]);
  return s; }
```

Observați că funcția utilizează două variabile, `i` și `s`. Deoarece acestea sunt declarate în blocul funcției, ele sunt *variabile locale*.

În blocul funcției intervine instrucțiunea `return`. Această instrucțiune are formatul general:

```
return expresie;
```

Efect

Se evaluatează expresia și se încheie execuția funcției, returnând în exterior (mai exact, în funcția apelantă) valoarea expresiei. În cazul în care expresia este vidă, funcția nu returnează nici o valoare.

În concluzie, revenirea dintr-o funcție se face fie după executarea ultimei instrucțiuni (instrucțiunea care precedă acolada închisă a blocului funcției) – caz în care funcția nu returnează nici o valoare, fie la întâlnirea instrucțiunii `return`.

Observație

Pot exista mai multe instrucțiuni `return` în cadrul blocului unei funcții, de exemplu:

```
int max (int a, int b)
{
  if (a>b) return a;
  return b;
}
```

Funcția `max` are doi parametri întregi, `a` și `b`. Dacă $a > b$, atunci funcția returnează valoarea parametrului `a` și execuția funcției se încheie. Dacă nu s-a încheiat execuția funcției (ceea ce echivalează cu $a \leq b$), se execută următoarea instrucțiune de după `if`, prin urmare funcția returnează valoarea parametrului `b`. Deci funcția calculează maximul dintre `a` și `b`.

6.3. Declaraarea funcțiilor

Așa cum am văzut în secțiunea precedentă, definiția unei funcții informează compilatorul despre formatul funcției (nume, parametri, tip rezultat) și descrie prelucrările efectuate de funcție.

Declarația unei funcții informează compilatorul despre *existența* funcției și *formatul* acesteia. Mai exact, o declarație de funcție specifică numele funcției, tipul rezultatului returnat de funcție și parametrii acesteia:

```
tip nume(lista_parametri);
```

Observați că o declarație de funcție este constituită din antetul funcției, urmat de `;`, nu de blocul de instrucțiuni al funcției. Spre deosebire de definiție, în declarație lista parametrilor nu conține în mod obligatoriu și numele parametrilor, ci este permisă doar specificarea tipurilor parametrilor.

Exemple

```
| void f1(int, int);
```

Funcția `f1()` are doi parametri de tip `int` și nu întoarce nici un rezultat.

```
| long f2(int x, int y[20]);
```

Funcția `f2()` are doi parametri: unul de tip `int` și un tablou de 20 de valori de tip `int` și întoarce ca rezultat o valoare de tip `long int`. În această declarație am specificat și numele parametrilor, nu doar tipul acestora.

```
| void clrscr();
```

Funcția `clrscr()` este o funcție declarată în fișierul antet `conio.h` și are rolul de a șterge fereastra text curentă și de a plasa cursorul în colțul din stânga sus al ferestrei. Este o funcție care nu are nici un parametru și nu întoarce nici un rezultat.

```
| double sqrt(double);
```

Funcția `sqrt()` are un parametru de tip `double` și returnează radicalul valorii primite ca parametru. Este declarată în fișierul antet `math.h`.

```
| int rand (void);
```

Funcția `rand()` este declarată în fișierul antet `stdlib.h` și returnează un număr aleator mai mic decât o constantă `RAND_MAX`, definită de asemenea în `stdlib.h`.

Declarația unei funcții se mai numește și *prototip*.

Utilitatea declarațiilor

Definiția unei funcții apare înaintea apelului funcției numai în cazuri particulare. Acest lucru nu este întotdeauna posibil (de exemplu, dacă funcția nu este definită în același fișier sursă sau este o funcție standard, care se găsește în bibliotecile limbajului în formă compilată).

Totuși, când întâlnesc un apel de funcție, compilatorul trebuie să verifice validitatea acestuia. Prin urmare, este necesar ca înaintea oricărui apel de funcție să apară fie definiția funcției, fie declarația acesteia.

Un program C/C++ poate conține pentru o funcție o singură definiție, dar oricate declarații.

Biblioteci de funcții și fișiere antet

În activitatea de programare există anumite operații care se execută frecvent (de exemplu, citiri, scrieri, sortări, operații matematice complexe, operații cu siruri de caractere etc.). Pentru aceste operații firmele au dezvoltat funcții specifice. Aceste funcții sunt grupate pe categorii, memorate în formă compilată în colecții, denumite biblioteci. Utilizarea bibliotecilor eliberează programatorii de sarcina de a

scrie și testa un volum mare de cod, întrucât funcțiile din biblioteci³⁴ sunt deja testate și funcționează corect.

Pentru a utiliza funcțiile dintr-o bibliotecă într-un program, acestea trebuie declarate. Din acest motiv, programatorii creează pentru bibliotecile lor fișiere speciale, denumite fișiere antet sau fișiere *header*, care conțin declarații de funcții și, eventual, declarații de variabile externe. Ca urmare, pentru a utiliza funcțiile dintr-o bibliotecă, este suficient să includem printr-o directivă `#include` fișierul *header* corespunzător. Dacă biblioteca este una standard, plasată în subdirectorul `Include` al directorului în care este instalat mediul de programare, directiva de includere a fișierului antet corespunzător are forma:

```
| #include <fisier.h>
```

Dacă biblioteca nu este una standard, ci este creată de voi, directiva de includere a fișierului antet corespunzător are forma:

```
| #include "fisier.h"
```

6.4. Apelul funcțiilor

Apelul unei funcții se poate realiza în două moduri – printr-o *instrucțiune de apel* sau ca *operand într-o expresie*.

Instrucțiunea de apel al unei funcții are următorul format general:

```
| nume(lista_parametri_actuali);
```

unde `nume` reprezintă numele funcției. Lista parametrilor actuali este formată dintr-o succesiune de expresii, separate prin virgulă.

Utilizăm instrucțiuni de apel atunci când funcția apelată nu returnează nici o valoare sau atunci când nu dorim să utilizăm valoarea returnată de funcție, ci ne interesează doar efectuarea prelucrărilor descrise de funcție.

În cazul în care dorim să utilizăm valoarea returnată de funcție ca operand într-o expresie, vom apela funcția în cadrul expresiei astfel:

```
| nume(lista_parametri_actuali)
```

Observați că în acest caz lipsește caracterul `' ; '` care marchează sfârșitul instrucțiunii de apel.

La apelul unei funcții, *valorile* parametrilor actuali sunt atribuite, în ordine, parametrilor formali corespunzători.

34. Mediul de programare Borland C++ conține un utilitar special pentru crearea de biblioteci, denumit TLIB. Pentru a afla informații despre modul de utilizare a acestui utilitar este suficient să dați comanda: `TLIB ?`.

Regula fundamentală: Parametrii actuali trebuie să corespundă cu parametrii formalii ca număr, ordine și tip.

Exemplu

Să considerăm următoarele declarații de variabile:

```
int x=4, y=5, m;
```

Putem atribui variabilei m maximul dintre x și y apelând funcția max definită anterior astfel:

```
m=max(x, y);
```

În acest caz, valoarea parametrului actual x înlocuiește parametrul formal a (deci a va avea valoarea 4), iar valoarea parametrului actual y înlocuiește parametrul formal b (deci b va avea valoarea 5).

Pentru a ilustra transferul parametrilor la apel să facem o analogie între un subprogram și o piesă de teatru. Autorul scrie acțiunea piesei în funcție de niște personaje. Personajele care apar în piesă sunt menționate la începutul piesei, însoțite de o scurtă descriere a „tipului” lor (de exemplu, Conu Leonida – pensionar, 60 de ani; Coana Efimița – consoarta lui, 56 de ani; Sfâta – slujnică lor). În mod similar, autorul unui subprogram descrie acțiunea acestuia în funcție de niște parametri formali. În antetul subprogramului sunt precizați numele și tipul parametrilor formali.

Scriind o piesă, un dramaturg descrie formal acțiunea din piesa de teatru. Abia în momentul în care piesa este pusă în scenă ea „prinde viață”. Fiecare personaj din piesă este interpretat de un actor. Prin urmare, în momentul reprezentării, distribuția înlocuiește lista de personaje din piesă. Aceeași piesă poate fi jucată cu mai multe distribuții, însă acțiunea se desfășoară la fel. În mod analog, parametrii formali ai unui subprogram sunt înlocuiți la apel („reprazentarea”) de parametrii actuali („distribuția”). Evident, trebuie să existe o corespondență între parametrii formali și cei actuali, așa cum trebuie să existe o corespondență între personaj și actor (ar fi destul de dificil să-l distribuim pe Van Damme în rolul Coanei Efimița).

Prin urmare, piesa de teatru, cu descrierea personajelor și a acțiunilor, poate fi asemuită cu definirea unui subprogram cu lista corespunzătoare de parametri formali. Reprezentarea piesei, când personajele sunt înlocuite de actori, este similară apelului, când parametrii formali sunt înlocuiți de cei actuali și acțiunile devin „reale”.

Apare întrebarea: unde sunt memorate valorile parametrilor actuali?

Funcțiile utilizează o zonă de memorie specială, denumită stivă (în limba engleză – stack). Denumirea se datorează modului de funcționare a acestei zone de memorie – LIFO (ultimele informații memorate sunt primele informații extrase).

La apelarea unei funcții, se aloca spațiu de memorie pe stivă pentru valorile parametrilor actuali (transfer prin valoare). La încheierea execuției funcției, zona de memorie alocată pe stivă pentru apel este eliberată.

Că urmare a acestui mod de funcționare, chiar dacă în blocul funcției sunt modificate valorile parametrilor, la ieșirea din funcție, deoarece memoria alocată pentru parametri se eliberează, valorile modificate se pierd.

Exemplu

Să considerăm următoarea funcție care intenționează să interschimbe valorile parametrilor x și y:

```
void schimba(int x, int y)
{
    int aux;
    aux=x; x=y; y=aux;
    cout << "x=" << x << endl;
}
```

Să presupunem că am declarat variabilele:

```
int a=3, b=4;
```

Secvența de instrucțiuni:

```
schimba(a, b);
cout << "a=" << a << endl;
b=" << b << endl;
```

afisează pe ecran:

```
x=4 y=3
a=3 b=4
```

Prin urmare, deși valorile parametrilor x și y au fost schimbate în blocul funcției, la ieșirea din funcție valorile variabilelor a și b care au fost utilizate ca parametri actuali rămân neschimbate. Acest comportament este absolut normal: valorile parametrilor funcției au fost copiate pe stivă, ceea ce înseamnă că ele sunt interschimbată, apoi la ieșirea din funcție zona de memorie alocată pe stivă este eliberată, iar copiile sunt pierdute. Funcția nu poate modifica valorile parametrilor actuali, deoarece nu cunoaște adresa la care ei sunt memorati.

Dacă dorim ca la ieșirea din funcție să se păstreze valorile modificate ale parametrilor, nu vom transmite ca parametri expresii ale căror valori să fie copiate pe stivă, ci vom transmite adresele variabilelor ale căror valori dorim să le modificăm.

Să ilustrăm, printr-o nouă analogie, modul de funcționare a celor două modalități de a transmite parametrii: să presupunem că în oraș trăiește un Jack Spintecătorul. Cineva dorește să-mi facă rău, comunicându-i lui Jack o informație despre mine.

Informația transmisă poate fi, de exemplu, adresa mea. În acest caz, sunt pierdut. Jack îmi cunoaște adresa, deci poate ajunge la mine. În mod analog, dacă un subprogram cunoaște adresa unui parametru, modificarea valorii acestui parametru în subprogram se va face la adresa cunoscută și va avea ca efect modificarea valorii parametrului actual.

Dacă însă informația care ajunge la Jack este fotografia mea, adică o copie, sunt salvat. Orice ar face Jack fotografiei, originalul rămâne nevătămat. Același lucru se întâmplă și în cazul unui parametru transmis prin valoare: în stivă se va face o copie a valorii parametrului, asupra acestei copii se pot face modificări, dar originalul rămâne neschimbat. Mai mult, datorită faptului că stiva este eliberată la revenirea în programul/subprogramul apelant, copia se pierde, deci și modificările făcute asupra ei.

6.5. Transferul parametrilor prin referință

În paragraful precedent am văzut că în limbajul C/C++ transferul parametrilor se face prin valoare. Totuși apare frecvent necesitatea de a modifica valorile parametrilor funcției și de a utiliza în afara funcției valorile modificate. În acest caz, este necesar să transmitem funcției adrese (transfer prin referință).

Există două modalități de a transmite parametrii prin referință: utilizând *pointeri* (soluție utilizabilă atât în limbajul C, cât și în C++) sau utilizând *referințe* (tipul referință fiind disponibil numai în limbajul C++).

Utilizarea pointerelor ca parametri

Să reluăm funcția schimba(), care intenționa să interschimbe valorile parametrilor x și y, transmitând de data aceasta adresele parametrilor care trebuie modificați:

```
void schimba(int *x, int *y)
{
    int aux;
    aux=*x; *x=*y; *y=aux;
    cout << "x=" << *x << " y=" << *y << endl;
}
```

De data aceasta, dacă presupunem că am declarat variabilele:

```
int a=3, b=4;
```

Secvența de instrucțiuni:

```
schimba(&a, &b);
cout << "a=" << a << " b=" << b << endl;
```

afisează pe ecran:

```
x=4 y=3
a=4 b=3
```

Deci interschimbarea s-a executat cu succes!

Observați că de data aceasta parametrii funcției nu sunt numere întregi, ci pointeri la întregi. La apelul funcției am ținut cont de tipul parametrilor și am transmis adresele variabilelor ale căror valori trebuie să fie interschimbrate.

Tipul referință

Tipul referință este o facilitate suplimentară a limbajului C++, introdusă pentru a acoperi o lacună importantă a limbajului C, și anume transmiterea parametrilor prin referință.

O variabilă de tip referință conține adresa unei alte variabile (asemănător unui pointer), dar nu este interpretată ca pointer, ci ca un alt nume asociat variabilei (un alias, un sinonim).

Declararea unei referințe:

```
tip & variabila_referinta=variabila_referita;
```

Declarația de mai sus creează un alt nume (variabila_referinta) pentru variabila variabila_referita având tipul tip.

Se pot crea referințe către variabile de orice tip. Ulterior în program puteți utiliza atât variabila, cât și referința către ea (sinonimul).

Exemplu

```
int x=10;
int &rx=x;
```

Am declarat variabila întreagă x și o referință pentru x, denumită rx. De exemplu, dacă dorim să afișăm valoarea variabilei x, putem scrie fie:

```
cout << x;
fie:
cout << rx;
Efectul va fi același!
```

Observații

Valoarea atribuită unei referințe *nu* poate fi schimbată, ea rămâne valabilă pe toată durata execuției blocului de program în care este declarată.

Deși referința seamănă cu o variabilă, ea nu este însăși variabilă, ci doar o referire la variabila respectivă (o adresă).

Aparent, referințele nu sunt grozav de utile. Dar să analizăm situația în care utilizăm referințe drept parametri ai unei funcții. Să reluăm funcția schimba(), care intenționa să interschimbe valorile parametrilor x și y, transmitând de data aceasta referințe către parametrii care trebuie modificați:

```
void schimba(int &x, int &y)
{
    int aux;
    aux=x; x=y; y=aux;
    cout << "x=" << x << " y=" << y << endl;
}
```

De data aceasta, dacă presupunem că am declarat variabilele `a` și `b` și două referințe către acestea, `ra`, respectiv `rb`:

```
int a=3, b=4;
int & ra=a, & rb=b;
```

secvența de instrucțiuni:

```
schimba(ra, rb);
cout << "a=" << a << " b=" << b << endl;
```

afișează pe ecran:

```
x=4 y=3
a=4 b=3
```

Deci și în acest caz interschimbarea s-a executat cu succes!

În concluzie, în cazul utilizării referințelor drept parametri, beneficiem de toate avantajele pointerilor (posibilitatea de a modifica valorile parametrilor) fără complicații de sintaxă.

Evident, orice operație cu referințe se poate realiza și cu ajutorul pointerilor, afirmația reciprocă nefiind valabilă.

Observație

Am fi putut apela funcția `schimba()` și sub forma:

```
schimba(a, b);
```

În acest caz, compilatorul va transmite automat adresele variabilelor `a` și `b`, fără a utiliza o variabilă referință intermedieră. Aceste adrese sunt atribuite la apel parametrilor de tip referință corespunzători.

S-ar putea spune că referințele sunt *pointeri care se dereferențiază automat*. Pentru compilatorul C++, referința este o adresă. Pentru programator, referința este doar un alt nume pentru variabilă, deci poate fi interpretată ca valoare a variabilei.

Utilizarea referințelor este utilă nu numai atunci când un parametru trebuie să își modifice valoarea. Transmiterea unui parametru prin valoare presupune copierea valorii parametrului pe stivă (ceea ce uneori poate fi costisitor atât ca spațiu, cât și ca timp). În cazul în care variabila transmisă ca parametru este o structură de date voluminoasă, este preferabil să utilizăm o referință către variabilă, deoarece pe stivă se va copia doar adresa. Dacă dorim să evităm modificarea valorii unui parametru transmis prin referință, putem preceda declarația parametrului de specificatorul `const`, care împiedică modificarea valorii. Orice tentativă de a modifica valoarea unui parametru transmis prin referință a cărui declarație este precedată de `const` va fi sancționată cu eroare la compilare.

De exemplu, dacă modificăm antetul funcției `schimba()` astfel:

```
void schimba (const int & x, int &y);
nu putem modifica valoarea parametrului x (atribuirea x=y va genera eroare).
```

Exemplu

Să urmărim, pas cu pas, pe un exemplu simplu, ce se întâmplă în fiecare moment al execuției unui program care conține un apel de funcție. Pentru identificarea acțiunilor, numerotăm liniile programului.

```
#include <iostream.h> //1
int x, y = 1; //2
void F(int & a, int b) //3
{
    cout << "a=" << a << " b=" << b << endl; //4
    a = 5; //5
    b = 10; //6
    cout << "a=" << a << " b=" << b << endl; //7
} //8
void main(void) //9
{
    F(x, y); //10
    cout << "x=" << x << " y=" << y << endl; //11
} //12
//13
//14
```

Urmărind fiecare instrucțiune executabilă, indicăm în tabelul următor linia care se execută, valorile variabilelor globale `x` și `y`, valorile depuse pe stivă corespunzătoare parametrilor formali `a` și `b` și ce anume se va afișa pe ecran. Semnul '`*`' semnifică o adresă, săgeata indicând variabila la care se referă adresa.

Linia	Memorie		Stivă			Ecran
	x	y	a	b	adresa revenire	
2	0	1	-	-	-	
12	0	1	•	1	adresa instrucțiunii de pe linia 13	•
5	0	1	•	1	adresa instrucțiunii de pe linia 13	a=0 b=1 x=0 y=1
6	5	1	•	1	adresa instrucțiunii de pe linia 13	a=0 b=1 x=0 y=1
7	5	1	•	10	adresa instrucțiunii de pe linia 13	a=0 b=1 x=0 y=1
8	5	1	•	10	adresa instrucțiunii de pe linia 13	a=0 b=1 x=0 y=1 a=5 b=10 x=5 y=1
13	5	1	-	-	-	a=0 b=1 x=0 y=1 a=5 b=10 x=5 y=1 x=5 y=1

Observație

- Nu uitați că numele unui tablou este un pointer către primul element al tabloului! Prin urmare, când utilizați vectori ca parametri, la definirea/declararea funcției puteți utiliza pentru declararea parametrului una din construcțiile echivalente:

- tip * , tip[] sau tip[Max] (unde tip reprezintă tipul componentelor vectorului, iar Max numărul maxim de elemente din vector). Nu este obligatorie specificarea numărului de elemente din vector între parantezele pătrate.
2. Când apelați o funcție care are parametri de tip tablou, trebuie să transmiteti doar numele tabloului (acesta este el însuși o adresă!).

Exemplu

Scriem un program care citește un vector a cu n elemente întregi și un vector b cu m elemente întregi, apoi afișează pe ecran cei doi vectori citiți.

Varianta C:

```
#include <stdio.h>

void citire_vector(int *, int *);
void afisare_vector(int, int *);

int main(void)
{ int n, a[10], m, b[10];
  citire_vector(&n, a);
  citire_vector(&m, b);
  afisare_vector(n, a);
  afisare_vector(m, b);
  return 0;
}

void citire_vector(int * nr, int x[10])
{
int i;
printf("Nr. elemente = "); scanf("%d", nr);
printf("Elementele vectorului: ");
for (i=0; i < *nr; i++) scanf("%d", &x[i]);
}

void afisare_vector(int nr, int a[10])
{
int i;
printf("Elementele vectorului sunt: ");
for (i = 0; i < nr; i++) printf("%d ", a[i]);
printf("\n");
}
```

În exemplul precedent am declarat două funcții: `citire_vector()` și `afisare_vector()`. Funcția `citire_vector()` are doi parametri care sunt pointeri cu tipul de bază `int (int *)`. Observați că la definirea funcției `citire_vector()` am declarat al doilea parametru (vectorul) în mod echivalent, specificând și numărul maxim de componente din vector (`int x[10]`). Primul parametru al funcției `citire_vector()` este numărul de elemente din vector. Este declarat ca pointer, deoarece funcția `citire_vector()` trebuie să transmită în exterior valoarea citită.

La apelul funcțiilor, observați că am precizat doar numele vectorului care se citește, respectiv se afișează. Apelul este corect, numele vectorului fiind un pointer către primul element din vector.

Varianta C++ va utiliza referințe în loc pe pointeri:

```
#include <iostream.h>

void citire_vector(int &, int *);
void afisare_vector(int, int *);

int main()
{ int n, a[10], m, b[10];
  citire_vector (n, a);
  citire_vector (m, b);
  afisare_vector(n, a);
  afisare_vector(m, b);
  return 0;
}

void citire_vector(int & nr, int x[10])
{
  cout << "Nr. elemente = "; cin >> nr;
  cout << "Elementele vectorului: ";
  for (int i=0; i < nr; i++) cin >> x[i];
}

void afisare_vector(int nr, int a[10])
{
  cout << "Elementele vectorului sunt: ";
  for (int i = 0; i < nr; i++) cout << a[i]<< " ";
  cout << endl;
}
```

Exercițiu

Scrieți un program care citește o matrice pătratică a cu n × n elemente întregi și o matrice pătratică b cu m × m elemente întregi, apoi afișează pe ecran cele două matrice citite.

6.6. Variabile globale și variabile locale

Vom diferenția cele două categorii de variabile analizând următoarele caracteristici:

- poziția declarației variabilei;
- clasa de memorare (precizează zona de memorie în care este alocată variabila – în segmentul de date al programului, pe stivă etc.);
- durata de viață (precizează timpul în care variabila are alocată zonă de memorie);

- domeniul de vizibilitate (precizează zonele din program în care variabila respectivă este vizibilă, deci poate fi utilizată).

Variabilele globale

- *poziție*: sunt declarate în exteriorul oricărei funcții;
- *clasa de memorare*: îi se alocă memorie în segmentul de date al programului, memoria alocată fiind automat inițializată cu 0;
- *durata de viață*: memoria rămâne alocată până la sfârșitul execuției programului;
- *domeniu de vizibilitate*: sunt vizibile din momentul declarării până la sfârșitul programului, în toate modulele acestuia, chiar și în alte fișiere sursă³⁵, cu excepția cazurilor de omonimie.

Variabilele locale

- *poziție*: sunt declarate în blocul unei funcții;
- *clasa de memorare*: îi se alocă memorie pe stivă, memoria alocată nefiind inițializată automat;
- *durata de viață*: memoria rămâne alocată până la sfârșitul execuției blocului în care este declarată variabila;
- *domeniu de vizibilitate*: sunt vizibile numai în blocul în care sunt declarate.

Regula de omonimie

Deoarece variabilele globale au altă clasă de memorare decât variabilele locale, este permis să declarăm o variabilă locală care să aibă același nume ca al unei variabile globale. O astfel de situație este denumită *omonimie*. Ce se întâmplă în astfel de cazuri?

Regula de omonimie: În interiorul blocului în care sunt declarate, variabilele locale au prioritate față de variabilele globale omonime.

Prin urmare, în cazul în care în interiorul unei funcții am declarat o variabilă locală cu același nume ca al unei variabile globale, variabila locală ascunde temporar (pe parcursul execuției blocului în care este declarată) variabila globală cu același nume.

Același lucru se întâmplă și atunci când numele unui parametru formal coincide cu acel unei variabile globale: pe durata execuției funcției respective, parametrul are prioritate față de variabila globală omonimă.

35. În secțiunea „Proiecte” veți vedea că un program C/C++ poate fi constituit din mai multe fișiere sursă. Presupunând că am declarat o variabilă globală v în fișierul f1.cpp și dorim să o utilizăm și în fișierul f2.cpp din cadrul aceluiași program, este suficient să declarăm variabila v și în fișierul f2.cpp, precedând declararea ei de specificatorul extern. Aceasta este o indicație pentru compilator că variabila respectivă există într-un alt fișier sursă.

Operatorul de rezoluție

Limbajul C++ oferă programatorilor posibilitatea de a accesa în cadrul aceluiași bloc atât variabila locală, cât și variabila globală omonimă. Acest lucru este posibil cu ajutorul unui operator unar denumit operatorul de rezoluție:

`::variabila`

Această expresie desemnează variabila globală, și nu variabila locală omonimă.

Exemplu

```
int x;                                     //variabila globală
void f(void)
{ int x=5;                                 //variabila locală
    cout <<"x local = " <<x << endl;
    cout <<"x global = "<<::x << endl;
}
```

În exemplul precedent am definit o variabilă globală x, apoi în cadrul funcției f() am definit o variabilă locală omonimă. În cadrul funcției, când ne referim la x, are prioritate variabila locală. Pentru a ne referi la variabila globală x, am utilizat construcția ::x. Prin urmare, funcția f() va afișa:

```
x local = 5
x global = 0
```

6.7. Specificatori de clasă de memorare

În secțiunea precedentă am precizat clasa de memorare a variabilelor locale și a variabilelor globale. Acestea sunt clasele de memorare *implicite*. Dacă dorim, putem specifica în mod explicit clasa de memorare a unei variabile (fie ea locală sau globală), precizând înaintea declarației variabilei un cuvânt-cheie care reprezintă *specificatorul de clasă de memorare*.

Specificatorul static

În cazul variabilelor locale, indică faptul că variabila nu este memorată pe stivă, ci în segmentul de date. Prin urmare, ea este inițializată automat cu 0 și are zonă de memorie alocată de la prima execuție a blocului în care este declarată până la sfârșitul programului. Domeniul de vizibilitate nu se modifică (variabila rămâne vizibilă numai în interiorul blocului în care este declarată).

Avantajele utilizării variabilelor statice sunt multiple: se alocă o singură dată, nu la fiecare apel al funcției; își păstrează valorile între două apeluri consecutive ale funcției; domeniul de vizibilitate fiind local, nu există riscuri ca valoarea variabilei să fie alterată de alte funcții ale programului, ca în cazul variabilelor globale; dacă spațiul disponibil pe stivă devine o problemă, reprezintă o soluție de alocare a unor variabile locale.

În cazul variabilelor globale, indică faptul că variabila poate fi utilizată numai în cadrul fișierului sursă în care este declarată (deci nu mai are legătură externă, nu mai poate fi utilizată în alte fișiere sursă ale programului). Cu alte cuvinte, variabila devine locală fișierului sursă în care este declarată.

Exemplu

```
void f()
{ static int x=2;
  x++;
  cout << x << endl; }
```

Funcția `f()` conține variabila locală statică `x`. La primul apel al funcției, variabila `x` este inițializată cu valoarea 2, apoi valoarea variabilei este incrementată și se va afișa pe ecran valoarea 3.

La al doilea apel al funcției `f()`, variabila `x`, fiind statică, nu mai este nici alocată, nici inițializată, ci își păstrează valoarea de la apelul precedent (3). Această valoare va fi incrementată, apoi se va afișa pe ecran valoarea 4.

Deci la fiecare apel al funcției `f()` se va afișa o altă valoare. Dacă nu am fi declarat variabila `x` utilizând specificatorul `static`, funcția ar fi afișat întotdeauna valoarea 3.

Specificatorul auto

Se poate utiliza numai pentru variabile locale și indică faptul că variabila este alocată pe stivă, ceea ce se întâmplă în mod implicit. Din acest motiv, acest specificator nu prea este utilizat.

Specificatorul register

Se utilizează pentru variabile locale și reprezintă o indicație pentru compilator că accesul la această variabilă trebuie să fie cât mai rapid. Prin urmare, dacă este posibil (există registri disponibili), variabila va fi memorată în unul dintre registrii microprocesorului, nu în memoria RAM. Utilizarea acestui specificator poate fi utilă, de exemplu, pentru o variabilă contor într-o instrucție repetitivă.

6.8. Parametrii funcției `main()`

Funcția `main()` are un statut special, deoarece ea este automat apelată la lansarea în execuție a programului.

Până acum am descris funcții `main()` fără parametri. Uneori este necesar ca sistemul de operare să comunice programului anumite informații. Mai exact, la lansarea în execuție a programului din sistemul de operare în mod linie de comandă, îl se pot transmite programului ca informații diferite opțiuni sau date inițiale, ca argumente în linia de comandă. Argumentele din linia de comandă sunt succesiuni de caractere separate prin spații sau caractere TAB.

Pentru funcția `main()` se pot utiliza trei parametri:

```
| main(int argc, char * argv[], char * env[]);
```

unde:

`argc` – indică numărul de argumente din linia de comandă (`argc > 0`);
`argv` – este un vector în care sunt reținute în ordine cele `argc` argumente din linia de comandă, ca siruri de caractere (`argv[0]` este numele programului);
`env` – este un vector în care sunt reținute informații de mediu³⁶ ale sistemului de operare (de exemplu, prompterul sistemului, căi implicate de căutare), ultimul element al vectorului fiind `NULL`, pentru a marca sfârșitul listei.

Exemplu

Vom scrie un program care va primi ca argumente în linia de comandă numele utilizatorului și va afișa un mesaj de salut personalizat:

```
#include <iostream.h>
int main(int argc, char * argv[])
{if (argc==1)
  {cout << "Nu am primit numele utilizatorului";
   return 1;}
  cout << "Salut, ";
  for (int i=1; i<argc; i++)
    cout << argv[i] << ' ';
  cout << "! \n";
  return 0; }
```

Să presupunem că programul executabil se numește `buna.exe`. Lansând executabilul în mod linie de comandă astfel:

```
>buna Dan V. Ionescu
```

programul va prelua din linia de comandă patru argumente (`argc = 4`), valorile argumentelor fiind:

```
argv[]={"buna", "Dan", "V.", "Ionescu"})
```

Efectul va fi:

```
Salut, Dan V. Ionescu!
```

Exercițiu

Scrieți un program care primește ca argument în linia de comandă numele unui fișier text și afișează pe ecran conținutul fișierului, pagină cu pagină. Mai exact, când ecranul este plin (au fost afișate 24 de linii), afișarea se întrerupe, se afișează pe ultima linie a ecranului mesajul "Apasati o tasta pentru a continua", apoi se așteaptă ca utilizatorul să acționeze o tastă; după ce utilizatorul acționează o tastă, se afișează următoarea pagină și a.m.d.

36. Denumirea `env` provine din termenul *environment*, care înseamnă mediu.

6.9. Caracteristici specifice funcțiilor C++

Funcții inline

Limbajul C++ încurajează (uneori chiar impune) utilizarea funcțiilor „mici”, care realizează un număr redus de operații specifice. Întrucât programatorii sunt preocupăți de viteza de execuție a programelor lor, iar apelul unei funcții presupune executarea unor operații suplimentare (de exemplu, alocarea pe stivă a memoriei necesare apelului, copierea valorilor parametrilor, returnarea valorii calculate de funcție), în limbajul C++ a fost introdusă o categorie specială de funcții, denumite funcții *inline*.

Definiția unei funcții *inline* are același format general cu definiția unei funcții C uzuale, cu excepția faptului că este precedată de cuvântul rezervat *inline*.

Exemplu

```
inline max (int a, int b) {return a>b?a:b;}
```

Când compilatorul întâlnește o funcție *inline*, nu generează cod ca pentru o funcție obișnuită, ci înlocuiește apelul funcției cu secvența de instrucțiuni executată de funcția respectivă.

De obicei, pentru funcții mici, acest lucru nu duce la creșterea dimensiunii codului executabil (dacă luăm în calcul și operațiile suplimentare executate la apelul oricărei funcții). În plus, dacă o funcție *inline* este definită, dar nu este apelată niciodată, compilatorul nu generează cod pentru funcția respectivă, în timp ce pentru funcțiile uzuale, indiferent dacă funcția este sau nu apelată, codul este generat.

Funcții cu parametri impliciti

Pentru a corespunde unei varietăți cât mai mari de situații, funcțiile sunt proiectate de obicei cu un număr foarte mare de parametri, chiar dacă pentru unii parametri se utilizează frecvent la apel aceeași valoare.

Pentru ca funcțiile respective să fie mai ușor de utilizat, limbajul C++ a introdus o facilitate suplimentară, prin care programatorul poate declara în antetul funcției valori implicite.

Exemplu

```
void f(int a, int b=1, int c=2)
{cout<<a<<b<<c<<endl;}
```

Funcția *f()* are trei parametri, dintre care au doi cu valori implicite (*b* are valoarea implicită 1, iar *c* are valoarea implicită 2).

La apelul funcției, se pot omite parametrii actuali corespunzători parametrilor formalii cu valori implicite, în acest caz utilizându-se valorile implicite ale acestora. Pentru ca la apel corespondența parametru actual – parametru formal să se execute corect, întotdeauna parametrii cu valori implicite sunt ultimii declarați în lista de parametri a funcției.

De exemplu, funcția *f()* definită mai sus o putem apela astfel:

```
f(9);
```

În acest caz se utilizează valorile implicite ale parametrilor *b* și *c* și efectul este:
912

```
f(9, 8);
```

În acest caz se utilizează valoarea implicită a parametrului *c* și efectul este:
982

```
f(9, 8, 7);
```

În acest caz nu se utilizează valorile implicite ale parametrilor și efectul este:
987

Un exemplu de funcție cu parametri impliciti pe care ați utilizat-o deja este funcția *getline()*, funcție membră a clasei *istream*:

Prototip:

```
istream & getline(signed char*, int, char = '\n');
```

Efect

Funcția citește caracterele de la intrare și le plasează în sirul descris de primul parametru. Operația se termină fie când s-au extras atâtea caractere câte specifică cel de-al doilea parametru, fie la întâlnirea marcajului de sfârșit, specificat de cel de-al treilea parametru.

Observați că cel de-al treilea parametru are ca valoare implicită caracterul *newline* (deci implicit citirea se termină la sfârșitul liniei).

Exercițiu

Descrieți o funcție deordonare a unui vector. Funcția va primi ca parametri numărul de elemente din vector, vectorul și un parametru suplimentar care indică sensul de ordonare, cu valorile 0 – crescător, 1 – descrescător. În mod implicit, vectorul va fi ordonat crescător.

Supraîncărcarea funcțiilor

Cea mai puternică facilitate introdusă de limbajul C++ referitor la funcții constă în posibilitatea de supraîncărcare³⁷ a funcțiilor.

Supraîncărcarea oferă programatorului posibilitatea de a defini mai multe funcții cu același nume, dar care diferă prin numărul și/sau tipul parametrilor.

37. Termenul supraîncărcare este o traducere a termenului englezesc *overloading*. În unele cărți puteți întâlni și termenul supradefinire, cu aceeași semnificație.

Exemplu

Definim o funcție suma () care calculează suma a două numere întregi:

```
int suma (int a, int b)
{return a+b;}
```

Putem supraîncărca funcția suma (), astfel încât să calculeze suma elementelor unui vector:

```
int suma (int * a, int n)
{
    for (int i=0, s=0; i<n; i++) s+=a[i];
    return s;
}
```

Deși nu am discutat explicit despre aceasta, am folosit deja supraîncărarea funcțiilor. De exemplu, funcția get (), funcție membră a clasei istream, este o funcție supraîncărcată, ea având următoarele prototipuri:

```
Forma 1: int get();
Forma 2: istream& get(signed char*, int len, char = '\n');
Forma 3: istream& get(unsigned char*, int len, char = '\n');
Forma 4: istream& get(unsigned char&);
Forma 5: istream& get(signed char&);
Forma 6: istream& get(streambuf&, char = '\n');
```

Compilatorul este cel care selectează la apel funcția adecvată în funcție de lista parametrilor actuali. În primul rând, se caută o corespondență exactă (o funcție pentru care tipurile parametrilor formali să coincidă cu cele ale parametrilor actuali ai apelului respectiv). Dacă nu este găsită o corespondență exactă, se fac conversii de tip implicite (de exemplu, tipul float este convertit la double; char, unsigned char, unsigned int sunt convertite la int).

Utilizarea funcțiilor supraîncărcate reprezintă unul dintre cele mai importante mecanisme ale programării orientate pe obiect.

Observație

Un caz particular de funcții sunt operatorii. Cei mai frecvenți utilizării operatori supraîncărați sunt operatorii de deplasare (<< și >>). În clasa istream, operatorul >> a fost supraîncărat pentru a putea fi utilizat ca operator de citire, iar în cadrul clasei ostream, a fost supraîncărat operatorul << pentru a putea fi utilizat ca operator de scriere. Când vom studia programarea orientată pe obiect, vom învăța despre modul de supraîncărcare a operatorilor.

Funcții şablon

În activitatea de programare apar frecvent situații în care trebuie să realizăm aceleași operații, dar pentru date diferite. De exemplu, trebuie să calculăm suma

unui sir de numere întregi, dar și suma unui sir de numere reale. Prin utilizarea funcțiilor supraîncărcate am putea defini două funcții de forma:

```
float suma (float *, int);
int suma (int *, int);
```

Din păcate, chiar dacă instrucțiunile din blocul funcției coincid, ele trebuie scrise pentru fiecare funcție în parte.

Pentru astfel de situații, când funcțiile execută aceleași operații, dar pentru date de tipuri diferite, limbajul C++ oferă programatorilor posibilitatea de a defini funcții şablon³⁸.

O funcție şablon este un model cu ajutorul căruia compilatorul C++ generează funcții pentru diferite tipuri de date.

Definiția unei funcții şablon este precedată de cuvântul rezervat template, urmat de o listă de tipuri (un fel de parametri formalii ai şablonului) încadrată între <>, fiecare tip specificat ca parametru fiind precedat de cuvântul rezervat class.

Exemplu

Definim o funcție şablon care să calculeze suma unui sir de numere, indiferent de tipul acestora:

```
template <class T>
T suma (T * a, int n)
{
    T s=0;
    for (int i=0; i<n; i++) s+=a[i];
    return s;
}
```

Observați că şablonul depinde de tipul T. La apelul unei funcții suma (), compilatorul va substitui T cu tipul corespunzător.

```
int a[] = {1, 2, 3, 4, 5};
float b[] = {2.5, 2.3, 3.5, 1.2};
cout << suma(b, 4) << endl;
cout << suma(a, 5) << endl;
```

La primul apel al funcției suma (), T va fi înlocuit cu tipul float, la al doilea apel, T va fi înlocuit cu tipul int.

Funcțiile şablon se plasează, de obicei, într-un fișier antet care va fi inclus în program. Astfel, programele devin mai scurte, mai ușor de citit și de înțeles.

38. Termenul şablon este o traducere a termenului englezesc template.

Exerciții

- Creați o funcție şablon care să ordeneze un vector, indiferent de tipul componentelor acestuia.
- Creați o funcție şablon care să determine elementul maxim dintr-un vector, indiferent de tipul componentelor acestuia.
- Creați un fișier antet care să conțină funcții şablon pentru operațiile cu stive și cozi implementate static.

6.10. Proiecte

O aplicație C/C++ nu este constituită în mod obligatoriu dintr-un singur fișier sursă. Definițiile funcțiilor din care este constituit programul se pot găsi în mai multe fișiere. Acest lucru permite elaborarea aplicațiilor în echipă (fiecare membru al echipei va salva funcțiile elaborate de el în fișiere sursă proprii), precum și reutilizarea anumitor funcții (dacă dorim ca într-o altă aplicație să utilizăm anumite funcții pe care le-am elaborat deja și se găsesc într-un fișier sursă, este suficient să includem în program fișierul sursă respectiv).

În final, după elaborarea tuturor fișierelor sursă, le vom asambla, prin crearea unui *project*.

În mediul de programare Borland C++ 3.1, *crearea* unui nou proiect sau *deschiderea* unui proiect existent se realizează cu ajutorul opțiunii *Open Project* din meniul *Project* al mediului de programare. Se va deschide o fereastră în care este vizualizată lista fișierelor sursă din care este constituit proiectul. Pentru *adăugarea* unui fișier sursă la proiectul deschis, se selectează opțiunea *Add Item* din meniul *Project*. *Eliminarea* din proiect a unui fișier sursă se realizează cu ajutorul opțiunii *Delete Item* din meniul *Project*. *Închiderea* unui proiect se realizează cu ajutorul opțiunii *Close Project* din meniul *Project*.

Exemplu

Să construim un proiect simplu, format din două fișiere sursă. Primul fișier sursă se numește *Radical.cpp* și conține definițiile a două funcții proprii de determinare a radicalului: *R2()* – pentru radicalul de ordin 2 și *R3()* – pentru radicalul de ordin 3.

Pentru calculul valorii radicalului de ordin doi vom folosi o metodă cunoscută sub numele de *algoritmul lui Hero*. Această metodă folosește pentru extragerea radicalului de ordin doi din numărul real pozitiv *a*, formula de recurență:

$$x_n = \frac{1}{2} \left(x_{n-1} + \frac{a}{x_{n-1}} \right), n=1, 2, \dots$$

6. Funcții

Demonstrația matematică arată că, după un anumit număr de pași³⁹, valoarea calculată a lui *x_n* dă o aproximare bună pentru $\sqrt{a}$.

Pentru radicalul de ordin trei vom folosi o formulă de recurență similară:

$$x_n = \frac{1}{3} \left(2x_{n-1} + \frac{a}{x_{n-1}^2} \right), n=1, 2, \dots$$

Pentru implementarea relațiilor de recurență vom folosi două variabile, *x0* și *x1*. În *x1* calculăm termenul curent, iar în *x0* reținem termenul precedent.

Vom considera, de asemenea, că după zece pași se obține o aproximare suficient de bună pentru calculul valorilor respective cu șase zecimale exacte. Numărul de pași poate fi determinat exact dacă se va considera drept condiție de oprire:

$$|x1 - x0| < 10^{-6}$$

ceea ce exprimă matematic faptul că primele șase zecimale ale celor două aproximări succesive sunt identice. În tabelul următor se poate observa faptul că în cazul calculării radicalului de ordin 2 s-a ajuns la șase zecimale exacte după cinci pași, iar în cazul calculării radicalului de ordin 3 s-a ajuns la șase zecimale exacte după șapte pași:

Pași	<i>x0</i>	<i>x1</i>	Pași	<i>x0</i>	<i>x1</i>
1	8.000000	4.500000	1	8.000000	5.375000
2	4.500000	3.138889	2	5.375000	3.675635
3	3.138889	2.843781	3	3.675635	2.647804
4	2.843781	2.828469	4	2.647804	2.145565
5	2.828469	2.828427	5	2.145565	2.009652
6	2.828427	2.828427	6	2.009652	2.000046
7	2.828427	2.828427	7	2.000046	2.000000
8	2.828427	2.828427	8	2.000000	2.000000
9	2.828427	2.828427	9	2.000000	2.000000
10	2.828427	2.828427	10	2.000000	2.000000

```
double R2(double a)
{
    double x0 = a, x1;
    for (int i = 1; i<=10; i++)
    {
        x1 = 0.5 * (x0 + a / x0);
        x0 = x1;
    }
    return x1;
}

double R3(double a)
{
    double x0 = a, x1;
    for (int i = 1; i<=10; i++)
    {
        x1 = (1/3.0)*(2*x0 + a/(x0*x0));
        x0 = x1;
    }
    return x1;
}
```

39. Vezi tabelul următor.

Al doilea fișier, denumit F.cpp, este constituit numai din funcția main(), în cadrul căreia vom apela cele două funcții:

```
#include <iostream.h>#include "radical.h"
int main ()
{ double x;
cout << "x= "; cin >> x;
cout << "Radical de ordin 2= " << R2(x) << endl;
cout << "Radical de ordin 3= " << R3(x) << endl;
return 0;}
```

Observați că în fișierul F.cpp includem fișierul antet Radical.h, care conține prototipurile celor două funcții de determinare a radicalului:

```
double R2(double);
double R3(double);
```

După crearea celor două fișiere sursă și a fișierului antet:

1. Selectăm opțiunea *Open Project* din meniul *Project*. Va apărea o fereastră de dialog în care vom introduce (în câmpul *Open Project File*) numele proiectului pe care îl creăm.
2. Selectăm opțiunea *Add Item* din meniul *Project*. Va apărea o fereastră de dialog, în cadrul căreia selectăm fișierul F.cpp, acționăm butonul de comandă *Add*, apoi selectăm fișierul Radical.cpp și acționăm (în final) butonul de comandă *Done*.
3. Selectăm opțiunea *Make* sau *Build All* din meniul *Compile*, pentru a crea un program executabil. Programul executabil va fi un fișier cu numele proiectului și extensia .exe.
4. Lansăm în execuție programul, acționând combinația de taste *CTRL+F9* sau selectând opțiunea *Run* din meniul *Run*.

6.11. Aplicații

Expresie

Să se scrie un program care să calculeze valoarea expresiei:

$$E = \begin{cases} \max(\min(|a|-3b, c-2|d|), \min(|a|+3b, c+2|d|)), & \text{daca } a+b > c-d \\ \min(\max(|a|-3b, c-2|d|), \max(|a|+3b, c+2|d|)), & \text{daca } a+b \leq c-d \end{cases}$$

Soluție

Studiind expresia, observăm că pentru a calcula valoarea expresiei se utilizează trei funcții: calculul valorii absolute (abs), determinarea minimului dintre două

valori (min), determinarea maximului dintre două valori (max). Pentru fiecare dintre ele scriem câte o funcție care returnează exact valoarea cerută. După definirea celor trei funcții, calculul valorii expresiei devine extrem de simplu: se transcrie în limbaj expresia utilizând funcțiile definite:

```
#include <iostream.h>

float min(float x, float y);
float max(float x, float y);
float abs(float x);

int main ()
{ float a, b, c, d, e;
cout << "a, b, c, d = "; cin >> a >> b >> c >> d;
cout << (a+b > c-d)? max(min(abs(a)-3*b, c-2*abs(d)),
min(abs(a)+3*b, c+2*abs(d))): min(max(abs(a)-3*b,
c-2*abs(d)), max(abs(a)+3*b, c+2*abs(d)));
return 0; }

float min(float x, float y) //x,y - parametri formali
{
    if (y < x) return y;
    return x;
}

float max(float x, float y)
{
    if (y > x) return y;
    return x;
}

float abs(float x)
{
    if (x<0) return -x;
    return x;
}
```

Find & Replace

Fiind date un fișier text și două siruri de caractere (s1 și s2), să se realizeze înlocuirea fiecărei apariții a sirului s1 în fișierul dat cu sirul s2; fișierul inițial va rămâne nemodificat, rezultatul prelucrării obținându-se într-un alt fișier text.

Soluție

Ideea este de a consulta fișierul sursă caracter cu caracter. Caracterele citite sunt plasate într-un sir auxiliar denumit buffer, de lungimea sirului s1. Dacă la un moment dat sirul buffer este egal cu sirul s1, în fișierul modificat se va scrie s2, iar din fișierul sursă se citesc caractere pentru reușirea sirului buffer. Dacă sirul buffer nu este egal cu s1, se extrage primul caracter din buffer, se scrie în fișierul modificat, apoi se citește un nou caracter din fișierul sursă, care se introduce în buffer, la sfârșit.

```

#include <string.h>
#include <fstream.h>
ifstream f;
ofstream g;
char c, s1[200], s2[200], buffer[200], ns[100], nd[100];
int lbuffer, ls1, ls2;

void Citire()
{cout << "Numele fisierului sursa:"; cin.getline(ns, 100);
cout << "Numele fisierului modificat:"; cin.getline(nd, 100);
cout << "Sirul cautat : "; cin.getline(s1, 200);
cout << "Sirul cu care se înlocuiește: ";
cin.getline(s2, 200); }

void UmpleBuffer()
{ int i = 1;
char c[2];
c[1] = buffer[0] = NULL;
while ((i++ <= lbuffer) && !f.eof())
{ f.get(c[0]);
strcat(buffer,c); }
}

void Initializare()
{ f.open(ns); g.open(nd);
lbuffer = ls1 = strlen(s1); ls2 = strlen(s2);
//lbuffer - lungimea bufferului de intrare a caracterelor
UmpleBuffer(); }

void Stanga(char * b, char & stanga, int lg)
{ //muta caracterele din buffer cu o pozitie la stanga
stanga = b[0];
for (int i = 1; i<lg; i++) b[i-1] = b[i]; }

int main()
{ Citire();
Initializare();
while (!f.eof())
if (!strcmp(buffer,s1))
//daca am gasit cuvantul s1, scriem s2 in destinatie
{ g << s2;
UmpleBuffer(); } //reumplem bufferul
else
//scriem la destinatie primul caracter din buffer
{ Stanga(buffer, c, lbuffer);
g << c;
if (!f.eof())
f.get(buffer[lbuffer-1]);
//citim un caracter in buffer
else //nu mai putem umple bufferul
strncpy(buffer, buffer, lbuffer-1);
}
}

```

```

g << buffer; //scriem bufferul la destinație
f.close(); g.close();
return 0; }

```

Cel mai mare divizor comun cu descompunere în factori primi

În capitolul precedent am studiat un algoritm pentru calculul celui mai mare divizor comun a două numere naturale (c.m.m.d.c.) utilizând algoritmul lui Euclid. La matematică, în clasele gimnaziale, am învățat și altă metodă de determinare a celui mai mare divizor comun: c.m.m.d.c. a două numere naturale se calculează astfel:

- se descompun cele două numere în factori primi;
  - se calculează produsul factorilor primi comuni la puterea cea mai mică.
- Să se scrie un program care calculează c.m.m.d.c. în acest mod.

Soluție

Vom considera cele două numere de tip long int. Avem nevoie, în primul rând, de doi vectori în care se vor reține factorii primi ai celor două numere și de încă doi vectori în care se vor reține puterile acestor factori. Trebuie, de asemenea, să determinăm numărul de divizori primi ai fiecărui număr.

Funcția Descompune() realizează descompunerea în factori primi a parametrului de intrare X, reținând factorii în vectorul DivX, iar puterea corespunzătoare fiecărui factor în vectorul OrdX. Funcția calculează și numărul de factori determinați, prin parametrul i.

În funcția de calcul și afișare a soluției (Afiseaza()) se parcurg simultan cei doi vectori și în cazul detectării unui factor comun se determină puterea cea mai mică, apoi se înmulțește c.m.m.d.c. cu factorul respectiv ridicat la puterea determinată. Deci, pentru calculul c.m.m.d.c. se folosesc două funcții: prima determină minimul a două valori, cealaltă calculează puterea naturală a unui număr.

```

#include <iostream.h>
#define Dim 20

typedef long Factori[Dim];
typedef int Multiplicitati[Dim];

Factori DivA, DivB;
Multiplicitati OrdA, OrdB;
int Catia, CatiB;

void Descompune(long, int &, Factori, Multiplicitati);
long Putere (unsigned, unsigned);
long cmmdc();

```

```

int main()
{
    long int a, b;
    cout << "a = "; cin >> a;
    cout << "b = "; cin >> b;
    Descompune(a, Catia, DivA, OrdA);
    Descompune(b, Catib, DivB, OrdB);
    cout << "c.m.m.d.c.("<<a<<", "<<b<<")= "<<cmmdc();
    return 0;
}

void Descompune (long x, int & nx, Factori DivX,
                  Multiplicitati OrdX)
{
    long d = 2;
    nx = 0;
    while (x>1)
    {
        if (!(x % d))           //am gasit un factor
        {
            DivX[++nx] = d;
            while (!(x % d))     //calculez multiplicitatea
            {
                x/=d;
                OrdX[nx]++;
            }
            d++;
        }
    }
    long Putere (unsigned x, unsigned y)
    //calculeaza x la puterea y
    { unsigned i;
    long P=1;
    for (i = 1; i <= y; i++) P *= x;
    return P; }
    long cmmdc()
    {
    int i = 1, j = 1;
    long c = 1;
    while ((i <= Catia) && (j <= Catib))
        if (DivA[i] == DivB[j])   //am gasit un factor comun
        {
            //determin puterea minima apoi calculez
            c*=Putere(DivA[i], OrdA[i]>OrdB[j]?OrdA[i]:OrdB[j]);
            i++; j++;           //trec la factorii urmatori
        }
        else
            if (DivA[i] < DivB[j]) i++;
            else j++;
    return c;
}

```

Incluziune

Se consideră un fișier text cu numele prim.txt care conține două linii. Pe prima linie se află elementele mulțimii A, iar pe a doua linie sunt scrise elementele mulțimii B. Elementele celor două mulțimi sunt din multimea

['a'...'z', 'A'...'Z', '0'...'9']

și sunt separate între ele prin câte un spațiu. Scrieți un program care scrie pe prima linie a fișierului de tip text doi.txt cuvântul 'DA', dacă mulțimea A este inclusă în B, respectiv 'NU' în caz contrar.

(Bacalaureat, iunie 1999)

Soluție

Vom reprezenta o mulțime de caractere prin vectorul characteristic. Mai exact, o mulțime de caractere va fi un vector cu 256 de componente care pot avea valorile 0 sau 1. Dacă pe poziția *i* în vectorul characteristic se găsește valoarea 1, caracterul cu codul ASCII *i* aparține mulțimii. Dacă pe poziția *i* în vectorul characteristic se găsește valoarea 0, caracterul cu codul ASCII *i* nu aparține mulțimii.

Pentru a citi o mulțime utilizăm funcția numită Citeste_Multimea(), care citește caracterele de pe linia curentă a fișierului de intrare (până la întâlnirea caracterului *newline*) și le reunește la mulțimea specificată ca parametru. Parametrul este obligatoriu, deoarece în programul principal apelăm această funcție de două ori: o dată pentru a citi mulțimea A și încă o dată pentru a citi mulțimea B. Parametrul trebuie să fie de intrare/ieșire (transmis prin referință). Funcția Compara() realizează compararea celor două mulțimi construite. În cadrul funcției Compara() apelăm funcția Inclus(), care testează dacă mulțimea specificată de primul parametru este inclusă în mulțimea specificată de cel de-al doilea parametru.

```

#include <iostream.h>

typedef int Multime[256];
Multime A, B;
ifstream p("prim.txt");

void Citeste_Multimea(Multime X);
void Compara(Multime X, Multime Y);
int Inclus(Multime X, Multime Y);

int main ()
{
    Citeste_Multimea(A);                         //construiesc multimea A
    Citeste_Multimea(B);                         //construiesc multimea B
    p.close();
    Compara(A, B);                               //verific incluziunea
    return 0;
}

```

```

void Citeste_Multimea(Multime X)
{ char c;
  do
    { c=p.get();           //citesc un caracter
      X[c]=1;             //adaug caracterul c la multime
    } while (c!='\n');
  X[' '] = X[10] = 0; //extrag caracterele spatiu si LF
}
}

void Compara(Multime X, Multime Y)
{ ofstream d("doi.txt");
  if (Inclus(X, Y))           //daca X este inclus in Y...
    d << "DA" << endl;
  else
    d << "NU" << endl;
  d.close();
}

int Inclus(Multime X, Multime Y)
{//intoarce 1 daca X inclus in Y si 0 altfel
int i;
for (i='0'; i<='9'; i++)
  if (X[i]>Y[i]) return 0;
for (i='A'; i<='Z'; i++)
  if (X[i]>Y[i]) return 0;
for (i='a'; i<='z'; i++)
  if (X[i]>Y[i]) return 0;
return 1;
}

```

Observatie

Funcția `Citeste_Multimea()` trebuie să modifice valoarea parametrului său. Parametrul său este de tip `Multime`, deci este un vector. Prin urmare, la apelul funcției, pe stivă este memorat un pointer care are ca valoare adresa primului element din vector.

Operatii cu numere naturale mari

Să considerăm numere naturale mari (cu maximum 200 de cifre). Nici unul dintre tipurile limbajului nu permite lucru cu astfel de numere. Prin urmare, trebuie să implementăm propriul nostru tip pentru numere mari și operațiile uzuale cu numere mari (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, comparare).

Solutie

Vom reprezenta un număr natural mare ca un vector în care reținem în ordine cifrele sale, începând cu unitățile (astfel, pe poziția 0 se va afla cifra unităților, pe poziția 1, cifra zecilor și.a.m.d.). Observați că indicele din vector al cifrei coincide cu puterea bazei corespunzătoare cifrei.

```
#define Lg 200  
typedef char NrMare[Lg];
```

6. Funcții

Citirea unui număr mare

Pentru a citi un număr mare vom citi de la tastatură numărul într-un sir de caractere, apoi vom transforma caracterele cifră în numere și le vom memora în ordine inversă în vectorul cu cifrele numărului mare. Pentru a ușura calculele, vom completa zona de memorie alocată numărului mare (celelalte componente ale vectorului de cifre) cu 0. Funcția `citire()` va avea doi parametri: vectorul în care reținem cifrele numărului mare citit (`NrMare x`) și numărul de cifre ale numărului mare (`int & nx`). Observați că am transmis parametrul `nx` prin referință (pentru ca funcția `citire()` să poată modifica valoarea acestui parametru, valoarea rămânând modificată și după apel). Parametrul `x` nu este necesar să fie transmis prin referință, deoarece `x` este numele unui vector, deci este un pointer constant la primul element din vector.

```

void citire (NrMare x, int &nx)
{ int i;
  char s[Lg+1];
  cin>>s;
  nx=strlen(s); //determin numarul de cifre
  for (i=nx-1; i>=0; i--) x[nx-i-1]=s[i]-'0';
  for (i=nx; i<Lg; i++) x[i]=0;
}

```

Afisarea unui număr mare

Vom parcurge vectorul de cifre de la sfârșit către început, afișând succesiv cifrele. Funcția de afișare va avea doi parametri (vectorul în care reținem cifrele numărului mare citit și numărul de cifre ale numărului mare).

```
void afisare (NrMare x, int nx)
{for (int i=nx-1; i>=0; i--) cout <<(int)x[i];
 cout<<endl; }
```

Suma a două numere mari

* Pentru a calcula suma a două numere mari vom parcurge simultan cele două numere, începând de la unități. Vom aduna cele două cifre de pe poziții corespondente și vom lua în calcul și eventuala cifră de transport care s-a obținut de la adunarea precedență. Reținem în sumă cifra obținută prin adunare și recalculăm transportul. Suma ar putea avea o cifră în plus față de cel mai mare dintre numere (dacă la sfârșitul adunării cifra de transport este nenulă).

Funcția `suma()` va avea ca parametri cele două numere mari care se adună și numărul mare rezultat (vectorul de cifre și numărul de cifre pentru fiecare). Observați că parametrul `ns` (numărul de cifre ale numărului mare obținut în urma adunării) a fost transmis prin referință.

```

void suma (NrMare a, int na, NrMare b, int nb,
           NrMare s, int & ns) //s=a+b
{int i, cifra, t=0, max;

```

```
//completam numarul cel mai mic cu zerouri nesemnificative
if (na<nb) {max=nb; for (i=na; i<nb; i++) a[i]=0;}
else {max=na; for (i=nb; i<na; i++) b[i]=0;}
for (i=0; i<max; i++)
    {cifra=a[i]+b[i]+t;
     s[i]=cifra%10;
     t=cifra/10;
    }
if (t) s[i+1]=t;
ns=i; }
```

Diferența a două numere mari

Vom presupune că descăzutul este mai mare sau egal cu scăzătorul. Pentru a calcula diferența a două numere mari vom parcurge descăzutul începând de la unități. Vom scădea din cifra curentă a descăzutului cifra curentă a scăzătorului și vom lua în calcul și eventuala cifră de transport, obținută de la scăderea precedentă. Dacă rezultatul este negativ, împrumutăm 10 de pe poziția următoare (este posibil, dacă descăzutul este mai mare decât scăzătorul), și în acest caz cifra de transport devine -1. Diferența ar putea avea mai puține cifre decât descăzutul, astfel încât la sfârșit calculăm numărul de cifre din diferență, ignorând zerourile nesemnificative.

```
void dif (NrMare a, int na, NrMare b, int nb,
          NrMare d, int & nd) //d=a-b
{
int i, t=0;
for (i=0; i<na; i++)
{d[i]=a[i]-b[i]+t;
 if (d[i]<0)
 {d[i]+=10; t=-1;}
 else t=0;
}
i--;
while (i && !d[i]) i--;
nd=i+1; }
```

Produsul a două numere mari

Vom inițializa vectorul de cifre ale produsului cu 0. Vom înmulți fiecare cifră a înmulțitorului (b) cu deînmulțitul (a) și vom aduna acest produs parțial obținut la produs (ale cărui cifre sunt memorate în vectorul p). Observați că atunci când înmulțim cifra $b[j]$ cu a, produsul parțial obținut este înmulțit cu 10^j (adică cifrele sunt deplasate cu j poziții la dreapta).

```
void produs (NrMare a, int na, NrMare b, int nb,
             NrMare p, int & np) //p=a*b
{
int i, j, t, cifra;
for (i=0; i<nb; i++) p[i]=0;
for (i=0; i<nb; i++)
{for (t=j=0; j<na; j++)
 {cifra=p[i+j]+a[j]*b[i]+t;
  p[i+j]=cifra%10;
  t=cifra/10;}}
```

```
if (t) p[i+j]=t; }
np=na+nb-1;
if (p[np]) np++; }
```

Compararea a două numere mari

Dacă numărul de cifre din a este mai mic decât numărul de cifre din b, atunci $a < b$ (și invers). Dacă numerele a și b au același număr de cifre, atunci parcurgem cele două numere simultan, începând de la cifra cea mai semnificativă până la întâlnirea a două cifre diferite. Dacă am întâlnit două cifre diferite, ele determină ordinea dintre a și b; în caz contrar, numerele sunt egale.

```
int compara(NrMare a, int na, NrMare b, int nb)
/*functia returneaza -1 daca a<b; 0 daca a=b; 1 daca a>b */
{
int i;
if (na<nb) return -1;
if (nb<na) return 1;
for (i=na-1; i>=0 && a[i]==b[i]; i--);
if (i<0) return 0;
if (a[i]<b[i]) return -1;
return 1; }
```

Înmulțirea unui număr mare cu o putere a lui 10

Pentru a înmulți un număr mare cu 10^{nr} trebuie să deplasăm cifrele numărului cu nr poziții la dreapta și să completăm în stânga cu zerouri.

```
void p10(NrMare x, int &nx, int nr)
{// inmulteste numarul mare x cu  $10^{nr}$ 
int i;
for (i=nx-1; i>=0; i--) x[i+nr]=x[i];
for (i=0; i<nr; i++) x[i]=0;
nx+=nr; }
```

Împărțirea a două numere mari

Dacă cele două numere mari sunt comparabile ca dimensiune, putem simula împărțirea prin scăderi repetitive; în caz contrar, această metodă este ineficientă. Vom simula algoritmul de împărțire învățat la matematică:

```
void div(NrMare a, int na, NrMare b, int nb,
         NrMare c, int & nc, NrMare r, int &r)
// imparte a la b; c este catul; r este restul
{
int i;
nr=0; nc=na;
for (i=na-1; i>=0; i--)
{ p10(r,nr,1); r[0]=a[i];
  c[i]=0;
  while (compara(b,nb,r,nr)!=1)
  {c[i]++;
   dif(r,nr,b,nb,r,nr); }}
```

```

while (!c[nc-1] && nc>1) nc--;
while (!r[nr-1] && nr>1) nr--;
}

```

Secvență regulată

Să considerăm secvențe constituite numai din paranteze rotunde și paranteze pătrate, adică din caracterele () []. Prin definiție, o secvență de paranteze este regulată dacă se obține aplicând următoarele reguli:

1. () și [] sunt secvențe regulate;
2. Dacă A este regulată, atunci (A) și [A] sunt secvențe regulate;
3. Dacă A și B sunt secvențe regulate, atunci AB este secvență regulată.

De exemplu, () () [] și [((())[])] sunt secvențe regulate, în timp ce] [sau [() sau ()] nu sunt secvențe regulate.

Se consideră o secvență de paranteze. La fiecare pas se inserează o paranteză (rotundă sau pătrată, deschisă sau închisă) la începutul sau la sfârșitul secvenței. Scrieți un program care să determine, după fiecare pas, lungimea celei mai scurte subsecvențe regulate (formată din caractere consecutive ale secvenței) care conține paranteza inserată la pasul respectiv.

Date de intrare

Fișierul de intrare secvreg.in conține pe prima linie secvența inițială de paranteze (de lungime maximă 10000). Pe cea de-a doua linie a fișierului de intrare se află un număr natural N care reprezintă numărul de pași ($N \leq 10000$). Fiecare dintre următoarele N linii conține un număr natural A și un caracter C separate printr-un singur spațiu. Dacă A este 0, atunci caracterul C este inserat la începutul secvenței; dacă A este 1, atunci caracterul C este inserat la sfârșitul secvenței.

Date de ieșire

Fișierul de ieșire secvreg.out conține N linii. Pe cea de a i-a linie va fi afișată lungimea celei mai scurte subsecvențe regulate (formată din caractere consecutive ale secvenței) care conține paranteza inserată la pasul i. Dacă nu există o astfel de subsecvență, pe linia respectivă veți afișa 0.

Exemple

secvreg.in	secvreg.out	secvreg.in	secvreg.out
[]	0	()	0
3	2	3	0
0	6	1)	2
0 (		0)	
0 (		0 (	

(.campion, 2004)

Soluție

Numim coadă cu dublă prioritate (*dequeue*) o structură de date abstractă care suportă următoarele operații:

- inserarea unui element la sfârșit;
- inserarea unui element la început;
- extragerea elementului de la sfârșit;
- extragerea elementului de la început;
- accesarea elementului de la început;
- accesarea elementului de la sfârșit.

Vom utiliza două cozi cu dublă prioritate:

1. Coada a cu elemente de tip char, în care inserăm succesiv caracterele din sirul inițial și ulterior cele specificate în operațiile din fișierul de intrare.
2. Coada b cu elemente de tip int, cu următoarea semnificație:
b[i] = lungimea secvenței regulate care începe cu poziția i.

Implementam cozile cu dublă prioritate a și b ca doi vectori. Pentru a putea realiza operații și la începutul, și la sfârșitul vectorilor, am dublat spațiul de memorie necesar pentru fiecare dintre cei doi vectori și am început inserarea elementelor de la mijloc.

Inițial, inserăm în ordine toate caracterele sirului citit în coada a. Pentru a păstra ordinea, fiecare nou caracter va fi inserat la sfârșitul cozii. Când inserăm o paranteză închisă la sfârșitul cozii, iar pe prima poziție în coadă este paranteza deschisă corespunzătoare, deducem că se formează o secvență regulată cu lungimea cu 2 mai mare decât cea deja existentă pe această poziție. Prin urmare, reținem în vectorul b această lungime și eliminăm din coada a cele două paranteze (practic, fiecare secvență regulată formată este eliminată din a, dar în b reținem lungimile secvențelor formate). Când inserăm la începutul cozii a o paranteză deschisă, iar la sfârșitul cozii a există paranteza închisă corespunzătoare, se formează o secvență regulată cu lungimea cu 2 mai mare și executăm aceleași operații ca în cazul precedent.

```

#include <stdio.h>
#define LgMax 10000
#define InFile "secvreg.in"
#define OutFile "secvreg.out"
typedef int CoadaI[LgMax];
typedef char CoadaC[LgMax];
char pereche[100];
CoadaC a;
CoadaI b;
/* inca = începutul cozii a; sfa = sfârșitul cozii a;
   initial coada a este vida */
int inca=LgMax/2, sfa=LgMax/2-1;
/* incb = începutul cozii b; sfb = sfârșitul cozii b;
   initial coada b este vida */
int incb=LgMax/2, sfb=LgMax/2-1;
char s[LgMax];

int deschis(char c)
{return c=='(' || c=='[';}

```

```

int la_sfarsit(char c)
/* functia insereaza caracterul c la sfarsitul cozii a si
returneaza lungimea secventei regulate care contine
caracterul inserat */
{ int ret;
  if (inca<=sfa && !deschis(c) && a[sfa] == pereche[c] )
    {ret=b[sfb]+2; /* retin lungimea secventei regulate*/
     sfa--; sfb--; /* elimin secventa regulata formata */
     b[sfb]+=ret; /*memorez in b lungimea noii secvente*/
     return ret; }
  a[++sfa]=c; /*adaug la sfarsitul cozii a caracterul c */
  b[++sfb]=0;
  /* cu c se formeaza o secventa regulata de lungime 0 */
  return 0; }

int la_inceput(char c)
/* functia insereaza caracterul c la inceputul cozii a si
returneaza lungimea secventei regulate care contine
caracterul inserat */
{ int ret;
  if (inca<=sfa && deschis(c) && a[inca] == pereche[c] )
    {ret=b[incb]+2; /* retin lungimea secventei regulate*/
     inca++; incb++; /* elimin secventa regulata formata */
     b[incb]+=ret; /* memorez in b lungimea noi secvente */
     return ret; }
  a[--inca]=c; /*adaug la inceputul cozii a caracterul c*/
  b[--incb]=0;
  /* cu c se formeaza o secventa regulata de lungime 0 */
  return 0; }

int main(void)
{ char * c, ch;
  int n, di, i;
  FILE *fin, *fout;
  fin=fopen(InFile, "rt");
  fscanf(fin,"%s",s);
  fout=fopen(OutFile, "wt");
  pereche['('] = ')'; pereche[')'] = '(';
  pereche['['] = ']'; pereche[']'] = '[';
  /* deocamdata elementele din coada a formeaza o secventa
   regulata de lungime 0 */
  b[+sfbb]=0;
  /* inserez succesiv caracterele din sirul citit la
   sfarsitul cozii a */
  for (c=s; *c; ++c) la_sfarsit(*c);
  /* citesc numarul de operatii */
  fscanf(fin, "%d", &n );
  for (i = 0; i < n; i++)
    /* citesc succesiv operatiile */
    fscanf(fin, "%d %c", &di, &ch );
}

```

```

if (di) fprintf(fout,"%d\n", la_sfarsit(ch));
else fprintf(fout,"%d\n", la_inceput(ch));
}
fclose(fin);
fclose(fout);
return 0; }

```

6.12. Probleme propuse

- Care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false? Justificați!
  - Parametrii formali ai unei funcții sunt cei care intervin la apelul funcției.
  - La apelul unei funcții se specifică numele și tipul parametrilor actuali.
  - Parametrii actuali trebuie să corespundă cu parametrii formali ca număr, ordine și tip.
  - La apelul unei funcții, valorile parametrilor actuali sunt copiate pe stivă.
  - Funcțiile trebuie să aibă cel puțin un parametru formal.
- Funcția f primește ca parametru un număr real și trebuie să determine numărul de cifre de la partea întreagă și numărul de cifre de la partea zecimală a numărului. Care sunt prototipuri corecte pentru funcția f? Justificați răspunsul!
  - void f(float a, int nr1, int nr2);
  - void f(float & a, int nr1, int nr2);
  - void f(float, int *, int *);
  - void f(float ; int & ; int &);
  - int f(float, int &);
- Să considerăm funcția Sum(int y) care returnează suma elementelor plasate într-un vector până la poziția y (inclusiv). Care dintre următoarele expresii arătă valoarea diferită de 0 dacă și numai dacă elementul de pe poziția i din vector este strict pozitiv?
  - Sum(i)>0 && Sum(i-1)<=0
  - Sum(i)-Sum(i-1)>0
  - Sum(i)>0 && Sum(i+1)<=0
  - Sum(i)>0 && Sum(i-1)>0 && Sum(i+1)>0
- Alegeți propozițiile adevărate. Justificați alegerea!
  - Programul următor va afișa 0363153159.
  - Programul următor conține erori de sintaxă.
  - Programul următor va afișa 0303163169.
  - Programul următor va afișa 036315399.

```

#include <iostream.h>
int x, y;
void F(int, int & );
void main ()

```

```

{ F(x, y); cout << x << y;
F(y, x); cout << x << y;
F(x, x); cout << x << y;
F(y, y); cout << x << y; }
void F(int a, int & b)
{ a+=3; b+=a; }

```

5. Alegeti varianta corecta. Justificați alegerea!

a. Programul afisează: b. Programul afisează:

4122	4422
4412	4112
8244	8244
8124	8124

c. Programul afisează:

4422
4112
4244
8128

d. Programul conține erori de sintaxă.

```

#include <iostream.h>
int a=1, b=1, c=1, d=1;
void P(int &, int);
void main()
{ P(a, b); cout << a << b << c << d << endl;
P(c, d); cout << a << b << c << d << endl; }
void P(int & b, int c)
{ a *= 2; b *= 2; c *= 2; d *= 2;
cout << a << b << c << d << endl; }

```

6. Funcția următoare trebuie să calculeze numărul de cifre egale cu 0 din scrierea numărului întreg n, primit ca parametru. Care sunt erorile din această funcție?

```

int nr0(int n)
{
int nr;
while (nr)
{
if (!nr%10) nr++;
nr/=10;
}
}

```

7. Ce va afișa pe ecran următorul program?

```

#include <iostream.h>
int a=5, b=10, c=20;
void p(int a, int & b)
{a++; b++; c++;
cout<<a<<b<<c;
}

int main()
{p(a, b); cout<<a<<b<<c;
p(c, c); cout<<a<<b<<c;
return 0; }

```

8. Alegeti afirmațiile adevărate. Justificați alegerea!

a. Programul următor conține erori de sintaxă.
b. Programul următor afișează 1.0 2.0.

c. Programul următor afișează 0 2.

d. Programul următor afișează 1.0 0.0.

```

#include <iostream.h>
float a[2];
int i;
void P(int & k, float & x)
{ k = 1; x = 0; }
int main(void)
{ a[0] = 1; a[1] = 2;
for (i = 0; i < 2; i++)
{ P(i, a[i]);
cout << a[0] << " " << a[1] << endl; }
return 0; }

```

9. Ce va afișa pe ecran următorul program?

```

#include <iostream.h>
int a[5]={1,2,3,4,5}, n=2;
int P(int, int &, int);
void main()
{ int i;
P(n, a[1], a[2]);
for (i=0; i<=n; i++) cout<<a[i];
P(n, a[0], a[1]);
for (i=0; i<=n; i++) cout<<a[i];
return 0; }
void P(int n, int &x, int y)
{n++; x++; y++; }

```

10. Cum trebuie declarat antetul subprogramului f astfel încât programul următor să afișeze pe ecran valoarea 147?

```

#include <iostream.h>
void f...
{a++; b+=a; c+=b;}
void main()
{int a=1, b=2, c=3;
f(a,b,c);
cout<<a<<b<<c;
}
a. void f(int, int , int );
b. void f(int & a, int b, int c);
c. void f(int a, int & b , int & c );
d. void f(int &a, int &b, int & c);
e. void f(int &a , int b, int & c );
f. Indiferent de antet, aceste valori nu pot fi obținute.

```

11. Fie a, b, c, d numere reale citite de la tastatură. Să se calculeze valoarea expresiei:

$$E(a, b, c, d) = \begin{cases} \max(|a|-3, |b|+6), & \text{daca } c+2d \leq 3 \\ \min(|a|-3, |b|+6), & \text{daca } 3 < c+2d \leq 7 \\ \min(|a|+|b|, 18), & \text{daca } c+2d \geq 7 \end{cases}$$

12. Fie a și b două numere complexe citite de la tastatură. Să se evaluateze expresia pentru o valoare dată a variabilei complexe z :

$$E(z) = \begin{cases} 3z^2 - 6az + b, & \text{daca } |z| < 1 \\ 6az - b, & \text{daca } |z| \geq 1 \end{cases}$$

13. Scrieți o funcție care să determine raza cercului circumscris unui triunghi dat prin coordonatele vârfurilor.

14. Scrieți o funcție care să eliminate zerourile dintr-un vector de numere întregi transmis ca parametru, fără a modifica ordinea elementelor nenule din vector. Descrieți și o funcție şablon care să realizeze același lucru, indiferent de tipul elementelor vectorului.

15. Fie două numere naturale n și m și o funcție $f: \{1, \dots, n\} \rightarrow \{1, \dots, m\}$. Scrieți câte o funcție care să testeze injectivitatea, surjectivitatea, respectiv bijectivitatea funcției.

16. Conceiveți câte o funcție pentru următoarele operații cu șiruri de caractere:

- Inserarea unui șir de caractere într-un alt șir de caractere; se transmit ca parametri cele două șiruri și poziția i în care se face inserarea.
- Stergerea unei secvențe de caractere dintr-un șir; șirul de caractere, poziția i de la care începe secvența de caractere ce va fi stearsă și numărul de caractere care se sterg sunt specificate ca parametri.

17. Operații cu mulțimi

Fie n un număr natural ($n < 1024$). O metodă eficientă de a reprezenta o submulțime S a mulțimii $\{0, 1, \dots, n\}$ este vectorul caracteristic. Mai exact, asociem fiecărui element x din mulțimea $\{0, 1, \dots, n\}$ un bit. Bitul corespunzător elementului x are valoarea 1, dacă $x \in S$, respectiv valoarea 0, dacă $x \notin S$. Descrieți funcții, care să implementeze operațiile elementare cu mulțimi (reuniune, intersecție, diferență, incluziune, apartenență) folosind o astfel de reprezentare.

18. Ciurul lui Eratostene

Creați un proiect în care utilizați fișierul cu funcțiile de lucru cu mulțimi elaborat la problema precedentă. Proiectul va avea ca scop generarea tuturor numerelor prime mai mici decât 1024, folosind metoda ciurului lui Eratostene.

19. Traducere

Să se scrie un program care realizează traducerea „cuvânt cu cuvânt” a unui text pe baza unui dicționar. Textul care trebuie tradus, traducerea, precum și dicționarul sunt fișiere text ale căror nume se citesc de la tastatură. Cuvintele de pe o linie sunt separate prin spații și/sau semne de punctuație (‘,’; ‘.’; ‘;’; ‘:’) și au lungimea maximă de 20 de caractere. Lungimea maximă a unei linii din fișier este de 100 de caractere. În dicționar, fiecare rând are forma cuvant=traducere.

20. Jocul vieții și al morții

Acest joc a fost propus de matematicianul John Conway și poate fi descris după cum urmează.

Un habitat este un tablou bidimensional cu n linii și m coloane; în fiecare element al acestui tablou poate fi o celulă. Vecinătatea unei poziții este constituită din cele 8 poziții din jurul ei. Numărul de vecini ai unei celule este numărul de celule care se află în vecinătatea ei. Populația evoluează în pași discreți: la momentul $t+1$, configurația populației este determinată doar de configurația de la momentul t . Legile după care evoluează populația sunt:

- dacă o celulă are 0 sau 1 vecini, ea moare prin izolare;
- dacă o celulă are mai mult de 3 vecini, ea moare prin sufocare;
- dacă în vecinătatea unei poziții goale se află 3 celule, atunci în acea poziție se naște o celulă;
- în toate celelalte cazuri nu se înregistrează vreo schimbare.

Să se scrie un program care simulează acest joc, vizualizând pe ecran, în mod text, fiecare pas.

21. Apariție

Fie x un număr natural ($x < \text{MAXLONG}$). Se cere să se determine numărul de aparitii ale lui x ca subsecvență de cifre în numerele din intervalul dat $[a, b]$ (a și b fiind numere naturale, $a < b < \text{MAXLONG}$). De exemplu, pentru $a=1$, $b=60$, $x=5$ veți afișa 16.

22. Comparație

Scrieți un program care realizează o comparație între metodele de sortare învățate până acum (bubblesort, sortare prin selecție, sortare prin inserție). Realizați o reprezentare grafică animată, precum și estimarea timpului de sortare pentru fiecare dintre cele trei metode.

23. Baze ascunse

Se dau n numere naturale, $x_1, x_2, \dots, x_n$, de câte cel mult 9 cifre. Fiecare număr x_i este reprezentat într-o bază b_i ($2 \leq b_i \leq 10$), care nu este cunoscută. Să se determine pentru fiecare număr x_i o bază b_i astfel încât intervalul de valori $[a, b]$ în care sunt cuprinse toate cele n numere, scrisă în baza 10, să fie de lungime minimă. Prin lungimea unui interval se înțelege diferența dintre capetele intervalului în valoare absolută. De exemplu, pentru numerele 35, 27, 100, 13, 19, în fișierul de ieșire veți afișa:

```

35 in baza 6
27 in baza 8
100 in baza 4
13 in baza 10
19 in baza 10
a=13   b=23

```

(Olimpiada Națională de Informatică, Timișoara, 1997)

24. Petice

La grădiniță, Vasilică a învățat să coasă. Doamna educatoare i-a dat petice dreptunghiulare de material (de dimensiuni numere naturale), de culori distincte, și o bucată de pânză albă, de formă dreptunghiulară (de dimensiuni, de asemenea, numere naturale), pe care Vasilică urma să coasă peticele, așezându-le laturile paralel cu laturile bucații de pânză. Doamna educatoare i-a spus că are voie să coasă un petic peste altul, cu condiția ca întotdeauna peticul de deasupra să acopere cel mult un colț al oricărui petic de dedesubt. După ce și-a terminat opera, Vasilică o duce doamnei educatoare și o întreabă care este culoarea ce ocupă cea mai mare suprafață și în ce ordine a cusut el peticele. Scrieți un program care să o ajute pe doamna educatoare să îi răspundă lui Vasilică.

Din fișierul de intrare `petice.in` se citesc de pe prima linie două numere naturale n și m reprezentând lățimea și, respectiv, lungimea bucații de pânză albă ($n, m < 100$). Urmează n linii, pe fiecare linie fiind specificate m caractere. Al j -lea caracter de pe linia $i+1$ reprezintă culoarea punctului de coordonate i, j de pe pânză, culorile fiind codificate cu litere mici ale alfabetului englez, 'a' reprezentând alb, culoarea pânzei.

Fișierul de ieșire `petice.out` va conține pe prima linie un caracter c_{max} reprezentând culoarea ce ocupă cea mai mare suprafață, iar pe cea de-a doua linie $c_1 c_2 \dots c_n$ = culorile peticelor, în ordinea în care au fost cusute pe pânză.

25. Pepsi

Într-o cameră există M sticle identice, care conțin fiecare câte K dl de Pepsi. Sticlele sunt numerotate distinct de la 1 la M . Fiind cald, s-a format o coadă din N persoane însetate. Persoanele sunt numerotate de la 1 la N , în ordinea în care s-au așezat la coadă (deci prima persoana de la coadă are numărul 1). La un moment dat, o singură persoană poate intra în cameră, poate servi un pahar de 1 dl de Pepsi, din una dintre sticlele existente în cameră, îl bea, apoi pleacă. Există două categorii de persoane: persoane risipitoare (care întotdeauna vor lua un pahar din una dintre cele mai pline sticle) și persoane econoame (care întotdeauna vor lua un pahar din una dintre cele mai goale sticle; evident, sticlele complet goale se ignoră).

Cunoscând volumul de lichid rămas în fiecare dintre cele M sticle, scrieți un program care să determine sticla din care a băut fiecare persoană.

Date de intrare/ieșire

Fișierul de intrare `pepsi.in` conține pe prima linie trei numere naturale $N M K$, separate prin spații, reprezentând numărul de persoane așezate la coadă, numărul

de sticle și, respectiv, numărul de decilitri de suc existenți inițial în fiecare dintre cele M sticle ($1 \leq N \leq 1000$, $1 \leq M \leq 100$, $1 \leq K \leq 20$). Cea de-a doua linie conține o succesiune de N caractere ce pot fi R sau E; dacă al i -lea caracter din această succesiune este R, deducem că persoana i este risipitoare, altfel, că este econoamă. Cea de-a treia linie din fișierul de intrare conține M numere naturale separate prin spații, reprezentând, în ordine, volumul de lichid rămas în fiecare dintre cele M sticle.

Fișierul de ieșire `pepsi.out` conține o singură linie pe care se află N numere naturale separate prin spații; al i -lea număr reprezintă numărul sticlei din care a băut persoana i . Dacă nu există soluție, pe prima linie a fișierului de ieșire se va scrie mesajul IMPOSSIBIL.

Exemple

<code>pepsi.in</code>	<code>pepsi.out</code>	<code>pepsi.in</code>	<code>pepsi.out</code>
4 3 3	2 2 2 3	5 5 2	3 3 5 1 5
EEEE		EERRE	
3 0 2		1 2 0 2 0	

26. Bonus

Gigel este programator amator, dar web designer profesionist. Acum proiectează un magazin virtual și se confruntă cu o problemă de programare. Pe site sunt prezentate n produse, numerotate de la 1 la n . În coșul de cumpărături virtual, un client poate alege orice submulțime de produse dintre cele n . În funcție de componența coșului de cumpărături, Gigel trebuie să ofere un bonus.

Gigel a observat că se pot forma din cele n produse $2^n - 1$ submulțimi distincte nevide. A ordonat submulțimile lexicografic și a asociat apoi fiecărei submulțimi un număr de ordine de la 1 la 2^{n-1} .

De exemplu, pentru $n=3$ submulțimile nevide în ordine lexicografică sunt:

Submulțimea	{1}	{1, 2}	{1, 2, 3}	{1, 3}	{2}	{2, 3}	{3}
Nr. de ordine	1	2	3	4	5	6	7

Pentru a acorda corect și eficient bonusul, trebuie să fie implementate operațiile:

- dată fiind o submulțime, să determine numărul ei de ordine;
- dat fiind un număr de ordine, să determine submulțimea corespunzătoare.

Date de intrare/ieșire

Fișierul de intrare `bonus.in` conține pe prima linie numărul natural n ($1 \leq n \leq 30$), iar pe a doua linie, un număr natural m , reprezentând numărul de operații ce trebuie executate ($1 \leq m \leq 1000$). Pentru fiecare operație urmează în fișier câte două linii; pe prima linie din cele două este scris tipul operației (1 sau 2); dacă tipul operației este 1, atunci pe cea de-a doua linie este scris numărul de elemente din submulțime, urmat de elementele submulțimii, separate prin spații; dacă tipul operației este 2, pe cea de-a doua linie va fi scris un număr de ordine (adică un număr natural cuprins între 1 și 2^{n-1}).

Fișierul de ieșire `bonus.out` va conține m linii, câte una pentru fiecare operație din fișierul de intrare. Pe fiecare linie va fi scris rezultatul unei operații, în ordinea în care operațiile apar în fișierul de intrare. Dacă operația este de tip 1, în fișierul de ieșire va fi afișat numărul de ordine al submulțimii specificate în operație. Dacă operația este de tip 2, în fișierul de ieșire vor fi afișate elementele submulțimii cu numărul de ordine specificat, separate prin spații, în ordine crescătoare.

Exemple

<code>bonus.in</code>	<code>bonus.out</code>
3	1 2 3
3	6
2	3
3	
1	
2 2 3	
2	
7	

(Olimpiada Municipală de Informatică, Iași, 2004)

27. Sumă Fibonacci

Considerăm sirul lui Fibonacci: 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, ... Dat fiind un număr natural cu maxim 80 de cifre, scrieți acest număr sub formă de sumă de termeni distincți neconsecutivi din sirul Fibonacci, astfel încât numărul de termeni din sumă să fie minim. De exemplu, pentru $n=20$ veți afișa $2+5+13$.

(Olimpiada Națională de Informatică, Constanța, 2000)

28. Pic

Un grup de cercetători pleacă într-o expediție în Oceanul Pacific. După o furtună puternică rămân fără apă. Norocul vine pe neașteptate-printr-o ploaie torențială. Toate cele n vase existente pe vapor sunt scoase și umplute cu apă ($n < 70$). Fiecare vas în care se reține apă de ploaie dispune de un dispozitiv care contorizează picăturile de apă, prin urmare, pentru fiecare vas i se cunoaște numărul de picături din vas x_i ($x_i < 10^{22}$). După ce se termină ploaia, apa strânsă este mutată în cele k butoaie (toate goale) existente pe vapor ($k < 40$). Se cunoaște capacitatea fiecărui butoi – în butoiul i încap v_i ($v_i < 10^{22}$) picături, $1 \leq i \leq k$. Să se determine numărul maxim de butoaie care se pot umple.

(.campion, 2003)

29. Mașină

Vasile a „împrumutat” o mașină și a plecat în oraș să se distreze. Ghinionul a fost că mașina aparținea poliției și era dotată cu un echipament care emitea semnale indicând direcția de mișcare a mașinii. Polițiștii au luat imediat harta orașului și, cunoșcând poziția inițială a mașinii și direcțiile de mișcare, vor să determine poziția finală a mașinii. Harta orașului este reprezentată ca o matrice cu R linii și C coloane, în matrice fiind marcate cu ‘.’ (punct) pozițiile prin care mașinile pot

6. Funcții

circula; iar cu ‘X’ pozițiile prin care mașinile nu pot circula. Poziția inițială a mașinii a fost marcată pe hartă cu ‘*’. Mașina se poate deplasa în patru direcții: la nord (adică de pe linia i pe linia $i-1$ pe hartă), la sud (adică de pe linia i pe linia $i+1$ pe hartă), la vest (adică de pe coloana i pe coloana $i-1$ pe hartă) sau la est (adică de pe coloana i pe coloana $i+1$ pe hartă).

Scrieți un program care să ajute polițiștii să găsească mașina.

Date de intrare/ieșire

Pe prima linie a fișierului de intrare `masina.in` se găsesc două numere naturale separate prin spațiu R C ($1 \leq R, C \leq 50$), unde R reprezintă numărul de linii, iar C numărul de coloane de pe harta orașului. Fiecare dintre următoarele R linii conține o secvență de C caractere care pot fi doar ‘.’, ‘*’ sau ‘X’, descriind harta orașului. Următoarea linie, a $(R+2)$ -a, conține un număr natural N ($1 \leq N \leq 1000$) reprezentând numărul de schimbări de direcție pe care le-a făcut mașina. Fiecare dintre următoarele N linii conține un sir de caractere ce poate fi NORD, SUD, VEST sau EST. Oricare două direcții consecutive sunt diferite.

Fișierul de ieșire `masina.out` conține harta orașului reprezentată ca în fișierul de intrare (R linii de căte C caractere). Pe hartă vor fi marcate cu ‘*’ numai pozițiile finale posibile ale mașinii.

Exemple

<code>masina.in</code>	<code>masina.out</code>	<code>masina.in</code>	<code>masina.out</code>
3 4	.*.*	10 9	X
*...X	...X	X..XX..X.	X..XX.*X.
X.X.	X.X.	.X.XX.X..	.X.XX.X..
2		...XX....	...XX....
EST		...XX....	...XX.***
NORD		....XXX..XX.	....XXX..XX.
		.....X.	.....X*
		...XXX.X..	...XXX*X..*
		X.X....X.	X.X...*X*
		*.....X..	....**X..*
4			
EST			
NORD			
EST			
SUD			

Anexe

1. Tabela codurilor ASCII

Cod Caracter
000 (nul)	022 ■ (syn)	044 ,	066 B	088 X	110 n
001 ☺ (soh)	023 ¥ (etb)	045 -	067 C	089 Y	111 o
002 • (stx)	024 ↑ (can)	046 .	068 D	090 Z	112 p
003 ♥ (etx)	025 ↓ (em)	047 /	069 E	091 I	113 q
004 ♦ (eot)	026 → (eof)	048 0	070 F	092 \	114 r
005 ♣ (enq)	027 ← (esc)	049 1	071 G	093]	115 s
006 ♤ (ack)	028 ← (fs)	050 2	072 H	094 ^	116 t
007 • (bel)	029 ↔ (gs)	051 3	073 I	095 _	117 u
008 _ (bs)	030 ▲ (rs)	052 4	074 J	096 `	118 v
009 □ (tab)	031 ▼ (us)	053 5	075 K	097 a	119 w
010 ■ (lf)	032 (spațiu)	054 6	076 L	098 b	120 x
011 ♂ (vt)	033 !	055 7	077 M	099 c	121 y
012 ♀ (np)	034 "	056 8	078 N	100 d	122 z
013 ⌂ (cr)	035 #	057 9	079 O	101 e	123 {
014 ⌂ (so)	036 \$	058 :	080 P	102 f	124
015 ☼ (si)	037 %	059 ;	081 Q	103 g	125 }
016 ► (dle)	038 &	060 <	082 R	104 h	126 ~
017 ◀ (dc1)	039 '	061 =	083 S	105 i	127
018 ↑ (dc2)	040 (	062 >	084 T	106 j	
019 !! (dc3)	041)	063 ?	085 U	107 k	
020 ¶ (dc4)	042 *	064 @	086 V	108 l	
021 § (nak)	043 +	065 A	087 W	109 m	

Codul ASCII extins

Cod Caracter
128 Ç	149 ö	170 ñ	191 Ł	212 Ł	234 Ø
129 ü	150 ū	171 ½	192 Ł	213 Ł	235 δ
130 é	151 û	172 ¼	193 Ł	214 Ł	236 ∞
131 â	152 _	173 i	194 Ł	215 Ł	237 Ø
132 ä	153 Ö	174 «	195 Ł	216 Ł	238 €
133 à	154 Ü	175 »	196 —	217 Ł	239 ∩
134 å	155 €	176 ☰	197 +	218 ☱	240 ≡
135 ç	156 £	177 ☱	198 Ł	219 ■	241 ±
136 ê	157 ¥	178 ☱	199 Ł	220 ■	242 ≥
137 è	158 _	179	200 Ł	221 ■	243 ≤
138 è	159 č	180 —	201 Ł	222 ■	244 ∫
139 Ÿ	160 á	181 Ł	202 Ł	223 ■	245 J
140 ī	161 í	182 Ł	203 Ł	224 α	246 ÷
141 ī	162 ó	183 Ł	204 Ł	225 β	247 ≈
142 Å	163 ú	184 Ł	205 =	226 Γ	248 °
143 Å	164 ñ	185 Ł	206 Ł	227 π	249 •
144 É	165 Ñ	186 Ł	207 Ł	228 Σ	250 –
145 æ	166 *	187 Ł	208 Ł	229 σ	251 √
146 ÅE	167 °	188 Ł	209 Ł	230 μ	252 " "
147 ô	168 Ł	189 Ł	210 Ł	231 τ	253 ²
148 ö	169 _	190 Ł	211 Ł	232 φ	254 ■
				233 Ø	255

2. Cuvintele cheie C/C++

asm	asm	asm	auto	break	case
cdecl	cdecl	cdecl	char	class	const
contains	cs	cs	default	delete	do
double	ds	ds	else	enum	_es
far	export	export	extern	far	_far
huge	fastcall	fastcall	float	far	friend
int	interrupt	interrupt	huge	far	inline
long	near	near	_huge	far	operator
pascal	pascal	pascal	_interrupt	far	public
register	return	return	_near	far	protected
short	signed	signed	private	far	seg
struct	switch	switch	saveregs	far	_seg
unsigned	virtual	virtual	ss	far	static
			this	far	typedef
			volatile	far	union
			void	far	while

3. Sisteme de numerație

Un sistem de numerație este alcătuit dintr-o mulțime finită de simboluri și un set de reguli de reprezentare a numerelor cu ajutorul simbolurilor respective. Numărul de simboluri constituie baza sistemului de numerație.

În general, utilizăm sisteme de numerație pozitionale, pentru care pozițiile simbolurilor corespund puterilor bazei sistemului de numerație. Mulțimea simbolurilor utilizate pentru reprezentarea numerelor depinde de baza sistemului de numerație. De exemplu, în sistemul de numerație *ecimal* se utilizează zece simboluri: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; în sistemul de numerație *binar* se utilizează două simboluri: 0, 1; în sistemul de numerație *octal* se utilizează opt simboluri: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; în sistemul de numerație *hexazecimal* se utilizează 16 simboluri: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, A, B, C, D, E, F. Semnificația zecimală a simbolurilor A, B, C, D, E, F este, în ordine, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

Să notăm cu b baza sistemului de numerație ($b \in \mathbb{N}, b > 1$).

Regula de reprezentare a numerelor în baza b

Fiecare cifră dintr-un număr valorează de b ori mai mult decât cifra din dreapta sa, deci cifrele numărului, de la dreapta spre stânga, corespund pozițional puterilor bazei sistemului de numerație:

$$x_{n-1} \cdot x_n \cdot x_0 \cdot y_1 y_2 \dots y_p = x_n \cdot b^{n-1} + x_{n-1} \cdot b^{n-2} + \dots + x_1 \cdot b + x_0 + y_1 \cdot b^{-1} + \dots + y_p \cdot b^{-p}$$

Operații de conversie

Conversia numerelor din baza 10 în baza b

Regula de conversie a numerelor naturale

Pentru a converti un număr natural din baza 10 într-o bază b ($b \in \mathbb{N}, b > 1$) vom face împărțiri succesive la b , până când obținem cînău 0. La primul pas, deîmpărțitul este numărul care se converteste, în continuare, la fiecare pas, cîtuial de la împărțirea precedență devine deîmpărțit. Reprezentarea numărului în baza b se obține considerând resturile în ordinea inversă obținerei lor.

Exemplu

Pentru a converti $n=1263_{(10)}$ în baza 16 vom face împărțiri succesive la 16:

deîmpărțit	cât	rest
$1263 = 16 \cdot 78 + 15$		
$78 = 16 \cdot 4 + 14$		
$4 = 16 \cdot 0 + 4$		

Considerând resturile în ordinea inversă, obținem $1263_{(10)} = 4EF_{(16)}$.

Regula de conversie a numerelor reale din intervalul $(0, 1)$

Conversia numerelor subunitare din baza 10 într-o bază b ($b \in \mathbb{N}, b > 1$) se realizează prin înmulțiri succesive cu b , până când se obține o perioadă sau până când partea fractionară a rezultatului este 0. La primul pas, deînmulțitul este numărul care se converteste; în continuare, la fiecare pas, partea fractionară a rezultatului precedent devine deînmulțit. Reprezentarea numărului în baza b se obține considerând cifrele de la partea întreagă a rezultatelor în ordinea obținerii lor.

Exemplu

Să convertim $n=0,3125_{(10)}$ în baza 2:

$$\begin{array}{rcl} 0,3125 & \times 2 & = 0,625 \\ 0,625 & \times 2 & = 1,25 \\ 0,25 & \times 2 & = 0,5 \\ 0,5 & \times 2 & = 1,0 \end{array}$$

Am obținut partea fractionară 0, deci $0,3125_{(10)} = 0,0101_{(2)}$.

Regula de conversie a numerelor reale

Pentru a converti un număr real din baza 10 în baza b ($b \in \mathbb{N}, b > 1$) se convertesc separat partea întreagă și partea fractionară conform regulilor anterioare.

De exemplu, $1263,3125_{(10)} = 10011101111,0101_{(2)}$.

Conversia numerelor din baza b în baza 10

Pentru a converti un număr din baza b ($b \in \mathbb{N}, b > 1$) în baza 10 utilizăm dezvoltarea după puterile bazei sistemului de numerație și efectuăm calculele.

Exemplu

$$\begin{aligned} 1AF_{(16)} &= 1 \cdot 16^2 + A \cdot 16 + F = 431_{(10)} \\ 11001,101_{(2)} &= 2^4 + 2^3 + 1 + 2^{-1} + 2^{-3} = 25,625_{(10)} \end{aligned}$$

Conversia numerelor din baza b în baza b'

Conversia numerelor din baza b în baza b' ($b, b' \in \mathbb{N}, b, b' > 1$) se realizează prin intermediul bazei 10: realizăm conversia din baza b în baza 10, apoi din baza 10 în b' .

Conversii între baze puteri ale lui 2

Datorită faptului că, deocamdată, calculatoarele utilizează informații reprezentate în formă binară, sistemul de numerație binar prezintă pentru informaticieni o importanță deosebită. Calculatoarele par să se descurcă foarte ușor cu șiruri de cifre binare, dar oamenii se obișnuiesc mai greu. Frecvent, informaticienii apelează la conversia șirurilor binare în valori octale sau hexazecimale⁴⁰. Operațiile de conversie între bazele 2 și 8, respectiv 2 și 16 se realizează mai simplu decât conversiile între două baze oarecare, datorită faptului că atât 8, cât și 16 sunt puteri ale bazei 2.

Regula de conversie a numerelor din baza 8 (16) în baza 2

Pentru a converti un număr octal (hexazecimal) în binar vom înlocui fiecare cifră a numărului cu reprezentarea sa binară pe 3, respectiv 4 poziții.

Exemple

$$\begin{aligned} 168AF_{(16)} &= 1 \ 0110 \ 1000 \ 1010 \ 1111_{(2)} \\ 75210,231_{(8)} &= 111 \ 101 \ 010 \ 001 \ 000, \ 010 \ 011011_{(2)} \end{aligned}$$

40. De exemplu, informaticienii exprimă ușual adresele de memorie în hexazecimal, nu ca un sir de 32 de cifre binare.

Regula de conversie a numerelor din baza 2 în baza 8 (16)

Pentru a converti un număr binar în baza 8 (16) vom asocia cifrele binare în grupe de câte 3 (respectiv 4) începând de la dreapta spre stânga pentru partea întreagă și de la stânga la dreapta pentru partea zecimală, completând ultima grupă cu zerouri nesemnificative.

Exemple

1. $110\ 1010\ 1110\ 1010\ 1000\ 0010, 1111\ 0000\ 0001\ 11_{(2)} = 6AE82, F01C_{(16)}$
2. $1\ 111\ 001\ 010\ 000\ 110, 110\ 101\ 1_{(2)} = 171206, 654_{(8)}$

Pentru aceste conversii este util tabelul următor, care conține reprezentarea binară a valorilor $\{0, 1, \dots, 15\}$:

Sistem zecimal	Sistem binar						
0	0	4	100	8	1000	12	1100
1	1	5	101	9	1001	13	1101
2	10	6	110	10	1010	14	1110
3	11	7	111	11	1011	15	1111

4. Organizarea logică a memoriei

Din punct de vedere logic, memoria poate fi privită ca o succesiune de *celule binare*, fiecare celulă fiind capabilă să rețină o cifră binară (0 sau 1).

Cantitatea de informație ce poate fi înregistrată într-o celulă binară se numește **bit** (Binary digit / cifră binară).

Principalele operații de lucru cu memoria sunt extragerea informațiilor din memorie (*citire*) și transferul informațiilor în memorie (*scriere*). Pentru realizarea acestor operații este necesară localizarea zonei de memorie ce conține informațiile (pentru citire), respectiv a zonei de memorie în care urmează să fie stocate informațiile (pentru scriere). Localizarea unei zone de memorie se realizează prin intermediul unei *adrese*.

Cea mai mică zonă de memorie adresabilă este *locația de memorie*, constituită din 8 celule binare consecutive⁴¹.

Cantitatea de informație stocată într-o succesiune de 8 celule binare se numește *octet (byte)*.

Numărul total de *bytes* care pot fi înregistrati în memorie reprezintă *capacitatea memoriei*. Pentru a exprima capacitatea memoriei se folosesc multiplii ai *byte-ului*:

- 1 Kb (kilobyte) = 1024 bytes (2^{10} bytes)
- 1 Mb (megabyte) = 1024 Kb (2^{20} bytes)
- 1 Gb (gigabyte) = 1024 Mb (2^{30} bytes)
- 1 Tb (terabyte) = 1024 Gb (2^{40} bytes).

41. Uzual, termenul *byte* desemnează atât locația de memorie, cât și informația conținută.

5. Reprezentarea datelor în memorie

Oamenii comunică prin intermediul unor simboluri. Din aceste simboluri (de exemplu, literele alfabetului), respectând anumite reguli sintactice, se pot obține construcții mai ample (de exemplu, cuvinte, propoziții, fraze), purtătoare de informație. Dar mintea umană este mult mai complexă decât un calculator. Calculatorul nu este capabil să utilizeze decât două simboluri (0 și 1). Pentru a reuși să comunice cu un calculator, omul trebuie să convertească datele și comenzi sale într-o formă pe care calculatorul să o poată înțelege (formă binară). O astfel de operație se numește *codificare*.

Codificarea caracterelor

Codificarea caracterelor constă în a asocia în mod unic fiecărui caracter (litere, cifre, semne speciale) o valoare numerică.

Cel mai utilizat cod alfanumeric este codul *ASCII* (American Standard Code for Information Interchange), prin care se asociază caracterelor un cod format din 7 cifre binare, deci o valoare numerică din mulțimea $\{0, 1, 2, \dots, 127\}$. De exemplu, codul caracterului 'A' este 65. Pentru reprezentarea unor simboluri suplimentare (caractere specifice altor limbi, simboluri matematice, simboluri grafice), se utilizează codul *ASCII extins*. Codul ASCII extins utilizează 8 biți pentru codificarea caracterelor, permitând astfel codificarea a 256 de simboluri distincte.

Codificarea datelor numerice

Modul de codificare a datelor numerice și dimensiunea zonei de memorie necesare depind de tipul acestora.

1. Codificarea numerelor naturale

Numeralele naturale sunt codificate prin reprezentarea lor binară. Dimensiunea reprezentării este fixă, fiind utilizate 8, 16, 32 sau 64 de poziții binare, în funcție de domeniul de valori.

2. Codificarea numerelor întregi

Numeralele întregi se reprezintă în *cod complementar*. Dimensiunea reprezentării poate fi de 8, 16, 32 sau 64 de poziții binare, în funcție de domeniul de valori de reprezentat:

Numeralele întregi pozitive sunt deci codificate prin reprezentarea lor binară.

Numeralele întregi negative se codifică prin complementarierarea codificării valorii lor absolute față de 2^x , unde x reprezintă dimensiunea reprezentării.

Observați că prima poziție din reprezentare precizează semnul (primul bit este 0 pentru numere pozitive, respectiv 1 pentru numere negative).

Exemplu

Pentru a reprezenta în cod complementar numărul întreg -125, se reprezintă în binar valoarea sa absolută (125), apoi se calculează complementul față de 2^8 (prin scădere binară din 2^8), 8 poziții binare fiind suficiente pentru a reprezenta numărul -125.

$$\begin{array}{r} 1\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0 \\ 0\ 1\ 1\ 1\ 1\ 0\ 1 \\ \hline 1\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0\ 1\ 1 \end{array}$$

3. Codificarea numerelor raționale

Numerele raționale se codifică ușor folosind reprezentarea în virgulă mobilă, utilizând 32 de biți, 64 de biți sau 80 de biți. Pentru a reprezenta un număr rațional în virgulă mobilă se convertește numărul în binar, apoi se aduce în formă normalizată. Pentru a aduce numărul în formă normalizată se înmulțește numărul cu o putere convenabilă a lui 2 (baza sistemului de numerație), astfel încât partea întreagă a numărului să fie 1. Deci, ca urmare a operației de normalizare, obținem: $N = \pm 1, a_1 a_2 \dots a_n \cdot 2^{-e}$.

Exemplu

Să considerăm numărul rațional $10,625_{(10)}$. Convertind numărul în baza 2, obținem: $1010,101$. Pentru a aduce numărul în formă normalizată trebuie să deplasăm trei cifre de la partea întreagă la partea fracționară, ceea ce echivalează cu o împărțire cu 2^3 . Deci: $10,625_{(10)} = 1010,101_{(2)} = 1,010101_{(2)} \cdot 2^3$.

Reprezentarea numerelor raționale în virgulă mobilă simplă precizie (32 de biți) are următoarea structură:

- bitul cel mai semnificativ precizează semnul numărului rațional;
- următorii 8 biți reprezintă caracteristica;
- următorii 23 de biți reprezintă partea fracționară a numărului rațional în formă normalizată.

Deoarece exponentul bazei de numerație în forma normalizată poate fi și negativ, pentru a nu mai utiliza o poziție specială pentru semnul exponentului, în reprezentarea în virgulă mobilă se utilizează o mărime denumită *caracteristică* $C=e+127$. Dacă $C \in \{0, 1, \dots, 126\}$, exponentul este negativ; dacă $C \in \{127, \dots, 255\}$, exponentul este pozitiv. Dacă partea fracționară a numărului rațional nu necesită 23 de poziții binare, alinierea se face la stânga, completându-se, eventual, restul zonei de memorie cu zerouri nesemnificative.

Probleme speciale apar la reprezentarea numărului rațional $0 \cdot 0$, care nu poate fi adus în formă normalizată. În acest caz, caracteristica este considerată 0, iar partea fracționară de asemenea 0, semnul fiind + sau -. Deci, 0 admite două reprezentări ($+0$ și -0). Din acest motiv, valoarea -127 nu face parte din domeniul de valori valide ale exponentului, deși ar putea fi reprezentată.

6. Etapele dezvoltării programelor

Dezvoltarea unei aplicații comportă mai multe etape:

1. *Editarea textului programului*. Pentru această operație este necesar un *editor de texte*. Rezultatul este un fișier sursă, care are extensia .cpp (pentru C++) sau .c (pentru C).
2. *Compilarea programului*. Pentru această operație se lansează în execuție un program special, denumit *compilator*. Compilatorul analizează textul sursă al programului din punct de vedere sintactic, semnalând eventualele erori. Dacă programul nu conține erori sintactice, compilatorul traduce acest program din limbajul de programează utilizat de programator în singurul limbaj „înțeles” de calculator – limbajul-mașină. Rezultatul compilării este un fișier denumit fișier object, care are extensia .obj (sub Windows/DOS) sau .o (sub Linux).

3. *Editarea de legături*. Această operație este realizată de un program special denumit *editor de legături* (sau *link-editor*). Editorul de legături asamblează toate modulele obiect din care este constituită aplicația, rezultând programul executabil (sub Windows/DOS, un fișier cu extensia .exe).

Soluții și indicații

Soluții și indicații

1. Elemente de bază ale limbajului C/C++

1. a=13; b=7. 2. c=3412. 3. -78. 4. d. 5. a. La declarare, nu se pot inițializa simultan două variabile. b. Variabila x nu este definită. d. La declarare, variabilele se separă prin virgulă. f. Nu există tipul unsigned float. 6. c. 7. e. 8. a. 2. 5; b. 32767; c. -1; d. 8; e. 1; f. da; g. 16; h. 61. 9. a. Operatorul % nu se aplică operanzilor reali. b. Ambiguitate: se adună a cu valoarea incrementată a lui x sau se adună a cu x și apoi se incrementeaază valoarea lui a? c. Între operanții a și c (sau ac) lipsesc operatorii, deci 4ac este interpretat ca nume incorrect de variabilă. d. Operatorii logici pe biți nu se aplică operanzilor reali. e. Variabila c este de tip char, nu își poate atribui un sir de caractere. f. Nu există operatorul &&; 10. f. 11. c. 12. a și b. 13. c. 14. d. 15. c. $(c>='a' \&\& c<='z') \&\& (a'+'A':c)$ 17. a. $x<=n$; b. $x>=n$; c. $x&1$; d. $x&1<n$; e. $x&=~(1<n)$; f. $x|=1<n$.

18.

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
{ float l; cout << "Latura="; cin >> l;
  cout << "Inaltimea=" << l*sqrt(3)/2 << endl;
  cout << "Aria=" << l*l*sqrt(3)/4 << endl; return 0; }
```

19. aux=x1; x1=x2; x2=x3; x3=x4; x4=x5; x5=aux;

20.

```
/* transform distanta in metri si timpul in secunde */
D=D*1000; H=H*3600;
v=D/H;
```

21. Utilizăm formula vitezei $v=s/t \Rightarrow t=s/v$. Cei doi colegi se întâlnesc după același interval de timp, în care primul a parcurs distanța d1, iar cel de-al doilea distanța D-d1. Obținem un sistem de ecuații prin rezolvarea căruia determinăm d1 și t:

```
d1=v1*D/(v1+v2); t=d1/v1;
```

22. L=sqrt((xA-xB)*(xA-xB)+(yA-yB)*(yA-yB));

23. cout<<(x<=10?2>x*x?sqrt(2-x*x):sqrt(x*x-2):(-2*x+1)/3);

2. Instrucțiunile limbajului C/C++

2. Valoarea afișată este 3. 3. 5.

4.

```
int a, b;
cin>>a>>b;
if (a-b==1) || (b-a==1) cout<<"DA";
else cout<<"NU";
```

```
5.
float a, b, c, s, p, d;
s=-b/a; p=c/a; d=b*b-4*a*c;
if (d<0) cout<<"Ecuatia nu are radacini reale"<<endl;
else
{ cout "Ecuatia are radacini reale"<<endl;
  if (d==0) cout<<"Radacinile sunt egale"<<endl;
  else cout<<"Radacinile sunt distincte"<<endl;
  if (p<0) cout<<"Radacinile au semne contrare"<<endl;
  else
  { cout<<"Radacinile sunt "<<endl;
    if (s>0) cout<<"pozitive"<<endl;
    else
    { if (s<0) cout<<"negative"<<endl;
      else cout<<"nule"<<endl;
    }
  }
}
6.
unsigned x, c1, c2, c3;
cin>>x;
c3<-x%10; c2<-x/10%10; c1<-x/100; /* extrag cele 3 cifre ale numarului */
if (c1<c2) cout<<c2<<c3;
else if (c2<c3) cout<<c1<<c3;
else cout<<c1<<c2;
7.
char c1, c2, c3;
cin>>c1>>c2>>c3;
if (c1==c2) && (c2==c3) nr=1;
else if (c1==c3) || (c1==c2) || (c2==c3) nr=2;
else nr=3;
cout<<nr;
8.
float ag, am, as, bg, bm, bs, cg, cm, cs;
cin>>ag>>am>>as>>bg>>bm>>bs;
cs=as+bs; cm=0; cg=0;
if (cs>60) {cs=cs-60; cm=1;}
cm=cm+bm;
if (cm>60) {cm=cm-60; cg=1;}
cg=cg+ag+bg;
if (cg>360) cg=cg-360;
cout<<cg<< "grade "<<cm<< " minute "<<cs<< " secunde";
9.
10.
11.
```

11. Conform restricțiilor problemei există doar 3 variante în care pot fi vizitate cele 3 orașe (ABC, ACB, BAC). Vom calcula lungimea fiecărui traseu posibil și vom afișa traseul cel mai scurt.

```
{unsigned a, b, c;
cin>>a>>b>>c;
if (a+b<c+b && a+b<a+c) cout<<"ABC";
else if (b+c<a+b && b+c<a+c) cout<<"ACB";
else cout<<"BAC";}
```

Observați că nu am utilizat nici o variabilă suplimentară.

```

12.
float a1, b1, c1, a2, b2, c2, x, y;
cin>>a1>>b1>>c1>>a2>>b2>>c2;
if (a1==0)
    if (b1==0)
        cout<<"x si y pot avea orice valoare reala";
    else cout<<"Sistemul nu are solutii";
else /* a1!=0, b1!=0 */
    if (a2==0)
        if (c1*b2==c2*b1)
            cout<<"y=<<c1/b1<" x orice valoare reala";
        else cout<<"Sistemul nu are solutii";
    else /* a2!=0 */
        cout<<"x=<<(c2*b1-c1*b2)/(a2*b1)<< y=<<c1/b1;
else /* a1!=0 */
    if (a1*b2==a2*b1)
        if (a1*c2==c1*a2)
            cout<<"x si y pot avea orice valoare reala";
        else cout<<"Sistemul nu are solutii";
    else
        {y=(c2*a1-a2*c1)/(b2*a1-a2*b1);
         x=(c1-b1*y)/a1;
         cout<<"x= <<x<< y=<<y);
}

```

```

13.
float m1, m2, m3, m4, m5, mg;
cin>>m1>>m2>>m3>>m4>>m5;
if (m1<5 || m2<5 || m3<5 || m4<5 || m5<5)
    cout<<"Nepromovat";
else
    {mg=(m1+m2+m3+m4+m5)/5;
     if (mg<6) cout<<"Nepromovat";
     else cout<<"Promovat");
}

```

```

14.
unsigned h1, h2, h3;
cin>>h1>>h2>>h3;
if (h1>h2)
    if (h2>h3) cout<<"Ionei Gigel Danut"
    else /* h3>h2 */
        if (h1>h3) cout<<"Ionei Danut Gigel"
        else /* h3>h1 */
            cout<<"Danut Ionei Gigel"
    else /* h2>h1 */
        if (h1>h3) cout<<"Gigel Ionei Danut";
        else /* h2>h1, h3>h1 */
            if (h2>h3) cout<<"Gigel Danut Ionei"
            else /* h3>h2>h1*/
                cout<<"Danut Gigel Ionei";
}

```

15. a. 3; b. 4321; c. Valoarea lui n este scăzută succesiv cu 1 și afișată, cât timp $n \neq 0$. Prin scăderi succesive cu 1 se va ajunge la situația în care se va scădea 1 din -32768, obținându-se +32767, care se va scădea în continuare cu 1 până la 0. Deci, se vor afișa pe ecran 65535 de numere; d. 051015; e. 01 02 03 04 12 13 14 23 24' 34'; f. ciclul este infinit, afișându-se pe ecran numai numere impare; g. -4; h. afișază primele n numere Fibonacci: 1 1 2 3 5 8 13 21, 16, a și c. 17. e și f. 18. a, d și f. 19. 30. 20. b și c. 21. a, b și d. 22. c. 23. d. 24. c. 25. d. 26. a. 4368 b. algoritmul extrage succesiv cifrele din numerele a și b, până când unul dintre numere se termină; la fiecare pas compară ultima cifră din a cu ultima cifră din b, o alege pe cea mai mare și o adaugă la sfârșitul numărului

construit în variabila c, prin urmare o soluție posibilă ar fi 8291; c. o soluție posibilă ar fi $a=10, b=10$ (sau orice putere a lui 10); 27. a. 5; b. orice număr pentru care cel mai mare divizor prim este 11, de exemplu 11 sau 33; c. calculează cel mai mare divizor prim al lui n. 28. a. 78; b. 9; c. numărul n, considerat a fi scris în baza b, este convertit în baza 10. 29. a. 55; b. a=4 și b=7; c. orice pereche de valori, pentru care $a>b$; d. în variabila x se calculează suma numerelor din intervalul $[a,b]$; calculul acestei valori se poate realiza direct, astfel:

```

if (a<=b) x=b*(b+1)/2-a*(a-1)/2;
else x=0;

```

30. d. 31. c și d. 32. 5. 33. Variabila m nu a fost initializată cu 0. Ciclul este infinit deoarece se execută numai instrucțiunea $m++$; (dacă am fi dorit să se execute și instrucțiunea $n=p$, ar fi trebuit să scriem ${m++; n=p};$, formând astfel o instrucțiune compusă).

35.

```

unsigned a,b,nr,sa,sb,d;
nr=0; /*numarul de perechi determinate este initial 0*/
a=2;
while (nr<3) /* nu am obtinut inca 3 perechi */
    {sa=1; /* calculez suma divizorilor lui a */
     for (d=2; d<=a/2; d++)
         if (a%d==0) /* d este divizor al lui a */
             sa+=d; /* il adunam la suma */
     b=sa;
     /* b trebuie sa fie egal cu suma divizorilor lui a */
     if (b>a)
         {sb=1; /* calculez suma divizorilor lui b */
          for (d=2; d<=b/2; d++)
              if (b%d==0) /* d divizor al lui b*/
                  sb+=d; /* il adunam la suma */
          if (a==sb)/*am obtinut o pereche de numere prietene*/
              {cout<<a<<' '<<b<<endl; /* o afisez */
               nr++;}
          }
     a++; /* caut in continuare */
}

```

41. Voi citi succesiv valorile date și pentru fiecare valoare citită voi extrage cifrele numărând în variabila nr0 câte cifre egale cu 0 am obținut. 42. Vom aplica repetat algoritmul de calcul al sumei cifrelor unui număr. 44. Nu vom parcurge toate numărările naturale mai mici decât n testând la fiecare pas dacă numărul curent este sau nu patrat perfect, ci vom genera direct patratele perfecte. 46. Vom construi toate fracțiile care au numitorul și numărătorul în multimea $\{1, 2, \dots, n\}$ și le vom număra numai pe cele irreductibile. 47. În mod similar generării celui de-al n-lea termen al sirului Fibonacci, vom utiliza 4 variabile: s0, s1, s2 rețin 3 termeni consecutivi din sir, iar în s3 vom calcula termenul următor; după care ne pregătim pentru pasul următor, deplasându-ne în sir $s0=s1$; $s1=s2$; $s2=s3$; 48. Calculăm mai întâi MO media la oral, apoi media semestrială se obține după formula $(3^*MO+Teza)/4$. 49. Pentru a calcula c.m.m.d.c. a n valori ne bazăm pe faptul că operația c.m.m.d.c. este asociativă, adică $cmmdc(a_1, \dots, a_{n-1}, a_n) = cmmdc(cmmdc(a_1, \dots, a_{n-1}), a_n)$. Vom utiliza o variabilă d în care vom memora la fiecare pas c.m.m.d.c. al valorilor citite până la momentul respectiv. Variabila d va fi inițializată cu prima valoare citită. La fiecare pas citim o nouă valoare și calculăm c.m.m.d.c. dintre valoarea citită și d prin algoritmul lui Euclid. 50. Citim succesiv caracterele în aceeași variabilă c, până la întâlnirea caracterului spațiu. Vom utiliza o variabilă logică (Este) care va avea valoarea adevarată dacă secvența de caractere poate fi un număr natural și fals, altfel. La întâlnirea unui caracter diferit de cifră, variabila Este va primi valoarea fals. Singura modificare pe care trebuie să o facem pentru ca algoritmul să verifice dacă secvența este un număr întreg se referă la primul caracter din secvență (care ar putea fi și '+' sau '-'). Pentru ca numărul să fie real, acceptăm și un singur caracter punct.

51. Citesc propoziția caracter cu caracter, memorând succesiv caracterele citite în aceeași variabilă c:

```
char c;
unsigned nr=0; //numarul de cuvinte
do
    {do c=getche(); while (c==' '); /*sar peste spatii */
     if (c!='.') /*incepe un cuvant */
     {nr++;
      /*il numar si sar peste cuvant*/
      while (c]!=' ' & c!='.') c=getche();
     .} while (c!='.');
     cout<<"nr = "<<nr<<endl;
52.
```

```
{int n, x, r, i;
cout<<"x, r, n= "; cin>>x>>r>>n;
for (i=0; i<n; i++) cout<<x+i*r<<' ';
```

53. Trebuie să calculăm c.m.m.m.c. (1, 2, ..., n); Folosim faptul că c.m.m.m.c.(x,y)=x*y/c.m.m.d.c.(x,y) și asociativitatea c.m.m.m.c.(a₁, a₂, ..., a_n)=c.m.m.m.c.(c.m.m.m.c.(a₁, a₂, ..., a_{n-1}), a_n).

```
int n, i, cmmmc=1, r, x, y;
cout<<"n= "; cin>>n;
for (i=2; i<=n; i++)
    {x=i; y=cmmmc;
     while(x) {r=y%x; y=x; x=r;}
     cmmmc=i*cmmmc/y;
    cout<<cmmmc<<endl;
}
```

54. Se citesc succesiv cele n numere naturale și se determină pentru fiecare număr citit numărul de divizori primi. Se reține numărul cu număr maxim de divizori primi.

```
{int n, nr_max, nr_div_max=0, snr, d, nr, i, nrd;
cout<<"n= "; cin>>n;
for (i=1; i<=n; i++)
    {cout<<"nr="; cin>>nr; //citesc o nouă valoare
     for (snr=nr, d=2, nrd=0; nr>1; d++)
        //descompun în factori primi
        if (nr%d==0) //am gasit un divizor prim
            {nrd++;
             //il numar
             while (nr%d==0) nr/=d;
            }
     if (nrd>nr_div_max) nr_max=snr, nr_div_max=nrd;
    cout<<"Numarul maxim de divizori="<<nr_div_max<<endl;
    cout<<"Numarul=" << nr_max;
}
```

57. Datorită faptului că n este mare, nu putem calcula produsul celor n numere, pentru că apoi să numărăm câte cifre 0 are la sfârșit. Dar un 0 final nu se poate obține decât prin înmulțirea lui 2 cu 5, vom calcula pe parcursul citirii multiplicitatea lui 2 (m₂) și multiplicitatea lui 5 (m₅) în produs. Numărul de zerouri finale este egal cu min{m₂, m₅}. 58. Fiecare număr x cuprins între 3 și n se testează dacă este sau nu prim. Dacă este prim, se calculează câte cifre are x și se adună la numărul total de cifre pe care trebuie să le scrie bibliotecarul. Dacă x nu este prim, se mărește cu 1 numărul de pagini nemărgălite.

59. Programul conține trei cicluri for imbricate; contorul primului ciclu reprezintă prima cifră (1... 7), al doilea contor cifra a doua (2... 8), iar ultimul cifra a treia (3... 9).

```
int c1, c2, c3;
for (c1=1; c1<8; c1++) //prima cifra
    for (c2=c1+1; c2<9; c2++) //cifra a doua
        for (c3=c2+1; c3<10; c3++)
            cout <<c1<<c2<<c3<<' ';
```

Numerele „bine ordonate descrescător”:

```
for (c1=9; c1>1; c1--) //prima cifra
    for (c2=c1-1; c2>0; c2--) //cifra a doua
        for (c3=c2-1; c3>0; c3--)
            cout <<c1<<c2<<c3<<' ';
```

61.

```
int n;
cout << "n= "; cin >> n;
while (n>=1000) {cout <<'M'; n-=1000;} //scriu miile
if (n>900) {cout <<"CM"; n-=900;} //cazul 900
if (n>500) {cout <<'D'; n-=500;} //cazul 500
if (n>400) {cout <<"CD"; n-=400;} //cazul 400
while (n>=100) {cout <<'C'; n-=100;} //scriu sutele
if (n>90) {cout <<"XC"; n-=90;} //cazul 90
if (n>50) {cout <<'L'; n-=50;} //cazul 50
if (n>40) {cout <<"XL"; n-=40;} //cazul 40
while (n>=10) {cout <<'X'; n-=10;} //scriu zecile
if (n>9) {cout <<"IX"; n-=9;} //cazul 9
if (n>5) {cout <<'V'; n-=5;} //cazul 5
if (n>4) {cout <<"IV"; n-=4;} //cazul 4
while (n>0) {cout <<'I'; n-=1;} //scriu unitatile
```

62. Calculăm valoarea celei mai mari bancnote pe care o putem utiliza pentru a plăti suma s. Utilizăm numărul maxim de bancnote de valoare maximă, apoi reluăm procedeul pentru restul sumei.

```
int S, x, p=1;
cout << "S= "; cin >> S; cout << "x= "; cin >> x;
while (p*x<=S) p*=x; //valoarea celei mai mari bancnote
while (S)
    {if (S/p) //mai avem de platit
        {cout << S/p << " bancnote cu valoarea " <<p<<endl;
         S=S-p; //rest de plată
         p=p*x;} //trec la bancnote mai mici
```

64. Observăm că dacă un subordonat are un bit cu valoarea 1, orice șef trebuie să aibă bitul corespunzător tot pe valoarea 1. Să notăm cu nr_1 numărul de biți 1 din reprezentarea internă a lui n. Atunci numărul de zerouri este nr_0=16-nr_1. Numărul șefilor lui n este egal cu numărul funcțiilor care se pot defini astfel: f: {1, 2, ..., nr_0} → {0, 1}. Prin urmare, numărul șefilor este 2^{nr_0}.

```
unsigned n, nr_1=0, i;
cout << "n= "; cin >>n;
//calculez numarul de biti 1 in reprezentarea lui n
for (i=0; i<16; i++) nr_1+=(n>i)&1;
cout <<"Nr. șefilor lui "<<n<<" este "<<(1u<<(16-nr_1));
```

66. Se poate demonstra matematic că pădurarul din poziția x₀, y₀ vede pomul din poziția x, y dacă și numai dacă c.m.m.d.c. (|x-x₀|, |y-y₀|)=1. Prin urmare, este suficient să numărăm câți pomi respectă această condiție>

```
int n, x0, y0, x, y, a, b, r, c=0;
cout << "n, x0, y0= "; cin >> n >> x0 >> y0;
for (x=0; x<n; x++)
    for (y=0; y<n; y++)
        {a = x>x0?x-x0:0-x; b = y>y0?y-y0:y0-y;
         while (b) {r=a&b; a=b; b=r;} //calculez cmmdc
         if (a==1) c++; //pom vizibil, il numar
        cout <<"Numarul pomilor vizibili este "<<c<<endl;
```

67. Consider că reprezentarea internă a numerelor mai mici decât n (o succesiune de 0 și 1) reprezintă un număr în baza b, și convertesc în baza 10 și îl afișez:

```
int n, i, b, nr=0, x, pb;
cout << "n, b= "; cin >> n >> b;
cout << n << endl;
for (i=2; ; i++)
    {for (nr=0, x=i, pb=1; x>>=1, pb*=b) nr+=(x&1)*pb;
     if (nr>=n) cout << nr << endl; else break;}
```

3. Fișiere

1. Programul afișează calendarul unei luni cu n zile, a fiind ziua din săptămână în care începe luna.
2.

```
ifstream f("nr.in");
if (!fin) return 1;
char c; int nr=0, lin=1, v;
while (!f.eof())
{
    f.get(c);
    if (f.good())
        if (c=='\n')
            //s-a terminat o linie;
            cout<<"Pe linia "<<lin<<" sunt "<<nr<<" valori\n";
            nr=0; lin++;
        else
            f.putback(c); //repun caracterul citit in stream-ul de intrare
            f>>v; nr++;
}
f.close();
```
3. Parcurg secvențial cele două fișiere, căt timp caracterele citite sunt egale:

```
ifstream f("f1.in"), g("f2.in");
char c1, c2;
while (f.get(c1) && g.get(c2) && c1==c2);
if (!f.get(c1)&& !g.get(c2)) cout << "DA";
else cout << "NU";
f.close(); g.close();
```
4.

```
ifstream f("nr.txt"); ofstream g("pare.txt");
int v;
while (!f.eof())
{
    f>>v; //citesc o valoare
    if (f.good() && v&2==0)
        g<<v<<endl; //daca este para o scriu in g
}
f.close();
g.close();
```
5. Numărul de linii coincide cu numărul de caractere *newline* din fișier.

4. Tipuri structurate de date

1. c, d. 2. b, d. 3. d. 4. e. 5. b, d. 6. f. 7. c. 8. c. 9. d. 10. e. 11. a. Sirul s devine Era Vysile om frumos; b. Va produce eroare deoarece în membrul drept al unei atribuirii nu poate fi o expresie. 12. Se va afișa ErrayVayily omxxxxmos. 13. Se va afișa bdtcebeectdb. 14. b, e, f. 15. d, e, f.

16.

```
double a[10], b[8];
int i, j, nr=0;
for (i=0; i<10; i++) cin >> a[i]; //citire a
for (i=0; i<8; i++) cin >> b[i]; //citire b
for (i=0; i<10; i++)
    //verific daca a[i] este mai mic decat toate elementele din b
    for (j=0; j<8 && a[i]<b[j]; j++);
        if (j==8) nr++; //il numar
cout << nr;
```

O soluție mai eficientă ar fi să determinăm minimul din vectorul b, apoi să comparăm elementele vectorului a cu minimul.

18. a.

```
for (ok=1, i=0; ok && i<n; i++)
    //verific daca a[i] este prim
    for (d=2, rad=sqrt(a[i]); a[i]&d && d<=rad; d++);
        if (a[i]&d==0) ok=0; //a[i] nu este prim
if (ok) cout << "Toate elementele vectorului sunt prime";
else cout << "Nu toate elementele vectorului sunt prime";
```
- b.

```
for (exista=i=0; !exista && i<n; i++)
    //verific daca a[i] este palindrom
    x=a[i]; rx=0; //determin in rx rasturnatul lui a[i]
    while (x) (rx=rx*10+x%10; x/=10);
    if (rx==a[i]) exista=1; //a[i] este palindrom
if (exista) cout << "Exista un palindrom in vector";
else cout << "Nu exista nici un palindrom in vector";
```
- c.

```
for (i=0; i<n; )
    if (a[i]&2)//a[i] impar
        //il elimin
        for (j=i+1; j<n; j++) a[j-1]=a[j];
        n--;
    else i++;
```
- d.

```
for (i=0; i<n; i++)
    if (!a[i])
        {for (j=n; j>i; j--) a[j]=a[j-1]; //fac loc
         n++; //creste numarul de elemente
         a[i+1]=1;}
```
- e.

```
int i, lg=1, lgmax=0, emax=a[0], inc=0, incmax=0;
for (i=1; i<n; i++)
    if (a[i]==a[i-1]) lg++; //marim lungimea sechentei curente
    else
        { if (lg>lgmax) //compar cu sechenta de lungime maxima
            {lgmax=lg; incmax=inc; emax=a[i-1];}
            lg=1; inc=i;} //incepe o noua sechenta
cout<<lgmax<<endl<<incmax<<endl<<emax;
f. Calculez numărul de apariții pentru fiecare element din vector și determin maximul.
```
19. a.

```
for (exista=j=0; !exista && j<m; j++)
    //verific daca coloana j are toate elementele nule
    for (i=0; i<n && !a[i][j]; i++);
        if (i==n) exista =1; //coloana j este nula
if (exista) cout << "Exista o coloana cu toate elementele nule!\n";
else cout << "Nu exista o coloana cu toate elementele nule!\n";
```
- b.

```
for (i=0; i<n; i++)
    //calculez produsul elementelor nenule de pe linia i
    for (p=1, j=0; j<m; j++)
        if (a[i][j]) p*=a[i][j];
    cout << "Produsul elem. nenule de pe linia "<<i<< "="<< p;}
```
- c.

```
Citim elementele matricei începând cu linia 1, coloana 1 (lăsăm o „bordură” pentru ca orice element din matrice să aibă 4 vecini. Parcurgem apoi matricea și pentru fiecare element testăm cei 4 vecini; dacă toți 4 sunt numere pare, numărăm acest element.
```

```
#include <fstream.h>
#define NVecini 4
#define DMax 102
int a[DMax][DMax], n, m;
int dl[NVecini]={-1,0,1, 0};
```

```

int dc[NVecini]={ 0,1,0,-1};
int main()
{int i, j, k, nr, total=0;
ifstream fin("matrice.in");
fin>>n>>m;
for (i=1; i<=n; i++) for (j=1; j<=m; j++) fin>>a[i][j];
fin.close();
for (i=1; i<=n; i++)
    for (j=1; j<=m; j++)
        //parcug vecinii si-i numar pe cei pari
        for (nr=0, k=0; k<NVecini; k++)
            if (a[i+dl[k]][j]+dc[k]&2==0) nr++;
        //daca toti vecinii sunt pari, numar acest element
        if (nr==NVecini) total++;
    cout<<total<<endl; return 0; }

20. a.
//parcug elementele de deasupra diagonalei principale
for (nule=1, i=0; nule && i<n; i++)
    for (j=i+1; nule && j<n; j++)
        if (a[i][j]) nule=0;
if (nule) cout <<"Matricea este inferior triunghiulara\n";
else cout <<"Matricea nu este inferior triunghiulara\n";

b.
//parcug elementele de sub diagonala principala
for (sim=1, i=0; sim && i<n; i++)
    for (j=0; sim && j<i; j++)
        if (a[i][j]!=a[j][i]) //il compar cu simetricul sau
            sim=0;
if (sim) cout <<"Matricea este simetrica\n";
else cout <<"Matricea nu este simetrica\n";

d. Numărul de chenare concentrice într-o matrice pătratică cu  $n$  linii este  $n/2$  pentru  $n$  par sau  $(n+1)/2$  pentru cazul  $n$  impar (există în mijloc un chenar degenerat, format dintr-un singur element). Chenarul c are colțul stânga-sus (c,c) și colțul dreapta jos (n-1-c, n-1-d). Pentru a calcula suma elementelor de pe un chenar nu este necesar să parcugem separat fiecare latură, este suficient să parcugem o singură latură, dar să adunăm patru elemente deodată (câtă unul pentru fiecare dintre cele patru laturi). Singura problemă este că în acest mod adunăm colțurile de două ori.
for (c=0; c<n/2; c++)
    {for(s=0, i=c; i<n-c; i++)
        s+=a[c][i]+a[i][c]+a[c][n-1-c]+a[n-1-c][i];
     //scad colturile
     s-=a[c][c]+a[n-1-c][c]+a[c][n-1-c]+a[n-1-c][n-1-c];
     cout<<"Suma pentru chenarul "<<c<<" = "<<s<<endl;
    if (n%2) //scriu chenarul din mijloc
     cout<<"Suma pentru chenarul "<<n/2<<" = "<<a[n/2][n/2]<<endl;

21. Parcug fișierul sevențial, calculând în vectorul l frecvența de apariție a fiecărei litere. Verific apoi dacă în vectorul l există o componentă egală cu k.
#include <fstream.h>
int l[26], k;
void main()
{ ifstream f("bac2000.txt");
char c;
cout<<"k"; cin>>k;
while (f.get(c))
    if (c!=')') //c este litera mare
        l[c-'A']++; //maresc frecvența de apariție a literei c
f.close();
for (int i=0; i<26; i++)
    if (l[i]==k) {cout <<"DA"; return;}
cout<<"NU"; }
```

23. Vom completa în primul rând ultima linie și ultima coloană cu 1. Apoi vom calcula celelalte elemente în ordine de jos în sus și de la dreapta spre stânga.

```

for (i=0; i<n; i++) a[i][n-1]=a[n-1][i]=1;
for (i=n-2; i>=0; i--)
    for(j=n-2; j>=0; j--)
        a[i][j]=a[i+1][j]+a[i][j+1];

```

25. Vom reprezenta un polinom ca un vector în care reținem coeficienții săi, în ordinea crescătoare a gradelor. Pentru a fi automat inițializate cu 0, declarăm polinoamele în afara funcției main().

```

#include <iostream.h>
typedef double Polinom[100];
Polinom P, Q, S, M;
int Pgrad, Qgrad, Sgrad, Mgrad; //gradele polinoamelor
int main ()
{int i, gmax, j;
cout << "\nGradul polinomului P = "; cin >> Pgrad;
cout << "\nCoeficientii polinomului P, în ordinea gradelor:";
for (i=0; i<Pgrad; i++) cin >> P[i];
cout << "\nGradul polinomului Q = "; cin >> Qgrad;
cout << "\nCoeficientii polinomului Q, în ordinea gradelor:";
for (i=0; i<Qgrad; i++) cin >> Q[i];
gmax = Pgrad>Qgrad ? Pgrad: Qgrad;
for (i=0; i<=gmax; i++) S[i]=P[i]+Q[i]; //suma
for (; gmax && !S[gmax]; gmax--);
Sgrad=gmax;
cout << "\nPolinomul suma are coeficientii ";
for (i=0; i <= Sgrad; i++) cout << S[i] << ' ';
Mgrad=Pgrad+Qgrad; //produsul
for (i=0; i<=Pgrad; i++)
    for (j=0; j<=Qgrad; j++) M[i+j]+=P[i]*Q[j];
cout << "\nPolinomul produs are coeficientii ";
for (i=0; i <= Mgrad; i++) cout << M[i] << ' ';
return 0; }
```

26. Ordonăm crescător elevii după înălțime și schiurile după lungime, apoi distribuim schiurile în această ordine.

29. Se sortează crescător elementele vectorului. Dacă numărul de elemente este par, ultimul element se ignoră. Se parcurge prima jumătate a vectorului, afișând alternativ un element din prima jumătate și un element din cea de-a doua. La sfârșit se mai afișează doar mijlocul.

```

#include <iostream.h>
int a[100][100], n, p[100];
int main()
{ ifstream f("relatii.in");
int o[100], i, j, aux, ok, nr;
f>>n; //citesc numarul de elevi si matricea relatiilor
for (i=0; i<n; i++)
    for (j=0; j<n; j++) f>>a[i][j];
f.close();
cout <<"Perechile de elevi care se agreeaza reciproc:"<<endl;
for (i=0; i<n; i++)
    for (j=i+1; j<n; j++)
        if (a[i][j] && a[j][i]) cout <<i+1<<' '<<j+1<<endl;
cout <<"Elevii care nu sunt agreeati de nimeni:";
for (i=0; i<n; i++)
    {for(j=0;j<n; j++) //numar cati elevi agreeaza elevul i
        p[i]+=a[j][i];
        if (p[i]==1) cout <<i+1<<' ';
    cout <<endl;
    cout <<"Elevii care nu agreeaza pe nimeni: ";
for (i=0; i<n; i++)
    {for(nr=j=0; j<n; j++) //numar elevii agreeati de elevul i
        nr+=a[i][j];
    cout <<nr<<endl;
    }
}
```

```

    if (nr==1) cout<<i+1<<' ';
cout<<"\nElevii in ordinea descrescatoare a popularitatii:\n";
//determin ordinea elevilor in functie de popularitate
for (i=0; i<n; i++) o[i]=i+1;
do {ok=1;
    for (i=0; i<n-1; i++)
        if (p[o[i]-1]<p[o[i+1]-1])
            (aux=o[i]; o[i]=o[i+1]; o[i+1]=aux; ok=0; )
    } while (!ok);
for (i=0; i<n; i++) cout<<o[i]<<' '; cout<<endl; return 0; }

31.
#include <iostream.h>
int main ()
{char p[200]; int i;
cin.getline(p,200, '.');
for (i=0; p[i]; i++)
    if ('a'<p[i] && p[i]<='z')
        p[i]=p[i]-'a'+'A';
cout <<p<<endl; return 0; }

32.
#include<iostream.h>
#include<string.h>
int main()
{char c[30], p[1000], *poz=p;
cin.getline(c, sizeof(c)); cin.getline(p, sizeof(p));
for (int n=strlen(c), i=0; poz && i<n; i++) poz=strchr(poz,c[i]);
if (poz) cout<<"Literalele cuvantului apar in ordine in propozitie";
else cout<<"Literalele cuvantului nu apar in ordine in propozitie"; }

33.
#include <iostream.h>
#include <string.h>
void main ()
{ int n, i, j,st, dr, gasit, mijloc, rez;
struct Persoana {char nume[40];
    unsigned long tel;} Ag[200], v;
char x[40];
cout <<"n="; cin >> n;
cout <<"Introduceti informatiile\n";//sortam de la citire, prin insertie
for (i=0; i<n; i++)
{cout <<"Numele si prenumele: "; cin.get(); cin.getline(v.nume, 40);
cout <<"Telefonul: "; cin>>v.tel;
//inserez informatiile citite in agenda, pe pozitia corecta
for (j=i; j && strcmp (Ag[j-1].nume, v.nume)>0; j--)
    Ag[j]=Ag[j-1];
Ag[j]=v;}
cout <<"Numele persoanei cautate: "; cin.get(); cin.getline(x, 40);
for (st=0, dr=n-1, gasit=0; !gasit && st<dr; )           //cautare binara
{mijloc=(st+dr)/2;
rez=strcmp(Ag[mijloc].nume, x);
if (!rez) gasit=1;
else if (rez>0) dr=mijloc-1;
else st=mijloc+1;}
if (gasit) cout <<"Telefon: "<<Ag[mijloc].tel;
else cout <<"Persoana <<x<< nu exista in agenda"; }

34.
#include <iostream.h>
#include <string.h>
int main ()
{ char t[1000], c[20], *p=t, *rest;
cin.getline(c,20); cin.getline(t,1000);

```

```

do
{ p=strstr(p,c);           //caut c in t, incepand cu pozitia p
    if (p)
        { rest=p+strlen(c); *p=NULL;
        strcat(t,rest); }
} while(p);
cout <<t<<endl; return 0; }


```

35. Vom utiliza principiul cutiei al lui Dirichlet: construim numerele 1, 11, 111, 1111, ..., 11...11 (n de 1). Sunt n numere distincte, care au toate cifrele egale cu 1. Calculăm resturile împărțirii numerelor la n. Dacă există un număr pentru care restul este egal cu 0, acesta este multiplul căutat. Dacă nu, deducem că cele n resturi iau valori în mulțimea {1, 2, ..., n-1}, deci există două resturi egale. Prin urmare, există două astfel de numere, a căror diferență este divizibilă cu n. Diferența lor este multiplul căutat.

36. Vom spune că o lucrare este *restantă* dacă execuția ei se termină după termenul de predare; altfel, o vom numi *în termen*. Observăm că orice planificare poate fi adusă la o formă echivalentă (din punctul de vedere al penalizării totale) în care toate lucrările *în termen* precedă lucrările *restante*. Mai mult, orice planificare poate fi adusă în formă canonică, astfel încât lucrările *în termen* să precedă lucrările *restante*, iar lucrările *în termen* să fie în ordinea crescătoare a termenelor de predare (dacă într-o planificare oarecare L, lucrarea în termen L_i are termenul de predare ulterior termenului de predare a lucrării în termen L_j , $i < j$, putem inversa în planificare execuția lucrărilor L_i și L_j , acestea rămânând în termen). Deci problema determinării unei planificări optimale se reduce la a determina lucrările *în termen* în ordinea crescătoare a termenelor de predare. Vom ordona lucrările descreșător după penalizări și vom construi mulțimea L a lucrărilor *în termen* selectând la fiecare pas prima lucrare (deci cea a cărei întârziere ar produce penalizarea cea mai mare), care poate fi executată în termen până la momentul curent, inserând în planificare lucrarea astfel încât lucrările să fie în ordinea crescătoare a termenelor de predare. Utilizăm următoarele variabile:

```

int n, nt, nr;
//n - nr. de lucrari;
// nt - nr. de lucrari "in termen";
//nr - numarul de restante
int t[NMax];           //termenele de predare a lucrarilor
double p[NMax];         //penalizarile pentru restante
int o[NMax];             //ordinea lucrarilor in functie de penalizari
int R[LNMax]              //multimea lucrarilor restante
int L[NMax];             //multimea lucrarilor "in termen"

Dupa citire si ordonarea lucrarilor descrescator dupa penalizari, determinam multimea lucrarilor in termen astfel:
nt=1; L[0]=o[0];
for (i=1;i<n; i++)
{ //incerc sa inserez lucrarea o[i] in L
    for (j=nt-1;j>=0 && t[L[j]]>(j+1) && t[L[j]] > t[o[i]]; j--);
    //Lucrarea L[j] nu mai poate fi decalata
    j++;
    //verific daca lucrarea o[i] ar fi "in termen" la momentul j
    if (t[o[i]] > j)
    {
        /* inserez lucrarea o[i] in L pe pozitia j,
        decaland celelalte lucrarri */
        for (k=nt++;k>j;k--) L[k]=L[k-1];           //am decalat
        L[j]=o[i];
        else                                         //lucrare restanta
            (ptotal+=p[o[i]]; R[nr++]=o[i]); }
}


```

38. Metoda de programare utilizată este *Greedy*. Cât timp mai există ore de plecare „nerezolvate”: punem în funcțiune un nou bac, sortăm timpii de plecare, alegem timpul minim (acesta va reprezenta prima cursă pentru acest bac); simulăm toate cursele pe care le poate rezolva acest bac.

39. Pentru fiecare persoană trebuie să reținem două liste: una formată din persoanele despre care ea

afirmă că spun adevărul, cealaltă din persoanele despre care afirmă că mint. Pentru aceasta vom utiliza două matrice cu n linii și n coloane. În matricea A vom reține pe linia i lista persoanelor despre care persoana i afirmă că spun adevărul. În matricea F vom reține pe linia i lista persoanelor despre care persoana i afirmă că mint.

Observăm că în matricele A și F diferă numerele de elemente de pe linii.

Deci vom utiliza și doi vectori, nr_a și nr_f, astfel:

nr_a[i] = numărul de persoane despre care persoana i afirmă că spun adevărul

nr_f[i] = numărul de persoane despre care persoana i afirmă că mint.

Pentru a reprezenta o soluție vom utiliza un vector cu n componente denumit stare, cu semnificația: stare[i]=0 dacă persoana i spune adevărul și 1 dacă persoana i minte. În vectorul stare vom construi succesiv toate configurațiile de 0 și 1 până la depistarea unei configurații care respectă afirmațiile memorate în A și F. Pentru aceasta vom inițializa vectorul stare cu 0 și vom aduna 1 în baza 2 până când configurația este corectă.

40.

```
#include <iostream.h>
#define MAX_N 100
int main(void)
{
    int i, j, n, m;
    double timp[MAX_N], best_timp, dif;
    int clasament[MAX_N], temp;
    ifstream fisin("schi.in");
    ifstream fisout("schi.out");
    fisin>>n>>m;
    fisin>>timp[0]; //citesc timpul primului concurrent din runda 1
    best_timp = timp[0]; //deocamdata acesta este cel mai bun timp
    for (i = 1; i < n; ++i) //pentru fiecare concurrent urmator
    {
        //citesc diferența de timp fata de cel mai bun timp
        fisin>>dif;
        timp[i] = best_timp + dif; //calculez timpul efectiv
        if (dif < 0) //daca a scos un timp mai bun
            best_timp = timp[i]; //acesta devine cel mai bun timp
    }
    for (i = 0; i < n; ++i) //fac clasamentul dupa prima runda
        clasament[i] = i;
    for (i = 0; i < n - 1; ++i)
        for (j = i + 1; j < n; ++j)
            if (timp[clasament[i]] > timp[clasament[j]])
            {
                temp = clasament[i];
                clasament[i] = clasament[j];
                clasament[j] = temp;
            }
    //citesc timpul celui de al m-lea concurrent
    fisin>>timp[clasament[m-1]];
    best_timp = timp[clasament[m - 1]];
    //deocamdata acesta este cel mai bun timp total
    for (i = m - 2; i >= 0; --i)
    {
        fisin>>dif; //citesc diferența de timp fata de cel mai bun timp
        //calculez timpul total efectiv
        timp[clasament[i]] = best_timp + dif;
        if (dif < 0) //daca a scos un timp total mai bun
            best_timp = timp[clasament[i]];
    }
    for (i = 0; i < m - 1; ++i) //fac clasamentul dupa runda a doua
        for (j = i + 1; j < m; ++j)
            if (timp[clasament[i]] > timp[clasament[j]])
            {
                temp = clasament[i];
                clasament[i] = clasament[j];
                clasament[j] = temp;
            }
}
```

```
fisin.close();
ofstream fisout("schi.out"); //afisez primii 3 clasati
fisout << clasament[0] + 1 << endl;
fisout << clasament[1] + 1 << endl;
fisout << clasament[2] + 1 << endl;
fisout.close(); return 0; }
```

5. Stiva și coada

1. a. *Fals* (coada este o structură de date abstractă, nu un vector; ea poate fi implementată static, cu ajutorul unui vector); b. *Adevărat*; c. *Fals* (coada este o structură de date care funcționează după principiul FIFO, stiva funcționează după principiul LIFO); d. *Fals* (pentru a afișa elementele unei stive trebuie să extragă succesiiv elementele din stivă, deoarece nu avem acces direct decât la elementul din vârful stivei). 4. Pentru a face distincția între cazul în care coada este vidă (nu conține nici un element) și cazul în care coada este plină (toată zona de memorie alocată cozii este ocupată), vom reține, pe lângă începutul și sfârșitul cozii și Nr., numărul de elemente din coadă.

a. Inserarea elementului x în coada C:

```
if (Nr == DimMaxCoada) (cout << "Eroare "; return;
else {sf=(sf+1)%DimMaxCoada; C[sf]=x; Nr++;}
```

b. Extragerea unui element:

```
if (!Nr) (cout << "Eroare "; return;
else {x = C[Inc]; Inc = (Inc+1)% DimMaxCoada; Nr--;};
```

5. Deoarece primul pacient intrat va fi primul pacient tratat, funcționarea cabinetului poate fi simulață cu ajutorul unei cozi, în care vom înregistra pacienții în ordinea sosirii lor. Când medicul devine liber, un pacient este extras din coadă și tratat. La fiecare minut vom testa dacă se produce un eveniment (vin pacienți sau/și medicul termină tratamentul unui pacient). În funcție de evenimentul produs se inseră un element în coadă (pacientul nou sosit) sau se afișează timpul la care pleacă pacientul tratat și se extrage un element din coadă (dacă există). 6. Linii de intrare, cele k linii de manevră și linia de ieșire funcționează, în fapt, ca structuri de tip coadă, pe care le vom implementa cu ajutorul vectorilor. Pe cele k linii de manevră, care pot conține câte maxim n vagoane, sunt dispuse, în ordine, vagoanele care intră de pe linia de intrare. Pentru fiecare vagon care intră de pe linia de intrare se verifică dacă acesta poate intra pe una dintre liniiile de manevră. Pentru aceasta se verifică pe rând liniiile de manevră. Vagonul poate intra pe una dintre ele dacă fie linia de manevră este goală, fie numărul vagonului este cu 1 mai mare decât ultimul vagon deja ajuns pe linia de manevră respectivă. Dacă vagonul se poate muta pe una dintre liniiile de manevră, se realizează mutarea urmată imediat de verificarea posibilității de mutare a unor vagoane de pe liniiile de manevră pe linia de ieșire, adică operația de extragere a unor elemente din coadă. 7. Problema este asemănătoare cu problema carioajului, fiind cerută obținerea unui drum de lungime minimă. De data aceasta nu mai există obstacole, trecerea din poziția curentă într-o poziție învecinată (sus, jos, stânga, dreapta) realizându-se în funcție de valorile acestora. Prin urmare, vom utiliza o coadă în care vom memora pozițiile din labirint în ordinea în care acestea sunt parcurse. Inițial în coadă plasăm poziția de plecare – (1,1). La fiecare pas extragem un element din coadă, după care inserăm în coadă toate pozițiile vecine cu poziția elementului extras care respectă condiția de deplasare. Algoritmul se termină când coada devine vidă sau când am atins destinația – poziția (n, m). Deoarece problema cere și drumul minim parcurs, vom reține pentru fiecare poziție din labirint atinsă în timpul acestei parcurgeri și direcția din care a fost atinsă (caracterul D – jos, U – sus, L – stânga, respectiv R – dreapta).

8. Problema este asemănătoare cu problema carioajului, numai că trebuie să o rezolvăm de două ori: o dată pentru a determina timpul minim în care ajunge Julieta în fiecare poziție, respectiv cel în care ajunge Romeo. Vom determina o poziție în care cei doi ajung în același timp minim.

6. Funcții

1. a. *Fals* (la apel intervin parametrii actuali); b. *Fals* (se specifică doar numele parametrilor actuali); c. *Adevărat*; d. *Adevărat*; e. *Fals* (lista de parametri formalii poate să fie vidă).

2. c. e. 3. b. 4. a. 5. b. 6. Variabila locală *nr* nu este inițializată, funcția nu returnează nici o valoare, pentru *n=0* nr este 0. 7. 611215112122232351123. 8. c. 9. 133233. 10. c.

11. Pentru calculul expresiei se scriu două funcții utilizator, *Min* și *Max*, pentru determinarea minimului, respectiv maximului dintre două numere reale. Calcularea valorii expresiei E se face apoi într-o instrucțiune alternativă imbricată. Pentru determinarea valorii absolute a unui număr real se utilizează funcția *abs*. 12. Utilizând cunoștințele de la matematică cu privire la operațiile cu numere complexe, se scrie căte o funcție pentru citirea unui număr complex, afișarea unui număr complex, determinarea modulului unui număr complex, suma, diferența, produsul a două numere complexe.

13. Reprezentăm vârfurile triunghiului ca o structură cu două câmpuri – coordonatele x și y ale punctului respectiv. Pentru calcularea diferențelor elemente vom utiliza trei funcții: distanța dintre două puncte (Latura), aria triunghiului (S), raza cercului circumscris (R).

```
struct Punct {float x, y;} Pa, Pb, Pc;
float Latura(Punct X, Y)
{
    return sqrt((Y.x-X.x)*(Y.y-X.y)*(Y.y-X.y));
}
float S(float a, float b, float c) //semiperimetru
{
    float p=(a+b+c)/2;
    return sqrt(p*(p-a)*(p-b)*(p-c)); //formula lui Heron
}
float R(Punct Pa, Punct Pb, Punct Pc)
{
    float a, b, c;
    a = Latura(Pb, Pc); b = Latura(Pa, Pc); c = Latura(Pa, Pb);
    return a*b*c/(4*S(a, b, c)); //raza cercului circumscris
}
```

14. a.

```
void elimin0(int a[20], int & n)
{
    int nr=0, i;
    //nr este numarul de zerouri gasite pana la un moment dat in vector
    for (i=0; i<n; i++)
        if (!a[i]) nr++; //am mai gasit un zero
        else //am gasit un element nenul
            if (nr) //am gasit zerouri
                //plasez elementul nenul pe pozitia primului zero din vector
                a[i-nr]=a[i];
    a[i]=0; //n indica acum numarul elementelor nenule din vector
    n-=nr; //n indica acum numarul elementelor nenule din vector
}
```

b. Singura modificare în funcția săalon este antetul:

```
template <class T>
void elimin0(T a[20], int & n)
```

15. O soluție ar fi de a reprezenta funcția ca o matrice cu elemente 0 și 1.

Mat[i][j]=1 dacă și numai dacă *f(i)=j*. Acest mod de reprezentare prezintă avantajul de a putea verifica foarte ușor următoarele:

- dacă funcția este bine definită – matricea definește o funcție dacă fiecare element din domeniul de definiție are exact o imagine, adică suma elementelor de pe fiecare linie trebuie să fie egală cu 1;
- dacă funcția este injectivă – funcția este injectivă dacă fiecare element din codomeniu are cel mult o imagine, adică suma elementelor de pe fiecare coloană trebuie să fie cel mult egală cu 1;
- dacă funcția este surjectivă – funcția este surjectivă dacă fiecare element din codomeniu are cel puțin o imagine, adică suma elementelor de pe fiecare coloană trebuie să fie cel puțin egală cu 1.

O altă soluție ar fi de a reprezenta funcția ca un vector în care reținem pentru fiecare element din domeniu imaginea sa. Utilizând această reprezentare, funcția este întotdeauna bine definită. Pentru a testa injectivitatea verificăm dacă oricare două componente ale vectorului sunt diferite. Pentru a testa surjectivitatea verificăm dacă mulțimea componentelor vectorului (imaginea funcției) coincide cu domeniul funcției.

16. a.

```
char* inserare(char* s2, char* s1, int n)
{
    int i, lg1=LgSir(s1), lg2=LgSir(s2);
    //deplasez caracterele de la n la lg2 cu lg1 pozitii spre dreapta
    for (i=lg2; i>=n; i--) s2[i+lg1]=s2[i];
    //inserez s1 in locul disponibil
    for (i=0; s1[i]; i++) s2[i+n]=s1[i];
    return s2;
}
```

b. Deplasez în sirul de caractere dat caracterele de după poziția *n+nr* cu *nr* poziții la stânga.

17. Pentru a reprezenta prin vectorul caracteristic o mulțime de maxim *DimMax* elemente, vom utiliza un vector cu *DimMax/8* componente (putem presupune fără a restrânge generalitatea că *DimMax* este multiplu de 8, altfel îl înlocuim cu cel mai mic multiplu al lui 8, mai mare decât *DimMax*). Elementului cu numărul de ordine *i* (*i* ∈ {0, 1, ..., *DimMax*-1}) îi corespunde bitul *i* de la *i* de la *DimMax*/8. Descriem principalele operații cu mulțimi, utilizând această reprezentare.

```
#define DimMax 1024
#define Lg (DimMax/8)
typedef unsigned char Multime[Lg];
int in (unsigned x, Multime M)
{
    //întoarce 1 daca x aparține multimii M și 0 altfel
    return M[x/8] >> x%8 & 1;
}
int inclus (Multime M1, Multime M2)
{
    //returneaza 1 daca M1 inclus sau egal cu M2 și 0 altfel
    for (int i=0; i < DimMax; i++)
        if ((M1[i/8] >> i%8 & 1) > (M2[i/8] >> i%8 & 1)) return 0;
    return 1;
}
void adauga(unsigned x, Multime M)
{
    //insereaza elementul x in multimea M
    M[x/8] |= (1<< x%8);
}
void extrage(unsigned x, Multime M)
{
    //elimina elementul x din multimea M
    M[x/8] &= ~(1<< x%8);
}
void reunire (Multime M1, Multime M2, Multime M)
{
    //rezultatul reunirii va fi in M
    for (int i=0; i<Lg; i++) M[i] = M1[i] | M2[i];
}
void intersectie (Multime M1, Multime M2, Multime M)
{
    //rezultatul intersectiei va fi in M
    for (int i=0; i<Lg; i++) M[i] = M1[i] & M2[i];
}
void diferența (Multime M1, Multime M2, Multime M)
{
    //rezultatul diferenței M1-M2 va fi in M
    for (int i=0; i<Lg; i++) M[i] = M1[i] & ~M2[i];
}
void diferențaS (Multime M1, Multime M2, Multime M)
{
    //rezultatul diferenței simetrice va fi in M
    Multime D1, D2;
    diferența (M1, M2, D1); diferența (M2, M1, D2);
    reunire (D1, D2, M);
}
void afisare(Multime M)
{
    for (unsigned i=0; i<DimMax; i++)
        if (in(i, M)) cout << i << ' ';
    cout << endl;
}
void citire(Multime M)
{
    int cate; unsigned x;
    for (unsigned i=0; i<Lg; i++) M[i]=0;
    cout << "Cate elemente are multimea ? "; cin >> cate;
    cout << "Introduceti elementele multimii ";
    for (i=0; i<cate; i++) (cin >> x; adauga(x, M));
    cout << endl;
}
```

18. Vom crea un fișier antet care va conține declarațiile funcțiilor, tipurilor și constantelor simbolice necesare pentru lucrul cu mulțimi (definite în fișierul multimi.cpp), denumit multimi.h:

```
#define DimMax 256
#define Lg (DimMax/8)
typedef unsigned char Multime[Lg];
int in (unsigned x, Multime & M);
int inclus (const Multime & M1, const Multime & M2);
void adauga(unsigned x, Multime & M);
void extrage(unsigned x, Multime & M);
void reunione (Multime & M1, Multime & M2, Multime & M);
void intersecție (Multime & M1, Multime & M2, Multime & M);
void diferența (Multime & M1, Multime & M2, Multime & M);
void diferențaS (Multime & M1, Multime & M2, Multime & M);
void afisare(Multime & M);
void citire(Multime & M);
```

Apoi vom crea un proiect care conține fișierul multimi.cpp și următorul fișier care generează numerele prime, prin metoda ciurului lui Eratostene:

```
#include <iostream.h>
#include "multimi.h"
Multime P;
void main()
{ unsigned i, k;
  //plasam în ciur toate numerele naturale pana la DimMax:
  for (i=2; i < DimMax; i++) adauga(i, P);
  for (i=2; i < DimMax/2; i++)
    if (in (i, P)) //i este în ciur, deci este prim
      for (k=2; k*i<DimMax; k++) //elimin din ciur multiplii lui i
        extrage(k*i, P);
  cout << "Numerele prime sunt \n"; afisare(P); }
```

19. Parcure fișierul de tradus linie cu linie. Traduc linia citită și o scriu în fișierul de ieșire. Pentru traducerea unei linii extrag succesiv câte un cuvânt și îi cauț traducerea în dicționar. Dacă am găsit cuvântul în dicționar, plasez în linia tradusă traducerea cuvântului, altfel scriu cuvântul original. Separatorii îi copiez în linia tradusă aşa cum se află pe linia de tradus.

```
#include <fstream.h>
#include <string.h>
ifstream f, d; ofstream ft;
char linie[100], liniet[100], nume[40];
void Init();
char * Traduc (char *);
void CautDict(char *, char *);
void main ()
{ Init();
  while (!f.eof()) //parcure fișierul de tradus linie cu linie
    { f.getline(linie, 100); //citesc o linie din fișier
      ft<<Traduc(linie)<<endl; } //traduc linia și o scriu în ft
  f.close(); ft.close(); }
void Init()
{ cout << "Fisierul care trebuie tradus "; cin.getline(nume, 40);
  f.open(nume);
  cout << "Fisierul care contine traducerea "; cin.getline(nume, 40);
  ft.open(nume);
  cout << "Dicționarul "; cin.getline(nume, 40); }
char * Traduc(char linie[100])
{ char sep[]=" .;:"; //contine separatorii
  char cuvant[20], ctradus[20];
  int i, j, k;
  //extrag succesiv cuvintele de pe linie
  for (i=j=0; i < strlen(linie);)
    { while (i<strlen(linie) && strchr(sep, linie[i]))
      liniet[j++]=linie[i++]; //copiez separatorii
```

```
//urmeaza un cuvânt, il extrag
for (k=0; i<strlen(linie) &&!strchr(sep, linie[i])); 
  cuvant[k++]=linie[i++];
  cuvant[k++]=NULL;
CautDict(cuvant, ctradus); //traduc cuvântul extras
//copiez cuvântul tradus
for (k=0; ctradus[k]; liniet[j++]=ctradus[k++]);
liniet[j++]=NULL; return liniet; }
void CautDict(char c[20], char ct[20])
{ char l[42], *p;
d.open(nume);
while (!d.eof())
{ d.getline(l, 42); //citesc o linie din dicționar
  p=l; //extrag cuvântul și traducerea sa
  if (!strcmp(strtok(p, "="), c)) //am gasit cuvântul
    { strcpy(ct,strtok(NULL, "\n")); //copiez traducerea
      d.close();
      return; }
}
strcpy(ct, c);
d.close(); }
```

20. Vom refiță configurația populației într-o matrice Pop1, cu n linii și m coloane. La fiecare pas vom apela funcția Urmator(), care va construi, pe baza configurației curente, configurația următoșă în matricea Pop2. La pasul următor, aceasta va deveni „configurație curentă” (Pop2 devine Pop1). Funcția se apelează repetat, până la apăsarea unei taste.

```
int Pop1[100][100], Pop2[100][100], n, m;
void Urmator()
{int i,j, nv;
for (i=1; i<=n; i++)
  { for (j=1; j<=m; j++)
    {
      nv=Pop1[i-1][j-1]+Pop1[i-1][j]+Pop1[i-1][j+1]+Pop1[i][j-1]+
        Pop1[i][j+1]+Pop1[i+1][j-1]+Pop1[i+1][j]+Pop1[i+1][j+1];
      switch (nv)
        { case 2: Pop2[i][j] = Pop1[i][j];
          if (Pop1[i][j]) cout << '*'; else cout << ' ';
            break;
          case 3: Pop2[i][j] = 1; cout << '*'; break;
          default: Pop2[i][j] = 0; cout << ' ';
        }
      cout << endl; }
    for (i=1; i<=n; i++) //configurația obținută devine configurație curentă
      for (j=1; j<=m; j++) Pop1[i][j]=Pop2[i][j]; }
```

21. Funcția apare(x,y) determină de câte ori apare x ca subsecvență de cifre în y. Funcția va fi apelată în main() pentru fiecare număr din intervalul [a, b].

```
unsigned long apare(unsigned long x, unsigned long y)
{ //determină de câte ori apare x ca subsecvență în y
  char Sx[11], Sy[11], *p, *pSy;
  unsigned long cate = 0;
  ultoa(x, Sx, 10); ultoa(y, Sy, 10); pSy=Sy;
  while ((p=strstr(pSy, Sx))!=NULL) //x apare în y începând cu poziția p
    { cate++; pSy=p+1; }
  return cate; }
```

22. Se va descrie o funcție pentru fiecare metodă de sortare învățată. La apelul unei funcții de sortare se estimează timpul de execuție și se realizează o reprezentare grafică (cu funcții din graphics.h).

23. Pentru fiecare număr x_i se determină cifra maximă și bazele în care poate fi considerat că este reprezentat (cifra maxima+1, ..., 10). Pentru fiecare bază posibilă, se convertește numărul x_i în

baza 10, obținându-se astfel pentru fiecare x_i o mulțime de valori v_i . Se calculează produsul cartezian $v_1 \times v_2 \times \dots \times v_n$ și se alege elementul care determină un interval de lungime minimă.

24. Pentru a determina ordinea în care au fost cusute peticele, le vom „descoase” în ordinea inversă coaserii lor. Mai exact, la fiecare pas vom determina un petic care este deasupra (peste el nu este plasat nici un alt petic) și îl vom descoase (vom înlocui culoarea lui cu alb).

25.

```
#include <stdio.h>
#define MaxM 105
#define MaxN 1005
#define Infinit 1000
#define INFILE "pepsi.in"
#define OUTFILE "pepsi.out"
int tip[MaxN]; /*tip[i]=1 daca persoana i este risipitoare; 0 - altfel */
int volum[MaxM]; /*volum[i]=volumul existent la un moment dat in sticla i*/
int final[MaxM]; /*final[i]=volumul existent in final in sticla i */
int sol[MaxN];
int perm[MaxM], uz[MaxM];
int M, N, K;
void afisare( void )
{
    int i;
    FILE *fout = fopen( OUTFILE, "wt" );
    for ( i = 1; i <= N; i++ ) fprintf( fout, "%d ", perm[sol[i]] );
    fclose(fout);
}
void citire(void)
{
    int i;
    FILE *fin=fopen( INFILE, "rt" );
    char s[MaxN+1];
    fscanf( fin, "%d %d %d", &N, &M, &K );
    for ( i = 1; i <= M; i++ ) volum[i] = K;
    fscanf( fin, "%s", s );
    for( i = 1; i <= N; i++ )
        if( s[i] == 'R' ) tip[i] = 1; else tip[i] = 0;
    for( i = 1; i <= M; i++ ) fscanf( fin,"%d", &final[i] );
    fclose( fin );
}
int main( void )
{
    int i, j, m, poz;
    citire();
    /*servesc persoanele in ordine */
    for ( i = 1; i <= N; i++ )
        if ( tip[i] == 1 )
            {m = -1; /*determin volumul maxim */
             for ( j = 1; j <= M; j++ )
                 if ( volum[j] > m )
                     {m = volum[j]; poz = j; }
             sol[i] = poz; volum[poz]--;
            }
        else
            {m = Infinit; /*determin volumul minim */
             for ( j = 1; j <= M; j++ )
                 if ( volum[j] < m && volum[j] > 0 )
                     {m = volum[j]; poz = j; }
             sol[i] = poz; volum[poz]--;
            }
    /*in solutia obtinuta este posibil sa fie o alta ordine a sticelor*/
    for ( i = 1; i <= M; i++ )
        {j = 1; /*determin renumerotarea sticelor */
         while ( final[i] != volum[j] || uz[j] ) j++;
         perm[j] = i; uz[j] = 1; }
    afisare(); return 0;
}
```

26. Citim succesiv operațiile și pentru fiecare determinăm tipul și apelăm funcția corespunzătoare (determinare număr submulțime detnr() sau determinare submulțime detsub()).

```
long detnr(void)
{
    long nro=0, gasit=0;
    int pas;
    for (pas=1; pas<=n && gasit<x; pas++)
        if (!s[pas]) nro+=1l<<n-pas;
        else
            (nro++>gasit++);
    return nro;
}
void detsubm(void)
{
    int pas=0;
    while (nr)
        {pas++;
         if (nr<=1l<<n-pas) {s[pas]=1; nr--;}
         else (nr-=1l<<n-pas);}
}
```

27. Orice număr natural are o scriere unică sub formă de sumă de termeni neconsecutivi ai sirului Fibonacci (demonstrația se poate face prin inducție). Vom determina cel mai mare număr Fibonacci care este mai mic sau egal cu N, îl afișăm, apoi îl scădem din N și reluăm algoritmul pentru nou N. Sunt necesare operații pe numere mari. 28. Ordonăm butoiale crescător după capacitate. Calculăm volumul total de apă acumulat în vase, apoi îl distribuim în ordine în butoale. Atenție, trebuie să utilizați operații cu numere mari.

29.

```
#include <stdio.h>
#define INPUTFILE "masina.in"
#define OUTPUTFILE "masina.out"
#define MAXR 50
#define MAXS 50
#define Culor '.';
#define Zid 'X'
#define OK '*'
#define MaxDir 1000
int n, r, s, InitL, InitC, LgC, LgAux;
char harta[MAXR][MAXS+1];
typedef struct { int r, s; } Deplasare;
Deplasare_Dir[MaxDir];
Deplasare_Coada[MAXR*MAXS];
Deplasare_AuxC1[MAXR*MAXS];
void citire(void)
{
    int i, j;
    char str[20];
    FILE *f = fopen(INPUTFILE, "rt");
    fscanf(f, "%d%d", &r, &s);
    for (i=0; i<r; i++)
        {fscanf(f, "%s", harta[i]);
         for (j=0; j<s; j++)
             if ( harta[i][j]==OK ) //retin pozitia initiala a masinii
                 (InitL = i, InitC = j);}
    fscanf(f, "%d", &n);
    for (i=0; i<n; i++)
        {fscanf(f, "%s", str);
         if (str[0]=='N') { Dir[i].r = -1; Dir[i].s = 0; }
         if (str[0]=='S') { Dir[i].r = 1; Dir[i].s = 0; }
         if (str[0]=='V') { Dir[i].r = 0; Dir[i].s = -1; }
         if (str[0]=='E') { Dir[i].r = 0; Dir[i].s = 1; }
        }
    fclose(f);
}
```

```

void rezolva(void)
{
    int p, i, tr, ts;
    LgC = 1; //initializez coada cu pozitia initiala a masinii
    Coada[0].r = InitL; Coada[0].s = InitC;
    for (p=0; p<n; p++)
        {for (i=0; i<LgC; i++) harta[Coada[i].r][Coada[i].s] = Culor;
        LgAux = 0;
        for (i=0; i<LgC; i++)
            {tr = Coada[i].r; ts = Coada[i].s;
             while (1)
                 { tr += Dir[p].r; ts += Dir[p].s;
                   if (tr<0 || tr>r || ts<0 || ts>s) break;
                   if (harta[tr][ts]!=Culor) break;
                   AuxC[LgAux].r = tr; AuxC[LgAux++].s = ts;
                   harta[tr][ts] = OK; };

             for (i=0; i<LgAux; i++) Coada[i] = AuxC[i];
             LgC = LgAux; }
        }
    void afisare(void)
    {int i;
     FILE *f = fopen(OUTPUTFILE, "wt");
     for (i=0; i<r; i++) fprintf(f, "%s\n", harta[i]);
     fclose(f); }
    int main()
    { citire(); rezolva(); afisare(); return 0; }
}

```

Bibliografie

- Andonie, Razvan; Gârbacea, Ilie, *Algoritmi fundamentali. O perspectiva C++*, Editura Libris, Cluj-Napoca, 1995.
- Atanasiu, A., *Cum se scrie un algoritm? Simplu*, Editura Agni, Bucureşti, 1993.
- Atanasiu, Adrian; Pintea, Rodica, *Culegere de probleme Pascal*, Editura Petron, Bucureşti, 1996.
- Bostan, Gheorghe, *Culegere de probleme de informatică*, Editura Lumina, Chişinău, 1999.
- Catrina, Octavian; Cojocaru, Iulian, *Turbo C++*, Editura Teora, Bucureşti, 1993.
- Cerchez, Emanuela; Ţerban, Marinel, *Informatică. Manual pentru clasa a IX-a*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucureşti, 2004.
- Cerchez, Emanuela; Ţerban, Marinel, *Informatică. Varianta Pascal. Manual pentru clasa a X-a*, Editura Polirom, Iaşi, 2000.
- Cerchez, Emanuela, *Informatică. Culegere de probleme pentru liceu*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.
- Cormen, Thomas; Leiserson, Charles; Rivest, Ronald, *Introduction to Algorithms*, The Massachusetts Institute of Technology, 1990.
- Horowitz, Ellis; Sahni, Sartaj; Anderson-Freed, Susan, *Fundamentals of Data Structures in C*, Computer Science Press, New York, 1993.
- Ivaş, Cornelia; Prună, Mona; Mateescu-Cerchez, Emanuela, *Bazele Informaticii. Caiet de laborator*, Editura Petron, Bucureşti, 1997.
- Jamsa, Kris, *Succes cu C++*, Editura All, Bucureşti, 1997.
- Jamsa, Kris, *Total despre C și C++*, Editura Teora, Bucureşti, 2001.
- Livovschi, Leon; Georgescu, Horia, *Sinteza și analiza algoritmilor*, Editura Stiintifica si Encyclopedica, Bucureşti, 1986.
- Lucanu, Dorel, *Bazele proiectarii programelor și algoritmilor*, Editura Universitatii „A.I. Cuza”, Iasi, 1996.
- Mitrana, Victor, *Provocarea algoritmilor*, Editura Agni, Bucureşti, 1994.
- Negrescu, Liviu, *Limbajul C*, Editura Computer Libris Agora, Cluj-Napoca, 1997.
- Niculescu, St.; Cerchez, Em.; Ţerban M. s.a.; *Bacalaureat și atestat în informatică*, Editura L&S Infomat, Bucureşti, 2000.
- Sedgewick, Robert, *Algorithms in C++*, Addison-Wesley Publishing Company, Boston, MA, 1992.
- S.N.E.E., Subiecte Bacalaureat 2000-2003.

**La Editura POLIROM
au apărut :**

Mircea Băduț – *Calculatorul în trei timpi*

Luminița Fînaru, Ioan Brava – *Visual Basic. Primii pași... și următorii*

Ştefan Tanasă, Cristian Olaru, Ştefan Andrei – *JAVA de la 0 la expert*

Mihai Cioată – *ActiveX. Concepte și aplicații*

Mircea Băduț – *AutoCAD-ul în trei timpi. Ghidul proiectării profesionale*

Emanuela Cerchez, Marinel Șerban – *Informatica. Manual pentru clasa a X-a*

Emanuela Cerchez, Marinel Șerban – *PC. Pas cu pas*

Emanuela Cerchez, Marinel Șerban – *Informatica. Culegere de probleme pentru liceu*

